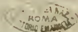
Augustini Niphi Suessani de Immortalitate anime. Libellus.

Cornelio Francescucci

a

ℂ Augustini Niphi Philosophi Suessani de Immortalitate humanç animç Libellus aduersus Petrum Pomponacium Mantuanum. ad Leonem X^m Pontificem Maximum.

Mbrosius Partonopeus Heremitanus Sãctissimarũ litterarum Doctor egregius, Antistes benemeritus Sãctissime Pater, Cum ex Mãtuana Vrbe Partonopen pficisceretur, Suessç me cõperit, Vbi post visitatoria uerba, lõgosq; (ut inter amicos fieri solet) Sermones: tãdem libellum quẽdam de immortalitate animç Petri Põponacij Mantuani nostra tempestate Philosophi nõ obscuri attulit, declarauitq; se moleste ferre q̃ eo libello vir ille tradiderit ⁊ physice, ⁊ pipathetice intellectiuam animam esse mortalem: cum lõgis studijs, magnisq; laboribus cõtrarium semper legerit, ⁊ qdem apud prçclarissimos virós: qui lȝ de vniuersa anima dubitauerint, neminem tamẽ (ut aiebat) peripatheticorum se legisse meminerat, qui de intellectu vnq̃ dubius fuerit. Rogauit ergo ob hçc, ut eum legerem, relegerẽq;: ⁊ quç de ipso sentirem, scriberem: ac etiam publicarem. Ego ꝯo occupat⁹ domesticis rebus, curçue rei familiaris, necnõ in libro Theologico, quem ad beatitudinẽ tuam ocissime scripturus sum, subq; eius clipeo çditurus: prouinciam huiusmodi recusaui: nec ab ratione. Cum enim in eo Theologico libro errores omnes omnium Philosophoꝝ, prçsertim eorum, qui aduersus christianam ueritatem uerbum fecerint, refutaturus sim, inter quos errores, hunc vnum de mortalitate humanç animç potissimũ explosurus fuerim, bona frõte onus recusare uideor. Demum rogauit, ut hunc çderem, ⁊ sub noie Sanctitatis tuç publicarem: nam (ut dicebat) cum omnes literati ad domum tuam tuamq; fami[illegible], ut in tutissimum portum olim semper cõfugerint: quorum alij ad Ioãnem, alij ad Laurentium, alij ad Cosmum gẽtiles uestros semper accesserint, sub quorum nomine innumeros libros vidimus publicatos, ob hoc declarauit libellus meum grato animo, hylariq; vultu te suscepturũ fore. Tum q̃a hoc gentile uestrum est. Tum ex innata tuç Beatitudinis virtute, qua omnes literatos semper amplexus es. Adiunxit secũdam rationem, q̃ in hoc gratificari non parum videbor Sigismũdo Gõçagç, Reuerentissimo Cardinali Mantuano: qui cum semper virtutum fuerit maximus fautor, ⁊ virorum studiosorum indefessus patronus, nõ çquum erat ab eius desiderio recedere. rationes istç etsi non parui apud me fuerint momenti, illud tamen labante animum meum prorsus impulit q̃ Pomponacius hoc suo in libello ea refellere enixus est, quç nostro de Intellectu libro asseruimus, sibi enim immortalitatem animi ⁊ peripatheticam ⁊ naturalem esse compluribus argumentis astruximus: quibus consideratis Sãctissime Pater, hũc libellum ad te scripsi, ⁊ sub amplitudine Tui Sanctissimi nominis publicandũ esse curaui: vbi eorum omnium: quç in libello Pompon. Elenchis indigent, reperies diligentissime cõfutata. Nec opusculi mireris paruitatem, cum diffusissimum librum ocissime sub clipeo tuç Beatitudinis sim çditurus, vbi hunc errorem diligentius, ut diximus, ⁊ alios fere innumeros refutabimus: ⁊ ne credas beatissime Pater me cum Pompon. solum calamo uoluisse certare: sub campo tuç Beatitudinis offero ipsi uoce duellum, nec prius sedandum, q̃ alter nostrum alteri herbam dederit. Valeat Tua Sanctitas, ⁊ diu Fçlix.

Tabula

¶ Index breuis eorum, quę in capitibus singulis toto continentur libello.

Tabula

Finis Tabule.

¶ Quesitũ de aię imortalitate prius distinguẽdũ est, q̃ pponẽdũ. ¶ Querẽs quę de aię imortalitate sit Ari. opinio, ceterorũ opiones, qui lumine nãli disseruerũt, pteremittẽs, pcipue Platonis, diminute querit. Cap. I.

Aduersus ea que sunt in pohemio dicta.

De Pomponatio.

Pomponacius ꝗ cũ de humanę aię imortalitate differere pposuisset, nulla de aia pmissa distinctiõe, de animę imortalitate q̃rit. Cũ vo qd de q̃one hac sit paronãli lumine sentiendũ sit adiecerit, qd de illa anxigerit Ari. ceteris pħis pterimissis, & qdẽ Platone etiã: differẽ pollicẽt, q̃rit alterũ aduersus Ari. pcepta pposuit. Alterũ vo de negligẽtia nõn est. Qd qdẽ pus ptra pcepta Ari. ppona: testis est Ari. ipse, qui cũ multa de aia ipsa differẽ pposuisset, p de aia lib. pcipit nec illa eẽ pponẽda, nec differẽda, nisi prius de aia ipa distinctio facta fuerit, nõ n. aia vni speci est, quẽadmodũ pħi arbitrabant: qui suo tpe disputarũt: ppea inqt, nę qdẽ enĩ dicẽtes, & querẽtes de aia, de humana videnẽ solũ intẽdere, qd qdẽ cũ minime ver. sit pcepit de aia ipa ꝯsiderareẽ an partibilis per spẽs sit pro diuis aialiũ: an ipartibilis vnaq; atq; specie eadẽ in oib: vt Platonici, & Pythagorici putauerunt: qui suo tpe pbabãtur: vt eo loco Simplici notauit. Pompo. ꝗ querẽs de aię imortalitate si pip. huc differẽ incipiebat, prius de aia distinguẽ debuerat. Quã ob causã, Philoponus vir doctissimus, q ssi Ammonij doctrina cõgnt in libris de aia collegit, rez hãc differẽ pponẽs, de aia, quã Greci psychen appellãt, ita distinguẽdã ait: alia humana, alia ferina, alia phytica, h est vegetabilis, siue stirpica est. Humanę aũt cõplures ptes assignat, nã alia noetica, hoc est intelletualis, alia dianoetica, h est discursiua, siue rõnalis: alia phãtastica est. Qua distĩne pmissa q̃rit an humana aia mortalis sit, an imortalis, & si humana imortalis, an tota, an noetica h est itellectualis solũ: ceterę vo mortales, quã rem, cũ Pompo. pterimisisset, nec Ari. nec expositorũ pcepta seruauit. Qd aũt de negligẽtia sit nõndũ, dũ solũ quę Ari. senserit in re illa, pponat differẽ: facile demrari põt. Pro qdẽ ex eo, qd doctissimi pħi de imortalitate hũanę aię disseruerũt, & qdẽ solũ physicis rõnib incesserũt: qui nõ minori diligẽtia de re illa & ptractarũt, & elaborarũt vt de ꝯtẽporaneis Ari. loquar, Theophrastus, Eudemus, Xenocrates: q de imortalitate animi diligẽter libellos ꝯfecerũt. Ante hos Socrates, Xenophanes, & Chreantor. Di. n. oĩ hora, oĩ loco, & cũ oĩ hoĩe de animi imortalitate disputarũt. Sz si erant hi pterẽudi, vel qz eorũ libri nõ facile hñtur: vel qz eorũ opionib nõ vtimur: Plato magnus rerũ diuinarũ Magr pterẽudus nõ erat, cui libri oẽs grece editi sunt & admoduz latine. Hic. n. & si de animi imortalitate sparsim cõplib in locis disputauerit: in phędone pcipue rem hãc attingit, vbi ꝯstat eũ, nõ nisi physicis rõnib incessisse. Accedit ad hęc Ari. ipse, q cũ de aia cõplures q̃ones ptractasset, eãrũ vitates desiuit nunq̃, nisi auditis pscorũ opionib quę de illis pcessẽrũt, q̃si nõ bñ vitas hri possit, nisi ceterorũ opiones narrenẽ, quę aut pro vitate, aut ꝯtra vitatez repte sunt. ¶ Querere qd velit Ari. in tã graui pblemate, vĩ admodũ venũ: cũ ipe de imortalitate animi in nullo librorũ, eorũ dico: qui vel grece, vel latine ad nos puenerũt, fecit quesitũ p se. Cũ. n. in libris de aia, & in libris de aialib cõplures q̃ones de aia ipsa & gñatim, & speciatim pposuisset, nõ memini me aliquã legisse, quę de imortalitate humanę aię mota eẽt: cũ igĩ de humanę aię imortalitate nihil, nisi obiter locut sit, iure vanuz videẽ querẽ qd ipe velit, cũ ex his, quę obiter dixit: nihil certi accipi possit: nisi pro diuisis quoq; dulla afferamus. Signũ nob affert, nã cum in libris ethicorũ disputasset an fortis debeat se morti exponẽ, vt fortitudinis actu potiri possit, accepit post mortẽ nihil remanere: qd qdẽ nõ ab re fecit, nã si post mortẽ aiũ relinquereẽ: nulli dubiũ esset, fortẽ se morti debere exponẽ: vt ꝗ quesiti veritas oĩno haberẽ, accipit, id, quo ꝯcesso vitas oĩno relinquẽ. Duz vo eisdez in libris de felicitatis amplitudine loquereẽ: sumit post mortẽ aliqd remanẽ, & ad mortuos puenire bonũ & malũ ex his, quę eorũ ppinqs ꝯtingũt in vita: hoc. n. fecit, vt felicitatis amplitudinẽ extolleret, nosq; moneret ad bñ, beateq; viuẽdũ. Simili rõne & in nãlib libris processit: vbi lz quę dicit, ꝯtia sint: ipse tñ nõ sibi ꝯtius est, cũ nõ ex pposito, & tanq̃ per se quesitũ illa dixerit, sed obiter. De Platone vo nõ ab rõne dici posset esse sibi ꝯtrarium si diuersa diceret: cum de imortalitate animi fecisset quesitũ p se: ob hãc rem doctissimus Pãphylus Eusebius 13 lib. cum de Platonis incõstãtia loquereẽ: demrauit Platonẽ in his, quę de aio dixit, nõ eẽ sibi cõstãtẽ: qd an verũ sit, postea dicemus: verũ ille de Platone ita dicere potuit, qa de aio fecit quesitũ p se. In vanũ ꝗ laborauit Pompon. quũ querit disputare, qd Aristoteles de imortalitate senserit: cũ ꝗdẽ de illa nihil per se quesiuit, nihilq; dilucide dixit, lz ea quę ex dictis ab eo colligunẽ: sint obiter dicta, q̃bus nulla prorsus fides adhibẽda est: nec asserẽdum est, qd ex dictis obiter colligit, id omne esse de Aristotelis mẽte.

Cap. 10°.

¶ Si intellectiua aia, aiaq; ipe esset simplr mortalis: hõ nec simplr, nec sm qd esset mediũ iter mortalia & imortalia: imo eẽt in extremo mortalis. Cap. II.

Aduersus ea que ca. p°. habentur.

Post hęc Pompon. pbare enititur argumẽto ab opationib sumpto hoiem ipm esse iter mortalia & imortalia mediũ: nã si ad opationes sensitiuę aię, atq; vegetatiuę attẽderimus, iter mortalia cum ꝯstituemus: quãdoq dẽ opationes hõ istarũ sunt: veluti quę aialiũ mortaliũ habenẽ. Sin aũt ad intelligere et ad velle, ipm iter mortalia collocabimus, qz opationes hę sine istis sint. Qd qdez nec est sibi ꝯstãs, nec pipatheticũ. Qd nõ sibi ꝯstat, facile pbamus: nã ipse in eius libelli cap. ix. physice arbitraẽ itellectiuã aiam, animũq; ipm esse mortalez simplr. Tũc argumẽto: intellectiua aia, aiaq; ipse est simplr mortalis, ꝗ est genitus, & ex semine deducẽ. hec ꝯsña sm Auerroem nõ est dubia: quippe cum sm ipm oĩs forma, quę suo subo desinẽte, desinit esse: sit cõstituta in esse per subm: sitq; de illius pot a motore corporeo in lucẽ deducta: vt clarissime cõplurib locis ab eo est dictũ. Qd vo hęc ꝯsña sit Aris. facile pz. Nã Ari. nõ posuit aliũ modũ, quo res incipiãt, nisi gñationẽ, vt ipse fatetur eodez loco: vel si posuit duos modos, vt 2° de gñatione aialiũ libro innuit, fortasse fecit, qa formarum arbitrat est alias esse mortales, cũ corpe incipiẽtes, & cum eisdẽ desinẽtes: alias imortales, incipiẽtes quidez nõ ante corpus, sed remanẽtes desinẽtiũ: ipse gñationẽ fecit, imortaliũ creationẽ, vt clarissime eo loco cõstat: si ergo intellectiua aia, aiaq; ipse mortalis simplr esset, cum per creationẽ nõ incipiat, erit per gñationez

Cap. 3°.

eductus de potētia materię:atq; per semē a parētibus trāsmissus.pz ǵ pñia:vtrū aius est genit⁹,ex semineq; trāsmissus.ǵ oīs eius actio,opatioq; erit instrūētaria pticularis,atq; penit⁹ materię emersa. Hęc pñita expsse est

Auer. 3° de aīa li: Arist.quoq; 2° de gñatione aialiū li:hāc

Ammerla Comē. 5. Cap. 3°.

pñiā indicauit. Cū.n.mētē animūq; extrinsecus accedere pbasset,id omne ex eo pbauit,qa eius opatio istro careret:ꝫ ǵ 9uertet̄ arg⁹,cum termini sint 9uertibiles,aius est genit⁹,ex semineq; trāsmissus:ǵ eius opatio est istrumētaria,pticularis,& hęc(vt Auer. verbis vtar.)Qd si ita sit,erit & simpl'r,& fm qd mortalis hō:cū nulla eius opatio,nec quę ad itellectū,nec quę ad cęteras aię ptes attinet,istro careat.Quo fit(vt nō mediū)sed in extremo sit statuendus,qm̄ & simpl'r,& fm qd mortalis.Pōponacius ǵ qui 9cedit p⁹ aīus.vz.q aius sit simpl'r mortalis,si sibiipsi 9stare vz,9cedere coget̄ hoiem nullo pacto mediū esse,sed extremū.Qd vo ppatheticū nō sit: si Pōponacius perpathetice dicit,vt ppathetice arbitrat̄ dicere,pz,nā aiuz esse simpl'r mortalē dicit eē peripatheticū.ǵ nulla forma erit in hoie,quę nō sit genitꝫ cuius opatio nō sit instrūētaria:quo fit, vt nec fm quid hō imortalis sit habēdus.Quare iter mortalia,& imortalia nō erit vt mediū collocādū.Erit ǵ qd dixit,Platonicū:nā cum aium Platonici fecerint imortalē,cęteras hoiē for⁹ mortales,imo cętera pter aium,hoiem mediū iter illa collocarūt:quā rem doctus Salustius ex Platonis

Cre Salustius.

fonte accipiens,his vbis pdidit,oīs nr̄a vis in aīo,& corpore sita est,animi impio,corpis seruitio magis vtimur: alterꝫ nobis cū dijs,alterꝫ cōe cum beluis est.Qd qdē minime verū eēt,nisi aius esset imortalis.Quare iuxta Platonis sniaꝫ hō inter ęterna & corrupta mediū est.Non aūt iuxta eius opionē,qui aiuꝫ mortalē simpl'r arbitratur.Rursus iuxta Platonis opionē hoium tres modos

Tres modos hoium Plato ponit. In vita Romuli.

ponere cogimur:heroas,quoꝝ aius remanet post mortē btūs,vt Plato in Gorgia ingt.Et Plutarchus hystoricus exponit.In beluas 9uersos,ǵꝝ aius bestialitatē post mortē affect⁹ relingt,vt in li⁹ de itellectu(cum de statu aię disputauim⁹)clarissime exposuimus:& puros hoies,qui mediocri vita viuūt.Qd qdē verū nō eēt,nisi aiuꝫ imortalē simpl'r statueremus.Pōpo.ǵ nec sibi cōstat,nec ppathetice dicit,duꝫ se ppathetice dicere credit,Hactenus de hominis mediocritate.

¶ Insufficientia modoꝝ:qbus Pōpon.arbitrat̄ multipliciter humanam nām dici. Cap. III.

Cōtra ea que capite 3° habētur.

Cum Pōponacius ǵ hoiēꝫ esse mediū se pbasse arbitraret̄. Humanę nāę multiplicitatē sic ordit̄,ꝫ obscure:homo est mortalis atq; imortalis,aut fm eādē formaꝫ,eādēq; nām:aut fm aliā atq; aliā. Si fm aliaꝫ hō imortalis sit,fm aliā vnā vel plures mortalis:trib⁹ modis,& nō plurib⁹ euenire dicit,qz vel tā for⁹,per quā est imortalis,ǭꝫ forma,per quā est mortalis est pro hoium nūo multiplicata:vt sit in singulis duplex forma,altera per quā mortalis,altera per quā imortalis dī,aut in oibus hoibus ea forma,per quam imortalis dī,sit vna oium nūo:ea vo per quā mortalis pro hoium nūo multiplicata,aut 9tra ea per quā hō mortalis est oium hominū vna nūo:altera vo per quā est imortalis nūata.pz ǵ hoc p⁹ tribus modis dici.Sin aūt dicat̄ per eādē formā,eādēq; nām hoieꝫ esse mediū.s.mortalē atq; imortaleꝫ:hoc erit,vel qz hō per illā erit simpl'r imortalis,& fm qd mortalis:aut viceuersa,qz per illā est simp'r mortalis,& fm qd imortalis.Uel 3° qz per illā erit fm quid vterq; mortalis.vz.& imortalis:hęc Pōpon.Quę qdeꝫ & inordinate,& isufficiēter,atq; obscure assignata sunt.

Quare 9cesso pro veritate,q hō ipse sit mortalis & imortalis:aut erit per eādē for⁹:vel per aliā atq; aliaꝫ: si per aliam atq; aliaꝫ:erit vel qa vtraq; erit in hoibus numerata:tam illa,per quaꝫ hō est mortalis,ǭꝫ illa,per quā est imortalis:vel qa in oibus vtraq; est vna numero:vtpote tam ea,per quam hō est imortalis,ǭꝫ ea,per quā est mortalis:vel qa alia est vna numero in hoibus oibus:& alia numerata:siqdē in hoibus alia cōis vtraq; est,alia numerata:ꝫ bifariā est,vel qa illa,qua hō imortalis est,vna oiuꝫ est.Alia vo per quā est mortalis, numerata:vel 9tra,qa ea numerata est per quā imortalis,ea per quā est mortalis oiuꝫ vna numero:quo fit vt nō tribus modis,sed quattuor modis hoc sit multiplicādū:vtiuꝫ 9tiuꝫ arbitrabat̄ Pōpon.Sin aūt per eādem formā hō sit mortalis,& imortalis,ꝫ est,vel qa per eādeꝫ est simpl'r vterq; mortalis.vz.& imortalis,aut qz p eādē fm qd vterq;.vz.mortalis,& imortalis:aut qa per eādem est simpl'r,& fm qd vterq;:qd dupl'r esse pōt:qa vel per eādem simpl'r imortalis,& fm qd mortalis,aut 9tra per eādē simpl'r mortalis,& fm qd imortalis.quare hoc 2⁹ nō tribus sed quattuor modis dicitur:nō ergo multiplicitas hęc,sex modis,sed octo dicēda est:cum 9trarium arbitratur Pompon.

T.co.7.

¶ Incertū est qd de hūana aīa senserit Auer.nec in his,quę ipe dicit de itelle⁹ aīa:sibi vbiq; 9stat. Cap.IIII.

Cōtra ea que ca.3° ponunt.

Postea Pōpon.(pręmissa humanę naturę multiplicitate)de mēte Auer.aīam in hoie duplicē 9stituit. Alterā itellectiuā,per quā hō imortalis est.Alterā mortalē,per quam mortalis videt̄.Aīam qdē itellectiuā de illius mēte esse vnā nūo in hoib⁹ oibus tradit:eā vo,per quā hō mortalis est,asserit pro hoiuꝫ numero multiplicari.Mouet̄ ad hęc,ex eo,qa Ari.vbiq; itellectū impmistuꝫ,immāłē efficit,quo fit vt ęternus sit,& vnus numero.cęteras aīas sensitiuā,& vegetatiuā fecit istrūētarias,quare & mortales. Quę qdē opinio nō Auer.sed Cādauēsis est,qui & itellectuꝫ,& itellectiuā aīam vnā numero in hoibus posuit argumēto.vz.qa est impartita,imortalis,& ęterna.Nō.n.fieri pōt,vt in ęternis indiuiduū numero multiplicet̄ sub eadē specie.Qd vo incertū sit qd de intellectiua aīa velit Auerr.nō est difficile demōstrare.

Opi. Candauensis.

Si per eius sectatores pcurrimus.nā iter itellm & intellectiuā aīam nō paruā sectatores diuisam fecerūt,qdā qdē

Rogerij & Suggerij opi.

itellectiuā aīaꝫ totū qddā esse dicūt ex itellu,atq; sensitiuo vegetatiuoq; 9stitutū.Intellectū vo itellectiuę aię partē singūt.n.esse itellectū quasi semianimā:q sit itellectiuę aię medietas,totū vo,qd ex semine traducit̄,cē alterā itellectiuę aię medietateꝫ:ex qb⁹ ǭsi semiaīabus resultat tota itellectiua aīa:quę qdē numerat̄ in hoib⁹:ꝫ itellect⁹,qui est illaꝝ semiaīaꝝ,vnus numero sit in oibus:quā opionē Suggerius,& Rogerius vterq; Baconitanus,ad Auer.mētē tradūt.Uitoniēsis vo acutissimus doctor,itellectū vnū oiuꝫ,aīam itellectiuā numeratā pro hoium nūo asserēs,dicit ad mentē Auer.itellectū esse p⁹ & per se for⁹ informātē nām cōeꝫ(quā supponit esse cōem cōeꝫ oibus indiuiduis)& ab illis dimersaꝫ.

Uitoniensis opinio.

Sēbario vo for⁹ oium indiuiduoꝝ:pro quoꝝ nūo itellectiua aīa multiplicat̄,itellectu existe vno oium.Reducit̄ aūt oia Auer.vba ad hāc opinioneꝫ reducē,vt legētib⁹ quę ille dicit,pz.Ioānes Baconitanus meo iudicio cęteroꝝ Auerroistaꝝ princeps tradit ad Auer.mētē intellectū nobis bifariā copulari.vno qdeꝫ mō:quo

Ioā.bac.opinio.2.senten. lib°.dis.20.q.vnica.

fit nr̄a potentia,per quā intelligimus:quā copulationē spūalē esse dicit,atq; 9maleꝫ,quatenus per hāc intellectus efficit̄ nobis,quasi spūs,siue forma,atq; potentia,siue virtus.

siue deus. Altero vero, quo intellect⁹ ad phātasmata copulet, vt ad obiecta, quorum intētiones recipit actu luminis virtute intellect⁹ agētis: quicquid ille sit siue deus, siue alia res. Et quis modo intellect⁹ copulet homini, semper ipse vnus oium est. Intellectiua autē aia (vt inquit) plures. Patet ergo Auer. sectatores nō paruā inter intellm, & intellectiuā aiaz differentiam effecisse. Quā etiā veteres olfecerūt, nā (vt Ari. inquit in primo de aia lib.) Anaxagoras vi° alterū dicere aiaz, & intellectū, cuius opionē laudat. Quamobrez, dicere soliti sumus, Auer. vba posse ad oēs opiones accōmodari. nā vbi ipse intellectiuā aiam diceret vnā numero oium: per aiam, nō totā, sz semialaz intelligit, hoc est intellm: qui differt ab humana aia, vt pars a toto. Ubi vero rōnalez nō vnā, sed intellectū vnū fecit: intellectiuā totū intellexit: quę cōstat parte extrinsecus accedēte, & parte intrinsecus deducta. Patet ergo incertū eē, quid de humana aia senserit Auer. cū ad eius mētez boni Auer. interpretes differāt, nā alij solū intellm imortalē: alij intellectiuas aiaz imortalē asserāt. Inconsulte ergo Pōpon. perculit opionē Auer. cuz nō sit oiuz: qui Auer. interpretant: sz Candauēsis. Nolo tamen te ignorare in li° de intellectu multa pro opinione Auer. scripsisse: nuperrime vero in his cōmentarijs, quę nūc cōfecimus in libris de aia: hac rōne, quę sit Auer. mens, nūc differē pretermittimus: cū intētio nr̄a sit solū disputare ea quę dicit in hoc libello Pōpon. qui de aię imortalitate inscribit.

Sic intellm & aiā differūt. Tex. cō. 31.

¶ Themistius de anima intellectiua quid senserit, incertuz est: nec potest eadem sentire, quę Auerr. sed in quāplurimis differt. Cap. V.

Cōtra eū q in ca. 3° sent.

Pomponacius capite eodē arbitrat Them. & Auer. concorditer intellectiuas aiaz posuisse realiter distingui ab anima corruptibili, verūz ipam esse vnā nūo in oib⁹ hoib⁹. Mortalē vero multiplicatā. Quę res nec est certa: nec (vt ostēdā) in oibus sunt concordes. Quod quidē incertuz sit, quid Them. velit, per eos, qui euz sectant, atqz interpretantur, percurramus. Thomas igit, cui⁹ ingeniū, atqz doctrinaz semper magnifecimus: nō minus iustus, quā verus interpres eo libello de intellectu quē aduersus Auer. conscripsit, tradit de Themistij, & Theophrasti decreto intellectuz, intellectiuāqz aiam formā esse informātē humani corporis: & nomē & spēm illi prebētes: addit agentē pro nūo hominū multiplicari: agētez dico nō eum: qui est quasi sol: qui est oium hoium vnus numero: quē Themistius deū eē arbitrat: sed eum, qui simul illuminās est, & illuminat⁹. Hic enim pro numero hoiuz multiplicat, estqz cuiqz homini proprius intellectus: qui cum intellectu patibili intellectiuas aiaz cuiqz homini propriā cōstituēs. nec hęc opinio dissonat verbis Themistij. Tertio. n. de aia lib. clarissime tradit agētes intellectus hoium multiplicari pro hoium nūo. Unde ex his, & alijs quę diuus Expositor collegit, de mēte Themistij asserit. Intellectiuā animā esse formā hois vere informātē: & quidē talē cuius duę partes, siue virtutes sunt intellectus agēs, & possibilis. Albert⁹ vero cognomēto magnus, & in lib. de intellectu, & intelligibili: & in digressionibus tertij libri de aia: de Themistij sna tradit intellm agentē multiplicatū, esse lumē quoddā ęternū: quod (vt in subo) est in intellectu possibili ab intellectu illumināte pgrediēs. Tale lumē Themistius (vt inquit) est illustrās, & illustratū: illustrat. n. ab agente. Illustrat vero possibilē intellm: quo fit (vt sm Alb.) Themistius velit intellectiuā aiam esse possibilē intellm per hoc lumē illustratū: & nō soluz hois formā, sed eidē nomē & spēm prebere. Simplici⁹ bonus Themistij interpres, tradit ad illius mētē ex cōi intellectu, & corpe aial humanū cōfici, appellat cōez intellm, Themistius, id, quod Simplicius

Que Tho. de Them.

Cap. 32°.

Que Albert⁹ de Them.

Que Simpl. de Them.

dianoeam, Auer. cogitatiuā appellat. Est. n. cōis intellectus humani aialis for⁹, & quidē informās. Hoiez vero Simplicius cōstare dicit ex intellectu, & eiusmodi humano aiali. nā cōis intellectus materię adueniens humanū aial facit, huic aiali intellectus extrinsecus accedēs cōstituit hoiez: hęc Simplicius. Plotinus vero, qui (vt dicūt iuniores) in paucis dissentit a Themistio in his, quę de anima scribit, tradit vnicuiqz homini assignādā esse duplicē aiaz, alterā quidē quasi vitā: quā Themistius vbiqz aiationē appellat: alterā quasi aiantē, viuificātēqz: e qua aiatio in corpus proficiscit: ab aia viuificante hō est rōnalis, & intelligēs: ab aia viuificata est aial & viuēs: dico sm vitā hois propriam: est vtraqz pro nūo hoiuz numerata: verū quę viuificat ęterna est, quę viuificat: corrūpit, atqz cuz corpe nascitur, & abolet. Patet ergo ex expositorib⁹ quid velit Themistius, incertū esse. Ex his vero quę ipse dicit, lōge facilius eadē incertitudo colligit. nā primo de aia clarissime duas animas in hoie vnoquoqz collocat, alteraz quasi vitā, aiationēqz: per quā hō aial est humanū: alterā quasi aiantē viuificantēqz: e qua illa aia pficiscit ab hac hō est hō: hęc animās atqz viuificās est vna oium hoiuz: imo est tot⁹ mūdi aia: imo forma formarum: cū ab hac oēs oium rerū formę pficiscant: aia vero aiata numerata. Ex his patet nō eodē modo hāc esse formā hois, quo Auer. intellectiuā aiaz, seu intellm asserit formā hois. Hęc. n. quę animās dī, forma est hois: nō quidē dans esse formalr, hoc est informās, sed quasi ęquoce, eo modo, quo effectrix causa, et creatrix esse prebet ei: quod efficit, & creat. At Auer. hoc pacto nec intellm, nec intellectiuā aiam dicit homini dare eē. Hāc positionē & si primo de aia Themistius clarissime profiteat: 3° quoqz illaz expressit Auer. etiam hāc positionē illi ipomt 12° diuinę sciētię lib. & 7° eiusdē. At 3° lib. de aia Themistius negat aiaz, quę vitā prebet: eē vnā: sed agētē intellm dicit oium hoium vnū numero: intellm vero quē cōez appellat (quē alibi vitā) & aiationē nūcupat, multiplicari. Sed quis modo dicat: Auer. differt a Themistio: cū nec intellm, nec intellectiuā aiam velit dare eē homini eo modo, quo Themistius autumat. Nō. n. concederet Auer. intellm vel intellectiuā aiaz in humano corpore aiationes, & vitas efficere: vel creare. Auer. eiz vel assereret intellm solū operationez homini dare, esseqz illi for⁹ operantē: vel dare illi eē formalr, esseqz illi for⁹ informātē. Formā vero formātē, vel aiam aiantē intellm esse homini nunqz (vt arbitror) diceret: vt expresse scribit 7° diuinę sciētię lib. & 12° eiusdē. Patet ergo incertū esse quid Themistius velit de aia (& quis modo velit) cū Auer. decretis minime stare posse. Qui vero luculēter expositas, aut Themistij, aut Auer. aut alior positiones desideraret, & quātū pro illis dici pōt: diligēter librū nrm de intellectu plegat, & curiose ruminet. Nihil enim in eo lib. pretermisimus, quod his opinionib⁹ esset vtile. Hic aūt raptim percurrimus: cum nr̄a intētio sit reuidere Pōpon. libellū: & quid de eo senserim ad te scribere.

Que Plotinus de mente Them.

Cap. 23.

Cap. 23.
Cap. 33°.
Com. 18°.
Com. 31°.
Cap. 32°.

Com. 31°.
Com. 18°.

¶ Primū & principale argum̄: quod Pōpo. ex vbis Arist. inducit aduersus pōnez Auer. ab eo fictā. Cap. VI.

Visum est hactenus Pōpo. positionē quā dixit eē Auer. & Themistij, eē ab eo vel fictā, vel eē incertuz quid vterqz senserit: sz concessa sibi illa opione, vt videamus quātuz ei⁹ rōnes valeāt: inducemus rōnes eius per ordinē, & dilucide quidez: nam ipse illas cōfuse, atqz obscure protulit: initio nobis sumpto, a primo argumēto. Pōpon. itaqz sumit ex vbis Arist. intellectiuā aiam, intellectūqz ipm nullā operationē hic penitus a corpore absolutā: quia e corpe dependeat, vel tanqz a subto, vel tanqz ab obto: vel vtroqz.

De his que 4° cap. Pōpon.

li° p°. t.cõ.t. modo. Declarauimus aũt nos in Cõmẽtarijs de aia veteribus: quę in iuuẽta ↄscripsimus: qd e corpe depẽdere sit tanq̃ ab obto, et qd depẽdere tanq̃ a subto. Nũc vo nobis sit satis h, qd Põpon. assumit, ex his quę ipse dicit, pbarẽ ñ si quã opatione talẽ hẽt, cẽt ipm intelligere: sed q nõ sit intelligere opatio talis, pbat ex eo: q (vt Aris. inqt) intelligẽ aut est phãtasia, aut nõ sine phantasia: vnde q̃uis in p° de aia cõditionalr loquat. 3° vo de aia lib. absolute tradit ipm intelligẽ fieri nõ posse absq ipo phãtasmate: quo fit (vt intellus nullã habeat opationẽ penit° a corpe abiũctã) qn illa aliqua rõne e corpore depẽdeat: quo argumẽto relinquit intellectiuã aiam nõ esse fm esse a corpe abiunctã: imo sequit eam esse simpliciter corruptibilẽ, cũ nulla sibi cõpetat opatio e corpore penit° abiũcta. Cętera quę Põpon. adijcit, cum ad rem faciãt minime: bona frõte pterimus. Declarauimus enim in Cõmẽtarijs veteribus, quę in libris de aia conscripsimus, quo nam pacto valeat illa ↄñia Auerr. Si intelligere nõ est nisi cum imaginatione, tũc intellus erit gnalis, et corruptibilis. Hãc eniz Põpo. nõ exposuit eo mõ: quo Auer. loqt: sed de ea ad cõmẽtaria te mitto.

pmo de aia tex.cõ.12. T.cõ.39. pmo de aia T.cõ.12.

Dilucidatio eius solutionis, quã ad p^m argumẽtuz affert Põpon. in qua exponit multiplex aię ↄsideratio, et multiplex opandi ratio. Cap. VII.

Ad hoc arg^m Põpo. inducit rñsionẽ: quę bñ intellecta põt ad arg^m satisfacere: de qua postea in resumptionib° eoz, quę dicentur ab eo diligẽtius disputabit. At nunc dicamus intellectiuã aiaz trifariã ↄsiderari posse. Aut in se, vtpote in illo priori, in quo, et humanã sphęrã, et quãlibet humanę sphęrę partez pcedit. Aut in illo priori in quo pcedit singulas ptes humanę sphęrę ptez: sed est simul cũ sphęra, illi vt aia copulata. Aut 3° ↄsiderari põt respectu cuiusq sphęrę partis, vt respectu mei, vel tui: Hinc ex hac distinctione rñsio erit aię intellectiuę esse tres opationes: aliam quę ei cõpetit in illo priori: in quo ipsa sphęrã pcedit: quęcunq illa sit: de qua postea: aliam, quę illi cõpetit, vt est sphęrę aia, vtpote in illo priori, in quo pcedit singulã sphęrę partez: aliã, quę illi cõpetit vt copulatę alicui sphęrę parti vtpote mihi, vel tibi. Opatio qdez, quę intellectiuę aię cõpetit in illo priori, quo pcedit sphęram: est simplr ęterna: atq e corpe omni rõne abiũcta. Opatio vo: quę sibi cõpetit, vt sphęrę copulatę: est ęterna fm successionẽ, atq spẽm, et fm qd corruptibilis. Opatio vo, quę cõpetit aię, vt copulatę mihi, vel tibi: est penitus corruptibilis: fm qd ęterna. Ad for^{is} igit patet qd Põpon. assumpsit: falsum esse: nã supponit intellectuz nullã hãc opationẽ penitus separatã: cuius oppositum ex distinctiõe pz: et cum di: si quã haberet: illa est intelligere: ↄcederet illius opionis defensor: illã esse ipm intelligere, sed nõ omni modo simpliciter: sed solũ qd sibi cõpetit in illo priori: in quo ipa pcedit sphęrã. Intelligere vo, qd est phãtasia, aut nõ sine phantasia, est intelligere, qd illi competit vt est sphęrę copulata: vel sphęrę parti huic, vel illi. Hoc eniz est aut phãtasia, aut nõ sine phãtasia. Hęc breuiter de respõsione.

Põpon. obiectio p^a: qua pbat nullam esse aię opationem penitus abiũctam. Cap. VIII.

Sed refutare nitit Põpon. rñsionez hãc, qz obscurare: nã definitio eius cuius est definitio, fm esse cõpetit: sed esse actũ corpis physici organici est intellectiuę aię definitio: saltez fm cõem rõnem: g esse actũ corpis fm esse, cõpetit intellectiuę aię: qd si intellectus intellectiuaq aia fm eẽ erit actus corporis physici: fit, vt nulla sibi cõpetat opatio penitus abiũcta, quẽadmodum nec ipsa esse potest e corpore abiuncta fm esse.

Defensio prioris rñsionis, quã affert Põpo. q̃uo aię est aliq opatio: vbi exponit penit° abiũcta. Cap. IX.

Inducit post hęc breuib° Põpon. Ad hanc refutationẽ solonez: ex eo q intellectiua aia est vna intelligẽtiaz, licet infima: vt 3° de aia li° scribit Auer. At intelligẽtia quęlibet bifariã ↄsiderari pot. Uno qdẽ modo in se, hoc est in illo priori: in quo copulationez cum sphęris pcedit: in quo priori ipsa est intellect° intelligẽs per essentiã superioris intelligẽtię. Alio vo in ordine ad eam sphęram: quã actuat: et h pacto est aia, atq actus corporis physici: cõstituz vo ex ipsa, et corpore est aial: lz ęquoce. Ad formã ergo pz solutio: nã intellectiua aia in illo priori: in quo pcedit sphęrã: nõ est aia, nec physici corpis act°: sed cum cõsiderat ipsa vt actuat sphęrã, est aia: atq corpis act°. Cõcedit tñ esse actũ corpis cõpetere intellectiuę aię fm esse: etiã quouis modo ↄsiderer: lz nõ fm rõnem: sicuti rõnali aiali cõpetit, et homini sub rõne aialis fm rem: quatenus homo, et hõ, vt aial fm esse idem est: nõ tñ homini cõpetit per rõnẽ aialis. Sic enim omni aiali cõpeteret: vnde lz aia intellectiua, et aia intellectiua, vt intellectiua idez sint re: et esse actũ corpis fm rem cõpetat aię intellectiuę, et aię intellectiuę vt intellectiua: tñ esse actuz corpis nõ cõpetit aię intellectiuę per rõnem intelligẽtię. g ei põt cõpetere aliqua opatio prior, vt cõsiderat sub rõne prioris: veluti homini cõpetit aliqua opatio prior, vtpote ipm sentire quatenus cõsiderari põt sub aliqua priori rõne, vz vt aial est: lz fm rem hõ et aial idẽ sint.

Com.19.

Excerptũ Põpon. ex hac distõne, p qd declarãt qdã, q̃uo de intellectiua aia agit metaphysicus. Cap. X.

Ex distinctione ergo pposita vsitata illa (vt inqt Põpon.) dubitatio elidit: sit ne intellectiua aia de nãli, an de metaphysica cõsideratione: q̃sigdẽ Ari. li° de ptibus aialiũ p° liter meta^{ce} ↄsideratam illam reponat. Elidit eniz (vt ait) ex eo: q intellectiua aia, vt intellus est, et vt ↄsiderat in illo priori, in quo pcedit sphęrã, hoc est, vt vna intelligẽtiaz: quę intelligit per substam, atq essentiã superioris intelligẽtię: inter ↄsiderata a metaphysico reponẽda est: similiter (vt aia ↄsiderer) vt videlz actuat humanã sphęrã: sic inter nãlis phię ptes statuẽda est, ita vt vnica sit, vt Auer. inqt in libris Metheoroz: et vt de intellectiua aia dictũ est, de cęteris cęlestibus aiabus est dicẽdum: sigdẽ illę, vt actus sunt nãlis corpis, inter physice ↄsiderata: vt intellect° per eẽntiã superioris intelligẽtes, inter metaphysice ↄsiderata reponẽdę sunt. patet ergo ex distinctione vsitatę q. dilucidatio.

Cap. p°. Cap. p°.

Refutatio Põpon. aduersus excerptũ: et ↄtra distinctionẽ, ex qua excerptuz deducit. Cap. XI.

Bifariã igit refutare nitit excerptuz, et pncipalẽ rñsionẽ: excerptũ qdem: q si de intellectiua aia idẽ iudiciuz est, sicuti de intelligẽtijs: eqr Aris. 12° diuinę sciẽtię lib. egisset de intelligẽtijs: et de intellectiua aia agere debuerat: aliogn mancus fuisset. p. Uniuersę cõsiderationis physicę intellectiuã aiam terminũ ↄstituit Ari. lib. physicę auscultationis scdo. Nõ eniz in cognitiõe rerũ physicaz intellectiuã aiam fecit terminũ: quo ad qa est: cũ physica cognitio qa res est vsq ad deũ ipm diffundat. Erit ergo terminus in cognitione qd est: quare quicqd est intellectiuę aię in nãli phia agẽda erit: hęc aduersus excerptũ. Aduersus vo rñsionẽ pncipalẽ ex eo argumẽtatur: q vni° eiusdẽq nãę specię, vnus est specie opandi modus:

T.cõ.26.

modus:nō ergo pōt aīa itellectiua intelligē itellectionē e corpōre depēdētem:ꝛ absolutā a corpore nisi vna nā duo cē diceꝫ dixi vnius specie est opandi modus,quoniā eiusdē naturę numero vel specie alia atqꝫ alia rōne ꝓrie esse diuersi modi operādi gñię/vt lunaria aię,quatenus aīa est,est mouere cęlū:quatenus itelligētia est itelligē:at nullius intelligētię est diuersus operādi modus specie. Nō ergo pōt itellectiua aīa intelligē itellectionē depēdētē a corpe:ꝛ intellectionē absolutā a corpore. Uidet aūt Achilles hoc argūm aduersus dictā rīsionem:nō in diuus Achillei argumēti ꝓponacius inuentor est. Sigdē diuus Thomas,qui in disputationib' nihil intactum reliquit:clarissime hoc argūm expssit in qōnibus de aīa. ꝑ. Cōtra eādem rīsionē/sequit vnā nām fm vnuꝫ modū de eodē obiecto hīe vnā numero intellectionē:ꝛ fm aliū modū īfinitas:qđ videt incredibile:ꝛ deducit argumētuꝫ:nā per modū quo intelligit aīa nō dependēdo a corpore:intelligit vnicā intellectionē ęternā deuꝫ: per modū vero,quo itelligit depēdēdo a corpore,intelligit idē obiectū.videlꝫ deum per infinitas itellectiones: quatenus infiniti homines deum intellexerūt,ꝛ intelligent. Hęc contra respōsionem.

¶ Resumptiōes de nouo disserēdę circa hęc,quę ꝓpo. tetigit in primo argumēto. Cap. XII.

Post hęc (vt videat gd hñ: ꝓpo. in argumēto assumpserit) quędā denuo diligētius resumenda sunt. Et pͦ an sit intellectiuę aię aliqua opatio penit' e corpore abiūcta. Secūdo dato q nulla sit itellectiuę aię opatio e corpore absoluta,verū ex ipso itelligē,qđ nō sine phātasmate est,possit ꝯuinci,ꝓbariqꝫ intellectiuā aiaꝫ esse e corpe fm esse,ꝛ cēntiā abstractā,absolutā,atqꝫ independētē:vt Auer. autumat. Tertio si de itellectiua aīa, metaphysicus,an physicus agere debeat:qđ erat experiēdū:qbus patebit quātum valeat pͫ ꝓponi.argūm.

¶ Aliq̄ opatio est intellectiuę aię penit' e corpe abiūcta: ꝛ aliqua nō sine corpore,fm Auer. Them. Simpliciū, Theophrastuꝫ,ꝛ cōplures alios. Cap. XIII.

E resumptis ğ disserēdum est,ꝛ quideꝫ nō pro vitate:qꝛ in fine de veritate dicemus: sed pro opinione eoꝝ:quā ꝓponi. refutare enitit. Et pͦ an aliqua aię itellectiuę opatio sit:quę nulla prorsus rōne e corpore depēdeat:ꝛ de mēte Auer. Themistij,Simplicij,ꝛ Theophrasti tenemus pͦmo q est aię intellectiuę opatio quędāqꝫ nulla prorsus rōne e corpe ipso depēdet,hoc est nec obiectiue:siue effectiue:nec subiectiue,siue organice: nec dispositiue. Et quę sit hęc opatio fm istos dicemus

Com.36: postea. Auer.itaqꝫ 3° de aīa lib.quāꝫ quęsisset an intellectus corpi vnitus subas separatas intelligē possit: ostēdit.q.hāc nō cē diffiniēdā,nisi prius diffiniat an intellectus in se illas intelligē possit:ꝛ huius ordinis cā est (vt ingt) qꝛ itellect' pͦus est in se,q̄ sit in nobis:ergo necessariuꝫ est ꝓscire an intellect' in illo priori,in quo est in se, illas itelligat,ꝛ postea an cum in nobis est,illas intelligere possit. Talē ergo in his qōnibus ordineꝫ Auer. nō assignasset,nisi arbitratus eēt intellectū in se,B est in illo priori:in quo est in se ante sphęram:intelligere posse subas separatas per cēntias illaꝝ intellectionē.s.penit'

Cap.51: e corpe abiūctā. Them.in sup 3° de aīa lib. ꝓbauit intellectuꝫ in se intelligē illas subas loco a minori,qꝛ.s.pōt intelligē mālēs abstrahēdo a mā:ergo maxime abstractas:qđ nō eēt,nisi aliqua opatio ipsi intellectui cōpeteret,vt in se ꝯsiderato. Accedit ad hęc q intellius est infi-

Com.19: ma itelligētiaꝝ (vt Auer. ingt 3° de aīa li°.) ergo intelligit ꝛ opat,vt cęterę opant. At cęterę supiores intelligūt per cēntias illaꝝ. B est intellectione penit' a corpore abiunctā:ergo intellectui assignāda est aliqua opatio penitus e corpore,corpalibusqꝫ rebus abiūcta. Quaꝫ partē Theophrastus aptissime asserit co. vꝫ.lib. quē de intellectu,ꝛ itelligibili ꝯscripsit. Simplicius vero vir doctissimus,cum de triplici intellectu distinguisset,intellectuꝫ, quo dianoetica participat,asserit itelligē supiores substātias in se:anteq̄ dianoetica eo participet:vt legēti ea cōmētaria pꝫ:quę 3° de aīa ꝯfecit. Ex his oēs,qui Auer. sequunt:asserūt itellectū hēre duplicē intellectionē,opationēqꝫ alteram:quę sibi cōpetit,vt est suba separata,ꝛ itelligētiaꝝ vna:ꝛ hęc est intelligē se per cēntiā ꝓpriaꝫ: ꝛ supiores per cēntias supioꝝ:hęc itellectio dicit cē prima intellect' opatio,e corpore,corpalibusqꝫ rebus penitus abiuncta:q nec depēdeat a corpe tanq̄ a subiecto: nec tanq̄ ab obiecto:nec dispositiue:nec principalr. Et dī pͦma,q sibi cōpetit in se:ꝛ in illo pͦori,in quo ipsa est suba separata,ꝛ perfecta: ꝛ anteq̄ ipsa humanę sphęrę vniat. Altera vero est intellius opatio,quę sibi cōpetit,vt est sphęrę aīa:quę lꝫ nō depēdeat a corpe corpalibusqꝫ rebus,vt a subiecto:depēdet saltem a corpe,aut obiectiue:aut effectiue:aut dispositiue:quę secūda dī:q sibi cōpetit non in illo priori:in quo intellect' est substātia perfecta:sed in scđo loco:cum ipsa effecta est aīa hoīs,atqꝫ humanę sphęrę vtraqꝫ opatio dī intelligē:verum pͦma penitus abiuncta est,secūda vero nō sine phātasmate:qđ est corpis,vel corpalis rei,vt obiecti:ꝛ corporis,vt subiecti. De hoc intelligē,qđ intellectui cōpetit,vt hoīs aīa est,Ari.s.ingt cē phātasiam:aut nō sine phātasia:de hoc etiā ingt intelligē nequaq̄ sine phātasmate cē. Qđ si ita est,nō erit nobis difficile argumēta ꝓponi.quę cōtra hęc ꝯfecit,refellē. Cum enim dicebat vnius naturę non posse cē duos opandi modos fm spēm differētes:recte dicit:quoniā lꝫ rei,quę intellectiua aīa est:duę sint opationes specie distinctę: vt intelligere per abstractionē,ꝛ per cēntiā reruꝫ:quas intelligit:vtraqꝫ tamē intellectio subit eūdē specie intelligēdi modū qui est: vt intellect' intelligat intelligibilia:quę actu sunt intellecta:siue illa sint ꝛ phātasmatibus ipsis accepta:siue aliūde:ğ lꝫ rea quę est intellect',ꝛ aīa hoīs itellectiua,supiores substātias intelligat per illarum cēntias,ꝛ hęc terrena per abstractionē:oīa intelligit per eūdē modū,vt diuus Thomas ingt,inquātuꝫ sunt actu abstracta,actuqꝫ intelligibilia. Qđ vero inferebat eādeꝫ nām de obiecto eodē habere vnā numero ęternā intellectionē:ꝛ īfinitas numero: Auerroes nō incredibile:sed necūꝫ esse arbitratur. nam itellect',quo est substātia separata:ꝛ vna intelligētiaꝝ:intelligit deū vna numero itellectione:quę est ipse deus:qꝛ per illius cēntiaꝫ,quo vero est hoīs aīa:cum vt sic,sit aīa infinitoꝝ hoīum sibīnuicē succedētiuꝫ in eādē intellectionē dei:intelligit deuꝫ infinitis itellectionibus,quę nō sunt deus:sed ipius dei effect':qđ ğ ꝓpo. arbitratur esse absurdū,Auer. necessariū esse ꝯtēdit. Et de prima respōsione hactenus.

¶ Dato q nulla sit itellectiuę aię opatio e corpore penitus absoluta:ex ipso intelligē,ꝛ velle,qđ nō sine phātasmate est:ꝓbari pōt aiaꝫ cē e corpore separabilē ab eodēqꝫ subiectiue minime depēdē:ꝛ rursus exponūtur in vba Ari. primo de anima. Cap. XIIII.

Auer ergo itellectiuā aiam,quę infima itelligētiaꝝ est,ꝛ in illo pͦori:in quo ipsa pͨcedit sphęram,hēe opationē ꝓpriā:quę nulla ratione e corpore depēdet,cuiusmodi est itelligere:quo itelligit subas supiores,per cēn-

aiam illarum: sed ɔcesso ei, q̄ intellectus talem opationē nō habeat: dico adhuc duplici via venari posse intellectiuā aiam eē e corpore, tanq̄ᵭ e subiecto penit' indepēdētem: pma qdē ex pte ipsius intelligē: vbi aiaduertēdum est, aliquā esse opationē, quę lʒ ab eo subito, in quo recipit, nullam habeat variationē, aliaʒ quā ab eo agēte, a quo agit: tn̄ aliqua est opatio alicuius subiecti: quę a subiecto, in quo recipit, variationē accipit: quęq̄ʒ aliter se habet (vt in subiecto aliter) vt ab agēte. Vbi causa, calefactio in ligno, in quo recipit: eodeʒ modo se habet: vt in agente, e quo agit: qm̄ vtrobiq̄ʒ forma mālis. At coloꝛ in pariete aliter se habʒ, ꝛ aliter in visu: in quo recipit. In pariete enim a quo agit: est forma realis: in visu est intētio, atq̄ʒ illius similitudo. patet ergo opationes alicuius subiecti bifariā esse: aut quę nō aliter in subiecto se habet, q̄ᵭ in agēte: aut quę aliter in subiecto recipitur, q̄ᵭ in agēte est: tūc ex hac distinctiōe facile pʒ intellectiuā aiam penitus e subiecto eē indepēdentē: intelligē enim vt recipit in intellectiua aia est opatio abstracta, immālis, ꝛ vlis saltē participatione: nō enim per essentiam est abstracta, nec per eēntiā est immālis, vlisq̄ʒ: qᵭ tūc intellecta eēnt ideę vel formę per essentiā separatę: vel igit participatione aię intellectiuę est talis: vel participatione alterius intellectionis: non participatione alterius intellectionis. Sic enim de illa vlterius quęreretur: vel oportet venire ad aiaʒ intellectiuā, cuius participatione sit abstracta. Qᵭ si participatione intellectiuę aię ipm̄ intelligē sit vle, abstractū, atq̄ʒ immāle: aia ipa per eēntiam erit immālis, abstracta, ꝛ vlis. Qᵭ aūt per eēntiaʒ est immāle, vle, ꝛ abstractū: e corpore depēdere nō pōt, vt a subiecto: pʒ ergo intellectiuaʒ aiam eē penitus e corpore abstractā, vt a subiecto ex eo. vʒ. qꝛ eius opatio aliter ab ipsa est: q̄ᵭ in agēte sit. Quare lʒ ipm̄ intelligere nō sit absq̄ʒ phātasmate: qꝛ tamē aliter est in intellectu: aliter in phātasmatib': ideo stat intelligē esse nō sine phātasmate: ꝛ intellectiuā aiam, participatione cuius est abstractū, vle, ꝛ immāle: eē simplr e corpore indepēdētem. Rursus stabit intellectiuā aiam participatione cuius ipm̄ intelligē est abstractum: eē magis, ꝛ per essentiā abstractā: qm̄ quidē omne tale per participationē reducit ad aliqᵭ tale per eēntiam: ergo lʒ ipm̄ intelligē nō sit sine corpore, aia intellectiua est e corpe, simplr indepēdēs. ¶ His dilucidatis, videamus Aris. vba, quę

T.c.13. lib. de aia p̄ sic habent: siqdē igit est aię operi: aut passionum ppa: ɔtingit vtiq̄ʒ ipsam separari: si vo nullum est ppriū ipsius: nō vtiq̄ʒ erit separabilis. Hęc Ari. ad verbum: ex qbus argumētoꝝ, sumpta pma hypothetica, addo positionē aīaꝝ sic, sed nullū est aię opus ppriuʒ, ergo nō ɔtingit separari: cuius ɔñm dicebamus: ꝛ q̄ nullum sit opus aię ppriū: pʒ qꝛ si qᵭ eēt: illud eēt intelligē: at intelligē nō est, qm̄ vel est phātasia: vel nō sine phātasia. Hoc est totum qᵭ pōt Pōponatius: ante ipm̄ diuus Thomas qōnibus disputatis de aia hoc diligenter ɔsiderauit. Auerroes vo ob ignorātiam Grecaꝝ lraꝝ etiā pro se nō bñ intelligit. nam vbū ipsum ad opationē, vel passionem retulit: ꝛ male: qꝛ opus, vel opatio grece est ἔργον, ergon: passio aūt grece est pathema: ꝛ vtrūq̄ʒ est neutri gn̄is: at verbū ipsum grece est feminini gn̄is: ppterea nō nisi ad aiam referēdum est. Est ergo sensus, si aliqᵭ opus aut aliqua passio, est aię ppa: ɔtingit ipsam aiam separari. Hęc est pma hypothetica, si vo nullum opus est ppriū ipsius aię: aia nō erit separabilis. Ex secūda hypothetica ponēdo aīs sequit positio ɔñtis. vʒ. aiam nō esse separabilē: ppterea pro Auer. defensione oportet aliter dicere, q̄ᵭ ipse pro se dicat: ꝛ pro veritate

postea hęc vba diligētius ptractabimus. Philoponus itaq̄ʒ in his Cōmentarijs: quę sub Ammonio in his de aia libris scripsit, has duas ppōnes abiunctas fecit, asserēs has in nōnullos Platonicos perperam Platonis vba intelligētes retulisse. Hi enim ex phędone acceperūt intellectiuā aiam creatam fuisse ante corpora: ꝛ quidem pfectaʒ: qm̄ cum ppria eius opatione: quę est intelligere. Cōtra quos assumpsit Aris. intelligē vel eē phantasiam: aut nō sine phātasia: volēs ex hoc hēre aiam nullaʒ hēre opationē sine corpore: qm̄ quidē ipm̄ intelligere: qᵭ maxime videt esse sine corpore: est nō sine corpore, hoc verificato: subiūgit duas hypotheticas penitus abiunctas: pma est: si aliqᵭ opus est aię ppriū: ita vt antea sibi insit, q̄ᵭ corpori vniat: ɔtingit aiaʒ separari: hoc est pręfuisse separatā, ꝛ ante corpora factam: At si nullum opus est aię ppriū, ita, vt antea sibi insit: q̄ᵭ corpori vniatur: ipsa aia nō erit in se separabilis: ita vt antea corpore sit pfecta: ꝛ facta. Tūc addēdum est secūdę hypotheticę aīs: sed nullum opus est aię ppriū: ita vt illi insit anteq̄ᵭ corpori vniat: ergo nō ɔtingit ipsam esse separatam, vt ante corpora sit, ꝛ quidē pfecta. Qᵭ vo nullum opus sit ppriū aię: ita vt antea sibi insit, q̄ᵭ ad corpus descēdat: ex solutione. q. quam Arist. p̄ de aia mouit, patet: nam si qᵭ opus sit ppriū aię est, maxime est intelligere: at vt obseruatio docet, intelligē vel est phātasia: vel nō sine phātasia. Ex his hēre vult aiam nō separatā quasi ante corpora creatā. Patet ergo hęc nō esse cōtra opinionē eoꝝ: qui asserūt aiam esse abstractaʒ a corpore. Nō enim intelligūt per abstractā, vt ipa facta sit anteq̄ᵭ sit in corpore: sed per abstractā intelligūt penitus e subiecto corporeq̄ʒ indepēdētem. Stat enim aiam esse e corpore indepēdētem: ꝛ in corpore esse: ꝛ corpori dare esse: vt de intelligētijs: quę sunt celoꝝ aię: patet. Hę enim nō dependēt a celo: ꝛ sunt in celo: illis siqdē esse prębēt: vt in libris de celo deduximus. Quod vo possit aliqua vtus sine forma, siue potētia esse penit' a subiecto indepēdēs: cuius opatio nō est absq̄ʒ subiecto: pmo patet de intelligētijs: quę ab eaꝝ corporibus nullatenus dependēt: ꝛ tn̄ mouere celum, qᵭ est eaꝝ opatio: sine corpe nō est: nō enim intelligētia depēdet a celo: nec pmarie: nec secūdarie: ꝛ tn̄ eius opatio saltē secūdaria depēdet ab illo. Secūdo patet fm̄ eoꝝ Theologoꝝ opinionē: quę dicit creaturas esse obiectū secūdariū intellectionis: qua deus intelligit creaturas. Secūdaʒ enim hoꝝ opinionē deus nec primarie, nec scdarie depēdet a creatura: ꝛ tn̄ intellectio sub eo respectu: quo est creature, dependet a creatura: vt ab obiecto. ergo stat virtutē esse simplr indepēdētem a subiecto: cuius saltē aliqua opatio illi ppria dependet ab illo. ¶ Ex hisce clarissime patet tale argūm non cogere: opatio alicuius potētię depēdet a corpore: ergo potētia: cuius illa opatio est: depēdet a corpore: teneret enim quādo illa opatio nō efficeret a potētia fm̄ aliquē modum ppriū: vt in pposito est: intellectio enim nō est sine corpe: verum qꝛ efficit ab aia fm̄ modū aię ppriū (reddit enim immālis, abstracta, ꝛ absoluta) ideo aīs pōt esse indepēdēs. patet igit ex ipso intelligē intellectū e corpe nō depēdere: cuius ppa opatio e corpore depēdet: qᵭ petebamus. Post hęc ex ipso velle idem clarissime deduci pōt: supponēdo enim ipm̄ velle esse plene liberū, vt obseruatio docet, nam quoniā etiā delectabili pñtato, tale possumus libere approbare, vel reprobare: vt qlibet in se expit. Tūc arguo si intellectiua aia depēderet a corpe: quelibet eius potētia eēt corpe immersa: ꝛ ita nō pōt eē supra corpus, illi dn̄ando, obseruatio. n. docet oēm potētiā necessitari ab obiecto,

Nō ob' possit esse indepēdētem cui' opatio depēdet.

Defect' argumēti Philopo.

corpeq̄ʒ

corporeq; ipso: si est appetitiua virt⁹ corpori immersa: vt de appetitu sensitiuo, ꝛ nāli nemo est, qui dubitat. Cū igit̃ pñtato nobis q̄uis delectabili in pñtē nr̄a est illud approbare: fit, vt aīa, virtute cui⁹ appetim⁹: nō sit sola depēdens e corpore: illi. s. impressa. Ex his duab⁹ opationib⁹ pz itellectiuā aīam nullaten⁹ depēdere e corpe. Qđ erat ꝓpositū. Verū vō possit virt⁹ esse in corpe: q̄ nō depēdet: ꝛ quo mō pōt dici in corpe: si ab illo nō dependet, in nouis de aīa cōmētarijs declaram⁹: ꝛ declarabimus: qñ veritatē dilucidabimus in hoc libello.

¶ Qđ de intelligētijs ꝛ intellectiua aīa ꝑtractet physic⁹, metaphic⁹ ꝛ medi⁹ iter hos q̄ aīastic⁹ dr̄. Cap. XV.

Post hęc de tertio resumēdo differēdū est, an vz de intelligētijs, ꝛ de aīa itellectiua physicus, metaphicus, ꝛ medius iter hos agāt. Dicam⁹ igit̃ pro dilucidatiōe veritatis, eē duas de reb⁹ scias extremas: ꝛ aliā de medijs reb⁹ mediā: extremę sunt metaphica ꝛ nālis. Illa qdē q̄ de abstractis a mā s̄z essentiā, vl̄ qz de reb⁹: q̄ ꝑ essentiā nō icludūt mā: physica vero qz de reb⁹: quę per essentiā sūt in mā: vel qz nō pñt eē sōes nisi reb⁹: q̄ sunt in mā. Medię vō sūt: quas gręci mathematicas appellant: hui⁹ gn̄is (vt Themistius inqt) est ea scia: quę de aīab⁹ est, dico aīab⁹ tā celestib⁹, q̄ terrenis: ꝛ ea quę de quātis: vt quę de discretis, ꝛ quę de cōtinuis: oēs. n. illę dicunt̃ medię, ꝛ mathematicę. Medię qdez: q̄ de reb⁹ medijs iter simplr̄ abstracta: ꝛ simplr̄ ꝯcreta. Mathematicę vō, qz ꝓcedūt ꝑ demones certissimos: ex q̄ mō ꝓcedendi tales scię, quę de reb⁹ medijs sūt: mathematicę dicunt̃. Est tn̄ dāla, q̄ scia de quātis ꝑ excellētiā dr̄ mathematica vtpote noīs ꝑenuria. Scia vō, q̄ de aīa est, nō sic vulgo dr̄ mathematica, ve: de his i antiqs, ꝛ nouis de aīa cōmētarijs egim⁹. Vlteri⁹ oēs scire aīas intellectuales, cuiꝰ sunt celoꝝ, ꝛ boīz aīq trifariā ꝯsiderari posse. Vno mō, vt intellis, atqꝫ intelligētię. Alio mō, vt ꝑfectiōes physicoꝝ corpoꝝ: h̄ est, vt motores illoꝝ: ꝛ tertio, vt intellectuales aīę quasi res medię. Primo mō, bifariā intelligi pñt: aut ꝑ essentiā h̄ est itellectiōe, quę est illaꝝ eēntia: quo iferior itelligētia ꝑ essentiā intelligit supiorē: ꝛ h̄ mō beat⁹: cui copulat⁹ est intellis agens fm̄ Auer. intelligit illas. quā sciam Auer. appellatq; non currit cursu sciaꝝ speculatiuaꝝ. Alij intuitiua: ꝛ hęc est metaphysica in sequā ipsę intelligētię hn̄t: ꝛ hoc modo nō loqmur de cognitiōe illaꝝ: qm̄ nullus dubitat illam eē metaphysicā. Alio modo cognosci pñt cognitiōe, quę est illaꝝ effect⁹, hoc est ex eoqz ex illaꝝ effectib⁹ colligunt̃ quędā attributa: quoꝝ aggregatio est cognitio illarū: hęc. n. si colligunt̃ ex phātasmatib⁹ metaphicis: spectāt ad metaphysicā nr̄ā: quā Aristo. tradit, ꝛ Plato. Sunt aūt hoꝝ attributoꝝ: quę ex metaphysicis phātasmatibus colligunt̃: alia ꝑ moduz qd, h̄ est ꝑ modum gn̄is ꝛ drīę collecta. Alia ꝑ moduz qualis: q̄si ꝓpa accidentia ex his fluētia: de qb⁹ oīb⁹ metaphysicus agit, quatenus colligunt̃ ex metaphysicis phātasmatib⁹. Sic igit̃ cōsiderādo intelligētias vt intellis, de his agit metaphicus: qñ si ꝯsiderant̃, vt pro illaꝝ essentiā cognoscūt̃: habet̃ metaphysica beatifica. Sin aūt cognoscant̃ cognīe quę est illaꝝ effectus: sic est cognitio descriptiua: quę habet̃ per attributa, aggregatiōe illoꝝ: ꝛ sic de illis agimus in metaphysica nr̄a: quā tradunt Aristo. ꝛ Plato. Sin aūt intellectuales ipsę substātię ꝯsiderent̃, vt motores physicoꝝ corpoꝝ: sic ex phātasmatib⁹ physicis colliguntur quędā attributa per moduz qd: cōgregatiōe quorum quędā physica descriptio colligit̃: ꝛ quędā colligūtur per moduz qualis: quę sunt quasi fluentia ab illis: quę per moduz qd colligebant̃: ꝛ hoc pacto de eis ꝓspicit physica: quę nālis phia est. Sūt aūt hę duę ꝯsiderationes extremę. Pria qdez, quę est de substātijs itellectualib⁹, quaten⁹ intelligētię sūt, est metaphysica: q̄ sit sumpta ex phātasmatib⁹ metaphysicis: his. n. colligit̃ q̄daz attributoꝝ ꝑ modū qd aggregatio: quę loco definitiōis illoꝝ est. Scđa vō, quę est de illis, vt motores corporū sūt: quę q̄ hī ex physicis phātasmatib⁹: dr̄ physica. At si tertio illę ꝯsiderent̃ vt itellectuales aīę, h̄ est, vt illaꝝ cōsideratio colligit̃ ex phātasmatib⁹ medijs: sic est illarū scia media, ꝛ mathematica. ¶ Ex his seqt̃ de illis, posse hēri tres dscriptionū spēs: pma est aggregatio eoꝝ attributoꝝ: quę colligunt̃ ex phātasmatib⁹ metaphysicis: hac descriptiōe deus definit̃, q̄ sit intellis seipsum intelligēs per ei⁹ essentiā. Alia est eoꝝ attributoꝝ aggregatio: quę ex phātasmatib⁹ physicis colligit̃: qua descriptione dr̄ deus est pmus motor: virtute cui⁹ omnia mouent. Tertia est media: quę ex phantasmatibus medijs colligit̃: qua dicimus deum esse actuz corporis physici. ¶ Sequit̃ scđo de illis posse haberi tres spēs ꝑ modū qualis: nam ex attributis per moduz qd descriptiones illaꝝ cōstant: attributa per moduz qualis sunt, vt accidentia ab primis quasi fluentia. Colligunt̃ aūt trifariā hęc attributa, quatenus etiā phātasmata trifariaz sunt. ¶ His sic dilucidatis, elidit̃ pma rō Pōpo. quę erat ꝯ excerptū. Primo qdez, qa duz de intelligētijs egit: etiā de intellectiua aīa egit, vt illa intellis est. Scđo nō op⁹ erat agere de itellectiua aīa in metaphysica illa Ari. qz illa nō est vl̄is ad oēs res metaphysicas, satis eniz erat agē de intellectiua aīa in libro de aīa: nō dū egit de itellectiua aīa q̄ten⁹ intellis est, h̄ fecit vt aīastic⁹ mediat iter physicū ꝛ metaphysicū: ꝛ de excerpto hactenus.

¶ De scđa pncipali rōne, quā Pomp. aduersus opīonē Auer. confecit. Cap. XVI.

Hactenus de pma rōne, quā Pomp. aduersus Auer. cōfecit: ꝛ de scđa agēduz est. Est tamē aīaduertēduz Pomp. illaz obscure, ꝛ sine ordine tradidisse: ꝓpterea enitar in ipsa ordinē ponere, vt intelligat̃ eius vis. Sumamus ḡ pmo q̄ ad ꝓbāduz intellz eē imortalez, necē est ꝓbare ipm eē imālem. Sed nihil est in sensib⁹ nr̄is, quo imālitas aīę ꝓbari possit. ḡ volūtaria est positio Auer. Qđ nihil in sensib⁹ notuz sit: quo aīę imālitas ꝓbet̃, syllogizat ex eoqz aīa dicit̃ mālis altera duarū causaꝝ: vel quia pro eius operatione requirit organuz: vel qa exire nō pōt in actuz sine corpore. Prima causa clara est ex libris de aīa scđo ꝛ tertio. Scđa ꝓbat̃: quia pmo de aīa ostendit animā nō separari: qz sine phantasmate nō operat̃. Ergo per cōtrariū dicit̃ aīa imaterialis: qz ꝛ sine organo operat̃: ꝛ sine corpore. Sed nullum est signum euidens, quo saltem ꝓbet̃ eam posse exire ad actuz, sine corpore. ergo nullū est signū, quo potest illius imaterialitas cōuinci. Si esset aliqđ signū potissimuz illud esset, qđ Auer. assignat tertio libro de aīa: qa recipit omnes formas materiales: sed hoc signū destruit seipsuz: naz si recipit formas materiales, non exit ad actū sine corpore. ergo ex eoqz recipit oēs materiales formas, sequit̃ ipsaz nō esse imālez. Si eēt aliqđ signum, id esset, qz nō eget organo, vt subiecto: sed hoc nō est: qz tunc nō vtraqz conditio requireret̃ ad imaterialitatez: sed sufficeret hęc sola. qđ videt̃ cōtra Aristo. quia ꝯcludit animā nō separari, per hoc, qa intelligere non est sine phantasmate. ergo ad imortalitatez requiritur vtraqz. Considerentur verba Aristo. primo de aīa. naz ex illis hęc colligit̃ ꝓpositio, si intellis est phan

Tres de intellectualib⁹ substantijs descriptionū spēs.

Tres attributoꝝ spēs.

2m Argum Principale Pomponatii contra Averroem

T. cō. 12.

T. cō. 12.

tasia: vel nō sine phātasia: itell's nō separat: sȝ ad distinctiuā sufficit vnā ptē eē verā: ergo ex eo solo: qꝛ nō est sine phātasia: relinquit aīaȝ nō separi. ℣. Qñcūqȝ alicui rei duo modi sub distōne assignant: res illa pōt a quolibet illoꝝ separari: etiaȝ ipsa pfecte stante: vt p exēpla pȝ: sȝ aīa dr̄ mālis, vł qa est phātasia, vł qa nō sine phātasia. ergo ex eo solo: qꝛ nō sine phātasia exit ad actū: ipsa nō separabit. ℣. Si aīe separabilitas imālitasqȝ pbari posset, nō nisi qa esset aliq opatio pbaret: que esset penitus abiuncta a corpe, tā a subto: tā ab obto. Sȝ hec opatio p nullā euidēs signū pbari pōt, nisi p imālitatem. ergo petitio pncipii. ℣. Si ad imālitatē pbādaȝ sufficit: vt nō depēdeat a corpe, vt a subto. frustra Aristo. addit cū pbat insepabilitatē, qꝛ intelligē est phantasia: vel nō sine phātasia. ℣. si imālitas pbat: qꝛ nō depēdet a subto corpe: stabit ipsaȝ eē imālē: z itelligē nō eē sine phantasia: qd si stabit sic: frustra Aristo. addit vel non sine phantasia. ¶ Ex his obscure traditis, deducitur diuū Thomā z Auerroem nō recte dicere Ari. sensisse aīe intellectiue imortalitatē: cuȝ apertissime ex his, que ipse dicit ipsaȝ esse inseparabilē deducat.

¶ Resumptiōes circa h argu^m differēde. Cap. XVII.

Sed circa hoc argu^m pmo differēduȝ ē. Quid Auer. z Thomas intelligāt per aīe intellectiue separabilitatē: z si iter eos est aliqua dīa. Scdo vidēdū est, quot reqrant ad h, vt forma dicat separata. Differēduȝ 3° est, si est aliqd signū euidens, quo possint Thomas, z Auerroes aīe separabilitatē pbare, quā de illa intellexerūt. Uidendum 4° est pro vitate, z pro opione Auer. quid Ari. itellexit in illis vbis, que supius exposuim^9. Quinto differēduȝ erit pro opionib^9 alioꝝ, z pro opione Ari. si aīa intelligere posset sine phantasmate.

pmo d aīa. t.cō.12.

¶ Quid Auer. z diu^9 Thomas itelligāt p itellectiue aīe separabilitatē, z quō differunt. Cap. XVIII.

Ut igit videat qnū valeāt: que Pōp. ingerit in h libello: de singulis differēdū erit, dicamus ergo qd diu^9 Thomas, z qd Auer. intelligāt p itellectiue aīe separabilitatē. Auerroes igit in libro de suba orbis mālē formam eā asserit: que ɔstituit in esse p subm: h est, que dependet in esse, z in ɔseruari a subto. Ergo apud ipm ois forma, que depēdet a subto: cui^9 est forma: dr̄ mālis, cōcreta, z inseparabilis: quare si licet p opp^m syllogiçari: quecūqȝ forma nō depēdet ab ei^9 subto: dicet abstracta, imālis, z separabilis. Ex quo seqt formā posse eē separatam a suo subo: z illi dare eē, spēȝ, z nomē: qm (vt dicebam^9) forma dr̄ separata ex eo solo: qꝛ nō depēdet ab ei^9 subo: modo nō repugnat formā dare esse suo subto formalr illud informādo, z ab eodē nō depēdere. Et lȝ pro hoc multa sint Auer. vba: sufficiāt nobis que dicit pmo phy sice auscultationis: cuȝ. n. de celo ipso loqueret inquit, z qa caret hoc subto: ideo caret forma: que sustēret p hoc subm: z fuit necesse, vt for^9 ei^9 esset libata ab h subto, z vt nō hēat ɔstōnes p corp^9 celeste: sȝ corp^9 celeste cōstituit p illā. pȝ ergo ex his vbis Auer. intelligētiā formalr cōstituere celū: dici vo separatā: qꝛ nō ɔstituit. pōt ergo fm Auer. intell's eē for^a iformās humanū corp^9: z separata: informans qdē: qꝛ illud in esse formalr constituit. Separata vo: qꝛ ab eo nō depēdet. Ex hisce pȝ de separabilitate, z inseparabilitate intell'e, siue itellectiue aīe nullā esse dīaȝ inter diuū Thomā, z Auer. naȝ diuus Tho. aīaȝ vult eē formā corpis, quaten^9 ipsuȝ ɔstituendo, illud formalr informat: inseparabilē vo ab eodē: qꝛ ab illo nō dependet: que oia cōcedit Auer. ... sil.

Cōm. 5. in celo.

Qꝛ nō sit dīa iter Thom. z Auerroem.

dīe, pmo qdē, qꝛ Auer. intell'm posuit subaȝ vtraqȝ ex pte eternā. Thomas vo per creationē illaȝ de nouo factā psuadet, post mortē tñ ppetuo remanere. Scdo qa Auer. intell'm vult eē vnū nuō in oīb^9 hoīb^9. Thomas vult intell'm sicut z aīaȝ multiplicari pro nuō corpoꝝ. Tertia dīa est, q diu^9 Thomas preter intellectiuā in hoīe nullā aliā formā posuit: qm intellectiuā dicit simul esse sensitiuā, z vegetatiuā. At Auer. intellectiuaȝ ponit corp^9 humanū informantē: z preter illaȝ posuit in hoīe cogitatiuā, quā greci dianoeticā appellāt, que simul est sensitiua, z vegetatiua in hoīe: hac. n. mediāte intellectiuaȝ voluit humanū corp^9 iformare. ¶ Ex his seqt itellectiuā eē separatā a corpe humano: z in eo eē. Est qdē separata separatiōe depēdentie: qm fm vtrāqȝ opionē e corpore humano minime depēdet. Est vo in humano corpe: qꝛ illud per se iformat, vt vtraqȝ opio autumat. ¶ Scdo seqt hoīeȝ formalr intelligē fm vtrāqȝ opionem: qm intelligit p itellectiuā: que est informās essentialr corp^9 humanū: nō aūt p formaȝ: que humano corpori assistit: vt putat Candauēsis: qd hec sit opio Auer. lȝ diu^9 Thomas de eo alr sentiat: in cōmētariis: que nuperrime ɔficim^9 de aīa: satis pulchre dilucidauim^9: q vo illa sit diui Thome: nemo est, qui dubitat.

Qō differūt Tho. z Auer.

Qō intellectiua sit separata z in corpe.

Qō homo intelligit.

¶ Que reqrant ad forme separabilitatē. Cap. XIX.

Ex his pȝ ad forme separabilitatē vnuȝ tm̄ eē necessariū, vȝ q ab ei^9 subto: cui^9 est forma in esse nō depēdeat. Ad forme vo mālitatē reqrit, vt e subo in esse depēdeat: cuius est forma. Ex h nōnulli, z qdē acuti arbitrant oēȝ formā organicā eē mālē, h est eē a corpe depēdentē: cū organica for^a sit: cui^9 opatio depēdet a certa, ɔstitutaqȝ corpis pticula, tanq̄ a subto: vel tanq̄ a cōsubo. At fieri nō pōt, vt alicui^9 forme opatio ab aliq pticula corpis (vt a subiecto) depēdeat, qn ipsa etiā a subiecto depēdeat. ois ergo organica est mālis: atqȝ e corpe dependens. Cōtra vo nō ois mālis est organica, cū (vt dicūt) for^a ignis mālis sit, z nō organica: nō. n. ei^9 opatio pficit p certā ignis pticulam: sȝ pōt exerceri p totū, z p singulas ignis ptes. Seqt 2° oēȝ formā mālē hic opationē: que sine obiecto corporeo pfici nō pōt: nō tñ ois forma: cui^9 opatio eē nō pōt sine obiecto corporeo, est mālis, vt supi^9 diximus: vtpote qñ talis opatio efficeret a for^a, cui^9 est opatio: naȝ qñ a for^a opatio efficit vlitate, z abstrahibilitate: for^a erit p essentiā abstracta: z tñ ei^9 opatio eē pōt: vt nō sine obiecto corporeo: vt supius deduximus. Quib^9 pȝ ad forme separabilitatē nō illa duo reqrit: vt Pōp. autumat: vȝ q sit organica, z cui^9 opatio nō sine corpe sit: sȝ vnū tm̄, vt e corpe, tanq̄ a subo nō depēdeat. Nā lȝ valeat argu^m, est organica, z eius opatio nō sine corpe est. ergo mālis: nō valet pp hec duo: sȝ solū, qa est organica: nec valet est organica. ergo mālis: qꝛ organicū z māle ɔuertunt fm opionē eoꝝ: quos diximus: sed qa argu^m est ab iferiori ad suū supius. Utrū vo fm veritatē oē organicū sit māle: z oē māle organicum: bona difficultas ē: sȝ nobis nūc satis sit locuȝ aperuisse. Quot igit ad forme separabilitatē reqrant, ex hisce pȝ.

Scot^9 in qlibeto q.14.

¶ Quib^9 signis intellectiue aīe separabilitas pbet: z qd sit eius ppria operatio. Cap. XX.

Qñ igit intellectiue aīe separabilitas, z eiusdeȝ a corpe indepēdētia idē est, si signa independentie inueniemus, signa separabilitatis relinquent. Signū ergo q intellectiua aīa e corpe, vt a subiecto nō depēdet, est independentia ei^9 operationis a corpore vt a subiecto: qꝛ enim intelligere, z velle nō dependent e corpe, vt a subo: aīa,

cūius illę opatiōes sunt: ꝫ subto ipso dependere nō pōt. Q̄ᵭ vo itelligere ꝛ velle e corpe nō depēdent, vt a subiecto/ꝑspicuū est, q: imediatū illoꝝ subm est intellectiua aīa. P̄. Quia sunt absq; corpīs ꝯditionibꝰ: sunt.n. corporis ꝯditiōes hic, ꝛ nūc, ꝛ reliquę, quę idiuiduū ꝯstituūt. At intelligere ꝛ velle vliter, ꝛ abstracte aīe intellectiuę insunt: nō ergo in corpe: vt in subto inesse pñt. Ex his ꝑ ꝙ lꝫ intelligere, ꝛ velle depēdeant a corpe, vt ab obto; intellectiua aīa pōt esse separata: nō.n. depēdentia opationis a corpe vt ab obiecto ifert aīaꝫ depēdere a corpe vt subiecto: naꝫ (vt dicebamus) intelligētię opatio scdā depēdet a cęlo, vt ab obiecto: ꝛ tñ ipsa nec pmarie, nec scdarie depēdet a cęlo, vt a subto. P̄. Scđm aliquos intellectio dei respectiua, qua ipse itelligit lapideꝫ, depēdet a lapide, vt ab obto: ꝛ tñ deꝰ nec pmarie, nec scdarie depēdet a lapide: hęc fuerūt hñ supius deducta. ꝑꝫ ğ ꝙ opatiōis obtiua depēdentia a corpe, nō ꝯcludit formā, cuiꝰ est opatio: eē mālem: sed subtiua depēdētia illud significat. P̄ꝫ vlteriꝰ signū, quo sciri pōt intellectiuā aīaꝫ hēe aliā opationē q̄si pmā pter velle, ꝛ intelligē phātasticā: eē ipm intelligē ꝛ velle phātasticū: hoc est qᵭ non sine phātasmate est. naꝫ cū ex intelligē ꝛ velle phātasticis hēamꝰ ipsaꝫ nō depēdere a corpe, vt a subto: scimꝰ eā remanē corpe aboleto: ꝛ cū sciamꝰ ipsaꝫ nō remanē frustra post mortē: scimꝰ eā hēe opationē aliquā: quę cū nō possit eē itelligē, ꝛ velle phātasticū: nō.n. post mortē intelligit, aut vult p depēdentiā ad phātasma. ğ scimus opationē illaꝫ eē intelligere, ꝛ velle alteriꝰ rōnis ab intelligere, ꝛ velle phātasticis: qᵭ vo illud sit: postea dicemus. Sꝫ quō stet ipsaꝫ posse itelligē oīno sine phantasmate: ꝛ intelligē phātasticū eē signū eiꝰ separabilitatis, atq; eiꝰ pme opationis: postea dicemꝰ. Ex his apparet nec intelligē, ꝛ velle phātasticū, nec intelligē, ꝛ velle alteriꝰ rōnis eē ꝓpriā, ꝛ inseꝑabileꝫ intellectiuę aīę opationem: ꝑꝫ q: nullū illoꝝ est sibi coęuū: naꝫ dū est in corpe intelligit nō per intelligē alteriꝰ rōnis: ꝛ vult nō p velle alteriꝰ rōnis. Post mortē vo itelligit, ꝛ vult nō p intelligere, ꝛ velle phātasticū. ğ intelligere, ꝛ velle intellectiuę aīę coęua sunt, intelligē ꝛ velle coꝝ intelligibilium: quę sunt actu intellecta, siue sint sine phātasmate, siue nō sine phātasmate: ab hīs.n. nunq̄ȝ absoluit intellectiua aīa, vt intellectiua aīa: naꝫ exit ad eiꝰ actualeꝫ opationē.

Quō vba Aristo. intelligunt, quę p̄ de aīa posuit pro veritate, ꝛ pro opīone Auer. Cap. XXI.

T.cō.11. Is visis de Aristo. vbis differēdaꝫ eē arbitror, ꝛ ſm Auer. ꝛ pro vitate. Scđm Auerroem ꝙdē: nam vt dicebamꝰ aucte Philopono, Aristo. mouet aduersus Platonicos perperā vba Phędonis itelligētes qōneꝫ. Utruꝫ.s. ipsius aīę intellectiuę sit aliq̄ ꝓpa opatio: quę supple sibi separatis insit in illo poriin quo nōdum ad corpꝰ descēdit: vt isti putabāt, qui aīas creatas añ eaꝫ corpora autumāt. An vꝫ añ corpꝰ nō opet: sed incipiat sil cū corpe opari. Rñdet Ari. de qbusdā opatiōibꝰ nō eē difficile definire: q̄les sunt opatiōes, quę cōpetūt aīę vt sensitiua est, vel vegetatiua: naꝫ iste non insunt aīę in illo priori in quo nōduꝫ venit ad corpꝰ: sed soluꝫ, vt est in corpe. Sed magna dubitatio est de ipso intelligē: nā hoc vr aīę ꝓpriū: ita vt sibi insit separatim. Respondet ipsaꝫ intelligere nō esse sic ꝓpriū: qᵭ sibi insit anteq̄ȝ ad corpꝰ descēdet: q̄ngdeꝫ itelligē: quo nos experimur res māles intelligere: aut phātasia est, aut non sine phantasia. ergo sibi inesse nō pōt anteq̄ȝ ad corpus descendat. Ecce quō loquit̄ de itelligere: qᵭ pmo aīę inesse experimur: tale.n. nō sine phātasmate est. Post hęc, cuꝫ declarasset ipm intelligere: qᵭ pmo aīę experimur inesse: nō esse absq; corpe phātastico: subscribit duas ꝯditiōales inuicē abiunctas. Prima est, si aliqua opatio est aīę ꝓpria: ita vt aīe insit in illo priori: in quo nōduꝫ ad corpꝰ venit: ipsaꝫ aīaꝫ cōtingit separari. s. in illo priori: in quo tale itelligē sibi inest: hęc est pma hypothetica. Scđa, si nulla opatio est ipsi ꝓpa: vt possit sibi inesse in illo pori: ipsa non erit separabilis: sed ex solutione dicte. q. nulla est hoc pacto sibi ꝓpria: q2 itelligē: qᵭ pmo sibi inesse experimur: nō sine phantasmate est. ergo aīa fuit separata: ꝛ facta añ corpora: ꝑꝫ ergo ex hac expositiōe nihil cōtra Auer. relinqui. Aristo. eniꝫ solum ex his hēe vult animā nō esse ante corpora separatā: q2 intelligere: qᵭ pmo sibi inesse experimur nō sine corpore est: hęc pro Auerrois opinione. Pro veritate vo debes scire Aristoteleꝫ bene velle intellectiuā aīaꝫ post mortē remanere: asserit tamē nō esse formalr animā, nisi cū corpꝰ actualiter informat: ppterea cum intellectiua anima desinit corpus informare: desinit esse aīa, nō tamē desinit esse intellectus, aut intelligētia, aut desinit esse: quare lꝫ id, qᵭ anima est, post mortē remaneat: nō quideꝫ, vt aīa: sꝫ vt intellectꝰ, vel intelligētia remanet. Q̄ᵭ vo ita sit: mouet. q. an oīs opatio aīę. s. quę est eiꝰ, vt aīa: sit sibi ꝛ corpori cōmunis aliqua sit aīę ꝓpria, vt aīa est. Rñdet nullam esse ꝓpriā opationē aīę, quatenꝰ aīa est, naꝫ maxie intelligere esset: qᵭ pmo sibi inesse experimur: intelligē eniꝫ inest sibi, q̄ȝ pmū corpori inest: ꝛ tñ sibi ꝓpriū non est: cū nō sine phātasmate sit. Ex his verificat duas hypotheticas. Prima est: si aliqua est operatio aīę ꝓpria: quę sibi cōpetit quatenus aīa est: ipsaꝫ quatenꝰ aīa est, cōtingit separari post mortē. Scđa si nulla operatio est animę ꝓpria, vt aīa est, ipsam, vt aīa est, nō cōtingit separari: sꝫ ex soluꝫ dicte. q. nulla est aīę operatio: quatenus illa anima est. ğ de facto ipsa, vt aīa nō potest post mortē remanere. Sed occurres dato ꝙ nulla operatio sit sibi ꝓpria, vt anima est, verū pōt ipsa aliqua ratiōe esse separata. Respōdet exēplo sumpto a recto: qᵭ concretiue sumptū tangit sphęram in aliquo signo: hoc est, vt rectum: abstractiue vo sumptū hoc est, vt rectitudo: nō tāgit sphęrā, nisi ſm imaginationē: ita aīa vt aīa intelligit intellectiōe ꝯcretiua: quę sibi pmo videt̄ inesse: tali aūt intellectiōe ꝯcretiua ipsa vt abstracta, atq; intellectꝰ nō intelligit: sed intellectiōe abstracta a phātasmate. Ex qbꝰ ꝑꝫ Aristoteleꝫ nō negasse aīaꝫ remanere post mortē: sed soluꝫ asseruit illā nō remanere, quo aīa est, cū ipsa (vt aīa) nullaꝫ ꝓpriā hēat opationē. Remanet aūt, vt intellectꝰ, atq; vt intelligētia pfecta: quę postea nō ampliꝰ indiget corpe: acq̄siuit.n. pfectionē: q̄ nō sibi ampliꝰ est corpe opus. Q̄ᵭ si aliqui ad mentem Aristo. dicāt aīaꝫ post mortē remanere: nō itelligūt per aīaꝫ, quatenus aīa: sed rem: quę est aīa. res.n. quę est aīa: remanet post mortē: q2 sibi remanet aliqua opatio pter intelligē: qᵭ sibi inest pmo: cū corpori inest: de q̄ postea dicemus: hāc expōneꝫ doctissimꝰ Simplicius in eiꝰ cōmentarijs apposuit: nisi ꝙ intellectū dicit ptē aīę. Ideo cōcedit intellectū remanere: aīam vo nō: sed de eiꝰ opinione alibi hactenus de verbis Aristo.

Quō intellectiua aīa pōt itelligē sine phātasmate, opiniones: vbi de extasi ꝛ hypopsychia nota. Cap. XXII.

Opinio Plato. Ost hęc an anima (de intellectiua semper loquor) sine phantasmate intelligere possit: Platonici arbitrantes animas ante earum corpora creatas, tradunt animas intelligere sine phantasmate, quoniā anteq̄ȝ ad corpora descendant, vtpote per species eis cōnatas

intelligit oīa quę intelligibilia sunt. Hę vo ad corpora descēdentes, q̄si oblitę reminiscunt̄ p phātasmata: qua rōne fit (vt phātasma nō pro intelligere sit simplr necessariū: sȝ pro itelligere in corpe) qđ est ipsȝ reminisci.

Opinio Auer. Peripathetici vo nō vna rōne senserūt. Auerroes. n. (vt supi⁹ dicebamus) asserit aīaȝ in illo pozi in quo pcedit sphęrā humanā, vbi. s. est vna intelligētiaȝ, īfima vȝ, intelligere sine phātasmate, qm̄ supiores subas per illaȝ essentias: cū vo sphęrę vnit̄: vtpote, in illo pozi: in q̄ itelligit̄ vnita sphęrę nō huic, vel illi hoī, itelligit per phātasma: sȝ nō p h̄, vel illud phātasma: sȝ p phātasma, qđ f̄m spēȝ est ppetuūnā intellʼs, vt aīa sphęrę semp itelligit lapideȝ per phātasma lapidis: nō qdeȝ hui⁹ vel illi⁹ hoīs, sȝ hoīs: in cui⁹ subiecta maiori pte est ipse pfectus. At cū intellʼr vnit⁹ huic, vel illi intelligit lapidē p phātasma hui⁹, vel illi⁹ hoīs. pȝ q̄ quō aīa itelligit per phātasma, ⁊ quō sine phātasmate f̄m Auer.

Opinio Auic. Auicēna vo arbitrat̄ aīaȝ in addiscēda egere phātasmatib⁹. In itelligēdo vo postq̄ didicit, nullaten⁹ eis egere. Quo vo mō h̄ fieri possit: in nr̄is de aīa cōmētarijs nuperrime ędit is declarauim⁹. Sūt aūt hui⁹ rei argu⁹ nob illi, q extasim patiūt̄. Hi. n. q̄ redeūt: cōplura, ⁊ qdē mirabilia se itellexisse, ⁊ vidisse narrāt: ⁊ tn̄ phātasmatib⁹ nō vsi fuerūt: erāt. n. a sensib⁹ adeo distracti, vt puncti minie sentirēt.

Opinio Grecoȝ Themisti⁹ vo, ⁊ Simplicius arbitrātes memoriā nō ēē in pte itellectiua, sȝ soluȝ in sensitiua: dixerūt tamdiu spēs, quas notiōes appellāt, in itellʼu remanē q̄ diu ipse intelligit: cessante vo ab ipso itelligē, cessant spēs ab intellectu: ⁊ phātasmatū memoria relingt̄ in pte sensitiua: q̄ ipsi itellʼui iseruit. Quo fit, vt aīa sine phātasmate neq̄q̄ itelligat: nā cū sine spēb⁹ itelligē nō possit: nec sine phātasmatib⁹ itelligere pōt: quę ipsaȝ spēȝ, sunt ⁊ gñatiua, ⁊ (si amittunt̄) reuocatiua.

Opinio Thō. ¶ Ego vo ab his, quę diu⁹ Thomas ingt, nō recedēs dicere intellectiuā aīaȝ, quo aīa est, itelligē nō posse sine phātasmatib⁹: nā quo aīa est, act⁹ corpis est, cui vtutes sensitiuę necessariā cōnectionē dicūt: adeo, vt sine illis aīa in actū exire non possit. Sȝ aīa vt itellʼs est, sine illis itelligē pōt: nō eniȝ intellʼua aīa vt intellʼs cū sensitiuis vtutib⁹ necessariaȝ cōnexionē dicit, qñqdē vt itellʼs, nullius corpis est act⁹, imo vt intellʼs sine corpe est, ⁊ eē pōt, q̄ aīa, vt intellʼs in intelligēdo nō eget phātasmatib⁹: est tn̄ hn̄ aīaduertendum, q̄ lȝ aīa vt intellʼs in itelligēdo phātasmatib⁹ nō egeat. tn̄ itelligē nō pt, qn pus e phātasmatib⁹ ipsis fuerit affecta: affecta dico, vl' qȝ vtute phātasmatū in ea habit⁹ relinquant̄: qb⁹ spēs regñent̄: vel qȝ ex phātasmatib⁹ spēs relinqbant̄: qb⁹ ipsa itelligē pt, qn̄ vult eaȝ q̄ illę relinquūt̄. dico igit̄ aīaȝ q̄ten⁹ aīa ē sine phātasmate de pn̄ti itelligē nō posse: quo vo est intellʼs, sȝ de pn̄ti phātasmatib⁹ nō egeat: nō pōt de pn̄ti itelligē nisi phātasmata ipsaȝ affecissent ad itelligēduȝ: qñqdē nec aīa, vt aīa, nec vt intellʼs itelligē pōt nisi de pn̄ti, vel de pterito a phātasmatib⁹ fuerit affecta.

Excerpta Primū. ¶ Ex his seqt̄ p̄ q̄ si vbū sine puat pn̄taneā phātasmatū nečitate, aīa vt itellect⁹ sine phātasmatib⁹ itelligē pōt: si pn̄tanea ⁊ pteritā nečitatē puat, nec vt aīa, nec vt itellʼs sine phātasmatib⁹ intelligē pōt.

Scdm. ¶ Seqt̄ scdo recte Aristoteleȝ vbiqȝ dixisse aīaȝ nequāq̄ sine phātasmatib⁹ itelligē, qm̄, vt aīa sine illis itelligē nō pōt, vt itellʼs (⁊ si de pn̄ti sine phātasmatib⁹ itelligē pōt: vt vbū sine puat et pteritā nečitateȝ) sine illis nequāq̄ intelligē poterit.

Tertium. ¶ Seqt̄ 3° aīaȝ in corpe intelligere sine phātasmate nō posse: qm̄ vt sic dicit ad sensus nečariā cōnexionē: ex corp⁹ vo elȝ nō dicat̄ aīa: sȝ intelligētia: sine phātasmatib⁹ de pn̄ti nečitate pōt intelligere: nō aūt de pterita: cuȝ nec in corpe, nec ex corp⁹ intelligere pōt, nisi pręaffecta ab illis. Hęc sȝ Aristo. sȝ f̄m vitatē postea dicem⁹: declarabim⁹. n. quot modis aīa post morteȝ itelligē pōt, ⁊ quę sit phātasmatum nečitas: nam lȝ hęc pro opione Aristo. sint dicēda: pro vitate sec⁹ dicem⁹.

De extasi ⁊ lipopsychia. Illū vo qđ de extasi dicebat̄, dȝ ɔsiderari: nā qdā perpā vba Ari. in libello de somno intelligētes, inter lipopsychiā, ⁊ extasiȝ nullaȝ fecerunt diāȝ: dixerūt. n. extasiȝ eē raptū, in quo inferę virtutes, atqȝ sensuales sopiunt̄: supera vo alę vis attollit̄: cui sic elatę multa arcana reuelant̄. Hui⁹ opionis fuit Plini⁹

Ca. 52. 7° nālis hystorię libro: q exēplo Hermotimi clazomenij aīaȝ corpe relicto errasse tradit: quę postea ad corp⁹ rediēs, multa pdixit. Et lȝ de his multa dicturi sum⁹ in theologico nostro dilucidario: tn̄ ne pphano hoī error emergat: extasiȝ nō eē lipopsychiā eo argu⁹ pȝ q̄ lipopsychia f̄m Gal. est morbi gen⁹: qđ ex viriū imbecillitate plerūqȝ ɔtingit, aut ob nimiā inediaȝ, aut ob nimiaȝ saturitatē, aut ob morbi alicui⁹ longinqtatē. At extasis sine morbo accidit. P̄. Lipopsychia ⁊ bōis ⁊ malis indifferēter accidit: extasis aūt nō nisi viris vtute, atqȝ oī scitate pcipuis. Insuper extasis in magnaȝ reȝ reuelationib⁹ fieri solet. Lipopsychia vo accidit nulla reȝ reuelatiōe cogēte. Ad hęc: quę in extasi pdicunt̄ nūq̄ fallere visa st, at quę phātasmata in lipopsychia accidūt fortuita, temereqȝ aliqd pfagiūt. Ex qb⁹ appet Ari. hn̄ lipopsychiā nouisse: vbi lȝ sensus externi sopiant̄, interni fixius itellectui seruiūt, extasim vo (vt nos catholici intelligimus) ipse nō nouit: nō. n. nouit aīaȝ intelligere posse (dūȝ est in corpe) sine phātasmatib⁹: veluti in extasi intelligere videtur qui, illam patitur.

¶ Soluūtur ea, quę in scda principali ratiōe Pompo. induxit aduersus opioneȝ Auer. ⁊ dat̄ multiplex intellectus verboȝ Aristotelis. Cap. XXIIII.

His dilucidatis, facile q̄ in scda Pōpo. rōne īducta sunt elidunt̄. Prima qdeȝ delet̄, q̄ mālitas alę cōuincit̄: ex eo solo: q̄ ei⁹ opatio eget corpore vt subiecto, siue sit organicum, vt cōplures dicunt: siue māle, vt aliq: pōt. n. aīa esse mālis: cui⁹ opatio non est organica, vt calefactio f̄m aliquos: nō autē pōt aīa esse mālis: qn eius operatio corpore egeat vt subiecto: h̄ est qn corporea sit. Cuȝ vo addebat̄ Aristotelem cōcludere aīaȝ nō separari: qȝ sine phātasmate nequāq̄ intelligit: iaȝ pȝ sȝ Auerroem hęc vba in Platone esse referēda: qui tenebat aīas separatas fuisse ante corpore intelligereqȝ sine phantasmatib⁹: quo vo intelligat̄ f̄m veritatē dixim⁹: loquit̄ eniȝ Aristoteles de itelligere: qđ animę cōpetit, vt aīa est, nō aūt quo est intellect⁹. Signum vo euidēs, quo pbari pōt ipsaȝ posse exire ad actū sine phātasmatis pręsentanea necessitate, dictum est, quia intelligit, ⁊ vult, nō depēdendo a corpore, vt a subiecto. Delet̄ etiā secūda: naȝ ex eo, qa recipit omnes formas materiales imaterialiter, ⁊ abstracte, sequit̄ ipsaȝ esse imālem, ⁊ a corpore nō dependentē: nec signū destruit sensum eget corpore vt obiecto: nō aūt, vt subto. Tertia delet̄ etiaȝ: nam imālitas cōuincit̄ ex eo qa nō eget corpore, e quo in esse dependeat, vt a subto. Hoc aūt scit̄ ex eius opatione: quę est sine corpore vt subiecto. diximus etiā nō duas, sed vnaȝ conditionē esse necessariā pro materialitate, ⁊ vnā pro imaterialitate. Verba Aristotelis etiā nō bene perpendit Pompo. naȝ si pro Auer. opinione intelligant̄: in Platonem referenda sunt: sin autem pro veritate. etiā nō habet, qđ quęrit. Aristoteles enim per illa nihil aliud nihil, nisi q̄ si anima non pōt intelligere sine phantasmate nō pōt vt anima esse sine corpore: at

alia rõne põt eē sine corpe:quia vz põt itelligē sine phã tasmate de prītanea necitate. Sīlr delet alia / ex eo.n. solo q aia sine phãtasmate nō pt itelligē seqt ipsam añ corp⁹ nō intellexisse:vel seqt eã nō separari rõne, qua aia est. Cuz quo tñ stat eã separi posse alia rõne, vtpote quo ipsa est itellus, ₇ quo pfectionē in corpe acquisiuit. Delet in pᵒ ex his,q̄ dixim⁹:ex h.n.q sciim⁹ ipsaz e corpore nō depēdere sciim⁹eã hīc aliā opationē:in q̄ corp⁹ nec, vt obz,nec vt subz ɔcurrit/Delet 5ᵒ ex dictis:addit eniz illō Ari:vel vt ostdat eã añ corp⁹ nō itelligē:vel vt ostēdat eã, vt aia est,nō est separabilez/Ultima tollit, vt dixim⁹:stant.n.illa duo:₇ tñ non frustra addit qd dicit: qz vel in Platonē retulit:vel logt de aia vt aia. Dax ḡ 18°.t.19°. rōnum refutatio meli⁹ pz.s.ea quę dixim⁹ pprio capite: aduertant:nūc vo rapiz refutatio sit h modo ostēsa. ¶. Nobis satis illud sit,demrāsse aiaz,nec in corpe,nec ante,nec post corp⁹,nec(vt aia est)nec(vt intellectus) posse intelligē qn depēdet,vel dependit,a phãtasmate sm opionē Ari:qua rõne vex erit qd Arist. ait,aiaz nequaq̄ itelligē sine phãtasmate:cui⁹ Plato oppo⁹ arbitrat,cū eã itelligē dicat p spēs inatas ₇ añ ₇ post corp⁹, ₇ in corpe/Ex his oib⁹ pz multiplex Ari. intellus,cū ait aiaz sine phãtasmate itelligē nō posse/Unus qdē sensus est,si itellr de aia, vt aia:quia, vt dicit necīaz ₇ ad corpus,₇ ad vtutes sensitiuas,sine phãtasmate neq̄q̄ itelligit. Ali⁹ sensus est q aia nequaq̄ sine phãtasmate itelligit, vt vbū sint ̄pnat necitatē oēz phãtasmatis, ₇ pritaneā, ₇ pteritā:qm nec in corpe,nec ex corp⁹ itelligē põt qn depēdet,vel depēdit a phãtasmate:q̄ expositio pulchra est, ₇ de directo aduersus Platonē:q dicebat aiaz intelligē nullo pacto e phãtasmate depēdēdo:sz p spēs cōgenitas aliūde illi ifusas:vel ab alio agēte cōcretas. Ali⁹ sensus est aiaz itelligere nō posse sine phãtasmate: qm nihil itelligit,qn ad intelligēdū a phãtasmate afficiat:de qua affectiōe postea dicem⁹. Ali⁹ sensus est aiaz sine phãtasmate nō itelligē:qm nō p spēs inatas, sz per spēs vel affectiōes a phãtasmatib⁹ causatas itelligit:qd mihi placet,quā Ari. hęc vba, vt Simplici⁹ igt,in Platonē retulerit. Ex his pz aiaz neq̄q̄ sine phãtasmatib⁹ intelligē posse:₇ posse remanē itelligētez post mortem: qm si remanet itelligēs:nō nisi q̄ten⁹ a phãtasmatibus ad itelligēdūz afficit:vel afficiebat : manet itelligēs:pz intelligē phãtasticū eē signū : quo pbat aiaz itelligere posse post mortē.Cuz.n.tale itelligē nō dēpēdeat ab aliq̄ corpe, vt a subo:est signum q aia possit remanere post mortē.naz est signū ei⁹ indepēdētię a corpe vt a subo. Quę cū Pōpo.nō recte ꝑlibrasset,detrudit in aię mortalitatē.hęc sm Arist.naz postea pro veritate alr disserēmus.Et de scdo principali argumēto hactenus.

¶ Tertium Pompo. argumētum quo refellit Auerro. opinionem. Cap. XXIIII.

Tertiaz vo Pōp.arg⁹,qd ipse pncipale non appellat,ex eo est, qz intra opionez Auer. ponit itellz aliqn itelligē sine phãtasmate vtpote,qn itelligit in copulatiōis statu:cuz Ari. sp asserat aiaz nequaq̄ itelligere posse sine phãtasmate. Hęc.n.oppo⁹ⁱᵃ vident:naz in statu aia deū itellectiōe,q̄ est ipse de⁹ itelligit:nō aūt itellectiōe, quę a phãtasmate pficit. Arist.aūt vbiqz asserit sine phãtasmate nequaq̄ itelligē aia. ¶. Cōtra eos q aiam post mortē remanere asserant maxie h videt:qm post mortē sine phãtasmate intelligit, ₇ tñ vbiqz eā p phantasma intelligere tradit:quę stare pñt minime.

¶ Quot modis sm peripatheticos aia intelligit, ₇ quō põt qd Auer.inquit tolerari. Cap. XXV.

Sed pro Auerrois ɔfensione dicim⁹ duplr aiaz itelligere,q̄dā itelligit itellectiōe,q̄ est ipsę res,q̄s itelligit, ₇ h pacto in statu,cum fęlici itellectiōe itelligit, deū ipz, cęterasqz diuinas subas itelligē dr. Quędā vo itelligit itellectiōe,q̄ est rex,q̄s itelligit,effect⁹. Quo pacto itelligit res mãles, ₇ eas,q̄ sunt cū ɔtinuo ₇ tpe / vt physicę res sūt, ₇ eas,q̄ sūt cū ɔtinuo:nō āt cū tpe: vt mathematicas, ₇ eas,quę neqz cū ɔtinuo,neqz cū tpe sunt: vt res, de qb⁹ agit metaphysic⁹:oēs.n.has itelligit itellectione causata ab his:nā res tales in sensib⁹ phãtasmata agūt, quę postea agūt notiōes,siue spēs illax rerū in intellu, e qb⁹ itell's q̄dāmō actuat⁹ itelligit illas:vel (vt Simplici⁹ ingt)efficit eax rex itellectiōes : q̄x spēs ex phãtasmatib⁹ accepit.est ḡ hęc itellectio rex / quas itelligit effect⁹,q q̄si p man⁹ ex reb⁹,quas itelligit pficit. In statu vo fęlici itell's cū deū itelligat in se,nō p ei⁹effect⁹, itelligit ipm itellectiōe,quę est de⁹:naz eū itelligit intellectiōe,quę est deo ₇ cęteris fęlicib⁹cōprehēsio. Ce hęc duplex itellectio sit ppathetica,Alexāder in libello d intellu. Themi.in 3ᵒ de aia. Auempace, ₇ Abubacher p pulchre tradūt.Auerroęs q̄z 3ᵒ de aia oīuz hox expositor de oīuz hox mēte explisse rez hāc fuerit:pp qd de itellectiōe hac distinguēs,dicit aliquā esse itellectionē,quę currit cursu sciax speculatiuax:₇ hęc dr scia,quę ē rex effect⁹,aliquā eē tradit:q̄ non currit sciax speculatiuax cursu:quā cētialez sciaz appellat eē, nos itelligentiā:siue sciaz,quę est p ēntiā rei:quā itelligit:appellam⁹:₇ hāc dicebam⁹ esse sciaz,quę est res,q̄s intelligit. Ce vo hāc nouit Aristo.12.pmę phię ci⁹ sic indicauit cuz ingt,διαγωγὴ δ' ἐστιν, οἵα ἡ ἀρίστη μικρὸν χρόνον ἡμῖν. οὕτω γὰρ ἀεὶ ἐκεῖνό ἐστιν. ἡμῖν μὲν γὰρ ἀδύνατον.h est vt verbuz de vbo exponat.Deductio aūt est,qualis ₇ optima paruo tpe nobis:sic.n.illō est:nobis qdē eniz ipole:vbi pz eū per deductionē optimā intellexisse beatitudinē,ad quā nos tandē deducimur p plura media: hāc appellat optimā:qm est vita deox:asserit ēt hāc eē puo tpe qn cū accidit nobis hoib⁹:qui sum⁹ p breui tpe viuētes:est puo tpe. Sic.n.sempiterna illud est.s.deox vita:quę vtraqz ex pte ęterna est :nobis qdez.n.sic esse sempiternā est ipole.Qd vū viuim⁹, nō possit lōgo tpe eē,eo loco deducit Ari.cui⁹ deductionē pmisim⁹,accipiētes solū de illi⁹mēte nos puenire posse aliqñ ad eā itellectionē q̄ de⁹seipm itelligit. Qd nō eēt, nisi qa duplex ē itellectio,altera vt dixim⁹,q̄si rex effect⁹, altera q̄ est ipsę res,q̄s itelligim⁹,itellectiōe quę est dei essentia,deū itelligim⁹ in vita:quēadmodū cęteras res silr intelligē videmur. Intellectiōe vo q̄ est ipse deus breui tpe nos ipz itelligim⁹,dū sum⁹ sil aia ₇ corp⁹:qm nō nisi in fine vitę:longo vo post mortē. Ce vo Aristo.duplicē hāc itellectionē voluerit,etiā pz,qz sz ipz itelligētia iferior itelligit supiorē:₇ oēs simāl ₇ itelligūt pmā : vbi pz iferiores nō posse itelligē p⁹ᵃˢ alia itellectiōe,nisi q̄ ē ipe de⁹:nō.n.nouit itelligētias eē subas accitium susceptiuas,q̄re si ita ē,dabit vna itellōnis spēs : q̄ de⁹ itellr in se,h est itellōne,q̄ est ipe. Ce vo det alia spēs itellōnis, ex eo pz:qz nos sine phãtasmate nequaq̄ itellim⁹: h āt nō esset,nisi qz itelligim⁹ itellōne,quę est rex effectus. Aristo.ḡ cōcessit has duas itellōnis spēs:cū vo aia fieri possit vna intelligētiax,vtpote cū in corpe acqsiuit cōplementū,relinquit ipsaz posse duplr itelligere, ₇ itellectiōe,qua intelligētię seipsas itelligūt, ₇ itellectione q̄ intelligit res mãles, intellectione.s.quę est illax effect⁹. Alias itellōnes,aut itellōnū spēs,q̄s catholici tradunt, Aristo.nō nouit:nō eniz cognouit aiaz intelligere posse

18°.t.19°.
Epilogus sensuum. Aristo.
Co.51. 36.Comē. Com.codē
T.cō.39.
12. meta.t. cō.36.t.37.

per spēs infusas, aut per reuelationes, aut per habitus cōcretos, aut alio mō. Sz solū aut intellectiōe, que est rez effect⁹, aut itellectiōe, que est ipsa res. Intellectio/ que est rez effect⁹, est nō sine phātasmate, vt diximus: intellectio vo: que est ipsa res, est itellectio: q̄ dij seipsos cognoscūt. Ex his pz id qd Auer. dicit, eē sm Arist. vba satis ad moduz tolerabile: cū ipse duab⁹ spēb⁹ intellectionis intellectū posse intelligere asserat, quas species de mente Aristotelis esse probauimus.

¶ De ordine haz intellectionū sz peripatheticos: ⁊ quō haz nulla sine phantasmate est. Cap. XXVI.

Sed inter has itellectiōes Auerroes ordinē statuit: dicit. n. itellectiuā aiaz affici p̄ intellectiōe rez: que cū ɔtinuo, ⁊ tpe itelligunt̄ mediātib⁹. s. sensib⁹ externis, ⁊ iternis, ⁊ in hūc modum in physicis sciētijs pficit̄: mediātib⁹ eniz sensib⁹ iternis ⁊ externis ⁊ phātasmatibus ipsis, spēs rez nāliuz accipit, e qb⁹ actuata, vt ita dixerim, illaz rez itellectiōes elicit, q̄ fit, vt ipsa admoduz affecta attollat̄ ad rez cogñez, que sine ɔtenuō q̄ūt sine cōtinuo itelligunt̄: cuiꝰ sūt res mathe^{ce}. Mediāte eniz imaginatiua phātasmata illaz spēs in aia agūt: e qb⁹ affecta, actuataqz illaz rez: quaz spēs sūt intellectiōes elicit, ⁊ h̄ pacto in mathe^{cis} pfecta, attollit̄ ad ꝛerūs cognitionē sciamqz: q̄ est absqz ɔtinuo ⁊ tpe. Phātasmata eniz haz in sensib⁹ iternis collocata spēs illaz agūt in intell'm: e qb⁹ rursus actuatus, elicit eaz rez sciaz: ⁊ hoc pacto cōplet̄ aia in corpe: dūpote p scias speculatiuas, sicqz gñat̄ in nobis itell's speculatiu⁹, vt Auer. ingt: aia aūt tali intell'u affecta, attollit̄ ad diuinaz rez cogñez: quaten⁹ sic affecta copulat̄ cū illis, copulatione que est intell'o illaz p illaz eēntias. Cū. n. aia sic in corpe attollit̄: illi de⁹ est cōprehēsio: vt sibi ⁊ alijs est: ⁊ sic est beatitudo. pz ḡ ordo haz itellig̃ phātasticū: qd nos diximꝰ eē itellectionē que est rez effect⁹, afficit aiaz, ⁊ dispōit, vt illa fiat ɔueniēs mā, diue itellectiōis, quā nos appellamus itellectionē, que est ipse de⁹. Ex h̄ ordie pspicuū est aiaz sine phātasmate itellig̃ nō posse: dūpote nec dū in corpe itelligit: nec dū eē corp⁹: naz itellectiōe que est de⁹: nō itelligit, nisi itellectiōe itelligat, que est rez effect⁹: hac. n. afficit̄, hac attollit̄, hac illi⁹ efficit̄ affecta mā: sz itellectiōe, que est rez effect⁹ intelligere non pōt sine phātasmate, h̄ est qn sic itelligēdo depēdet; vl depēdit a phātasmatib⁹, vt demōstrauim⁹. pz igit̄ aiaz nulla intellectiōis specie itelligere posse sine phātasmatib⁹, h̄ est qn depēdeat, vel depēderit ab illis. huiꝰ rei ɔtrū Plato arbitrat̄: voluit. n. aiaz ⁊ intellectiōe beatifica, ⁊ intellectiōe sciētifica, ⁊ añ, ⁊ post corpa, imo ⁊ in corpe itellig̃ posse: Aristo. vo, vt ex his pz: sine phātasmatib⁹ nulla intellectionis specie eā itelligere posse autumat, h̄ est, qn itelligēdo aut depēdeat, aut depēderit saz ex illis: cū nihil itelligat p inatā aliquā spēz. De medio copulationis, ⁊ quō mulieres sint vel esse pnt fęlices, in libro de intell'u 2° diximꝰ: ⁊ forte dicemus, cū de intellectiōe aie post mortē disputabim⁹: qb⁹ facile Pōpo. argumētum eluditur: naz aia itelligit aliqñ sine phātasmate, quatenus illi⁹ itellectionis nō cā est phātasma: nunq̄ tñ sine phātasmate, qm̄ nō nisi pafecta ex phātasmatib⁹: q̄ nō repugnāt, vt Pōpo. autumat. Et de 3° argū hactenus.

Tracta. 3. cap. 7.

vltimū Argū Pōponatij.

¶ Ultimū Pompo. argumētū: quo Auerrois positionē refellit. Cap. XXVII.

Remū Pomp. refellere enitit̄ Auerrois positionē quo ad illud, qd de fęlicitate hūana adueniēnā cū fęlicitatē dixerit eē in copulatione intellect⁹ agētis cū poss.; vanū, ⁊ ɔtra Aristo. est, qd dicit. Uanū qdē, pmo, qz p hystorias non legit̄ aliquē ad talē copulationē puenisse. Scdo qz ad talez copulationē humana aia puenire nō pōt, vt dictū est, nisi aia oīb⁹ sciētijs attollat. At vt Plato inquit. 10. de re. p. Impoße est aliquē hoiez scire oia: vñ ⁊ ad tēpora nřa nulla scia pfecta est, qn semp illi de nouo aliqua addant̄. Cōtra Arist. vo, cū. 10. ethicoz vltimū hois finez statuēs, nihil hui⁹ copulationis meminerit. Ps. Miratur talez intellectus vnitatē eius Aristo. fl̄ius nullibi meminerit. Hec Pompo. cōtra Auerroem.

¶ Resumptiōes in h̄ argū differēde. Cap. XXVIII.

Sed circa hoc argū pmo nobis differēduz erit qd ipsa btitudo sit, ex quo patebit qd Auer. p copulationē agētis intell's cuz poss. intelligat. Scdo differēdū erit an hui⁹ btitudinis p mediū, an sine medio aia capax sit: que res supponit aiaz illi⁹ eē capacē. Tertio differēduz erit de medio, si qd sit. Quarto si de fcō aliqs in vita ad btitudinē talez puenerit: ⁊ an post mortez talis pmanebit. Quinto vñ Auer. intell's vnitatē nactus fuerit: ⁊ ex qb⁹ Aristo. vbis. Ex qb⁹ patebit argumētū solō.

¶ Quid sit beatitudo. Cap. XXIX.

Dicam⁹ igit̄ de his, ⁊ qdē breuib⁹: naz libro de intell'u abunde, ⁊ libro de beatitudine copiosius, ⁊ alibi dixim⁹: de⁹ itaqz bifariā intelligi pōt. Uno qdē mō itellectiōe que est ipsi⁹ dei effect⁹, vt dictū est. Alio modo cogñe, que est ipse de⁹. Intelligit̄ de⁹ intellectiōe, q̄ nō est ipse de⁹: sz ipsi⁹ dei effect⁹: quoties p cōpōnez intelligit̄, que est cōceptuū q̄litatiuoz ⁊ q̄dditatiuoz: hec. n. cognitio de⁹ nō est, sz ipsi⁹ dei effect⁹: qm̄ qdē hec e reb⁹ causata est: que a deo causate fuerūt: ideo cognitio, q̄ est ipsius dei effect⁹ est. Talis aūt cognitio nō est intuitiua: cū in deū ipm ime^{te} nō terminet̄, nec abstractiue: cū nō terminet̄ in aliqd, qd sit ipsius dei repñtatiuū: ideo catholici illaz nocturnā, vespertinā, ⁊ obscurā vocant: ⁊ sz nos aliqñ illaz abstractiuā appellauerim⁹, vbo fusius vsi fuim⁹, q̄ ipm sit. Intelligit̄ vo de⁹ cognitōe, que est ipse de⁹: quoties nō p cōceptuū cōpōnē, nec per abstractionē spēi ab ipo abstracte itellit̄: sz cū ime^{te} in se intelligit̄, intellectiōe vz que est ipse de⁹: ⁊ de hac peripathetici itelligūt, cū dicūt in abstractis a mā intellectiōez, q̄ intelligunt̄, eē ipsas subas abstractas. naz de⁹ dū sic intelligit̄, nō alio intellit̄, q̄ ipsomet deo: sigdez nec p spēz mediā, nec p actū itelligēdi mediū, nec p lumē mediū, nec p aliud quoduis pter deū, ⁊ intell'm itelligentez sm peripatheticos intellit̄: sz pro veritate alr sit dicēdum: loquoz. n. vt peripathetic⁹ 1 g accñtia a diuis substātijs penit⁹ sustulit: sec⁹ (vt catholic⁹: qui pter deū cognitū) ⁊ intell'm cognoscentē in abstractis accñtia collocauit. Sic igit̄ ea notitia: q̄ de⁹ seipz apprehēdit: ceteri itell's deū itelligūt. Hec notitia intuitiua appellat̄, qa ipsi⁹ dei est in se ime^{te}: clara, qz est ipsemet de⁹: Matutina qz lucida. Ex his pz fęlicitatē esse aliud nihil, q̄ deū ipm cognoscere cogñe vz que est ipemet de⁹. vñ ⁊ 7° Politice ingt Aristo. deū fęlicē eē seipso: nō de⁹ nō fęlicitat̄ deos: nisi qz seipsuz cognoscit cogñe que est de⁹: qua rōne fit, vt fęlicitas sit aliud nihil, q̄ de⁹: qui sibi ⁊ alijs beatificabilib⁹ est beatitudo ⁊ cognitio: sibi qdez p essentiaz ⁊ idētitatē: ceteris vo p copulationē: qua illis, vt for^{te} copulat̄. Ex his appet qd Auer. itelligat, cū ait fęlicitatez in copulatiōe agētis intell's cū poss. ɔsistere: ipse enim per possez intell'm, vt arbitror hois aiaz intelligit: per agētē intell'z deū intellexit, qui bifariā nobis nostreqz aie cōparat̄, in pn° qdē vt agēs, in fine vo, hoc est post intell'm

De copula'e Auerroica.

speculatiui

speculatiui adeptionẽ vt forma. Imaginat̃ .n. intellectũ possibilẽ sine aiam intellectiuã hoĩs p̃ per itellm̃ speculatiuũ disponi: postea eidẽ sic affecte deũ qui est agẽs intellectus, vt formã copulari: demũ per eẽntiã talis copulati intellect⁹ aiam intelligẽ: ḡ deus est sibi per eẽntiaʒ atq̧ idẽtitateʒ fęlicitas, cęteris ꝟo per copulationẽ: nõ .n. aia intelligẽ põt per essentiã dei, nisi deus, qui est intellect⁹ agẽs: ꝑus intelligat̃ copulatus: sicut nec corpus opabit̃ per eius formę eẽntiã, nisi illa ꝑus corpori fuerit vnita: quo arg⁹ fit, vt non copulatio sit fęlicitas ipsa, sed deus apphẽsus per eius eẽntiã prius copulat⁹. Ab hac ꝟo fęlicitate nõ discordãt catholici: nisi q2 deuʒ asserũt fęlicitatẽ esse obiectiue: actũ ꝟo intelligẽdi: quo aia deũ intelligit, formalẽ fęlicitatẽ appellãt: sed nos ꝑipathetice ꝓcedimus: vt Pōpon. noster etiam ꝓposuit.

ℭ De medio beandi: quo .s. aia beabit̃. Cap. XXX.

Sed de medio quo aia beabit̃, inter catholicos, ⁊ ꝑipatheticos est dĩa non parua: vtriq̧ eniʒ deũ sibi, ⁊ alijs btificabilib⁹ btitudinẽ eẽ asserũt: sed aliter, atq̧ aliter: catholici quidẽ deũ sibi per nãm, atq̧ eẽntiã beatitudinẽ esse affirmãt, cęteris ꝟo ꝯtingẽter, atq̧ per volũtatẽ. At ꝑipathetici deuʒ sibi cęterisq̧ beatitudinẽ per nãm esse asserũt: qñq̄dem deus post adeptionẽ: vt Auer. ingt vt for⁹ aiẽ copulat̃. Tũc diceret catholice sentiẽdo mediũ simplr̃ nec̃ium eẽ nullũ: nõ .n. ex pte aię, illud nec̃io simplr̃ est ponẽdũ: q2 ipa est sũme ⁊ infinite capax: nec ex pte dei: qñq̄dẽ ipse põt aliqb⁹ eẽ btitudo: aliqb⁹ non: ⁊ qbus põt eẽ, alijs intẽsiue: alijs remissius etiã eẽ poterit. Nã cũ deus volẽs sit btitudo, sitq̧ cã p̃ª: quę ſm catholicos tã cum media cã: q̃ sine cã media cã eẽ possit: iure nullo ꝯcurrẽte medio ex pte sui cęteris alijs btitudo eẽ põt: nõ ḡ mediũ simplr̃ nec̃ium erit: aiadũte tñ hęc me dixisse nõ asserẽdo, s3 disputãdo: nõ .n. me fugit ecclię determinatio in Clemẽtinis ꝯstituta: ⁊ a scĩssimis viris asserta. At ſm ꝑipatheticos mediũ statuẽduʒ est, aliogn q̃cito aia eẽt: illa eẽt btã: q2 ex pte dei nihil reqrit̃: ex pte etiã aię nihil: quare subito eẽt fęlix: quo fit, vt mediũ reqrat̃ qõdã: quo deus nõ sit oib⁹ semꝑ btitudo: nec oibus ęqualis btitudo: siqdẽ nõ ꝯtingẽter ſm ꝑipatheticos, sed per nãm cũctis est btitudo. ꝑ. Deus est cã ꝑma: quę nullius eẽ põt causa ſm eos, nisi per mediuʒ. Supponẽdo ḡ pro veritate humanã aiam, quaʒ Auer. itellectũ possibilẽ, vel qd cõpositũ ex itellectu possibili ⁊ cogitatiua arbitrat̃: esse ęternã, atq̧ imortalẽ: illã esse btitudinis capacẽ, dubitare d3 nemo: s3 cum ꝑipathetici deũ per nãm cũctis btitudinẽ esse putarint, vt sit his btitudo: illis nõ: his intẽsius, illis remissius: mediũ ꝯstituunt: quo nõ existe, btitudo nõ erit: ⁊ cuius diuersitate deus nõ sit btitudo oibus ęq̄lis: hactenus de medio.

ℭ Quid sit beãdi mediũ ſm ꝑipathe^{cos}. Cap. XXXI.

Quid ꝟo hoꝯ mediũ sit ſm ꝑipatheticos, nõ leue est disputare: nã Auer. Alexãder: Themistius cęteriq̧, qui vnitatẽ itellis asserũt: mediũ eẽ intellm̃ speculatiuũ ꝯtẽdũt. Ante enim huius itellis adeptionẽ deus rõnabili aię copulabit̃ nunq̃: cum .n. hũc aia ipa adipiscet̃: mox deus sibi, vt for⁹ erit copulat⁹, qua copulatiõe stãte: aia ipsa per illi⁹ eẽntiã ⁊ deũ ipm, ⁊ cętera itelligibilia itelliget. Lõgiorẽ expõnẽ quęre in ꝑmis nr̃is de aia cõmẽtarijs: ⁊ in 3° de itellu li°. (Com. 39°) verũ hoc mediũ mulieres a fęlicitate delẽt: nõ .n. de iure nãli est, vt mulieres discãt artes tales, qbus talẽ itellectuʒ nãciscant̃: imo nec de iure mulier, vt p̃ Politice ꝓbat Ari. ꝓpterea arbitror mediũ eẽ rõnalis aię depurationẽ: cuʒ .n. aia rõnalis sensitiua, pariter ⁊ itelle^{ua} creętur, merito sensuũ nascit̃ q̃dã modo itellui rebellis, spurca, imũda, atq̧ (vt ita loqr) ferina: cuʒ igit̃ ab ea tollit̃ talis rebellio, spurcicitas, labes, ⁊ (vt ita loquar) ferinitas, ipsa mox relinquit̃ apta btitudini, efficiturq̧ mã ꝯdigna fęlicitatis, imo sibi, vt sic copulabit̃ mox deus, vt for⁹: per cui⁹ eẽntiaʒ opabit̃ itelligendo, ⁊ ipm, ⁊ cetera. Delet̃ aũt labes eiusmodi ꝑ ꝟtutũ heroicaꝝ adeptioneʒ. Illis .n. plene acq̄sitis, inter itellm̃ sensitiuũq̧ appetitũ tollit̃ rixa: redditurq̧ appetitus plene rõni obediẽs, ratio illi plene dñabit̃: quo fit vt ꝯtrarijs remotis, de⁹ aię sic purę copulet̃. Hec igit̃ dispositio ꝑuatiua dicat̃, q2 ꝑuet ea: quę tali btificę vnioni aduersant̃. Est alia dispositio positiua, vtpote adeptio sciaꝝ, aut in toto, aut in ꝑtẽ: nam illis acq̄sitis, aia duplr̃ attollit̃ per ꝑuationẽ. s. eoꝝ: quę btificę copulatiõi aduersant̃: ⁊ per raptũ: quo per scias rapit̃, eleuat̃, atq̧ attollit̃: qua rõne, quoꝝ aia solũ ꝑuatiua dispõne afficit̃: btitudinẽs paruʒ hi assorbũt: quoꝝ ꝟo vtraq̧ dispõne disponit̃ aia: illi plimũ fęlicitatis mutuant̃. Ideo ꝑipathetici dicerẽt heroicas mulieres nõ tãtuʒ btitudinis cape, q2 sola priuatiua dispõne afficiãtur: heroicos ꝟo viros, plimũ, q2 duplici dispõne eoꝝ aia sit referta, ⁊ ꝑuatiua, qua cessauit repugnantia: ⁊ positiua: vtpote ꝑ scias: qua aia eoruʒ rapiat̃ ad sublimia. Ex his apparet mulieres btificabiles eẽ: l3 nõ ita, vt viri beanãr: ꝑ3 ẽt ſm ꝑipatheticos speculatiuũ itellm̃ nõ inutilẽ eẽ btitudini: cum ad illaʒ q̃si dispositio ordinet̃. Dicebamus .n. itellectioneʒ quę est rerũ effect⁹ ordinari, vt in finẽ ad itellectionẽ dei: quę est ipse deus. ꝑ. Alia vtilitas ex speculatiuo intellu in beatitudine nascit̃ ſm eos: q2 sit ille heroicaꝝ ꝟtutũ quasi declarator: siqdem per illũ sapiẽtes cognouerũt h̃ pacto per tales ꝟtutes in btitudineʒ ꝯuenire posse: hęc ꝑipathetici: ſm quos nũc loqmur.

ℭ Qđ de facto aliq̄ fuerint in vita bti: ⁊ q̃o catholici et ꝑhi differũt, ⁊ an remaneãt post mortẽ. Cap. XXXII.

Quod ꝟo de facto aliqs talis fuerit in vita. Auerr̃. ꝓbat in libello de btitudine, imo q2 semꝑ aliqs talis sit in mũdo: ⁊ qdeʒ nõ solũ in specie, sed in indiuiduo: ⁊ si nõ in vna regione, in alia: ꝓ qdeʒ q2 talis hõ lõge magis de vniuersi perfectione est, q̃ aliusq̄uis hõ: at sine hoĩe nã stare nõ põt: cum semꝑ sit aliqs: ḡ lõge magis semꝑ d3 esse aliqs fęlix. ꝑ. Fęlix a nã lõge magis itent⁹ est, q̃ quiuis hõ: igit̃ maiori cura deus ⁊ nã faciẽt, vt ille sit: q̃ aliusq̄uis. ꝑ. Quicq̄d est possibile in specie, actu in aliquo illi⁹ spẽi indiuiduo repit̃. S3 in hoĩum specie aliqs põt esse fęlix: ḡ de facto aliqs talis est. Aliq̃s tales fuisse ſm ꝟitateʒ scĩssimę hystorię tradũt de Mose, de Chro redẽptore, de Paulo, deq̧ alijs q̃ꝑlimis. Ignara gẽtilitas heroicos viros, heroicasq̧ mulieres tales in vita fuisse credidit, q̃s post morteʒ in deos retulit: q̃lis Iuppiter est, Saturnus, Mars, Iuno, Pallas, cęteriq̧, q̃rũ meminere poetę. Est tñ nõ parua dĩa iter catholicos, ⁊ ꝑhos: nã catholici talem possibilitatẽ dicũt nõ reduci ad actũ, nisi mediãte dei ꝑticulari influxu, quẽ grãm gratũ faciẽtem appellãt, h̃ .n. influxu eos btõs deus facit, q̃s elegit, quosq̧ tali influxu affecit. Peripathetici ꝟo arbitrãtes deũ sibi, ⁊ alijs esse per nãm btitudinẽ cogunt̃ dicere aiaʒ beari posse, ex puris nãlib⁹, sublato qdeʒ ꝑticulari influxu: nõ aũt vli: quo deus ad oẽm effectũ ꝯcurrit. Vtrũ ꝟo ita sit (vt fabulat̃ Auer.) semꝑ aliquẽ talẽ esse in vniuso: in Cõmẽtarijs de aia, quę nuꝑ edidi, disputaui: nõ .n. eius rões cogũt, nã spẽs duplex est, Altera qdeʒ: quę de eẽntia vniuersi eẽ videt̃: quę qdeʒ de vniuersi ꝑfectione est: cuius est, quę nõ põt, nisi a sibi simili

fieri, vt hō ab hoīe, & equus ab equo: et sine hac mūdus pfectꝰ esse nō pōt. altera vō est, que per accñs de vniusꝰ pfectione est, vtpote, que nō a sibi silī fit: vt muscę, & id genus, quę ex putri mā exoriunt: & sine tali lʒ mūdus ppetuo stare nō possit, tū de facto aliqñ si staret, nō esset impfectꝰ. felix ḡ. qꝛ nō fit a felici tanq̄ꝫ a suo silī: sʒ prim a se, prim a pceptorib⁹, videt non de essentiali pfectione vniusꝰ: eius ḡ rōnes friuolę sunt. Quo igit̄ sm vitatem aliqs in vita fuerit btūs: & quō sm Pbos, ex hisce pspicuū est. Utrū vō talis post mortē remanebit, Auer. asserit solū in vita talē eē, post mortē nullū: qꝛ deleta cogitatiua, delent̄ tādē itellꝰs speculatiuus, quē arbitrabat̄ eē solā aiē dispōnē pro btitudine adipiscēda. Quia vō nos tenemꝰ aiā remanē post mortē sm pipatheᶜᵒˢ, vt postea dilucidabimus, dicimus talem btitudinē reling post mortē: verꝫ iter catholicos, & pipatheᶜᵒˢ est nō leuis dīia. Catholici eīz (vt vitas ipa est) arbitrant̄, & in vita, & post mortē indifferēter aliq̄s assegꝫ posse btitudinē: nā cū deus volēs sit alys btitudo, aliqb⁹ in vita, aliqb⁹ expurgātis aiabus post mortē btitudo est, & nō nisi his, q̄s spāli isluxu beādos pdestinauit, vt scitissimi viri dixerūt. At sm pipatheticos dōm est nullū post mortē assegꝫ posse btitudinē, qui in vita illā nō assecutꝰ fuerit: nā cū deus nullis sit btitudo, nisi in ais mediū psit. Mediūꝫ aūt siue sit itellꝰs speculatiuus, vt putat Auer. siue vtus heroica, vt diximus, post mortē aia hęc assegꝫ nō pōt, cū desinat sensus: qui ad mediū hō acgrendū pmouet, ppꝫ q̄ vt mediū in vita assequat̄: & cū deus aiē pafectę mere nāliter copulet̄: fit vt q̄cito mediū est, tam cito aiē erit ipse copulatꝰ. Cum igit̄ in vita, & nō post mortem, in aia mediū fieri possit: igit̄, qui in vita btitudinē nō assegt̄: post mortē illā nunq̄ꝫ assegꝫ poterit. P̄. Etiā dicēdūꝫ est post mortē illa acglita remanē: nā cum in morte, vt discernimus, nihil corrūpat̄: cuius corruptiōe btitudo aboleri possit, iure remanēte aia beatitudo: quā in corpe ipsa nāciscebat̄: post mortē remanebit. Unde Plutarchus in vita Romuli gētiliū ignatiā interptās ingt, nō igit̄ cōsentaneum bonoꝝ, ac fortiuꝫ viroꝝ corpa cum ais pter nām in celū trāsmitti: sed aīos vtute excultos estimādū est oīno, nō repugnāte nā, diuino q̄dā decreto ex hoīb⁹ in heroas ex his deposita mortali; atq̄ꝫ terrena mole, nō ciuili lege, sed vt veritas, & ratio dictat, in nūm deoꝝ referri, pulcherrimū atq̄ꝫ beatissimū finē psecutos: hęc Plutarchus. Ex qb⁹ pꝫ nullū btm reling post mortem: qui in vita beatitudinē nō psegt̄. rursus pꝫ eum, qui in vita beatitudinē psegtur, btm remanē post mortē: immo, vt gētilitas credidit, in deum referēdūꝫ esse. hactenus de beatitudine sm pipatheticos.

An beatitudo post mortē remaneat.

¶ Unde Auer. (lʒ falso) & ex qb⁹ Ari. vbis itellꝰs vnitatē nactus sit: & soluunt̄ Pōpo. argᵗᵃ. Cap. XXXIII.

Ex qbus vō Auer. suā itellꝰs vnitatē (lʒ falso) nactꝰ sit. in cōmētarys de aia clarissime expssit. Accepit. n. ab Aris. 1z° pᵉ phię li°, in his, quę a mā nō dependēt, nō esse nisi vnū nūo in sua specie: qꝛ vō pbauimus itellm e mā nō depēdere, fit, vt vnus nūo sit in tota eius specie. Uerꝫ falso accepit: qꝛ lʒ itellꝰs a mā nō depēdeat, in illa est velati in subo in quo: est. n. mā pdisposita, quā corpus appellare possumus. Subm aiē, nō qdem ex quo: decꝗ eius doꝰ extrhat: sed in quo: nō. n. deus illā fecisset, nisi mā pfesset, vt subm in quo. pꝫ ḡ intellectiuā aiam nūmerari posse, qꝛ lʒ a mā nō depēdeat, in mā est, cuiꝰ habitudine numerū psegꝫ pōt: quā rem falso Auer. intelligēs in intellectꝰ vnitatē dilabit̄. Quibus nō est difficile refellit Pōpon. vltimū argᵐ. Diximus enīꝫ gētiles per multos tales fuisse beatos, vt heroas, q̄s credit Auer. lʒ falso, illos beatos nō fuisse, nisi ob talem copulationē. Nos aūt cōplures tales fuisse nō dubitamus: quos credimus deū ex spāli influxu ad beatitudinē pdestinasse. Auerꝰ. aūt credidisset eos beatos fuisse ob intellectꝰ copulationē: si eos fuisse beatos pcessisset: verū vtrūq̄ꝫ sit aliquos fuisse non est ptra hystorias, imo aliquos semp esse ptēdit Auer. lʒ eos ignoremus. Qd̄ scdo accepit, friuolum est, nā Auer. gñationē intellectꝰ speculatiui totalē pbauit lib. 3° de aia. cuius rei testis est nālis appetitus, quo oēs scire desideramus: qui nisi frustra sit, ad totalē speculatiui itellectꝰ gñationē nos puenire posse, nobis argumēto erit. P̄. Scdm aliā pipateticoꝝ viā: mediū est vtus heroica sola: cum si aut totꝰ speculatiuus itellectꝰ pungat̄: aut illius pars lōge magis aia ad beatitudinē rapiet̄. Qd̄ vō de additione sciētię dicebat̄, nō valet, renouant̄. n. artes, & opiniones: quę sunt de scia semper sunt pfecta sm Auer. qd̄ dicebat̄ ex 10° Ethicē. nihil est, qꝛ eodē lib. ait fęlicē eē eum: qui itellectū colit: & deo amicus est, vbi potuit Auer. colligē suā fictionē. Qd̄ vō alicubi meminerit Ari. itellectꝰ vnitatis, diximus: lʒ falso Auer. accepit. Patet igit̄ ex his oīb⁹: lʒ opinio Auerꝰ sit falsa: Pōpon. nō eam refutasse efficacibus rōnibus: ppterea si demones ptra illam desideras, librū nostrū de intellectu diligenter perlege.

Com. 36.

T. c. 49.

¶ Quales Pōpo. rōnes sint aduisus eos: qui itellectiuū ipm a sensitiuo re distinxerūt. Cap. XXXIIII.

Post hęc de eoꝝ opione disserēdum eēt, qui itellectiuū multiplicāt, sed re a sensitiuo distinguūt. Naꝫ intellectiuū re a sensitiuo distinguētes, bifariā putarūt: aly dixerūt itellectū animāq̄ꝫ ipsam, vt motorē corpi vniri, vt Plato in Alcibiade sentire videt̄: & Plotinus expresse tradit. Aly eāꝫ corpori vniri dicūt vt forma iformans. Juxta pmoꝝ opinionē hō est aia humano corpe vtēs, vt Plutarchus ad Antobolum filiū scribit. Juxta vō posterioꝝ opionē hō est aial ex corpe, & aia cōpoᵐ. Esset dico de hoꝝ opione disserēdū: sed qꝛ cōplurib⁹ in locis de illa disputauimus: ptermissa hoꝝ opinione, ad Pōpo. argumēta veniamus, vt q̄tūꝫ eius vires valeāt nemo ignoret. Obycit enim p aduersus pmā opinionē, ex eo q tūc nō magis hō vnus eēt, q̄ꝫ cōpoᵐ ex boue, et plaustro: quā rōnē boni Platonici, vt Plotinus friuolā indicaret, qm̄ ipse de Platonis mente tradit aiāꝫ, efficere in corpe vitā & sensitiuā, & vegetabilē: asserit enīꝫ vt a luce illuminatio est: ita ab aia aiationē esse: quo fit, vt maior sit vnio itellꝰs ad corpus, q̄ꝫ bouis ad plaustrū. Est. n. intellꝰs aia & vtēs corpore, & animās: quatenus ex ipsa omne, qd̄ in corpe est, & sensitiuū, & vegetatiuū, pficit̄. Qd̄ vō 2° aduersus posterioꝝ positionē adycit, friuolū est. Argumētat̄. n. fieri nō posse, vt idem sit sentiēs, & intelligens, si itellectiuū re distinguit̄ a sensitiuo: modo h̄ nihil cogit, est enim ideꝫ numero sentiēs, & itelligēs nexu virtutū: quaꝝ altera cum altera nectio cōnectit̄. P̄. Est idem numero sentiēs & intelligēs, lʒ intellectiuū, & sensitiuū re differāt: qꝛ sensitiuū disponit māꝫ, intellectiuūꝫ simplꝛ pficit, vt Candauēsis scribit. Diximus enīꝫ cęteras formas, quę intellectiuū in mā pręcedūt, dispone, nō aūt pficere: ppterea ex illis, & itellectiuo fit vnū numero intelligēs, & sentiēs. P̄. Obycit ptra hos etiā, q vegetatiuū in sensitiuo ptinet̄, & sensitiuū in itellectiuo, vt triāgulus in quadrāgulo: ergo frustra ponūtur, distincta. qd̄ etiāꝫ floccipēderet Candauēsis. Ait enim vegetatiuūꝫ ptineri in sensitiuo, vt dispositio ptinet̄ in forma, cuius est dispositio, ptinet̄ enīꝫ dispositio

Aduersus ea que sunt in c. 5° & 6°.

in forma

in forma dispositiue:nõ aũt asserit alterum in altero cõtineri per idẽtitatem:sed qbus argumẽtis hec sint refutãda:in nostris libris de aĩa queratur.

¶ Breuis Epilogus oĩum eoꝝ:que Pomponi. physice & perypathetice de aĩa opinat. Cap. XXXV.

Post hec differẽdum arbitror ea:que Põpo. physice, & perypathetice de aĩa opinat. Licet enim nobis ordinẽ trãsgredi: ppterea opinionẽ Thome, quã de aĩa veram esse arbitror, & physice, et perypathetice postposui in vltimis, eã enim defendere, & dilucidare decreui: vt veritatis finalẽ cõnem. Asserit ergo Põponi. & physice, & perypathetice humanam aĩam, simplr quidem mortalẽ esse, fm qd vero imortalem. Nactus est aũt hanc opinionẽ ex modis abstractionũ:qui in cognitionibus reperiunt. Sũt enim tres virtutum cognoscitiuaꝝ spẽs/alia quidem earũ cognoscitiuaꝝ virtutum est, que cognoscũt cognitione, que a corpore nõ dependet, nec vt subiecto, nec vt obiecto: quo modo celestes aĩe intelligẽ videntur. He enim cum sint penitus a mã abstracte, earũ cognitio a corpore nõ depẽdet, nec vt subiecto, nec vt obiecto. Alia vero earũ virtutum est, que eo lz aliqua rõne spũaliter cognoscant: tñ illaꝝ cognitio a corpore vtroqz modo dependet, & vt a subiecto, & vt ab obiecto: huiꝰ generis sunt oẽs sensitiue, que lz spũalitate differãt, eaꝝ oĩum cognitio e corpore ipso vtroqz modo depẽdet. Et cum natura ordinate pcedat, erũt alie virtutes, vel aliqua vna virtus, cuius cognitio e corpore depẽdet, vt ab obiecto: eritqz e corpore separata, vt a subiecto: nõ enim fieri põt, vt aliquid corpe egeat vt subiecto: & nõ vt obiecto. Talis ergo est humana aĩa, intellectusqz ipse quasi medius inter simpliciter eterna, & simplr corruptibilia. Ex h ordine fiat talis syllogismus, oĩs virtus, cuius opatio non põt esse sine corpore saltez vt obiecto, est cum corpore, cuius est, corruptibilis, nisi ociose remaneret: sed intellectꝰ humanus opari nõ põt sine corpore: qr saltez, vt obiecto corpore eget, ergo intellectus est simplr corruptibilis, fm qd vero incorruptibilis, cum pro sui opatione corpe non egeat, vt subiecto. Hec est breuis opinio Põpo. eiusqz perbreue argm: nam oẽs eius vires hoc firmãtur. Hinc quinqz cõcedit, quoꝝ pm est intellectiuũ, vegetatiuum, & sensitiuum in hoĩe esse vnã subam fm rem. Scdm est talem subam, animãqz esse simplr mortalez: fm quid immortalẽ. Tertium est talem aĩam esse vere formã hoĩs spẽm hoĩem informãtez & specificãtem. Quartũ est talẽ animã numerari per hoĩum numero. Quintũ est talem aĩam cum humano corpe nasci ex parẽtuz & solis semine, & cum corpore mori. Hec physice, & perypathetice esse asserenda cõtendit: lz obscure: cõfuseqz.

¶ Fundamẽtum Põponi. perbreue quo probat opinionem suam. Cap. XXXVI.

Opinionem hanc breui fundamẽto pbat hoc pacto. Aĩe opatio nõ est sine corpe, vt obiecto: & est sine corpore, vt subiecto: ergo est simpliciter mortalis: & fm qd imortalis. Ex eo enim qr eius opatio non est sine corpore vt obiecto: ipa simplr mortalis est, alioqn remaneret sine eius opatione ociosa, ex eo vero qa eius operatio est sine corpe, vt subto: sapit immãlitatis qcqz: & ita erit fm qd imortalis. Qd aũt eius opatio nõ sine corpe sit vt obiecto, ex eo pz, qr intelligit nihil sine phãtasmate: vel qr intelligere: aut phantasia: aut nõ sine phãtasia est. Qd vero eius opatio sine corpe sit, vt subto: ex eo rursus dephendit: qr intelligẽ: nec corpe eget, vt organo: nec pticula aliq corpis. Hoc est pbreue Põp. argm: quo eiꝰ opionẽ pbat.

¶ Rationes Pomponi. quibus ipse probat omnia, que dixit de anima. Cap. XXXVII.

Nec vero fugiamus que vir tetigit: rõnes eius oẽs colligimus, & dilucidius qz ipse pcedat, nõ.n. in eius verbis est ordo. Primo ergo argumẽtor, Aĩa est actꝰ corpis. ergo in opando depẽdet a corpe, sz cũz nõ depẽdeat a corpe, vt a subo: ergo, vt ab obto: ergo est simplr mortalis: fm qd imortalis. P. Aĩa itelligit per phãtasma, vt Ari. testat: vel igit iste modus itelligẽdi est aĩe ẽẽntialis: vel accñtalis: non accñtalis: qr alius esset sibi ẽẽntialis: qui nõ videtur. P. Vnius rei est vnus modus opandi. P. Siĉ modus operãdi sensitiue nunqz mutat in modũ opandi itellectiue, nec modus opandi intelligẽtie mutat in modũ opandi humani itellꝰ: ita cõtra modus opandi humani itellectꝰ nunqz mutabit in modum opandi intelligẽtie: qd esset si sine phãtasmate intelligeret. Sinautẽ hic intelligẽdi modus sit aĩe ẽẽntialis: aĩa non poterit sine phãtasmate itelligere: & ita erit simplr mortalis. P. Per nullũz nãle signũ euidẽs põt sciri aĩam hẽre aliũz intelligẽdi modũ: ergo nãlis phs illud ponere nõ dz: cum veroꝝ expimẽtum sit, vt cõformet sensatis. P. Arist. nullã posuit itelligẽtiã sine corpe: & cum itellectiua aĩa sit minus abstracta quauis intelligẽtia: lõge minus põt eaz ponere sine corpore. P. Si mũdus est eternus, vt Ari. arbitrat: tũc infinite eẽnt actu forme sine corpe: qd videt ridiculuz. P. Natura pcedit ordinate: ergo sicut dat forma, cuius opatio est simplr abstracta, nõ egẽs corpe vt subiecto, nec vt obiecto: & dat forma, cuius opatio vtroqz modo eget: sic dabit media: cuius opatio vno modo eget corpe, alio modo nõ eget: & cũz nõ possit esse talis, vt egeat vt subto, & nõ egeat, vt obiecto: erit talis vt egeat, vt obiecto: & nõ vt subiecto. P. Si aĩa post mortez remaneret, ipsa esset per se subsistẽs, & h aliqd: & cũz ipsa sit forma: erit id: quo aliqua res est h aliqd: quare idez erit per se subsistẽs, & id, quo aliqd est hoc aliqd: qd perypatheticoꝝ cõcederet nemo. P. Cum modus, quo ipsa est in corpe, sit pfectior modo, quo ipsa est extra corpus, si aĩa remaneret extra corpora, tũc infinito tpe eẽt sub modo impfectiori, & finito sub modo pfectiori. P. Si aĩa remaneret, desineret actualr esse actꝰ corpis, vel igit tũc nullibi esset, vel alicubi: & quouis loco sit, vel ad illũz alteratione, vel motu locali accessisset, que perypatheticus derideret. si nullibi ponet: phibebit nihil fm Aris. ponere aliquas intelligẽtias sine corpibus nullibi existẽs. P. Hoc videt nãe ordini cõsentaneum, qui gradatim est in aĩabus ipsis, stirpes enim aĩe nõ nihil hñt, cũz intra se nutriant, & crescãt, & gñent ex se. verum illud aĩe paululũ, qd hñt, mãle valde cernit: cum suis nõ fungat officiis, nisi per pmas qualitates: quaꝝ opatio ad esse reale terminat. Post hec aĩalia fere Zophitica succedũt, qꝫ de sensitiua aĩa tactũ, & cõfusam imaginatõez habeãt: post hec aĩalia sunt aliquãtulũ ad aĩam plus elata: que tãtuz aĩe hẽre videnẽt, vt multi ea intellm hẽre crediderint, vt Plinius ex illaꝝ moribus syllogizat. Post hec ponit & cogitatiua inter vires sensitiuas, quã Greci ob opis excellẽtiam dianoeticã appellãt, qꝫ pticulares deces pdicamẽtoꝝ formas apprehẽdat, & particulariter ratiocinet, qd Auer. 2o de aĩa lib. nõ negat. vltra hanc in hoĩbus cernit intellectꝰ, qui ex opandi modo supra cogitatiuã ceterasqz mãles virtutes collocat. Infra vero simpliciter immãlia: cum tãtuz cũ mortalibus cõuerset: nisi fingamus hoĩes deos fieri, & in celum rapi, vt gẽtilitas autumat. P. 12o metaph. Ari. inquit. Delectatio aũt qualis optima, paruo tpe nobis: sic enim semp illud est, Nobis quidez enim Com. 60. T. c. 39.

impossibile: τ certuz est φ nō de hoīe loquit̄: sed de aīa: naz illic Arist. dr̄iam nō fecit inter hoīem, τ aīam: sicut nec inter deū, τ cęlū, cum eodē loco deū aīal esse sempiternuz asserat. P̄. Si de hoīe, τ nō de aīa loquit̄: vbi de aīa loquet̄. Cuz enim ille finisset locus, et ibi de aīa nihil asserat, erit ɔsonū nullibi de ea dicere. P̄. Si aīa humana posset ea htitudine deificari: efficeret̄ deus, quod concesso in nasonis fabulis truderemur. P̄. Cum in tāta re nunq̄ Arist. v̄bū fecisset, eēt accusandus, potissimū cuz

T.c.36. lib. de aīa 3° rem pmiserit, τ nullibi pmissuz seruasse visus est hęc sunt: ex q̄bus potissimū Pōpo. eius opionez pbat: quę sine forma placa: sic ad formā reduximus.

Ordo seruādus in h̄s, quę aduersus opinionez Pomponacij dicturi sumus: τ quot pro v̄itate differēda sunt.

Capitulum. XXXVIII.

PRo veritate igit̄ dilucidāda: pmo physice pbabimus intellectiuā aīam cuz corpe nō mori: sed ipsam post mortē remanē. Secūdo pbabimus physicis rōnibus aīam intellectiuā cum corpore nō nasci, sed extrinsecus accedere: simulq3 cum his physicis rōnibus, pbabimus hęc eadē aucte Aris. atq3 Platonis, cęterorūq3 bonoꝝ phoꝝ, deinde τ 3° nōnullas rōnes disputabimus: quas ɔtra opiniones suā induxit Pōpon. 4°. Quid de aīa ipsa τ physice, τ pipathetice sentimus, adycīemus: vltimo eius rationes: q̄bus suā opionē asseruit: refutabimus.

Physicaꝝ rōnuz: q̄b⁹ pbat̄ itellectiuā aīam cū corpe nō mori: s3 post mortē remanē p̄ᵃ. Cap. XXXIX.

ET si complusculas rōnes physicas, imo demōstratōes in nr̄is libris, q̄s olim ędidim⁹ τ confecimus, τ disputauimus eas resumemus, quas arbitrat⁹ sum pollētiores. Argumētoꝝ ergo. Si itellectiua aīa cū corpe moreret̄, ipsa in omni sua actione a corpe necessitaret̄: ɔsequētia pspicua est, ex eo, q2 corpus nō magis for̄ᵐ necessitat s̄m eius eēntiā, q̄3 s̄m eius opationē: cuz opatio nulla sit eēntia suę formę liberior. At ɔn̄s falsum experimur, quādoq3 dē aīa saltez s̄m opationē, quę ad volūtatem attinet, est oīno libera, τ a nullo quouis corpe necessitabilis: vt Aris. in pmo de iterp̄tatione cōplusculis syllis demōstrauit: τ Ammonius perpulchre cōmentatus est illas. Obseruatio enim docet nobis pn̄tata quauis re etiā sūme appetibili, nos posse illaz approbare, τ reprobare, illam velle, τ nolle. Hoc aūt esse nō pōt, vbi v̄tus ipsa itellectiua erit corpi ita impssa, vt secū nascatur, τ moriat̄. Astipulat̄ aūt huic rōni sensus: videmus enim oēm formā mālez necessitari a māli, vt vegetabilē a nutrimēto, sensitiuā a sensibili: sed cum intellectiua nō recedat a materialitate s̄m eius opinionē: l3 sit cęteris paululo altior. Simplr̄ tamen mālis: igit̄ (vt cęterę alię a māli necessitātur) q̄s māle, intellectiua quoq3, q2 simplr̄ mālis, necessitabit̄ simplr̄ ab appetibili phātasmate, l3 s̄m q̄d sit immālis, quasi s̄m quid nō necessitabilis. Hoc aūt quātuz dissonū veritati, τ obs̄uationi sit, oēs gētes, oēs leges testant̄: τ nos experimur: quādoq3 dez nulla res quātumcūq3 vrgēs nos cōpellere pōt: nec s̄m quid, nec simplr̄. Ptolonięus in prohęmio coꝝ libroꝝ, q̄s periton apotelesmaton ɔscripsit, demōstrat nec stellas posse nos cōpellē, nisi per ignorātiaz: siq̄s enim (vt inq̄t Porphy. in illr̄⁹ phęmij Cōmētario) sciuerit anno suę ętatis 40ᵈ ex casu ab equo debē mori: eo suę etatis anno si nō equitabit, cęlestes minas dubio pcul euitabit: q̄ si aīa erit simpliciter mālis virtuti māli agēti resistere nō pōt: nec illā euitare. Siq̄s aūt voluerit hanc rationē refutare, dicere coget̄ volūtatem ab appetibili phantasmate necessitari: q̄ nos in theologico reprobauimus, τ demr̄auimus eum qui hoc pacto dicit, τ obseruationi, τ legibus diuinis, τ humanis, τ Platoni, τ Aris. τ cōplusculis demr̄onib⁹ aduersari. Q̄ v̄o hęc ratio sit pipathetica: ex his quę Aris. dicit 9° pmę phīę lib. aper-

tissime colligit̄. Cum enim potētias distinxisset, iter nāles potentias, quas irrōnales appellat, τ rōnales duas dr̄ias assignauit, alterā ex parte illaꝝ, quo potētię sunt, alterā v̄o, quo ipsę veniūt ad actū: τ assignās dr̄iam iter illas, quo potētię sunt, inq̄t, tales q̄dem potētias necesse est, qñ vt pn̄t, passiuuz τ actiuū appropinquat, h̄ q̄dem facere, illud v̄o pati: illas v̄o, nō necesse. Est ḡ dr̄ia pᵃ, q̄ nāles potētię appropinquatis actiuo, et passiuo in ea dispōne, qua passiuū pati, actiuuz aūt agere pōt, necesse est, vt vnuz patiat̄, alteꝝ agat: veluti cum igni ipsi cōbustibili appropinquat. Potentię v̄o rōnales etiam actiuo τ passiuo approximatis, nō nec̄io aut agunt, aut patiunt̄: nō enim nec̄io ędificator ędificat, si sibi domiciliorꝝ mā pxima esset. Assignat v̄o huius dr̄ię causam, cum inq̄t, hę enim oēs, ita supple sunt, vt vna vni⁹ factiua sit: bene passiuo ipso pn̄te, id faciat necesse est, cuius ipsa factiua est, ille aūt. s. rōnales ɔtrarioꝝ sunt factiuę. Irrōnales ergo q2 simplr̄ nāles sunt: ad vnuz simpliciter determinant: q2 v̄o rōnales oppositoꝝ sunt, simpliciter nāles esse nō pn̄t. Deinde assignat scd̄az differētiā ex parte, qua ad actum veniūt, τ per modū q̄nis inq̄t, quare simul faciēt ɔr̄ia. Hoc aūt ipossibile est, pptereą ostēdit quo modo rōnales reducātur ad actum, τ vnde habēt, vt possint q̄libet oppositoꝝ indifferenter exeq̄: τ inq̄t necesse est ḡ aliq̄d aliud esse τὸ κύριον, hoc est principale: cui est auctoritas exequēdi q̄uis coꝝ: quoꝝ rationalis potentia erat ostensiua: τ q̄d illud sit: exponit, τ inq̄t. dico aūt hoc, ὄρεξιν ἢ προαίρεσιν. i. appetituz, vel electionē: appetituz q̄dē, vt est volūtas, electionē v̄o, q2 id: q̄ ex syllogismo practico relinquitur. Intellect⁹ enim ostēdit vtrūq3 oppositoꝝ, τ per electionē eligit alteruz: q̄ sibi rōnabilt⁹ apparet: appetit⁹ v̄o: quę volūtas est, eligit qñq3 illud: qñq3 oppositum: ppterea dixit appetitum vel electionē: q2 interdū volūtate nō ɔdicēte sufficit sola electio syllogistica pro executiōe alterius oppositi: qñq3 v̄o ɔdicēte volūtate, eligit̄ alterū: vt volūtati placet: τ reliqua per te legas. Ex his ḡ apparet scd̄a dr̄ia q̄ rōnales potentię qñq3 ipsę eligūt alterū oppositoꝝ: quoꝝ erant ostēsiuę, vtpote qñ volūtas nō ɔdicit, qñq3 vltra eas requirit̄ volūtas cui auctas inest, eligere alterū pro arbitrio. Ex pᵃ ḡ dr̄ia argumētoꝝ. Si aīa itellectiua cum corpe moreret̄, eēt simplr̄ mālis, eēt. n. s̄m q̄d immālis, τ simplr̄ mālis: quę Pōpo. ɔcedit: τ si eēt simplr̄ mālis, eēt determinata ad vnū: cuz. n. oīs forma simplr̄ mālis, sequat̄ corpus māle, esset limitata ad vnū veluti corpus, cuius impssionē seq̄t̄, τ sic tolleret̄ pᵃ dr̄ia inter potētias rōnales, τ irrōnales. Ex 2ᵃ etiā argumētoꝝ. Si itellectiua aīa moreret̄ cuz corpore: sequeret̄ illud simpliciter, veluti for⁹ quęcūq3 simplr̄ mālis est, ḡ nō esset dn̄a suoꝝ actuū, nec ad opposita libera. Astipulet̄ huic, q2 s̄m Pōpon. itellectiua aīa nō differt a cęteris penes mālitatez: nā l3 habeat nō nihil imālitatis magis q̄3 cęterę: tn̄ intra latitudinē simplr̄ māliū collocat̄: ḡ vt cęterę sunt vna vni⁹: τ nō suoꝝ actuū dn̄a: ita erit ipsa vna vni⁹: τ nō suoꝝ actuū dn̄a: l3 s̄m q̄d videat̄ scandē magis ad imālitatē: quę sunt ɔtra pipatheticos, τ cōtra experiētiā. Ex Plotini rōnibus hęc ratio pōt h̄ pacto cōponi, quęcūq3 in eligēdo ad eūdez actū vel ad idē obm cōparata ɔdictorię se hn̄t, sunt diuersaꝝ nāruz: nec ista eget pbatione, cum seipsa ɔstet. Sed rōnalis aīa: τ sen-

T.c.10.

sitiuus

sitiuus appetit⁹, qui corpalis est, eidem actui vel eidem obto cōparari ɔdictorię se hñt:naz cōparari fornicationi, vel alteri voluptati aīa rōnalis reprobat, ꝛ negatiue ad illā se habet, sensitiuus appetit⁹ approbat, ꝛ affirmatiue se habet: vt obſuatio docet: ĝ rōnalis aīa, ꝛ appetitus sensualis erūt diuersaꝝ nãruꝝ: quare cum appetitus sit simplr mãlis: rōnalis aīa simplr imãlis relinquetur. Hęc ratio cuilibet bono pħo fidez faciet: ꝛ meo iudicio est demōstratio ex effectu, qd̄ est libere velle. Hoc eniz cōcludit rōnalem aīam esse simplr supra corpus: ꝛ per ɔsequens cum corpore non moriturā.

¶ Scđa ratio qua pbat̄ eadē imortalitas. Cap. XL.

Reterea efficaci⁹, vt arbitror ꝛ gdez pipatetice, ꝛ Platonice argumētoꝝ, nā (vt oēs fere distinguūt) vlium alia sunt per eēntiā vlia: vt quęcūqꝫ e mā nō depēdēt: alia participatione, vt quęcūqꝫ a mā depēdēt, a nobis sine hic, ꝛ nūc cęterisqꝫ indiuiduí ɔditionib⁹ itelligūtur: quā distōnē Auer. fecit in li° de somno. Accipiamus ĝ vlia quę ₰m eoꝝ essentiā depēdēt a mā: participatione ₰o sunt abstracta atqꝫ imãlia: cuz omne per participationez tale, reducat̄ ad aliqđ tale per eēntiā: grāmus gd est vle atqꝫ p eēntiā abstractū: ad qđ hꝫ vlia participatione reducant̄: pipathetici gdē ad nihil nisi ad itellectiuā aīaꝫ reduxerūt, nā per itellm possibilē immãliter recipiunt̄: per agēte trāsferunt̄ de ordine mãliū ad immãlia: vt Auer. ꝛ Aris. 3° de aīa li° clarissime demōstrarūt. Nō. n. pñt esse talia participatiōe alteri⁹ vlis: qđ est participatione tale: qꝛ eēt pcessus in ifiᵐ: vel opꝫ dicere aliqđ eē participatiōe tale: qđ ad nihil per essentiā tale reduceret̄: qđ 2° Physicę auscultatiōis Aris. explodit. Si igit̄ vlia nō p essentiā sunt separata, vt Plato autumat, ſꝫ p reductiōez ad itelleᵐᵃ aīaꝫ/vt pipathe^ci arbitrantur: ipa nimirū p essentiā a mā nō depēdebit: quo fit, vt nec cū ipa desinat: nō ĝ aīa: quę a corpe erit absoluta: cū corpe mori coget̄: qñgdē p eēntiā ab ipo est separata, atqꝫ abiūcta. Ex pipathetici ₰o rōnib⁹ hęc potissima vr̄ si sic cōponat̄, vlia mãlia sunt imortalia, et incorruptibilia: vel igit̄ p eēntiā: vel participatiōe alicui⁹ imortalis, atqꝫ p eēntiā icorruptibilis: nō sunt p eēntiā imortalia, atqꝫ incorruptibilia: naz sic relinqueret̄ opinio Platonis de vlib⁹: de gb⁹ in Parmenide disputat: ĝ sunt imortalia atqꝫ incorruptibilia participatiōe: ꝛ cū ea, quę sunt participatiōe talia, ad aliqđ p eēntiā tale reducant̄: nec reduxerūt pipathetici hoꝝ imortalitatē atqꝫ icorruptibilitatē, nisi ad itelleᵐᵃ aīaꝫ: vt 3° de aīa docuit. Hęc. n. fuit eā vtriusqꝫ itelľs, vt Auer. inuit, fit, vt ipsa per essentiaz sit simplr incorruptibilis, atqꝫ imortalis.

¶ Tertia ratio, qua pbat̄ eadem immortalitas, ex Tymęo Platonis. Cap. XLI.

Ex Tymęo ₰o Platonis pollētissima ratio collr: in qua Macrobius oēz ei⁹ opionē de Scipionis somno fundauit: nulla for⁹ appetēs, ārens, atqꝫ inueniēs honesta, pia, ꝛ religiosa: e corpe simplr depēdet: cū. n. honestū sit, qđ sua ppa, atqꝫ eēntiali vi nos trahat, piuz, qđ ppa ꝛ eēntiali dignitate nos alliciat, religiosum qđ diuinaꝝ rerum cura nos moneat, si appetēs e corpe depēdet, in corpe erit appetēs. Uirt⁹ aūt in corpe appetēs nō appetit nisi ₰m corpis vim, harmoniāqꝫ: q̄re qđ appetit, erit ppor^le corpi: siqdē oīs appetitio est inq̄sitio, quę per aliqđ sile, atqꝫ ppor^le sibi pficitur: nec vnqꝫ aliqd appetit̄, nisi per h, qđ est appetenti sile, mā po⁹, appetibile ei sile est, qđ est in actu tale: gcqd aūt appetit̄ ₰m pportionale corpi, appetit̄ ₰m rōnē vtilis, vel delectabilis: qđ est ɔtra rōnē pij, honesti, atqꝫ religiosi. Sic igit̄ nihil in corpore appetere pōt, nisi corpus, vel sile corpi: huic autez astipulant̄ aīalia, quoꝝ nullū pter hoīem pij, aut honesti, aut religiosi. gcqꝫ appetit, qđ non ob aliud puto, nisi qꝛ oīs eoꝝ ₰ms in corpe est. At hoīes videmus oēz rem simplr corpeā parui pēdē, incorpeas quęrere, illaꝝ grā mori, pati, atqꝫ euigilare: qđ esse nō poterit, nisi qꝛ eoꝝ aīa supra corpora est, simplrqꝫ ab illis abiūcta, nulliqꝫ corpeę ipressioni obnoxia: hāc rōnem magnifecit Macrobius: ꝛ nos illā indissolubilē putamus: qñgdez exptmēto initit̄: qđ apud nřos oculos q̄tidie cernit̄. Quid. n. corpei quęrūt tot pij honesti, ꝛ religiosi viri: cū eoꝝ corpora spernūt, relinquūtqꝫ cur aīaliū nullūz h facit, si. n. hō, vt Pōpo. putat: aīal est, ꝛ nihil simplr elatū hꝫ vltra id: qđ cętera aīalia hñt cur incorporea quęrit, appetit, ꝛ inuestigat. cur aīaliū nullū p hęc incorpea pspicit: nisi in Plinianas fabulas trudamur, qui religionē elephātis, ꝛ pietatē leonib⁹ pbuit. Hęc ratio si cōponat̄, vt Plotinus inuit, efficacissima vr̄: ppositis humanę aīę corporeis, ꝛ simplr incorpeis (corpea sunt vtilia, atqꝫ delectabilia: simplr incorpea sunt pietas, religio, et honestas) ipsa simplr ɔtēnit corpea, illa reprobat, ꝛ cuz illoꝝ ɔtētione corpus ppriū spernit, eligit ₰o simplr icorpea, vt pietatē, religionē, ꝛ honestatē: Legim⁹ pios hoīes, atqꝫ religiosos viros diuitias, honores, sceptra, deniqꝫ ꝛ regna ɔtēpsisse: quęsiuisse incorporea, atqꝫ simplr imãlia: quę aīaliū desiderasse legimus nullū: quo modo ĝ pōt, qui nihil imortalitatis hꝫ, nisi silitudine, atqꝫ cōparatione imortalia tāta diligentia quęrere, tot mortalib⁹ atqꝫ summe appetibilib⁹ spretis: dic boni Pōponi. Mi, pōt vis, quę nō vltra corpa elata est, tot simplr incorpea appetere, illa colere, venerari, atqꝫ obseruare, hęc si in li° de pulchro Platonis velles legere: lōge facilius ppenderes, vnde (vt recte Pitagoras inqt) deus cum hoīem fingeret, vt sublimia, religiosa, ꝛ pia pspiceret, ex humo eum subleuauit, ꝛ ad sui artificio cōtēplationem erexit: qđ optime ingeniosus Poeta signauit.

Pronaqꝫ cum spectāt animalia cętera terram: Ouidius
Os homini sublime dedit: cęlūqꝫ videre
Iussit: ꝛ erectos ad sydera tollere vultus.

Hinc vtiqꝫ ἄνθρωπον: anthropon, gręci appellarūt, qđ solus aīaliū imortalitatē. simplr intra se hñs, sursum spectet solus. Hāc ob cām M. Tullius nullū aīaliuz pter hoīem eē dicit, qđ habeat aliqꝫ notitiā dei: gb⁹ fit, vt aīa nō ₰m gd imortalis sit, sed simplr: sic ipa dum in corpe est: nō ₰m gd imortalia quęrit, velut elephātis religionem, ꝛ leo pietatē, sed simplr imortalia colit, appetit, et ingrit, sed de hac rōne hactenus redeamus ad Aris. decreta: nam sup eo Pōponi. potissimum initit̄.

¶ Prima Arist. auctoritas: qua pbatur immortalitas, ꝛ quę expositores de illa. Cap. XLII.

Diximus aīę imortalitatē physicis rōnibus pbari posse, ꝛ (vt visuz est) trib⁹ demōstrationibus illā pbauim⁹: diximus ēt Ari. nunqꝫ talē qōnez per se q̄siuisse, ſꝫ solū de ea obiter aliqꝫ dixisse: quę qꝛ obiter erāt ab eo dicta: obiter repit̄ vari⁹: vt sępius p nōnulla demōstrauim⁹: q̄re sibi in hac re nō erit plimū intēdū: ſꝫ vtcūqꝫ sit, vr̄ mihi ipm potius ad imortalitatē qꝫ ad mortalitatē ppare: ideo in hac re ea adducāꝫ: quę potiora pro nřo pposito videbant̄: Ari. ita li° de aīa p̄, ita ad ₰bū inqt, Intellꝰ T.c.65.
aūt videt̄ ἐγγίνεσθαι. i. aduenire, suba q̄daz exñs, ꝛ nō senectute
corrūpi: maxime. n. corrūpet̄ vtiqꝫ ab ea: quę est in senectute, ἀμαυρώσεως. i. offuscatione, vel imbecillitate: siue Senio
debilitate: nūc aūt queadmodū ἐπὶ τῶν αἰσθητηρίων, i.

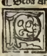
in sensorijs, quę sunt sensuũ instrumenta accidit. Si.n.accepit senex oculũ talẽ, videret vtiq3 sicut τ iuuenis. q̃re senect⁹ οὐ τῷ τὴν ψυχὴν πεπονθέναι τι ἀλλ' ἐν ᾧ.i.nõ est i patiẽdo qcq3: sed in quo: h est, sz qr id, in q̃ est, aliqd pati: sic in ebrietatib⁹ τ morbis est. hactenus Arist. Ex his vbis arg⁹ⁿ, supponẽdo tñ nõ eẽ itellectũ vnũ nũo in oib⁹, vt Põp. et nobiscũ de mẽte Ari. autumat, itells nõ corrũpit (vt Ari. tradit) pbatq3, nã si corrũpet maxie vtiq3 tpe videret debilitat⁹, atq3 fere corrupt⁹ ab ea ibecillit⁹ offuscationeq3, quę senectuti accidit: qd aũt in tali statu tpe nec corrũpat, nec minuat, eo pz: qr tũc in ei⁹ opõne maxie vr pfect⁹, eo.n.tpe τ prudẽtior, τ sapiẽtior maxie cernit: recte g̃ Ari. cũ nõ corrũpi cũ3 corpe asserit. Et qr posses dicẽ decrepitos eẽ amẽtes, atq3 i prudẽtia τ scia q̃nq3 eẽ mãcos, subscripsit hęc eis accidẽ ibecillitate sensoriorũ: quę illis seruiũt nõ aũt p se: veluti et sensib⁹ accidit: vbi visus senioris oculi min⁹ videt: vbi tñ iuueniles oculũ acciperet, videret, vt iuuenis: ecce q̃ mõ Ari. τ imortalitatẽ approbauit, τ signo bono ɔfirmauit. Nec valet dicẽ hęc Ari. dixisse, qr aia est fm qd mortalis, vt Põp. autumat, vl hęc Ari. dixisse, qr itells nõ corrũpit ab excellẽti obto: vt cęterę organicę for⁶ corrũpunt: sz corrũ-

T.c.66. pat tot⁹ corruptõe. Nã statim Ari. postq̃ itells imortalitatẽ pbauit, soluit.q. cur post mortẽ ipe nõ reminiscat: τ ingt, τ itelligẽ igit, τ ɔside⁷ marcescũt alio q̃dã intus corrupto. Ipm autẽ ipassibile est, τὸ δὲ διανοεῖσθαι.i. rõcinari aũt, τ amare, vl odisse nõ sunt illi⁹ passiones, sz hũi⁹ hñtis illũ, vt illũ h3. q̃re τ h corrupto nec recordat: nec amat: nõ.n. illi⁹ erãt, sed cõis, qd qdez destructũ est, itells aũt fortassis diuinũ aliqd τ ipassibile est, hactenus Ari. Hęc aũt q̃stio τ qõnis determinatio friuolę eẽnt, τ q̃si pueriles, si Ari. animi imortalitatẽ solũ fm qd itelligeret: vñ τ Auer. in cõmẽ. ait Arist. eo loco velle pbare

Cap.25. itells imortalitatẽ, Them. vo eodẽ loco dicit, vr itellus ims accidẽ, vt subã q̃dã, nec aboleri, aut corrũpi, aliogn maxime abolerẽt ab ea inualẽtia, quę senectuti ɔtingit.

T.c.20. P. Rem hãc Ari. 3⁹ de aia lib. clarius sic ostẽdit. Separatus aũt est solũ, h qd qdẽ est: τ h solũ imortale τ ppetuum est: τ qr aliqs quęreret an post mortẽ reminiscat, subscribit, nõ reminiscimur aũt, qr h qdẽ ipassibile est, passiuus vo itells corruptibilis: τ sine h nihil itelligit. Si g̃ aia cum corpe abolet: cur Ari. tãtopę elaborauit eã in qõne: quę est de aię post mortẽ obliuione. An vo reminiscat aia post mortẽ: vt putat Ari. τ cum hoc intelligat, posterius dicemus: hactenus de pma auctẽ.

Scda Ari. auctas satis vrgẽs. Cap. XLIII.

T.c.44.

Reterea Arist. 2⁹ de gñatione lib. fecit hãc ɔñtiaz, si aia esset miscibilis, h est in corpe misto pmanẽs, eius oparationes erũt corporales: vñ ingt. Incõueniẽs aũt est τ si aia ex clinis, aut aliqd vnũ cor est, alterationes.n. aię, vt musicũ esse, τ rursus nõ musicũ esse, aut memoria, τ obliuio, quę aię alterationes dñr, saltem spũales, quo modo erũt, deinde faciẽs ɔñtiam ingt. Palã.n. q̃m siqdẽ aia ignis est, passiones erũt ei: quęcũq3 igni isunt, vt ignis est, si aũt miscibile supple ipsa aliqd sit, oparationes oẽs erũt corporeę. Harũ aũt nulla corpea est. Jg̃ aia nec est corpus, nec in corpe ɔstituta, tanq̃ ab illo depẽdẽs. Patet g̃ Aris. sic argumẽtatũ esse, nulla aię opatio est corpea, g̃ aia nõ ɔstituit in esse per corpus. Si.n. cõstitueret per corpus, eius opatio corpea esset ea corpis corpeitate: a quo ɔstitueret: vtpote vl ignea vel mista: vel id genus pro rõne eius corpis: in quo cõstitueret, at nulla eius opatio talis est, g̃ est simplr e corpe indepẽdẽs. Nõ.n. cauillabit Põpon. Aris. velle eã esse fm qd separatã: nã dicã aiaz eẽ in igne ɔstitutã, eius tñ opationẽ nõ eẽ igneã: qr est aia fm qd separata: qd si aia simplr erit e corpe indepẽdẽs, ipsa cum eo mori nõ poterit.

Tertia Aristotelis auctoritas. Cap. XLIIII.

Reterea 2⁹ de aia lib. inquit, de intellectu autẽ, τ theoretica.i. ɔtẽplatiua potẽtia, nihil adhuc manifestũ est, sz videt genus alterũ aię esse, τ h solũ ɔtingit separari, sicut ppetuũ a corruptibili. Nõ enim potes dicere Ari. hęc pro cãto dixisse, qr itellect⁹ est fm qd separat⁹: T.c.21. nam statim subdit. Reliquę aũt ptes aię, manifestũ est ex his: q nõ separabiles sunt. Argumentor g̃ ico mõ dixit itellectũ separari, vt ppetuũ a corruptibili, quo modo cõtra cęteras aię ptes dixit nõ separari: sz illas dixit eodẽ loco rõne separari, simplr aũt iseparabiles esse: g̃ per ɔtũ itellectũ dixit esse simplr separabilẽ, fm quid nõ separabilẽ, lege g̃ mi Põpon. vba Ari. deide plegernas videbis glossema tuũ vbis eius nullo pacto ɔsonare. P. 2⁹ lib. de gñatione aialiũ. ca. 3. itells imortalitatẽ ita ad vbũ asserit: fetus corpus in quo cõgredit semen aiastici pncipij: partim qdẽ separabile a corpe est, in quibuscũq3 cõprehẽdit diuinũ: talis aũt est vocat⁹ intells partim vo iseparabile: h semine fetus dissoluit et euanescit nãm hñs humidã, τ aqueaz: qr vo aliqs posset dicere, si itells est imortalis τ suapte nã a corpe separabilis, cur nõ semp separet: τ si est ɔstituẽs corpus, cur nõ est pars ɔstituẽs formę.i. totalitat: Rñdet Aris. statim, quapp neq3 opz quęrere, cur nõ semper foris exit: neq3 cur pars nõ est ɔstituẽs formę: quẽadmodũ neq3 coagulũ qd lac ɔstituit: etenĩ3 istud mutat τ pars nulla est cõstitutaz magnitudinũ: hęc ad vbũ Aris. vbi plane ipm itellm esse imortalez asserit, τ corpus ɔstituere: sz nõ sit pars ɔstituti corpis ab illo depẽdẽs: quã auctez vt arbitror Põpon. nõ legit: qr de opione Aris. nõ ita tradidisset. Et de Ari. auctib⁹ has sufficere volumus.

Platonis auctes hę sunt de imortalit^e. Cap. XLV.

Uod vo Plato senserit animi imortalitatẽ phędonis liber de morte Socratis, vniuersus rem hãc exponit: quẽ cũ Cato legisset, τ plegisset, nõ dubitauit seipm necare. Plato ptcrea in fine gorgię aiabus post mortẽ pęnã, τ felicitatẽ pbet, qd nõ dixisset, nisi eã imortalẽ arbitraret: qnimmo dicit id omne, qd de maloz bonum pęnis post mortẽ asserit, τ de bonoz pmio non eẽ fabulosum. 10⁹ vo de legib⁹ iubet puniẽdos eos eẽ: qui maloz aias post mortem nõ puniri asserũt, τ bonoz nõ pmiari: quę oia eẽnt fabulosa, nisi imortalitatem arbitraret. P. In phędro. animi imortalitatẽ sic syllogiçat, aius seipm mouet, qd seipm mouet, semp mouet: quod semp mouet, imortale est: aius igit imortalis est. P. Animus a seipso mouet: qd a seipo mouet: id cęteris: quę extrinsecus mouent, origo, τ pn^m motus est. Principiũ autez ingenitũ, τ incorruptibile est: ergo aius est ingenitus, τ incorruptibilis: his.n. duobus syllis animi corruptionẽ tollere oino Plato videt. Cum enim quicqd corrũpit, duobus modis corrũpat: aut enim a seipo per materiã in eo ɔtẽtam, aut aliũde fit corruptio: vt lignũ tuũ3 sua putrefactione corruptioni obnoxiũ est, Tum qr vel extrinsecus, τ secari põt. Primus syllogismus minime a se corrũpi posse ostẽdit. Secũdus ne ab alio qdẽ corrũpi posse declarat, sed quãtum hi syllogismi valeant nro de intellectu libro declarauimus. Nobis aũt nũc illud satis, sit Platonẽ demõstrasse ad imortalitatez pparasse. 10⁹ vo de re.p. lib. ex cõpluribus quę dicit, hic sylls colligit: anima quia nec alieno malo interit (qd cõmune

oium

omnium est) neq; suo: semp sit necesse est, qđ aūt semp
est, imortale est, animā igit imortalem esse, manifestū
est. Demū in Tymęo ppe finē aię imortalitatē pbat,
primo quia veritatē attingit imortalē. Secūdo quia
diuinum colit, hęc sufficiant: nam inter Platonicos res
diuulgata est animę imortalitas.

Cęterorum auctoritates etiam imortalitatem probā-
tes. Cap. XLVI.

Cap. 9°. Post hos sunt & alij doctissimi viri q animę
imortalitatē, & affirmarūt, & pbarunt: inter
quos doctissim⁹ Jamblic⁹ in eo libro, quē
de mysterijs ɔscripsit. Immortalitatē pro-
bat ex eo, qz dū in corpore est nō patit: vtpote nec tur-
bationē, nec senectutē, nec id genus. Ꝑ. vt inquit, passio-
nes qualescūq; sint in aīali: nō sūt in aīa qualiscūq; sit:
sed in corpore, qđ sub aīa certā possidet q̄litatē, qua &
patit, & agat: nulla (vt dicit) est in aīa passio vl' perem-
ptoria, vel turbatoria: atq; hāc ipassibilitatē aīa non so-
lum acgrit electiōe, sed possidet ipsa nā supiore corpo-
ribus. Est ergo aīa imortalis. Proclus quoq; eo libro,
quē de aīa, & dęmone ɔscripsit pbauit aię imortalitatē,
vtens quasi eodem signo, quo & Aristo. in libris de aīa
vtebat: qz scīa, quę profecto nostra est in senectute non
minuit. At corporeę potentię minuūtur, & crescunt quo
fit, vt aīa, cuius scīa opatio est, etiā corpore nō corrum-
Ca. 13. 14. pat. Ꝑ. Porphyrius aię imortalitatē eo libro quem de
occasionib⁹ ędidit, pbauit ex eo q est per essentiā vita:
qđ enī (inquit) per essentiā vita est, nō morit: aīa est p
Cap. 25. essentiam vita. nō ergo morit aīa. Alcinous vō libro de
phantasia & intellectu complusculis syllogismis monet
imortalitatē aię: quos, vt dicit, ex Platonis libris excer-
psit. Primus qdē est, aīa cuicūq; adest: vitā affert: qđ
vō vitā affert, imortale est. aīa ergo imortalis est. Scđs
aīa ipsa nā corpori dominat: qđ corpori dominat, ipm
imortale est. aīa ergo imortalis est. Tertius aīa a pprio
malo nō corrumpit: qđ a pprio malo nō corrumpitur,
imortale est. aīa ergo imortalis est, sūt ex tali sylli, quos
pręterminsimus, qa magis ex Platonis decretis, q̄ alte-
Eneade rius pcedunt. Plotinus vō inter Platonicos pcipuus
4°. lz cōplurib⁹ locis, per plures syllogismos aię imortali-
tatē ostēderit eo libro, quē de animi imortalitate cō-
scripsit pręcipue syllogiçat illā hoc pacto, indiuisibile
nō aliter q̄ per indiuisibile pōt attingi: intellus attigit
indiuisibilia. ergo intellus est indiuisibilis. Sed qđ est
indiuisibile, est imortale: intellectus ergo est imortalis.
Secūdus vō syllogismus est, intellus cōiungit se sepa-
ratis: qđ se cōiungit separatis, est imortale: intells ergo
imortalis est. Tertius aūt est, intellect⁹ coniuncta sepa-
rat, qđ cōiuncta separat, maxime est separatus: intells
ergo est a corpore separabilis. Est igitur imortalis: hos
syllogismos ex breuib⁹ Plotini verbis collegim⁹, alia
quę ipse de imortalitate aię dicit, pterminsimus: q hos
syllogismos arbitrati sumus esse pollentiores. Hęc ex
Platonicis satis dicta sint. Alij vō nō minoris auctori-
tatis viri imortalitatē confessi sunt inter quos Hermes
ab ęgyptijs: inter deos relat⁹, inquit. Et idē ex vtraq;
nā mortali, & imortali vnā faciebat naturā hois, eun-
dem. In aliquo qdē imortalē, in aliquo aūt mortalē
ferens, & hūc ferens in medio diuine, & imortalis natu-
rę, & mortalis, mutabilisq; constituit, vt oīa videns, oīa
miret. Hactenus Hermes, Polytes quidam consuluit
Apollinem Milesiū vtrū ne manet aīa post mortē,
an resoluat: & respōdit his vbis. Anima qdem quo ad
vinculis corporeis tenet, corruptibiles passiones sen-
tiens, mortalib⁹ cedit dolorib⁹. Cum vō humanā solu-
tionem velocissimā post corruptū corpus inuenerit: oīs
in ęthera fert: nunq̄ senescens: & manet in eternū sine
pęna. Hęc Apollo. Cyrus autē cum moreret: vt Xeno-
phontes refert: hęc filijs inquit. Nolite arbitrari caris-
simi filij me cū a vobis discessero, nusq̄, aut nullū forē.
nec. n. dū eram vobiscū: aīū meū videbatis. Sed eū
essem in hoc corpe, ex ijs reb⁹, quas gerebā, intellige-
batis. Eundē igit esse credite. etiā si nullū videbitis: &
nō ɔtent⁹. Cyrus narratiōe rē suā pbat signis, & qdē
pbatissimis. Prio qz non tot honores clarissimis viris
exhiberet vniuersa gens, si eoꝝ animi nihil post mortē
efficerēt. Scđo qz oē, qđ in morte dissoluit, in quodam
resolui vr. In qđ aūt aīus resoluitur nō vr. Tertio quia
somnū morti aliq̄ ex pte sile est, in quo aīus non nihil a
superis diuinitatis sentit: q eo tpe a corpe attollat ad su-
peros. g cū aīus oī ex pte corp⁹ derelinquet: diuinitati pe-
nit⁹ ɔiungetur: qb⁹ Cyrus cōcludens inquit, q̄re si hęc ita
sūt. Sic me colite, vt deū. Ꝑ. Multi ex his, qui ęternas
esse aīas suspicabant, tanq̄ in cęlū migrat essent, sibi-
ipsis man⁹ intulerūt: vt Cleanthes, Crisippus, & Zeno.
Empedocles vō arbitrās imortalitatē se in ardētis ętn-
ę specū intēpesta nocte delecit, vt cū repente nō appa-
ruisset, abijsse ad deos crederetur. Protinus stoicus, &
Trembrot⁹ ambriacēsis, cū Platonis phędonē audis-
sent: in quo aī imortalitas pbat, sibiipsis manus intule-
runt: vt de his imperijs obligata vita aīā redimerēt: &
sine corpe viuētes felicioīb⁹ ɔtēplationib⁹ a diuis intel-
lectib⁹ pficerent. Auicēna deniq; pbauit imortalitatē Perti. 5°.
cōplib⁹ argumētis. 6° suoꝝ nāliū libro. Potissimū qa
si rōnalis aīa corrūpit: aut corrūpit aliq̄ agēte in ipsā:
illā corrūpēdo: aut ipsa p se corrūpit, dissolutis ijs: ex
qb⁹ ipsa in se cōstat: aut corrūpit ob materię poam: aut
deniq; corrūpit corpe corrupto nō corrūpit pmo mō.
Aliogn sibi eēt aliqđ ɔriū nec scđo mō: cū ipsa simplex
sit: nec tertio mō: nā tūc corrūperet, vt cęterę formę: &
ita saltem ɔriū hēt sm qualitatē: nec tertio mō: qz tūc
nullā hēt pter suū corpus opationem. aīa g imortalis
est. Ex his, & alijs complurib⁹ pspicuū est aīā cum cor-
pore nō mori, vt Lucreti⁹ & Pōpo. arbitrant, cęteriq;
epicurei: & de imortalitate hactenus.

Qđ rōnalis aīa cum corpore nō nascat, sed extrinsecus
accedat, prima rōne demonstrat. Cap. XLVII.

Et si intellectiuā aīā cū corpe non nasci ex
eo pateat, q cum corpore nō moriat: (nā
qđ cū corpe nō morit: cū corpe nō nascit,
vt stoici asserūt:) tñ B idē pbabim⁹ prim
eisdē rōnib⁹, qb⁹ pbauim⁹ imortalitatē:
ptē alijs, & qdē efficacissimis: quę nōdū sunt inductę.
Probabimus g aīā cū corpe non nasci, tanq̄. f. ex cor-
poreo semine deducta sit: vt arbitrat Pōp. & Lucreti⁹:
lz aīi corpora facta nō sit, vt stoici existimāt: qđ nūc sup-
ponimus: qm̄ solū cū Pōpo. nr̄a vertit disputatio. Argu-
mentamur g nulla aīa: cui⁹ opatio est pfectissime circu-
laris est cū corpe, & ex corpe nascēs: formę. n. nascentes
cū corpe & ex corpe cū opant, nō nisi recta operatione
operant: & si qua est, quę aliq̄ ex pte circulariter opat:
vt sensitiua: hęc nō pfecta circularitate circularit opat:
vt in libro de sub̃a orbis: & 2° libro de cęlo Auerroes Cap 2°.
ait cęlestē motū esse circularē, q sit aię tm̄: quare oīs Com. 3°.
aīa cui⁹ opatio est pfectissime circularis: est aīa tm̄ cui⁹
corpore nō nascens, nec moriens: q vō intellectiuę aię
aliqua operatio sit pfectissime circularis: ex eo pz, qz re-
dit ad se reditiōe cōpleta. Ꝑ. Circularit syllogiçat pfe-
cta circularitate rediēs ad pnm̄, e quo syllogiçare icepit.
ergo nō cū corpore, & ex corpe nascit. Huic aīaꝝ ordo
astipulat: nā videm⁹ eā aīā, cui⁹ opatio nihil circula-
ritatis hz, penitus cū corpe nasci, nihilq; nō corpei hēt,

vt vegetabilez. Eam vo cuius opatio aliqd circularitatis bz: lz cū corpore, ꝛ ex corpore nascat̄: tn̄ aliqd habet nō corporei, vt sensualis: eaz ergo cui⁹ operatio simplr circularis eit, lz nō ante corpora nascatur: tn̄ cū corpore nō nascat̄: nec ex corpe pficiscat̄ opz. Talis est intellectiua aia: naz eius opatio pfectissime circularis eē pōt, qn̄qdez circulariter syllogiçare pōt, ꝛ ad se redire post reꝝ exterioꝝ cognitionē: exit.n. ad extrema: ꝛ redit ad se pfecta reditiōe. Plato aūt sub alijs verbis pbat aiaz nō nasci cum corpore: qꝛ est pfecte sphęrica: quasi velit, quia eius opatio est pfectissime circularis: sphęricaqꝫ. Unde Alcionus ex hoc tanq̄ ex signo deducit animaz redire ad superos, ex qbus venerat.

Scda rō, qua pbat̄ idem. Cap. XLVIII.

Reterea nulla forma cū corpore orta, ꝛ ex corpe nascēs suis actib⁹ prędominari pōt, aut libera est: naz for⁹ eo libera est, quo sui corpis facultatez atqꝫ vtutē excellit: quę.n. oi ex pte corpori submergit̄: corpori dominari non pōt, siqdez ipsum sequit̄, ꝛ illius facultatē nō exuperat. At intellectiua ipsa aia ꝛ suoꝝ actuū dn̄a est, ꝛ libera, libereqꝫ corpori imperitat, vt Arist. pbat ethicoꝝ pmo, ꝛ politicoꝝ pmo: ꝛ obseruatio docet, qa nob pntato quouis appetibili, ipm libere velle, ꝛ nolle possumus. Ergo intellectiua aia ex corpore nō pficiscit̄: nec cū corpore nascit̄. Astipulat̄ huic (vt diximꝰ) formaꝝ latitudo: cuz.n. fm Pompo. intellectiua est intra latitudinē mālium: est.n. simplr mālis: lz non nihil imālitatis habeat. ḡ simplr est limitata ad vnū, veluti cęterę, quę sunt simplr nāles. Sic.n. Aristo. 9° pme phię libro iter rōnales, ꝛ irrōnales potētias diuas statuit. nō ḡ est intellectiua forma simplr mālis, corporiqꝫ simplr ipressa: aliogn nec oppositoꝝ ostensiua, nec cōtrarioꝝ electiua esset: quo fit, vt nec ex corpore: nec cum corpore ipsa nascatur. ꝛ de rōnibus hactenus.

Quid de origine aię intellectiuę senserit Aristoteles. Cap. XLIX.

Cap. 3°.

Ost hęc qd Arist. senserit de aię intellectiuę origine, pcreatiōeqꝫ, differēduz: ꝛ vr̄ mihi Arist. lib. de aialium gn̄one 2°. de illi⁹ origine dubitationē mouisse: ppea vbi ipsuz habemus quęsitū fecisse de aliquo per se, nō op⁹ est p mēdicata suffragia pcedere: quare pmo verba ei⁹ de vbo ad vbū trāslata referā: nō sequens in re hac Theodori trāslatiōes. Sūt.n. ampliores q̄ vba Aristo. exposcāt: postea vba illa diligēter ꝯsiderabim⁹: declarātes Pōp. illa nō diligēter pluhrasse. Aristo. vba hęc sunt: ꝛ qdē de greco ad vbū. (Et de aia, fm quā dr aial, (aial autez est fm pte aię sensualem.) Utruz inest semini, ꝛ cōceptui, an nō: neqꝫ.n. tanq̄ inaiatum ponet qs cōceptuz, ꝛ fm oēm moduz puatū vita: nō.n. minus ꝛ semina, ꝛ conceptus aialium viuūt plantis ipsis: ꝛ pli fica vsqꝫ ad aliqd sunt. Qd qdē igit̄ vegetalez aiam habeāt: palam est: pp qd aūt ꝛ pmū necessariū est hāc accipere, ex his, quę in alijs de aia determinauim⁹: pspicuū ē. Procedētes aūt, ꝛ sensualez, fz quā aial est: nō.n. fit simul aial ꝛ hō: neqꝫ aial ꝛ equus. Similr aūt ꝛ in alijs aialib⁹. Posterius.n. fit finis (hic aūt cuiusqꝫ gn̄onis finis pp̄ri⁹ est.) Ideo ꝛ de intellū qn̄: ꝛ qūo: ꝛ vnde ea quę aia pticipāt, lps accipiant, dubitationē hz plurimā: ꝛ opz eniti pro virib⁹, ꝛ quoad fieri pōt, accipere. Uegetalez qdē igit̄ aiaz semina ꝛ cōceptus separabiles vz po⁹ hic ponēduz est: actu vo nō hīe pns q̄ aliquo mō cōceptuū separabiles trahant cibū: ꝛ agant hō aię opus: primū.n. viuere vident̄ hō plantę vitaz. Consequēter aūt ꝛ de sensuali vz aia dicenduz est, ꝛ de intellectuali: oēs.n. nec̄iuz est potentias

Cyema id κύημα τι cōceptui fetui.

προϊόντα, pcedētes, procedēte tempore.

Intellua/li noetica νοητικῶ.

prius hēri q̄ actu: nec̄iuz itaqꝫ aut cū non sint: aduenire oēs, cū pns fuerint: aut has qdē: illas vo nō. Et aduenire, aut in māz: cū nō sint in maris semie: aut in hāc qdez inde venientes: lz in maris semie: aut extrisec⁹ aduenire oēs, aut nullā, aut has qdē: has vo nō: q igit̄ nō sit posse oēs pns esse: pspicuū est ex hō: quoꝝ.n. pn̄ꝰ opatio est corpalis. Manifestuz est, q hęc sine corpe ipose est eē vt ambulant sine pedib⁹: itaqꝫ ꝛ extrinsecus ea venire: ipose est: neqꝫ.n. ipsę per se esse psit: cū sint inseparabiles: neqꝫ in corpore esse: semē.n. excremētuz mutati nutrimēti est: restat igit̄ intellm soluz extrinsec⁹ accedere, ꝛ diuinū eē soluz: nō.n. cū ei⁹ opatiōe cōicat corporalis operatio.) Hactenus Aristo. ꝛ qdē ad vbū, vt in gręcis nostris codicib⁹ legimus. Ex qb⁹ pz pmo Aristo. de origine gn̄oneqꝫ intellectiuę aię fecisse per se quęsitū, ideo qd de illi⁹ origine fuerit eius opinio, satis dilucide sciri pōt. At de illius morte nullibi eum quęsiuisse per se legisse memini me: ppterea de illius morte nō ita dilucide sciri pōt. Aristoteles igit̄ in his verbis querit primo vtrū semē in vtero piectuz sit aiatuz: ꝛ inquit, ꝛ de aia fm quā dicit̄ aial: dubitatio est vtruz inest semini ꝛ cōceptui: an non: dico fm quā dicit̄ aial: qꝛ aial est pte aię sensuali. Respōdet ad hanc, q semen in vtero fęmellę emissum est aiatuz, saltez aia vegetali: ꝛ inquit: neqꝫ.n. tanq̄ inaiatuz ponet quis cōceptuz: ꝛ fm oēm moduz priuatū vita: est ergo solutio q semen in vtero emissuz viuit, ꝛ affert cām, cuz inquit: non eniz min⁹ ipsis plantis ꝛ semina ꝛ cōceptus ipsi viuūt, nec minus prolifica sunt ipsis plantis: imo cū sunt in vtero crescunt ꝛ plem ipsaz cōficiunt, formantqꝫ vsqꝫ ad certum statumqꝫ terminū: ppterea cōcludit, hęc cum in vtero mulieris sunt, habere vegetabilez aiaz: deinde quasi se excusans ab alia. q. obiter occurrēte: inquit: ppter qd aūt ꝛ pmuz necessariū est hāc accipere, hoc est ante cęteras alibi. s. 2° de aia se dixisse affirmat: deinde totaz solonē adimplens, inquit, pcedentes aūt. s. cōceptus, vel procedēte tēpore, accipiunt ꝛ sensualez scdo loco. Scdm quā aial est. Theodorus vo habet ꝛ rōnalem: quia illa tertio inducit̄. Qd verbū forsasse in suo libro habebat: vt arbitror: naz Aristo. assignans cām, inquit: nō eniz fit simul aial ꝛ hō: neqꝫ simul aial, ꝛ equus. Similr autez ꝛ alijs aialibus: nō eniz fit simul aial, ꝛ aliqd coꝝ. In qb⁹ verbis dedit nobis intelligere intellectiuaz animā vltimo aduenire: cuz dixit: nō eniz fit simul aial ꝛ hō: ppterea recte Theodorus illud addit: vel qꝛ sic habebat in suo libro: vel quia ita opz supplere: ꝛ rursus affert cāz ordinis: ꝛ inquit, posterius eniz fit finis: dico de fine: qui cuiusqꝫ gn̄onis pprius est, nā cōis finis prius est. Hęc est solo pme dubitationis: ex qua pz aiaz intellectiuā vltio aduenire, esseqꝫ formā corpus humanū informantē ꝫ Auerroistas: deinde mouet. q. de origine aię intellectiuę: de qua dixit vltimo aduenire, vtruz veniat ex semine, cum ipso corpore: an accedat extrinsecus creata ab ipso deo: ꝛ inquit, ꝛ ideo de intellectu, qn̄, ꝛ qūo ꝛ vnde ipsa semina, quę diximus aia pticipare, ipsuz accipiant: dubitationē habet plurimā quasi vltra captū humanum elatam: dixit qn̄ qa verum vltimo post sensitiuā: vt dictuz est, dixit qūo, quia dubiuz est vtrū veniat ex semine, vt cęterę: ꝛ dixit vnde, qa an a deo, an a cęlo. Pz aūt hic eum per intellectū nō animę partē, sed totā intellectualem animā intellexisse: naz de tota pręcessit dubitatio: ꝛ de tota logt̄ in solone pntis qōnis. Pro solutione ergo pmo premittit nō dicere, qd verū est, sed pro viribus, quātuz est in suo posse: vnde iquit, ꝛ opz eniti accipere de hac. q. nō quid est, sed pro virib⁹, ꝛ quoad fieri pōt. Ex quibus verbis pz qōnem hāc Aristoteli fuisse

Aduenire ἐπεισιέναι cōtingere.

perdifficilez. Scdo pmittit solonē potis.q.tācȝ suppositionē: ⁊ ingt vegetalez qdē igit aīas semīa, ⁊ separabiles cōceptus, qui.s.sunt separati a generante, ⁊ in vtero emissi: habere vȝ po^o ponēduȝ est: est ergo suppositio semē in vtero emissuȝ po^o hȝ aīas vegetabilez: sȝ vt sibi ꝯtinuaȝ dixit illaȝ hīc actu: quasi rndens inquit: actu vo nō hic pus, ꝙȝ eoꝝ cōceptuū, qui separabiles sunt, ⁊ emissi iam in vtero, aliquo mō cibū trahāt, ⁊ agant talis vegetatiuę aię opus: ⁊ sic tollit ꝯdictio: ꝓpterea cōplens suppositionē, pmū ingt hȝ semīa viuere videnł: plātę vitā. Sed nō cōipso: quo in vtero emittunł: sȝ paꝝ post. Cōsequēter autē ⁊ de sensuali vȝ dōm est.s.ꝙ semen viuat sensualez vitā scdo loco: ⁊ vltimo de intellectuali dicere opȝ, ꝙ.s.semē vltimo viuat intellectualez vitā. Est suppositio ꝙ semē pmo vegetalez: scdo sensualez: tertio intellectualez vitā viuat. Ubi pȝ cū p intellm aīaȝ intellectualem intellexisse: alr suppositio nō eēt ad ꝓpo^m. Pȝ 2° cū velle intellm eē formā humanū corp^o informātez. Cui^o supponis assignat cāȝ, ⁊ ingt: oēs.n.necīuȝ est po^o pus hēri, ꝙȝ actu: nō.n.semini accidūt, nisi pus accidere possint: neqȝ pus hntur, ꝙȝ hūi pnt. His pmissis accipit diuisiōes, vt eligat qd quęrit: ⁊ ingt, necīuȝ itaqȝ est aut oēs aduenire, cū pus nō fintant oēs aduenire, cū prius fintant has qdē aduenire pus existētes, illas vo nō pus existētes: deinde ponit scdaȝ diuisionē, ⁊ ingt: ⁊ si aduenīunt, supple oēs, cū pus non fintant necē est eas aduenire in māz: cū nō preāint in maris semine vllo mō: nec actu: nec po^a: aut necē est in hāc māȝ aduenire qdē ide veniētes.s.in maris semie. Est ergo scda diuisio: si veniant oēs aię in semē ipsę nō pus existentes: necesse est aut vt po^a habeanł in semine, aut nullo mō sint in illo. Tertia diuisio est dato ꝙ ipsę euenīūt nō pus existēs, necē est, aut extrinsec^o aduenire oēs.s.per creationē, aut nullaȝ, aut has qdeȝ sicillas vo nō. His diuisionib^o pmissis, ꝓcedit ad solonē, ⁊ inquit: ꝙ igit nō sit poīe oēs pus esse: ꝯspicuū est ex rōnib^o hē: quoꝝ.n.pncipioꝝ atqȝ soiaꝝ opatio est corpalis: hęc for^e, ⁊ hęc ipsa pn^a sine corpore eē nō pnt: vt qui ambulant sine pedib^o eē nō pōt: ideo virt^o ambulatiua nō est sine corpore: itaqȝ (vt inquit) ⁊ extrinsec^o ea venire ipoīe est: dicet qs eas pesse añ corpora. Rñdet: nō.n.ingt, ipsę p se eē pnt: cū sint inseparabiles ⁊ non añ corpa factę, vt Plato ingenit: neqȝ in corpe eē actu: vel migrādo de corpe in corp^o, vt pitagorici: vł latitādo vt Anaxagoras ingt, qui posuit eas latitare: qz (vt dicit) semē est mutati cibi excremētū: qd antea nullam hȝ aīaȝ. Sic igit pȝ aīas nō eē factas añ corpa, sed fieri de nouo: ⁊ qz nō oēs ex corpore veniūt: ideo absoluens.q.ingt: restat igit intellm soluȝ extrinsec^o accedere, ⁊ diuinū eē soluȝ. Est ergo sol. intellus nō est fact^o añ corp^o, ⁊ nō venit ex corpe. ergo venit extrinsec^o creat^o a deo: ⁊ replicans rōnez, ingt: nō.n.cū ei^o opatiōe cōicat opatio corporalis: qz intelligere nō depēdet a corpore, vt a subto: ⁊ ꝓpterea nec intellectiua aīa venit ex corpe vt a subto. Hęc sunt, quę ex vbis clarissime colliganł de aīa intellectiua. Pȝ.n.ipsam vltimo venire in corp^o, ⁊ nō venire, vt cęterę veniūt ex semīe educte: ⁊ venire extrinsecus a deo: ⁊ ita pȝ qñ, quō, ⁊ vñ ipsa in semē veniat: qñ, qz vltimo veluti ceteraꝝ ꝓpt^r finis: quō, qz nō p modū, quo cęterę nascunł: vnde, qz extrinsecus ab ipso deo.

¶ Cauillatōes Auerroistaꝝ ⁊ Pōp. hic refutanł. Ca. L.

Cauillare enitunł nōnulli Auerroistę ea, ꝙ hic dicit Ari. p^o ꝙ nō de tota aīa Ari. loquil: qua hō est hō: sed de intellu: qui est ps alcᵹnaȝ humana aīa ꝯstat pte dianoetica ex semine deducta: ⁊ intellu accedēte extrisec^o humano corpori: cū in eo dianoetica acciddit, quę cogitatiua dr ab Auer. Scdo ꝙ dato ꝙ de tota intellectiua aīa loquanł: illa est infima intelligētiaꝝ: quę nō ꝯtingit hoī p informationē, sȝ p opationē mediantib^o phātasmatib^o. Quoꝝ p^m est deliramētuȝ: nam tā in p^o ꝙȝ in 2° dubitatiōe logł de vniuersa aīa: cū dicat nō sil eē hoiez ⁊ aīal: sed pus aīal p sensualez: vltimo hoiez per intellectualez aīaȝ. R. Assignās ordinē, quo illę seminib^o ꝯtingunt, dicit pmo vegetalez, scdo sensualez, vltimo noeticā h̄ est intellualez ꝯtingere: cui^o ordis cāȝ affert ex eo, qz oēs h̄ pacto po^e hntur: in vegetali po^a sensualis est: in sensuali intellualis aīa: ergo cū deducunł ad actum pus vegetalis, postea sensualis: ⁊ vltimo (vt finis intellualis aīa ꝯtinget:) ecce ꝙ nō de pte: sȝ de vniuersa aīa logł Arist. R. In diuisionib^o semp logł vniformiter de aīab^o sensuali, ⁊ vegetali. ergo nō est ꝯsonū cū in cęteris aīab^o loqui de pte: cū semp loquanł de vegetali, qua planta est, ⁊ sensuali: qua aīal est, ⁊ intellu̇ali qua est hō. Ex his igit, ⁊ grecis vbis: pȝ eū loqui de tota intellu̇ali. Scda vo cauillatio delet ꝙ Aristo. acceperit vtez illaȝ ꝙ oēs aię.s.pus potētia hntur ꝙȝ actu, ⁊ nunꝙȝ actu nisi fungant animę officio: vbi pȝ eū loqui vniformiter de cęteris, ⁊ de intellectuali. nō ergo pōt in cęteris log ꝙ ad vnionē sȝ eē: in intellectuali quo ad vnionē sm opationē. R. Copulatio sm opationē nō est gn̄atio, at ipse logł de gn̄atione aīaꝝ ⁊ aīaliuȝ: vt ꝓponit expsse. R. Modus quo nobis copulał intellus, nō ad hūc librū spectat: sȝ ad librum de aīa. R. Si copularel nobis p phātasma, nō extrinsec^o accederet, sȝ intrinsec^o: cū phātasma sit corporea res existēs in nobis. R. Ari. logł de vegetali: qua planta est, ⁊ de sensuali, quā aīal est, ⁊ de intellectuali, quā est hō: vt ꝓbatuȝ est. ergo per intellualez hō est formalr hō: ⁊ ita erit forma formalr humanū corp^o īformāe, vt vegetalis plantā: ⁊ sensualis aīal. Pompo. vo cauillat ex eo ꝙ Aristo. intelligit mentē venire extrīsec^o, inquaten^o simplr mens est, nō quaten^o humana: vel si vt humāna: intelligēduȝ est nō absolute, sȝ ꝙ in ordine ad sensitiuā, ⁊ vegetatiuam magis diuinitate ꝑcipat. Sȝ cauillatio hęc mihi clare signat eū locū illuȝ nō legisse: sȝ forsitan relatū locū retulit. Aristo.n.nō alr logł de mēte: ꝙȝ de cęteris aīab^o. logt aūt de vegetali, qua plāta est, ⁊ de sensuali, qua est aīal, ⁊ de intellectuali, qua est hō: cū dicat nō sil eē aīal ⁊ hoiez, dicat ēt intellectualez aīaȝ vltimo induci, vt cęteraꝝ finē. R. Ari. de gn̄ōne mētis in nullo alio loco meminit, ⁊ hic ꝓponit de illi^o gn̄ōne, mō mens nō gn̄atur nisi, vt humana. R. Si dicit illaȝ extrinsec^o accedere respectiue: ad qd ei^o ꝓbatio valeret, in qua supponit eius opationez eē sine corpe. R. Ad qd tot diuisiones, in qb^o voluit hēc aīas nō eē añ corpora factas, ⁊ nō oēs in corporib^o ortas. Si loquerel in solone illa respectiue: nescio ad qd tantopere elaborauerit: declarare cęteras venire intrinsecus, ⁊ soluȝ mentē extrinsec^o: nō.n.est vbis, nec rōni cōsonuȝ eū velle cęteras venire intrinsec^o absolute: mentē aūt solaȝ extrinsecus respectiue: cuȝ tam in illis, ꝙȝ in mente loquał de aduentu simplr: sed imorari in hoc est superfluū: naȝ huius cauilli deprauatio ex sola verboꝝ inspectione deprehendil. Ex his apparet pmo animā intellectualez cū corpore nō mori: si eniȝ ex illo, ⁊ cuȝ illo nō nascit, ex illius corruptiōe nō morietur. Secūdo pȝ ipsam cū corpore ⁊ ex corpore nō nasci: sed extrinsecus seminī humano cōtingere, nō auteȝ exposuit e quo: ꝓpter Platonez: qui in re hac nūc dicit illam venire a deo: nunc a diis secūdis: nunc ab anima mundi: tamē in libro de ꝓprietatib^o elemētoꝝ explicauit, quod hic non expressit, dicit enim eam fieri ab ipso

deo in femine: ⁊ de gñatione ⁊ morte animę hactenus.

❡ De rónibus quas Pompo. cõtra oploné eius induxit hic disputaẽ pma: ⁊ declaraẽ, an quia aia recipit imãlr: sit simplr imaterialis. Cap. LI.

Cap 7°.
Com. 4°.

Js dilucidatis, nũc ad aliquas rõnes veniẽ
duz est: quas ꝫ se Põp. inducit. Et ꝑ de illa
differẽduz erit: qua Auerroes lib. de aia 3°
vtit, vz si intells est simplr mãlis. ğ nõ itel
ligit oẽs foias mãles, tenet argu⁹, qꝛ opz re
Cap. 10. cipiẽs eẽ denudatũ a specie recepti. Rñdet Põp. itellz
eẽ formã simplr mãlez. ſm gd vo imãlem. Mõ ex ea
pte, qua imãlis est, põt oẽs mãles recipe, ⁊ se ẽt itelligẽ
saltẽ intelligẽdo alia: q̃re põt oẽs mãles foias itelligẽ:
rõ ğ ꝯcludit eũ eẽ solũ ſm gd imãlez. Sed ꝫ se obycit
Põp. ꝑ: qꝛ ipsa aia eẽ nõ hz nisi in mã mediãtib⁹ q̃lita
tib⁹ pmis, ⁊ q̃ntitate: sz cũ opari sequaẽ eẽ. ergo sine illis
opari nõ põt. Scdo vo qꝛ coloris susceptiuũ est, qd sine
T. cõ. 71. colore, soni aũt absonum: vt 2° de aia libro di. Ubi oẽs
asserũt diaphanũ ⁊ pupillã ad h, vt colorẽ recipiat, nõ
solũ nõ debẽ eẽ colorẽ, sz nec colori ꝯiunctũ: q̃re si itel
lectiua aia dz recipe oẽs foias mãles, nedũ dz eẽ imã
lis. Sz nulli formaꝝ mãliũ ꝯiuncta: q̃re nõ põt esse in
Cap. 10. mã cũ q̃litatib⁹, ⁊ q̃titate. Refellit Põp. has obõnes
qꝛ ſm v̾itatẽ ⁊ pñsitionẽ. Thomę aia intellectiua est in
mã p q̃le ⁊ q̃tũ. ğ sine illis opari nõ poterit: ⁊ ita tenen
tes aiaz eẽ simplr imãlẽ coguẽ rñdere ad has obiectio
nes: sic ipse q tenet illaz eẽ ſm gd imãlez: ⁊ simplr mã
lez. Propterea rñdet ad pmã obiectionẽ hñ itellectiuã
aiaz opari nõ posse sine dispõnib⁹, queãdmodũ nec eẽ
sine illis: nõ tñ seqẽ ipsaz p tales dispõnes itelligẽ: sed p
spẽs reꝝ, a reb⁹ exortas: sic lz visus nõ possit eẽ sine ca
lido, nec opari qn sit in calido: tñ p calidũ nõ videt: sz p
spẽs coloꝝ. ꝑ. Dicit ꝫ scdaz v̾tutẽ simplr mãlẽ: quę est
ſm gd imãlis: nõ ipediri a cogñe p alteri⁹ mãlis coexi
stentiã: sic. n. visus colores nõ cognosceret: naz visui co
existũt alię q̃litates: sz hñ p coexistẽtiã illoꝝ imãliũ ipe
diẽ a cogñe coꝝ: quoꝝ ipse est pceptiu⁹: per rubedinez
eniz si illi coexisteret, a cęteroꝝ coloꝝ cogñe ipediret:
naz rubedis est pceptiu⁹: quapp si intells eẽt pura for⁹
mãlis: cũ oĩuz foiaꝝ mãliuz esset pceptiu⁹, ipediret ab
illaꝝ cogñe. At ipse imãlis est ſz gd, ppea p coexistẽtiã
formaꝝ mãliuz nõ ipediẽ: nã alteri⁹ rõnis sunt mãle ⁊
imãle: intells eteniz agens nõ ipedit polẽz a receptione
spẽꝝ, quãtũcũqꝫ pficiat polem: vt Auer. ingt 3° de aia:
Cõ. 4. ⁊. 5. hec Põp. de illa rõne. Sed lz illa rõ, vt ipsaz ordinauit
Auer. fortasse nõ sit demõratiua: vt i cõmẽtariis nuper
rime ęditis, quę in libris de aia ꝯfecim⁹, aptissime dilu
cidauim⁹: tñ si rõ ꝯsidereẽ, est Ari. in 2° de gnõne. ⁊ mi
ror pfecto, cur Põp. qui se tãtopere iactat in Aristoteli
T. cõ. 44. cis rõnẽ hãc nõ olfecisset. Aristo. n. eo loco: argumẽtaẽ.
Si aia est ignis, passiões erũt ei, quęcũqꝫ igni: quaten⁹
ignis: ⁊ si aia est miscibile gppiã: passiones erũt corpa
les: sz opatio aię nulla est corpalis. ğ aia nõ est gd misci
bile. Hec Aristo. ad v̾bũ. Certũ est Ari. hãc ꝯñtiã nõ va
lere, nisi suppo⁹ⁿ ad mẽtez antiquoꝝ aiaz esse in misto
depẽdẽter: h. n. suppo⁹ⁿ seqẽ: aia est in misto. s. gd misci
bile depẽdẽter. ğ ei⁹ opatio est corpalis depẽdenter. s. a
corpe depẽdẽs in eẽ, ⁊ ꝯseruari, veluti a subo: nã opõnẽ
eius depẽdere a corpe, vt ab obto: phibz nihil. Redu
co ğ ꝯñtiaz hãc ꝫ Põp. opionẽ. Aia ſz eũ ẽ in corpe de
pendẽter, eo qꝛ ſm eũ est simplr mãlis. ğ ei⁹ opatio est
corpalis, h est depẽdens a corpe, vt a subo. Ualet autẽ
hec ꝯñtia ꝫ Põp. sic illa ꝫ veteres: naz valet p hanc: ois
opatio, cui⁹ foia dependet a subto corpe, est corporea, h
est depẽdens a corpe, vt a subo. Aristo. ꝯñs arbitraẽ eẽ
absurdaz. ğ ⁊ aũs: q̃re absurdaz erit asserere ad mentẽ
Aristo. aiaz eẽ simplr mãlez: naz h cõcesso: erit ei⁹ opa
tio corpalis, ⁊ a corpe vt a subo depẽdẽs. ꝑ. Hęc ꝯñtia
est Ari. lib. de gnõne aialiũ 2°, vt supius fidelr ei⁹ v̾ba Cap. 3°.
trãstulimus. Jllic. n. has duas regłas isinuauit. Primaz
pn⁹, quoꝝ opatio est corpalis: ipsa sine corpe eẽ nõ psũt.
Scdaz vo pn⁹, quoꝝ opatio nõ est corpalis: illa sũt sine
corpe. Ex scda regla isert aiaz intellectiuaz extrinsecus
accedere: naz cũ ei⁹ opatio e corpore nõ depẽdeat, vt a
subto. ğ aia nõ nascitur de corpe. accedit ğ extrinsecus.
Reduco ğ hãc ꝫ Põp. Opatio intellectiuę aię nõ depẽ
det a corpe, vt a subto. ğ nec aia ipsa. Quare valebit, si
aia est simplr mãlis, ⁊ a corpe vt a subto simplr depen
dens, nec itelliget oia, nisi corporã: nec ei⁹ operatio erit
nisi corpalis. Si ğ dz oia intelligere ⁊ qdez imãlr, atqꝫ
v̾liter: opz eã eẽ simplr indepẽdentẽ a corpe, atqꝫ imã
lez: ecce qũo hęc rõ, quã Põp. refutare entebaẽ est ad
v̾bũ ipsius Ari. Quę vo dixit ꝫ rõnez hanc, nõ cogunt.
Primũ qdez nõ: qꝛ lz aia dũ est in corpe, egeat dispõni
bus corporeis: tñ pro suo eẽ simplr illas nõ reqrit: ⁊ cũ
opatio sequaẽ ipsaz quo ad eẽ simplr, ⁊ nõ quo ad eẽ in
mã: qd est eẽ ſm gd: iure põt opari opõne simplr imã
li: lz ſm gd sit mãlis, sicuti ⁊ ipsa aia. Nec ẽ veꝝ Tho
mã velle aiaz pro suo eẽ simplr reqrere corporeas dis
positiões: sz solũ pro suo eẽ ſm gd: qd est eẽ in mã: nec
quę de visu addit, sunt ad ppo⁹ⁿ: nam visus lz videat p
spẽs, ei⁹ opatio ẽ simplr mãlis: qm nõ est, nisi in calido:
silr si itells eẽt in mã p dispõnes, sine qb⁹ nullaten⁹ eẽ
posset, lz itelligeret p spẽs, eius opatio, vt dicit Ari. esset
simplr mãlis. Qd vo scdo subiungit, ꝫ Ari. est, naz virt⁹
coexistẽs vni mãli, nõ ipediẽ a cogñe alteri⁹ mãlis gñe
differẽtis: sz duplr ipediẽ ⁊ cognitione, ⁊ in mõ cogno
scẽdi: in cogñe qdez: qꝛ nõ põt cognoscẽ, aliõ mãle eius
dez spẽi: nec possz cognoscẽ mãlia imãlr: sz simplr mã
liter: sic ipsa est simplr mãlis. Si ğ aia eẽt simplr mã
lis reqrẽs pro sui eẽ simplr, q̃litates pmas, nõ posset co
gnoscẽ pmas q̃litates eiusdẽ spẽi cũ illis, nec illas possz
cognoscẽ imãlr: cui⁹ ꝯtrũ docet obseruatio: aia. n. mea q̃
pro sui eẽ simplr nõ reqrit a calidũ, ⁊ lz frigidum, põt
intelligẽ calidũ ⁊ frigidũ eqꝫli: quę sũt eiusdẽ spẽi cũz
a, ⁊ licet: ⁊ illa intelligẽ simplr imãlr, intellectiõe. s. non
depẽdẽte a corpe, vt a subto. hac rõne intells agẽs non
ipedit possibilẽ: qꝛ differt gñe, ⁊ specie a cęteroꝝ notio
rib⁹. Ex his appet efficacia rõnis, vz si aia eẽt in corpe,
vt simplr for⁹ ab illo depẽdens, illa nõ intelligeret oia,
⁊ omne qd itelligit mãlr intelligit. Que si prolibrasset
Pompo. in opionez eius detrusus nõ esset.

❡ Roboratio cęterarum duaꝝ rõnuz, quę eius libelli ca° 7° componũẽ. Cap. LII.

X hisce appet cęteraꝝ rõnũ confirmatio.
Naz vbi itells eẽt simplr mãlis: spẽs erũt
simplr mãles: modo sicut lz spẽs in cogita
tiua sit imãlior eadem specie in sensu cõi:
repẽtare vlr põt nihil, (qm oẽs illę virtu
tes sunt eiusdẽ ordis: ⁊ simplr mãles:) ita cũ intells nõ
excat latitudinẽ mãliuz, lz sit in infimo gradu tot⁹ lati
tudis illaꝝ: nõ põt recipe spẽz nisi eiusdẽ latitudis atqꝫ
mãlitatis cũ spẽb⁹ cęteroꝝ sensuũ: ⁊ ita erit spẽs in itel
lectu sensibilis, lz paululũ altior: quę Ari. dicẽ nõ arbi
trorna: sic teneri posset ei⁹ opationẽ esse corporalez, lz
spiritualiorẽ cęteris: ⁊ per ꝯñs posset ex corpore nasci: ⁊
in corpore misto esse: quę oia absurda Aristo. reputat.
Ulterius cũ aię intellẽm recipi in quãto: ⁊ speciez nõ eẽ
quãtã, cõtradicit famosis Auerrois pncipiis, ois for⁹ re
cepta in subto q̃nto. s. p depẽdẽtiã ab illo: est diuisibilis,

quare intellꝰ erit ꝗ̃mo, ⁊ spẽs ꝗ̃ta: ⁊ ita itelligibile erit phãtasma: ⁊ nõ vľe. Ceteras võ rõnes, quę eodez capite tãgunť cũ nõ sint Aristotelicę, bona frõte ꝑtermisimꝰ.

¶ Prima rõnuz eaꝝ hic disputať quę cõtra se a Põp. inductę sunt cap. 14. vbi ꝙ anima sit beatitudinis capax probatur. Cap. LIII.

ERat argũ, qđ ꝯ se Põp. ipse ꝯfecerat, aĩa est capax btitudinis. ǧ imortalis. aña pꝫ: qꝛ nãli desiderio illã appetit, quã nõ appeteret, nisi illiꝰ esset capax. ǧ aĩa est imortalis. Diffuse aũt Pomp. hãc refellit, ⁊ breuibꝰ, vult aĩaz nõ eẽ illiꝰ btitudis capacẽ, q̃ deꝰ ipse est fęlix: cũ nãli desiderio illã nõ appetat. Finis. n. dꝫ eẽ ei ꝓportionatꝰ, cuiꝰ est: at nõ ẽ ꝯsonũ rõni finẽ dei eẽ hoĩs. Propterea ait finẽ esse cogñez reꝝ: q̃lis est sibi polis: ⁊ triũ intellectuũ participationẽ, factiui vꝫ practici, ⁊ speculatiui: nec hõ in desiderijs tẽperatꝰ dꝫ vltra hunc finẽ aliqđ appetẽ: q̃ñqdez illud nõ est ei poſſe: sꝫ qꝛ diffuse ridet, hęc sufficẽ arbitramur. Sꝫ pace viri dixeriz, hęc q̃ ipse dicit euidẽtiſſime refelli pñt. Supponẽdo ꝑ beatitudinẽ eẽ dei cogñez, qua ipse deꝰ cognoscit in se cognitione. s. quę est ip se deꝰ: vt supius determinauimꝰ: hac. n. btitudine deꝰ: cętereqꝫ itelligẽtię sunt beati. Scđo suppono nullaz poĩ apphẽsiuã cognoscẽ ꝯfuse vel distincte bonũ supioris poᵉ cognoscitiuę, qn nãlr illud appetat: videmꝰ. n. visuz nõ appetẽ bonũ sensus cõis, qm nõ apprehẽdit distincte, vel ꝯfuse bonuz illiꝰ: nec cõis sensus appetit boᵐ phãtasticę: nec phãtastica bonũ dianoeticę: nec dianoetica bonũ intellꝰ, qm iferior apphẽsiua nec cõfuse, nec distincte apprehẽdit qđ sit boᵐ supioris apprehẽsiuę. Experimur ãt humanã visiuã nãlr appetere videre solez: q̃lr eũ ꝓspicit aquilarnaz salez ꝯfuse cognoscit bonũ visiuę aquilę eẽ in videndo solez, sicut ille est visibilis. Est ǧ suppositio, inferior poᵃ cognoscitiua bonũ cognoscitiuę supioris nãlr appetit, quoticns illud qđ sit ꝯfuse saltẽ apprehendit: hęc est experimẽto cõprobata. At sermonũ veroꝝ experimẽtũ est, vt ꝯfoꝛmeẽ sensatis: nec ꝓbare volo alr hãc, cũ sit q̃si ꝑ se nota: ⁊ ꝯ eã nulla ꝓrsus fieri põt instãtia. Ex his argumẽtor meo iudicio ꝯ rñsionẽ demrãtiue: intellꝰ humanus cognoscit saltẽ ꝯfuse summũ bonũ dei, ⁊ oĩuz itellectuũ supioꝝ: pꝫ ex prima assumptiõe, qꝛ illud describit, ⁊ qđ sit, ⁊ q̃le sit: qđ nõ faceret, nisi saltẽ ꝯfuse illud apprehẽderet. Ergo ex 2ᵃ suppõne illud nãlr appetit: qđ si illud nãlr appetit: illiꝰ nãlr aũ intellꝰ erit capax: sꝫ cũ nõ possit illiꝰ eẽ capax, nisi sit imortalis. pꝫ ǧ ex btitudine aĩaz eẽ imortalez: ⁊ h̃ pacto refutata sit Põpo. rñsio.

¶ Supposita animi mortalitate nemo morti quouis in casu exponere se debet: vbi de fortitudine multa nota: ⁊ an virtutes sint expetibiles propter se, an illarum premium sit imortalitas. Cap. LIIII.

MAgna qđ semꝑ fuit. Utruz aĩ mortalitate supposita, stare possit vltimꝰ fortitudinis actus, q est exponẽ se morti, quoties rõ dictauerit: vt Põp. asserit eodẽ capite, cũ re
14°. fellit rõnẽ scđaz: ⁊ vĩ ꝑᵃ frõte ꝙ sic: qꝛ Ari. asserit fortẽ se debere morti exponẽ, etiã si nihil adhuc mortuis vĩ, nec bonũ, nec maluz eẽ: vbi exꝑsse mortuis nullũ maluz, aut bonũ assignat: ⁊ tñ ꝑcipit fortẽ debere se morti exponẽ. ǧ cũ aĩ mortalitate stat fortitudo. Pro hac pte boni phi argumẽtaľ: ꝑmo qꝛ vita breuis, ⁊ melior, longa est magis eligẽda: vita. n. elephãti magis eligẽda est vita mortis: ⁊ hoĩs vita breuior magis vita elephãti: sꝫ mori cũ ṽtute breuior vita est, ⁊ melior q̃ viuẽ cũ miseria. ǧ fortis, q breuẽ vitã viuit, eligẽ illaz magis dꝫ, q̃ fugiẽs mortẽ: cũ viuat turpiꝰ. Scđo. De malis minus maluz est eligẽdũ: sꝫ humanã naꝫ ornari ṽtute, ⁊ attigẽ finẽ, ad quẽ ordiaľ: sꝫ modico tpe: est minꝰ malũ: q̃ naꝫ sine ṽtute, ⁊ a fine sibi debito frustratã, imo vitiatã durare lõgo tpe. Primũ hoꝝ ꝑ mortis expectationẽ attingiť, vtpote cũ qs rõnabilr moriť. Scđm võ ꝑ fugã fugiẽs assegť: q̃re ẽt aĩ mortalitate ꝯcessa, hõ aliqñ ꝑt rõnabilr se morti parare. huic ãt sile est qđ de morbis dĩ: nemo. n. vellet viuẽ longo tpe in seuiſſimo morbo, imo semꝑ breuẽ vitã (mõ sana esset) ꝑeligẽt huic languide vitę, ẽt oblõge. hãc opionẽ Seneca habuit, q tñ aĩaz cũ corpe mori credidit, vt in epła ad Luciliũ lõge mihi: ⁊ mãifestiꝰ in h̃ suo ad Martianũ de ꝯsolatiõe filij sui: hic. n. negauit post mortẽ eẽ ꝑmiũ ṽtutũ: ⁊ tñ mortẽ nõ eẽ timẽdaz vbiqꝫ ꝑdicat. M. ẽt Tulliꝰ q aliqñ de alia vita dubitauit, nunq̃ dubitauit de fortitudie, cęterisqꝫ ṽtutibꝰ agẽdis. ꝓpter hęc fortasse Põp. suppᵒ aię mortalitate nõ soluz fortitudinẽ, sꝫ oẽz ṽtutẽ expetẽdaz esse asserit: naz virtꝰ, vt arbitraľ, expetẽda est pp se. Sꝫ hęc oplo nõ est physice corroborata: boni sigdẽ phi ṽtutez nõ esse pp se expetẽdaz asserũt: vñ phoꝝ nõ obscurus Euclides, q fuit megaricoꝝ disciplinę ꝯditor, a cęteris dissentiẽs, id eẽ summũ bonũ dixit, qđ sile sit, ⁊ idez sp, intellexit ꝑfecto, quę summi boni nã sit: sꝫ id nõ explicauerit, id est aũt imortalitas. Seneca q̃z (sꝫ ꝯꝛiꝰ sibi videaľ) dicit tandẽ nullũ aliud eẽ ṽtutis ꝑmiũ q̃ imortalitatẽ: laudãs. n. ṽtutẽ in eo libro, quẽ de imatura morte cõscripsit. Una inqt res est ṽtꝰ, quę nobis imortalitatẽ donare possit, ⁊ pares dijs facẽ. Stoici q̃z ṽtutũ ꝑmiuz eẽ beatã vitã dixerũt. Qđ võ nulla ṽtꝰ sit expetẽda pp se: ex eo pꝫ: qꝛ tũc virtꝰ eẽt summũ bonũ: ⁊ hoi tale: quo meliꝰ eẽ nõ põt. At ṽtutẽ nõ eẽ summũ bonũ, ꝓbat vis eiusqꝫ nã, quę in maloꝝ ꝑferẽtia posita est. Scđo. Id cuiꝰ vis, atqꝫ nã in aduersis posita est, nõ est pp se expetendũ: qs. n. expetẽt exilia, qs carceres, qs vulnera, qs paupertatẽ. In qbꝰ ꝑcipua ṽtutuz nã collocata est: est. n. ṽtꝰ egestatẽ, exiliuz, dolorẽ, mortẽqꝫ quę timenť a cęteris, pati fortiter, ac sabire. nõ ǧ ṽtꝰ expetẽda est pp se. Hęc rõ multũ coegit Senecã virũ doctiſſimũ, atqꝫ oĩ ṽtute ꝑditũ, in epła Multuz tibi, ⁊ in epła Subinde. Et in libro de dina ꝓuidẽtia, ṽtutẽ eẽ in aduersis positã ꝓbauit. Nimiruz igiť (vt inquit Pamphylus) supuacuis, ⁊ inanibꝰ pęnis delectanť, qbꝰ licet agere trãquille. Si. n. mortales sũt aĩe: si ṽtꝰ dissoluto corpe, nihil futura est, qđ fugimꝰ attributa nobis bona: sanus (vt inqt) nõ est, qui nulla spe maiori ꝓposita, his bonis, qbꝰ cęteri vtũtur in terra, labores, ⁊ cruciatꝰ, ⁊ miserias anponat: q̃re si ad ṽtutẽ ꝯstat nasci hoiez: subesse dꝫ spes aliq̃ maioꝝ: quę maloꝝ, ⁊ laboꝝ, quos ꝑferre ṽtutis est, magnũ afferat, pręclarũqꝫ solatiũ: quo fit (vt ṽtꝰ pp se nõ expetenda sit. Sꝫ in re hac id, qđ nobis magnã facit q̃onem est Ari. qui in libris moralibꝰ, ṽtutibꝰ ꝑmiũ nulluz assignauit, qꝛ si qđ eẽt: illud est honor: mõ honor nõ est honorati, sꝫ honorãtis: ⁊ ita nulluz visus est ṽtutibꝰ ꝑmiuz assignasse, nisi honorẽ, vel nihil. Plato võ dubio ꝓcul in libro Gorgię ꝓpe finẽ ṽtutibꝰ ꝑmiũ dedit beatã vitã, vitijs võ pęnã ꝑpetuã, q̃ ẽt ꝯfirmat in Phędone. ⁊ libro d̃ legibꝰ. 10. imo ꝑcipit puniẽdas eẽ, q hęc negarit. Quare solus Ari. facit nobis q̃onẽ: q in libris moralibꝰ nihil ṽtutuz ꝑmij meminit. ǧ vel nõ dedit, vľ alicubi dedit. Pro declaratiõe ǧ hoꝝ, aĩaduersione dignũ, Ari. in libris moraliũ nõ eẽ de sũmo hoĩs bono locutũ sꝫ oẽz statũ illiꝰ. Unñ cũ fęlicitatẽ descripsisset libro ethicoꝝ ꝑmo: inquit. Si aũt ita beatos dicemꝰ viuẽtiũ, qbꝰ existũt, ⁊ existẽt q̃ dcã sũt: beatos aũt vt hoies: vbi Thomas verus Ari. Lectione Tho. 14.

interpꝛes exponit [vt hoīes].s. q in pñti vita mutabili-tati subijciunt, quapꝓ hō bifariā sumi pōt, aut simplr; vt nō ꝯbit ad statū pñtis vitę: ⁊ sic summū bonū hōis, est summū bonū, qd sibi cōpetit fm partē intellectiuā: quę est qd principalius in eo: qd.n.est summū bonū pn-cipal: oīs partis: videt summū bonum totius simplr. Alio modo pōt cōsiderari fm quid: vtpote vt cōtrahit ad statuꝫ pñtis vitę: quatenus videlꝫ viuit, vt animal ciuile: ⁊ sic bonū hōis est bonū animę ⁊ corpoꝛis: ⁊ hoc pacto viuere fm vtutē est bonū hōis. ❡ Cuꝫ ergo quę-ritur: vtruꝫ virtus sit expetenda ꝓpter se: dico ab hoīe cōtracto ad pñteꝫ vitā: virtutē esse ꝓpter se expetēdaꝫ: qm homo cōtractus ad pñtem vitaꝫ finalr ordinat ad bn̄ beateqꝫ viuēduꝫ: ⁊ hoc pacto de hoīe, deqꝫ hoīs bo-no loqt Aristo. in libꝛis moralis phīe. Sin aūt loqmur de hoīe simplr: vt viuit vitaꝫ intellectualeꝫ: sic hoīs bo-num est qd est intellectus bonū. tale aūt est intellectio: qua itelligit anima deū ipsuꝫ in se, intellectiōe. s. quę est deus: ⁊ hoc pacto virtus nō est expetēda ꝓꝑ se ab hoīe sic cōsiderato: imo sicut hō cōtractus ad pñtem vitam ordinat ad hominē simplr, vt viuit vitā intellectualeꝫ, sic virtus, quę est bonū hoīs cōtracti ad pñteꝫ vitaꝫ: or-dinatur ad bonū hoīs simplr: qua rōne fit, vt virt⁹ ex-petēda sit ꝓpter imoꝛtalitatē, que est boᵐ hoīs simplr: de hoīs bono hoc pacto accepto Aristo. loquit in meta-

Lectione Tho. 13ᵃ. physica. vnde in pmo ethicoꝝ Aristo. inquit. Siqdem igit ⁊ aliud aliqd deoꝝ est donū hoībus: rōnabile est ⁊ felicitatē dei datuꝫ eē, ⁊ maxie humanoꝝ qnto optimū, sed hoc qdeꝫ foꝛte alterius erit vtiqꝫ ꝑscrutationis ma-gis ꝓpꝛiū: hęc Aristo. Ex qbus apparet duplex hoīs bo-num, ⁊ vtrūqꝫ donū dei: veruꝫ illud qd est hoīs simplr optimū, nō ad moraleꝫ: sꝫ ad aliā facultatē spectat: quę facultas est metaphysica, vt expositoꝛ Thomas expo-nit. ¶. Appꝫ qꝫ lꝫ Aristo. in moralib⁹ nullum virtutib⁹ dederit pꝛęmiū, tamē in alijs libꝛis dedit: naꝫ in mora-libus cōsiderauit hoīem cōtractū ad pñteꝫ vitaꝫ: alibi vō cōsiderauit hoīem simplr: ideo alibi virtutes expe-tendas eē censuit ꝓpter imoꝛtalitatē: qd vō ita sit, ethi-coꝝ 7ᵒ pꝫ: vbi posuit duo ꝯria imanitateꝫ. s. ⁊ virtutem heroicaꝫ: cum.n. sensitiuę partis affectus in hoīe corrū-puntur vsqꝫ ad similitudinē beluaꝝ: tūc in eo emergit imanitas, quę est vitium supꝛa humanā maliciaꝫ, quasi hoīem reddens beluam atqꝫ imanem. Cuꝫ vō rōnalis pars in hoīe ꝑficit, atqꝫ foꝛmat vltra cōeꝫ humanę ꝑfe-ctionis moduꝫ, homo reddit ad similitudinē diuinarū substātiaꝝ: ⁊ hęc virt⁹ dicit heroica, atqꝫ sanctitas, qsi supꝛa humanā virtutē: naꝫ per hanc animus efficit atqꝫ ad diuinitatē disponit, quo fit, vt virt⁹ sit ob imoꝛtali-tatem expetēda: siqdeꝫ per hāc virtutē homo redditur diuinis substātijs copulat⁹, aliaqꝫ capit ad illas, in illa-rūqꝫ visiue beat. Vn̄ ⁊ 10ᵒ ethicoꝝ iquit. [Talis auteꝫ potioꝛ vita est, qꝫ illa: quę est fm hominē: nō.n. qua hō est, ita viuet, sꝫ qua diuinū quoddaꝫ in ipso existit: qntū sūt differt hoc a cōposito: tanto ⁊ hęc operatio ab illa: quę fm aliaꝫ virtutē: si itaqꝫ diuinū est mens ad hoīeꝫ: ⁊ vita, que est fm illam, diuina est ad humanam vitā.] hactenus Aristo. qbus patet esse aliā vitā hoīs simplr, quę. s. est fm mentē: ⁊ aliā hoīs cōpositi ꝯtracti ad pꝛę-sentē statuꝫ, tantoqꝫ excellentioꝛē hac, quāto mens ex-cellit compositū hō. Et cum deterius semper sit gratia melioꝛis, iure vita fm virtutes ordinat ad vitam hoīs simplr, qd est bonū mētis: erunt eo ergo virtutes expe-tendę ꝓpter vitā illaꝫ. hac rōne fit vt Aristo. eodeꝫ. 10. sic fęlicē recte descripserit, fęlix est qui fꝫ mentē opat, ⁊ eā colit, ⁊ optime disposit⁹ est, ⁊ qui dijs amicissimus est. Septimo vō politicę aucte poetaruꝫ, eos in insulis beatoꝝ gaudere dicit, qui phīa, tēperātia, ⁊ iustitia in vita vsi fuerūt: vbi Thomas insulas beatoꝝ exponit, in qb⁹ animę eoꝝ: qui in vita bn̄ operati sunt, fęliciter ꝑseuerāt post moꝛtē: quā rē affirmat Plato in Goꝛgia, asserēs eē veram, ⁊ nō fabulosam: Yconomicę etiaꝫ 2ᵒ de Alceste, ⁊ Penolope dicit qꝫ factę in malis fideles sibi pꝛęparauerūt gliaꝫ imoꝛtaleꝫ: ⁊ iustę a viris hono-ratę sunt: neqꝫ a dijs sunt imeritę. Ex qb⁹ oīb⁹ apparet nō recte Pōpo. arbitratū esse, duꝫ asserit vtutes eē ꝓꝑ se expetēdas, cū clare ex his pateat, illas eē expetēdas ꝓpter beatā vitā: qua fruimus partim in vita, ꝑtim post moꝛtē fruituri: ⁊ quideꝫ ꝑpetuo. Rationes vō eius fri-uolę sunt: nam cuꝫ Aristo. moꝛtuis nō esse bonum: neqꝫ maluꝫ dicit: ⁊ tamē foꝛtitudinē esse circa moꝛtē: intelli-git post moꝛtē nō esse hoīs bonū nec maluꝫ, de his: quę ꝑtinent ad pñteꝫ vitam: nisi paruū, ⁊ fragile quicqꝫ sit, vt pꝛimo ethicoꝝ asserit: quale est in memoꝛijs nostris: de bonis vō, quę ꝑtinent ad statuꝫ aīę: eo loco nō loqt. Scđm delet, naꝫ moꝛi cū virtute nō est bonū nisi sup-posita animi imoꝛtalitate: qua negata: nec ē viuere, nec moꝛi fm virtutē: sꝫ fm assuetudineꝫ. ¶. Tertia rō sup-ponit falsum: supponit.n. moꝛi fm virtutē: lꝫ paruo tpe viueret, esse minus maluꝫ: hoc falsum est: nam vbi ani-mus esset moꝛtalis: nulla esset virtus, quēadmoduꝫ nec beluę, nisi ꝑ assuetudinē, vt bruta. Unde negata animi imoꝛtalitate, nec esset vitiuꝫ fugere: nec vitiuꝫ moꝛi: cū virt⁹ nō sit, nisi ꝓpter imoꝛtalitatē. Qua rōne fit, vt nō bene fugiens languido cōparet: cuꝫ nō sit vitiū fugere, nisi animi imoꝛtalitate supposita: qbus dilucidatis, ap-paret nullaꝫ debere se moꝛti exponere quouis in casu, moꝛtalitate animi supposita.

❡ Tertia rō quę est de maloꝝ punitione, ⁊ bonoꝝ pꝛę-miatione: hic disputatur. Cap. LV.

Post hęc de imoꝛtalitate alę illud argu͞m no-bis fideꝫ summā facere debeat, qꝫ negata imoꝛtalitate animi: nō omne bonuꝫ rema-neret remuneratū: nec omne maluꝫ puni-tum: naꝫ multi boni in vita cruciant: ⁊ qdē ab his: qui impune moꝛiunt. Pōpo. refellens hoc argu-mentū, asserit virtutē eē sibi pmiū: ⁊ vitiū eē sibi pęnā. nam pęna ⁊ pꝛęmiuꝫ duplex est, essentiale quideꝫ: ⁊ est ipsamet virt⁹, ⁊ vitiū: accidētale vō: ⁊ est pęna: qua coꝛ-poꝛa affligunt, vel auruꝫ ⁊ id genus, quo studiosus ho-noꝛat. vn̄ pęna culpę est essentialis ipsi vitio: pęna vō dāni accñtalis: est aūt, vt ait, pęna culpę lōge maioꝛ pę-na dāni. g mali nō relinquūtur ipuniti: cuꝫ puniant pę-na culpę: nec boni irremunerati: cum virtus sit sibiipsi pꝛęmiuꝫ. Sed hāc respōsionē refellit Plato in Goꝛgia: vbi argumētat data cuꝫ moꝛtalitate Tyrāni impuniti relinquerent: ⁊ boni irremunerati, hoc argumēto ꝯclu-dit esse tartarū locum vꝫ: in quo maloꝝ alę puniunt: ⁊ insulas beatoꝝ: vbi bonoꝝ aīas pꝛęmiari asserit. Si g pꝛo vtutib⁹ sufficeret pꝛęmiū essentiale: ⁊ pꝛo vitijs, pę-na culpę eēntialis, frustra Plato in eo libꝛo elaboꝛasset dare hęc loca: vbi boni remunerent: ⁊ mali punirent: nec Plato solus hęc loca asseruit: sꝫ Aristo. 7ᵒ Politicę aucte poetaꝝ. ⁊ 2ᵒ Yconomicę libꝛo de Alceste ⁊ Pene-lope. ¶. Pꝛobauim⁹ virtutes nō eē expetibiles ꝓpter se, qꝫ in illis sint tot maloꝝ perferētię. ¶. Si sufficiēter malus suo erroꝛe puniret: frustra leges pęnas pꝛo ma-loꝝ rōne instituissent. ¶. Illud est malus, qd naturalr magis abhoꝛremus: at nā magis abhoꝛret pęnaꝫ dāni, qꝫ pęnam culpę: ⁊ magis pęnam sensus, qꝫ pęnaꝫ dāni: ergo est deteri⁹ maluꝫ: ergo pōt dari in punitionē pęne culpę.

Ca. 13.

Ca. 14.

Refutatio

culpę. P. Soli homini nãle desiderium inest: vt is siue rex, siue alius pęna dãni puniaƚ: qui iniurias fecit, ergo cum desideriũ nõ sit frustra in tota specie: oportet tyrãnum puniri pęna dãni: quam oẽs sibi appetimus: optamusq;. Propterea Plato ait, si tyrãnus punitiones nõ ꝑtimescerẽt, oia de leui pessundarenƚ. Hi eniz siqd boni agũt, non nisi formidine pęnę agũt: qua sublata: nihil boni agere poterũt. ꝑditus vadãt, qui tyrãnos dixerint solũ puniri pęna culpę: potissimum hi qui hodie tyrãnizãt. Qd ṽo dixit Ari. nõ dare ꝑmiũ ṽtutib⁹ ⁊ scięcijs lib. ꝑblematũ: nõ recte verba ꝑcepit, sed vel relata retulit: vel extorsit verba: Aris. enim nõ de ṽtutibus loq̃tur: sꝫ de victoria: quę in certaminibus sciẽtificis habetur: asserit victorem nõ ꝑmiari: vel qꝛ difficile est iudicem inuenire, vel qa nõ põt dari ꝑmium melius victoria: vbi patet eum nõ loq in ṽtutibus: sed in certaminibus dialecticis: hactenus de 3ª rõne. — Particula 30ª. problemate. 10ª.

¶ Quarta ratio quę est de famositate imortalitatis hic disputatur. Caplm. LVI.

Cap. 13ª: Fieri solet dialectica ratio, qua ꝑclari viri ꝓbarunt imortalitatẽ aię: q̃a apud oẽs leges est famosum: qd omni ex ꝑte falsum eẽ nõ põt: cui Põpo. respõdẽs ↄcedit falsum esse Cap. 14ª: posse: qd oibus est famosum. Argumẽto qꝛ q̃libet hõ decipiƚ: saltẽ in aliquo: ergo põt aggregatũ ex oib⁹ decipi: põt etiã decipi maior pars qꝛ leges mahometi ⁊ hebreoꝝ. g̃ nõ est absurdũ famosum esse falsum in toto: vel pro maiori ꝑte saltẽ. Sed falsum est hoc qd Põpon. autumat: nam lꝫ q̃libet hõ decipiaƚ in aliq̃: nõ tñ de eodẽ. Cum enim oẽs opinanƚ aliqd idez esse: īpossibile est illud esse in toto falsũ: vt si oẽs opinenƚ deos esse in cęlis, īpossibile est ex toto illos nullo pacto in cęlo T. c. 22. esse. P. Aris. ꝑ lib. de cęlo vtiƚ h argumẽto, cum inq̃t. Oẽs. n. hoies de dijs hñt estimatiõẽ: ⁊ oẽs eũ qui sursum est, deo locũ attribuũt ⁊ barbari, ⁊ gręci q̃cũq; qdẽ putãt esse deos, ex h habet cęlũ esse locũ deoꝝ: qd argᵐ ꝫm Põpon. nullũ est, qꝛ põt famosum esse omni ex ꝑte falsum. P. Probat cęli ęternitatez eodem loco per memoriã hoium sibiinuicẽ succedẽtiũ: qd argᵐ nullũ esset, si posset famosum esse omni ex ꝑte falsũ. Omitto quę Com. 5ª: Auer. ait libello de somno: ⁊ 3ª lib. de aia. vbi īpossibile esse dicit, vt aliqd famosum sit: ⁊ omni ex parte falsũ. Põt aũt hoc ꝓbari, q̃a famosũ apud oẽs: nõ nisi a deo esse videƚ: q̃a, vt acutiores viri argumẽtanƚ, in his, quę ex terminis nõ ↄstãt, nec ex ꝑncipijs euidẽtiam hñt: gẽtes oẽs consonare nõ pñt, si diuersimode afficiunƚ: nisi eoꝝ intell͡s a cã supiore dirigaƚ ad ↄsensum. Sed gẽtes oẽs: quę imortalitatẽ ↄsentiũt: diuersimode afficiunƚ, et diuersis tẽporib⁹ extitere: ergo non pñt in his ↄcordari, quę nec ex terminis patẽt, nec ex principijs per se notis euidẽtiaꝫ habẽt: nisi a cã supiore ad ↄsensum diriganƚ. Cum igiƚ imortalitas aię ex terminis nõ pateat: nec ex ꝑncipijs per se notis euidentiã habeat: igiƚ si oẽs leges, oẽs gẽtes in illa ↄsonẽt, nõ nisi ab ipso deo ad ↄsensum dirigi necesse est: hac fortasse rõne nõ põt famosũ esse omni ex ꝑte falsũ: potissimũ cũ diu fuerit inueteratũ: ⁊ apud ꝑcipuos sapiẽtũ diuulgatũ, vt Ari. ꝑ Top. inuit. Accedit qꝛ theologię fere innumerę, emerserant: vt illa phęnicum, illa egyptioꝝ: illa gręcoꝝ, illa latinoꝝ: illa phrygum, illa hebreorum, illa christianoꝝ: ⁊ deniq;, illa mahometanoꝝ. In nulla aũt haꝝ opinio: quę de animi imortalitate est, mutata est: qd argumento nobis erit h esse verũ: quasi e supera ipsa causa expositum.

¶ Quinta ratio, quę est de miraculis hic disputatur. Capitulum. LVII.

Preterea nob fidẽ faciũt de imottalitate eaꝫ: quę de aiab⁹ defunctoꝝ narranƚ. Apparuerũt eniꝫ nõnulla: quę reduci nõ pñt, nisi ad defũctoꝝ aias. P. Et in somnijs appꝛuerũt ẽt nõnulla: quę aias remanẽ post obitũ aptissime demõrant, vt de duob⁹ arcadibus auctẽ Ualerij appareẽtia oñdũt. Insup de Dionysij mr̃e, q syracusioꝝ tyrãnus fuit: vt Philistus narrat: rur sus ⁊ illõ ꝑami de paride: cui⁹ mr̃ dũ grauida eẽt: parere se ardẽtẽ facez visa eẽt: vt Fabius pictor dixit. Est ⁊ aliõ supbi Tarquij, vt scribit Acti⁹. Est isup ⁊ illõ mr̃s Phalaridis, vt inq̃t Ponticus Heraclides Platonis auditor, sunt ⁊ alia cõplura: quę oñdũt apte aias defũctoꝝ remanẽ: cũ reduci visa hęc nõ possint, nisi ad illas. Põpon. ꝑᵒ appareẽtias tãdẽ reducit ad illas mouẽtes stellas: has. n. mediãtib⁹ stellaꝝ aspectib⁹, ↄiũctiõib⁹, ⁊ ↄfiguratiõib⁹, agere dicit oia ea: quę apparẽt post hoiuꝫ obitũ. Alexãder. n. deũ ⁊ itelligẽtias reruꝫ īferioꝝ ꝓuidẽtiã hẽre asserit: q̃si pro tẽpoꝝ ↄditionib⁹ atq; locoꝝ illis ꝓuideãt: ꝓbat h exẽplo illi⁹ pueri. cui⁹ meminit Haly heben ragel in eo lib. quẽ de iudicio ↄscripsit: ille. n. regi ꝑdixit stragez: ⁊ nõ nisi locutiõe cãta a motore cęlesti: q mouit ĩtra locutiõis. P. Motores cęlestes faciũt picas, ⁊ aues id genus loq: g̃ ẽt pueros, ꝑsertim mediãtibus ↄfigurationib⁹ stellaꝝ. De somnijs ṽo auctẽ Auer. ait illa ꝓuenire sir ab illis substãtijs: nãz ꝓuidẽt nõ illud ṽo Arcadũ reducit ad deũ. Sꝫ vir iste dũ ꝑipathe͡ᶜᵒꝝ doctrinã ꝓfiteƚ, ab Ari. nimis recedẽ vr̃. nã (vt ex dictis oiuꝫ) qui in re hac scripserũt, colligi põt: q hęc phãtasmata siue appariciões, aut reducunƚ ad cęlestes intelligẽtias, vt Põpo. Alexãdri auctẽ fateƚ: aut ad defunctoꝝ aias: quę post morteꝫ hęc agũt: aut ad demones: qui sunt īter cęluꝫ, ⁊ terrã collocati, q̃si nob ministri, aut ad aĩs nãles: quę in nob sunt, cui⁹ sunt aut illusiones sensuũ: aut sacerdotũ fictiones: aut nostrę imaginationes, aut aliqd tale a nã ꝓficiscẽs: loquor aũt talib⁹ ↄcessissẽt, nã qui hęc fabulosa eẽ dicerent: facile euaderet. Qd hęc nõ semꝑ ad defũctoꝝ aias reducanƚ, est opinio ꝑipathe͡ᶜᵒꝝ: ꝫm. n. ꝑipathe͡ᶜᵒꝝ aia siue bonoꝝ siue maloꝝ ad cõparez stellã ṽtiƚ, vi cui⁹ corpi copulabaƚ, nec ab illa põt recedere: cũ sit q̃si suo corpi assistẽs. In quo nulla accidit alteratio: qua possit aię fieri īproportionale. Nõ g̃ defunctoꝝ aię hęc agere pñt: quę nob apparẽt post obitũ ꝫm ꝑipathe͡ᶜᵒꝝ. In h g̃ nõ ab re Põpo. autumat. Qd sacerdotũ deceptiões nõ sint: vt epicurei arbitranƚ: testanƚ oẽs gẽtiles hystorici, vt Ualeri⁹, Plinius, Liuius, Gellius, Lucanus, oẽsq; qui de miraculis scripsere. P. Et gręci, vt Herodot⁹, Dionysius, Appianus, Plutarchus, cęteriq; q hystorici dñr: oẽs. n. hi hęc q̃nq; apud hoies visa esse testanƚ. P. Scissimi viri, idẽ asserũt: īter q̃s magnos doctor Aureli⁹ Aug⁹. qs libris, q̃s de ciuitate dei ↄscripsit, inq̃t, si. n. dixerim⁹ ea nõ esse credẽda: nõ desunt nũc: qui eiusmodi q̃dã vl certissima audisse: vel ẽt se eẽ expertos asseuerẽt: quę ẽt ꝓpa obseruatiõe approbat: nõ g̃ pñt eẽ mere fictiones, sacerdotũq; deceptiones: vt epicurei crediderũt. Qd nec sensuũ illusiones sint, vt ꝑipathetici affirmãt: qui dicũt hęc eẽ apparitiones in sensib⁹ īternis existẽtes, ex eo qꝛ spẽs a memoria reuocanƚ ad sensũ cõez: in quẽ cũ ꝑueniũt, videntur īternis sensib⁹ hęc q̃si formę, hoies barbati vl tales id genus: arbitrãtes hãc spẽꝝ reuocatiõez fieri morbo: aut humore melico ꝓbaƚ: qm aliq̃n hęc pñt esse phãtasmata seu visa tm̃: ⁊ qdẽ nihil ꝑter sensũ: aliq̃n ꝑter visa atq; phãtasmata sunt effect⁹: vt illud Bruti: nõ. n. videƚ illud visuꝫ tm̃, cum aliqd fuerit ꝑter visum: quãdoquidẽ illud viderit in philippicis campis, vt ꝑdixerat.

Arg⁹. c. 8.

Aue Põpo. cap. 14.

Refutatio

lib⁹ 18ª. cap 18ª.

P. Illud Catonis rõne fuit aliqd pter visum: enũtiatio enim vera fuit. Insup in pugna Romanoꝝ apud regillũ cõmissa castor ꝛ pollux visi, nõ fuerũt phãtasmata tñ: cum hostiũ copias visi fuerũt pfudere. P. De Prestãtij pie narrat Aug° esse sibi visum fore caballũ: annonam inter alia iumẽta baiulasse militib°: quę dicit retica: qñ ad retias deportauit: qð ita vt narrauit factum fuisse cõpertum est: vbi pz illud nõ fuisse visum tñ: sed aliqd pter sensum. P. Fuerunt phãtasmata, quę nõ vni tñ videbant: sz cõplurib° nec stupidis, nec aliq̃ morbo affectis: vt illud Simonidis cenãtis apud scopam. quę esse lusiones tñ rõni nõ ꝯsonãt. Siũ rõne nõ pñt pficisci a causis nãlib°: vt ab exhalatiõe eleuata a cadauere, vel ab humore melĩco, vel morbo: vel a visus debilitate: vel ab aliq̃ tali: qñqdez hęc nõ sunt visa tñ: sz effect° pter visa: quę aliqñ apparuerunt plib°: nec morbo affectis: nec stupidis, nec in aere turbido: nec in loco vbi cadauera erãt. At q nõ reducant ad itelligẽtias: vt Põp. autumat, facile pbamus: qñ hęc mutabilia sunt, quę ab eterno atq imobili pficisci non pñt. P. Hęc visa aliqñ in statuis, aliqñ in alijs spectata sunt, modo intelligẽtię nõ pñt illis copulari: insup tunc istę itelligẽtię de nouo singularia ꝛ mutatiões pcipent: quas pcipe nõ pñt sine sensib°, vt arbitrãtur pipathetici: qre cęlestia hiet ꝛ sensus: qð nõ puto pipathetice dcñ. Erit. n. maxime dubitãdũ quo nã pacto istę sciãt de nouo futura: ꝛ pñtia, aut hęc oĩa ab eterno: ꝛ quo nã modo mouent sensus nros. P. Mirũ est quo mõ mouebũt linguã nrãz ad smonẽ grecũ, vel barbarũ: quẽ nunq̃ audiuimus. P. Quo mõ tales intelligẽtię faciẽt, vt futura pdicãt, ꝛ secreta reuelent. P. Quõ itelligẽtia imobilis imobilr cęlo copulata mouere põt monachũ eadẽ hora ab vna ad aliã ciuitatez remotissimã. Vñ iz itelligẽtię faciãt, vt pueris loquatur, nõ nisi mediãte motore primo: qz sol ꝛ hõ gñant hominẽ: nec põt vermẽ gñare nisi ex mã putrida: nã calor cęlestis diffusus in aere ꝛ aqua gñat cũcta. at nos videmus hęc fieri: ꝛ nullũ videmus pmũ motorẽ: ꝛ quo ꝛ itelligẽtię hęc fieri possint. qre cũ hęc nec ad aĩas defunctoꝝ: nec ad deceptiones, lusiones q aut cãs nãles, nec ad cęlestes intelligẽtias reduci possint, iure aut hęc fabulosa sũt, qð est ꝯ tot viros, aut sunt eoꝝ aliq̃ a deo, vt miracula: aut a dęmonib°: vt phãtasmata. Sed qres cur hoꝝ nihil Ari. aut alij boni pipathetici meminit: An vl qz hoꝝ aliq̃ fabulosa pñtauerũt, aliq̃ vo quę ad physicas cãs reducẽ poterãt, reliq̃runt tanq̃ nota: aut qz pbabile, credibile ꝛ sciẽficũ differũt apud pipathe°°. Credibile enim. i. apud Ari. in rhetoricis, qð paucis vel vni visũ est, approbatis tñ vt miraculũ: pbabile autẽ qð oĩb° vel plib° apparet: vt mũdũ eẽ factũ. Sciẽtificũ vo, qð vel sensib° ꝯstat, vel ijs, quę a sensibus deducta sunt, originẽ traxerũt: vt solem esse maiorẽ ipsa tellure. Quia igit Ari. in his libris, q̃s de diuinis, aut de nã ꝯfecit, aut de morib° ꝯscripsit, solũ aut pbabilia: aut sciẽtifica attigit: iure ea ptermittẽ debebat, quorũ physicas, aut pbabiles cãs assignare nõ poterat. Pretermisit igit ea oĩa, q̃rũ cãs nãles nemo assignare põt, vt miracula, ꝛ ea oĩa, quoꝝ causę dęmones sunt. Uerũ vo illa credĩderit, credo q sic: nã in suis libris multa narrauit, quoꝝ

3° de hysto. cap. 20°. cãs nõ assignat, vt illud in lemno insula Cypri: ꝛ in libris de re domestica vota dijs fecit, quę non fecisset, nisi eos aliqd pter nãz, vel supra nãz posse facẽ credidisset: Legit etiã eum pro discipulo erexisse statuas: ꝛ alia cõplura: vñ mihi ꝯsonũ est euz hęc credidisse: quoꝝ cum cãs physicas assigñre nõ poterat, a libris sciẽtificis hęc reiecisse iure debuerat: hactenus de miraclis. ¶ De somnijs vo silĩ rõne Põpo. nõ pipathe°° loqt: qñqdẽ nec a deo, nec ab deoꝝ aliquo ipsa pficisci posse libello de somno pbat Arist. ex eo. vz. q bruta somniãt, indocti quoq, et opiliones abiectissimiq hoĩes: qbus (vt inqt) ridiculũ est credẽ ꝛ deo ipso vel deoꝝ aliq̃ somnia lãiti. Propterea decernit ea euenire aut ex ea alteratione: quę nostris accidit corpib°: aut ex ea affectiõe: quę aię ꝯtingit: ita vt oĩa somnia sint aut aĩalia: vtpote, quę ex aię affectu accidũt: aut nãlia: quę ex corpalibus motib°, alterationibusq pficiscunt. Asserit aut hęc nõnunq̃ temere, atq fortuita veri quicq̃ dicere. Probat autez ex eo, qa somnioꝝ gña tria sunt: qa aut eaꝝ rerum: quę puident causę: aut eaꝝ, quę puident signa: aut fortuita: vñ illud Arcadũ Arist. fortuitũ fuisse diceret: sicq cętera id genus. Uerũ de his in libello nro de somnijs cõplura diximus: nũc vo satis sit nob demõstrasse Põpo. pipathetice nõ eẽ locutũ, qui tãtũ pipathetice pfitet. Quid vo pro vitate christiana asserẽdũ sit, eo libello demõstrauimus: vbi cõplura somnia esse q̃si iter pphias enũmãda dilucidauimus: verũ cum nũc de somnijs nõ sit nra disputatio: hęc sufficiãt. ¶ Ex his appet illud qð de dęmoniacis dicit Põpo. iz pro pte esse bñ dictũ: nõ tñ oĩno: qñqdẽ aliq̃ visa sunt de eis: quę nec ad humorẽ melãcholicũ: nec ad morbum nec ad cęlestes subes reduci pñt. Propterea dõm Aris. illa approbasse, quoꝝ nãles cãs potuit assignare: ꝛ hęc iter sciẽtifica collocauit, cętera, quoꝝ causę nãles nõ sunt: iter credita reposuit: quorũ narratione tñ ꝯtẽtus fuit. Cętera vo: quę ꝯtra se facta, refutauit, nõ sunt magni põderis: de rationibus ergo ꝯtra se factis, hec sufficiant.

¶ Uera opinio de aĩa itellectiua, ꝛ physice ꝛ peripathetice asserta. Cap. LVIII.

Restat ergo, vt dicamus qd de ipsa aĩa sentimus: ꝛ qdẽ physice, ꝛ pipathetice: sic. n. loqmur nũc. Dicamus ergo p̊ itellectualẽ aĩaz nõ esse factã ante corpa, nec tpe nec eternitate corpa pcedẽ. H ex his, quę lib. de aĩalibus diximus: pspicuũ est: dicebat. n. oẽs aĩas po° pcedere, actu vo nullã: pterea dicebat aĩam nullã hẽe opationẽ ante corpa: qñ si aliquã hẽt: illa esset ipm itelligere: at itelligẽ hẽe nõ põt, nisi ex phãtasmatibus: vt p̊ de aĩa dicebat: nõ ḡ põt pesse separata. P. Si aĩa eẽt ante corpus, aut pfuisset separata, aut migraret de corpe in corpus: separata qdẽ pesse nõ põt, alioqn sine phãtasmate intellexisset, aut pfuisset ociosa, nec migrare põt de corpore in corpus, qa tũc, vt Aris. deducit, eẽt mortuoꝝ resurrectio: quã Ari. negat p̊ de aĩa li°. P. 2° de aĩa Ari. q̃si corollarie cõmẽdat eos qui aĩam nõ eẽ sine corpe dicebãt. s. tpe, vel eternitate pexñtẽ corpi: nã h ꝯcesso: posset accipe qðlibet corpus: at dcñ est ipam eẽ actũ certi corpis. P. 12° pmę phię, pbat nullã for°° esse factã ante eius cõpo°°: qa iz effectrix cã pcedat effectum, formalis vo est sil cũ suo effectu. Sic igit dicamus itellectualẽ aĩam nõ esse factã ante eius corpus. Scdo dicamus eaz esse formã in mã existẽ: ꝛ qdẽ corpus humanũ iformãtẽ. Dicebat eniz Ari. in lib. de aĩalib° ipsam vltimo loco aduenire: vt finez vlt° in vniuersa hoĩs gñatione. P. 2° de aĩa lib. Ari. fecit hãc ꝯitiã, aĩa est hoc, quo viuimus, ꝛ sentimus, ꝛ itelligimus pmo: ergo erit quędaz ratio, ꝛ ꝛ spẽs: vbi pz euz vlr eẽ locutũ de omni aĩa: nõ. n. videtur de sensitiua ratio valeat: ꝛ nõ de intellectiua: nullibi enim Arist. pbauit sensitiuã esse formã nram: nisi qa ea p̊ mouemur, ꝛ sentimus: ḡ ꝛ intellectiua erit forma nra: qa illa etiaz pmo itelligimus. P. Hac via negata: nulla via pbari posset eẽ dabilem aliquã aĩam aliqð corpus informãtẽ:

p° de aĩa.
T.c.12.
T.c.26.
T.c.17.
T.c.24.

informãtẽ:nã si qua eẽt illa esset, q̃ ipsa per se p̃ opare-
mur:mõ hęc via nõ argueret aiam nõ esse for^{us} iformã
te:nã nos per se p̃ itelligimus:ꝛ nõ per intellm̃, qui est
nr̃a forma informãs:verũ de h̃ in 3° lib. aie multa dixi-
3 mus in cõmẽtarijs quę nuprime scribimus. Tertio di-
camus ipsam ex semine nõ venire:accederet .n. intrinse-
ce:cuius oĩm Ari. pbauit ex ipo itelligẽ:quę est opatio
nõ corpalis. Si igit̃ est facta, ꝛ nõ itrinsecus:ḡ de nouo
4 creata:vt supius fuit deductũ. Quarto dicamus ipsam
nõ mori cũ corpe:gnimmo separata post obitũ rema-
net. nã eius actio est itelligẽ:qd̃ iz egeat corpe cũ fit:nõ
enim facta est cũ notionib^{us}:tñ postq̃ ipm̃ itelligere fa-
ctũ est:nõ amplius aia per se eget corpe:h̃ idẽ ex alio pz,
q̃ accedit extrinsecus, ḡ corruptione corpis nõ morit̃.
5 Quinto ꝛ vltimo dicamus ipsam pro nũo corpoꝝ mul-
tiplicari:gnimmo nec ipsa, nec itellc̃s vnus nũo oĩuz est.
Hoc ex vbis Arist. pz:q̃ cum aia itellc̃^{ua} sit vltimus fi-
nis humanę gñationis, non põt esse vnus numero finis
tot gñationũ. P. Cum sit forma iformãs corpus, oĩum
bolum erit vnũ nũo esse simplr̃. hęc physice ꝛ ꝑipathe-
tice. An vo hec sint Platonice dicta:lõgũ eẽt disserere.
Eusebius eiz Pãphilus dicit: Platonẽ de aia nõ esse si-
bi ꝯstãtẽ:cum aliqñ eas de corpe in corpus migrare af-
ferat, vt in fine Tymei; aliqñdo creatas eẽ dicit a dijs
peccãdis; aliqñ mortalẽ, imortalem vo plerũq; ꝓpter-
ea quę ipse voluerit. In fine dicemus.

Primus modus refutãdi potissimã Põpon. suppositionem:vbi an anima intelligere possit sine phãtasmate iterum disputatur. Cap. LIX.

Ost hec restat refellẽ Põpon. rõnes, qbus
mortalitatẽ pbabat:ꝛ pmo illã suppõnẽ:in
qua oĩs rõnũ vis ꝯsistit, q̃ videlz sine phã-
tasmate aia nõ itelligit:quare si post mortẽ
remaneret:ociosa remaneret:ꝯtra hãc dica-
mus:q̃ ꝯcesso sibi aiam ẽm Ari. itelligere nõ posse sine
phãtasmate:minus maluz est, ꝛ min^{us} ꝯtra physicas rõ-
nes asserẽ ipam esse imortalẽ:qm̃ ex h̃ nõ seqt̃ nisi Ari.
sibiipsi ꝯdicẽ:qd̃ nõ vz videri absurdũ:cũ ipse nullibi
de imortalitate per se disputauit:q̃re solũ seqt̃ Ari. nõ
sibiipsi ꝯstare:qd̃ minus turpe est, q̃ dicere aiaz cũ cor-
pore mori:qñqdẽ cõplura Ari. decreta imortalitatẽ p-
bãt, q̃ mortalitatẽ. Ulterius dico q̃ minus ꝯtra physi-
cas rõnes est asserẽ ipsam remanẽ ociosam:q̃ cũ corpe
mori:vñ si teneremus ẽm Aris. aiaz nullo pacto itelligẽ
posse sine phãtasmate, ꝛ ipam esse imortalẽ:seqret̃ aias
ipsas post mortẽ remanẽ ociosas:q̃ sine ꝓprijs opatiõ-
nib^{us}. Cõcedẽ aũt finita vel ifinita indiuidua alicui^{us} spẽi
frustra esse:modo nõ de tota specie ꝯcedat̃:nõ est ꝯtra
physicas rõnes:boni nãq; Phi asserunt centrales terrę
ptes esse corruptibiles, quę nunq̃ corrũpent̃:ꝛ tñ appe-
tit^{us} corruptionis nõ est frustra:qm̃ in specie saluari põt.
P. Forma ignis aliq̃ est ifinito tpe futuro gñabilis:quę
nunq̃ gñabit̃:ꝛ tñ nõ est frustra. Sufficit enim vt aliq̃
sui spẽi gñet̃. Sic igit̃ indiuidua esse frustra, modo tota
spẽs non sit frustra:phibet nihil. Aias itaq; nõ oẽs esse
frustra ꝯcedi põt, modo semp aliq̃ aia attingat opatio-
nem sibi nãlẽ:vt est in casu nr̃o. Semp .n. aliqua aia in
corpe est, quę intelligit:ꝛ semp aliq̃ aia est, vtpote sepa-
rata:quę nihil itelligit. ḡ aliquas aias frustra eẽ, vtpote
separatas, nõ est ꝯtra physicas rõnes. At dicere itellc̃^{uã}
aiam mori cum corpe, est ꝯtra physicas rõnes, vt visũ
est:quare minus malũ erit ꝯcedere aias frustra esse ẽm
indiuiduũ, q̃ eas mori cum corpib^{us}. Accedit q̃ sanctis-
simi doctores h̃ nõ abhorrẽt, de his aiabus : quę remã-
serũt post obitũ eoꝝ corpoꝝ:quę in vtero corrupta fue-
rũt. Hę enim aię cũ nihil in corpib^{us} intellexerũt, nihil,
vt arbitror, itelligent post obitũ, nisi aliqua deo pmitte-
te:aut supiore suba reuelãte:aut per aliũ modũ. P. Aię
maleficoꝝ bonum beatitudine puant̃ ꝑpetuo:quã nãli
desiderio appetũt:ḡ frustra sunt:cum nunq̃ ad finẽ ad
quẽ istitutę sunt, ventur ę sint:ergo phibet nihil illas fru-
strari:modo aliquę in specie sint, quę finẽ illũ attingãt.
Quare dicere aias separatas frustra esse vel aliquas ta-
les:nõ est ꝯtra physicas rõnes:modo nõ de oĩbus in to-
ta specie hoc ꝯcedat̃. At dicere animas cum eoꝝ corpi-
bus mori, ꝛ ꝯtra physicas, ꝛ cõtra catholicas rõnes esse
videtur. Hactenus de primo modo.

Scd̃s modus, quo refutat̃ eadẽ suppositio:ꝛ iteꝝ disputat̃ an aia possit sine phãtasmate itelligẽ. Cap. LX.

Actenus pro opinione, nũc pro v̾itate dicẽ-
dũ erit. Aiaduersione ḡ dignũ de ipso itelli-
gere Ari. dissentire a Platone, nam Plato
voluit intelligẽ in nobis, accedẽ itrinsecus,
vtpote per spẽs aię inatas, iuxta quẽ modũ
phãtasma nõ reqrit ad intellectionẽ aię, sed ad intelli-
gere nostrũ:qd̃ est qdd̃ã reminisci. Nõ enim ẽm Pla-
tonẽ itelligẽ causat̃ a rebus sensibilib^{us}, sz est aię ꝯnatũ:
at nos ex phãtasmatib^{us} reminiscimur. Scd̃m Arist. aia
nõ itelligit sine phãtasmatibus, nõ eniz in illa fieri põt
alicui^{us} rei spẽs, aut itellectio, aut notio, nisi phãtasma in
ipsa spẽm fecerit, aut notionẽ, aut aliqd in ea genuerit,
per qd̃ aia q̃si actuata, ꝛ specificata, reducat se ad itelli-
gẽduz:vt Simplicius ait in postphis. Uñ doctissimus
Simplicius in postphis imaginat̃ aiam pati aliqd ab
externo motore : qd̃ Aris. ex eo, q̃ talis externus motor
est in virtute phãtasticap̃hãtasma appellat. Istud vo
qd̃ a phantasmate patit̃: Themistius noesem aliqñ ap-
pellat, aliqñ noema, Aris. nũc spẽm, nũc formã, nũc no-
tionẽ:hac aia ipa reddit̃ actuata, quę postq̃ sic affecta,
actuata est, elicit suũ itelligere, ꝛ iudicat per talẽ spẽz:h̃
vbiq; Aris. appellat itelligere:ꝓpterea dicit aiam nequaq̃
itelligere sine phãtasmate, quatenus ab illo accepit for-
mã, atq; actum, e quo actuata itelligit atq; eius opatio-
nẽ eligit, hęc Simplicius:qua rõne fit, vt phãtasma nõ
sit nec̃iuz tanq̃ causa imediata ad ipm̃ itelligere:vt ar-
bitrat̃ Põpon. sed tanq̃ cã mediata:quę ꝯcurrit ad ge-
nerationẽ p̃mi actus, quę est forma aię. Uerũ vo postq̃
talis p̃mus actus fact^{us} est in aia:aia possit itelligere si-
ne phãtasmate, supius declarauimus. Diximus .n. phã-
tasma esse nec̃iuz per accidẽs:q̃ pro itelligere ipius aię
dũ est in corpe. Cum .n. aia est in corpe:ipsa nec̃io vtut̃-
bus sensitiuis ꝯnectit̃:ꝓpterea itelligere nõ põt, gn itel-
ligat vl̃e in singulari phãtasiato:ꝛ ita nõ sine phãtasma-
te. At pro itelligere aię actuatę in se, vt aia actuata est,
nõ est nec̃iuz:qm̃, vt recte Simplicius ingt, aia actuata
ab eo, qd̃ a sensibilibus accepit, qcqd illud sit, habet id
omne:quo põt eius actũ per se elicere. quare phãtasma
eẽ nec̃iuz ipsi aię pro eius itellectiõe, bifariã itelligi po-
test, aut quatenus aia nõdũ aliqd accepit a sensibilib^{us},
aut q̃tenus aia effecta est in actu a sensibilib^{us}:p̃ mõ aia
sine phãtasmatib^{us} nequaq̃ itelliget:cui^{us} ꝯtrũ Plato an-
tumat:qui voluit aiaz in illo priori in quo precedit cor-
pus, ꝛ in quo nihil accepit a sensibilib^{us}, itelligẽ, vtpote
per spẽs inatas. Scd̃o vo modo. s. quatenus a sensibili-
bus actuata est, bifariã itelligi potest, aut simplr̃, vt aia
actuata, ꝛ sic nõ eget phãtasmate:qm̃, vt Simplici^{us} di-
cit, habet id omne:quo suũ actuz elicere põt. aut, vt cor-
pori vnita, ꝛ sic elicere nõ põt eius actũ sine phãtasma-
te, h̃ est, gn oĩm vl̃e itelligat in singulari phantasiato:ꝛ
gn sensus iterni actu opent̃. Hoc aũt, vt diximus, acci-

Capl̃o de actione.

dit aię actuatę vt actuata est. Uñ vt visus colores pci/pere nõ põt, sine pariete, lʒ parietem nõ pcipiat: sic aia corpi vnita vl'ia pcipe non põt, sine phãtasmatib' in q̃/bus sunt: lʒ nõ nec̃io phãtasmata pcipiat. Ex his appa/ret pp̃ulchre quatenus aia nequaq̃ sine phãtasmate in/telligere põt, qm̃ elicere nõ põt eius actus, gn aliqd ac/cepit ab ipsis phãtasmatibus. pʒ insup recte Aris. argu/mẽtatũ esse ɔtra Platonẽ, si nullũ operũ est aię ppriũ: ipsa nõ põt eẽ separata ꝑ est facta ante corpus: vt Pla/to dicit: lʒ in futurũ possit esse separata. Qm̃ ꝟo nullum operuʒ ppriũ sit, ex eo pʒ: qꝛ itelligere aut phãtasia est, aut nõ sine phãtasia: qm̃ aia nõ põt elicere suuʒ actum, nisi p̃affecta ab ipso phãtasmate: quę oia cuʒ Põpo. nõ recte ꝑlibrasset, detrusus est ad opinionẽ illam falsam. Utrũ ꝟo aia a phãtasmatib' accipiat actuʒ p̄m sine cõ/cursu agẽtis itellect', ꝛ ad qd nec̃ium sit intellect' agẽs, in Cõmẽtarys de aia: quę nuprime ɔficimus, pp̃ulchre disputauimus. Nũc ꝟo pro veritate satis sit nobis asse/rere aiam itelligere nõ posse, ꝑm Aris. sine phãtasmati/bus, ꝑ est, gn aliqd accepit a phãtasmatibus: quo acce/pto ipsa eliciat actũ suũ. Utruʒ ꝟo possit itellig̃ ꝑ aliũ modũ ꝛ in corpe, ꝛ post mortẽ, Postea dicemus.

Solutio p.ma Pomponatij

Solutur prima ratio, ꝛ declarat̃ quomodo anima sit actus corporis. Cap. LXI.

Jn dilucidatis, nunc ad rõnes Põpo. acce/damus. Argumẽtat̃ ĝ p̃mo: Aia est act' cor/poris: ergo in opando depẽdet a corpe. vbi pʒ ꝑ eius arg͂m nõ valere: qñq̃dẽ quęlʒ cęli aia est act' cęli: quę tñ in intelligẽdo a cęlo nõ depẽdet, nec, vt a subo: nec vt ab obto. ppẽa aladuer/sione dignũ fore, aliq̃ actũ corpis eẽ, posse bifariã itelli/gi, aut depẽdẽter: aut indepẽdẽter. Depẽdẽter qdẽʒ, hę formę sunt corpis act': quę ab ipo corpe depẽdẽt in eẽ, ꝛ cõseruari: vt elẽtarię formę, ꝛ cęterę id genus: ꝛ tales formę in opando depẽdẽt a corpe, ꝛ vt a subo, ꝛ vt ab obto. Jndepẽdẽter ꝟo hę formę sunt, e q̃bus corpus q̃/dẽ depẽdet, ipsę ꝟo a corpe minime: vt cęlo℞, ꝛ boium aię: ꝛ tales in opando a corpe per se nõ depẽdẽt, nec vt a subto: nec vt ab obto. Per accidẽs ꝟo depẽdẽ p̃nt, tal/tes aię boiuʒ, quę dum sunt act' corpis ab illo depẽdẽt, vt ab obto: p̃mitus etiã depẽdere a corpe in acq̃sitione p̃ing act', quo reddant̃ actuatę, ꝛ pfecte in eliciẽdo ꝑm actũ, vt dictũ est. patet ĝ quatenus p̄a Põpo. ratio nõ cogit, ꝛ q̃uo itellectiua ipsa aia actus est corporis quasi ęquoce: veluti cęli aia est cęli actus: vt dicebat Auer.

Solutio 2.æ rõis Pomponatij

Refutatur 2a Pòpon. ratio ꝛ declarat̃ quo modo in/telligere per phãtasma est essentiale, ꝛ quo modo acci/dentale animę. Cap. LXII.

Ręterea argumẽtat̃, aia itelligit per phan/tasma, igit̃ hic intelligendi modus erit aię, aut eẽntialis, aut accñtalis: ꝛ si accidẽtalis alius erit eẽntialis: qui nõ videt̃. Diximus supius animaʒ itelligere per phãtasma, vt Simplicius dicebat, quãtũ ad acq̃sitionẽ spẽrum itelli/gibiliũ: nõ aũt postq̃ eas acq̃siuit: nã postq̃ aia accepit spẽs a phãtasmatibus, ipsa sic actuata põt elicere actuʒ suũ. Diximus etiã ipsam postq̃ spẽs acq̃siuit dũʒ est in corpe: egere phãtasmate eo mõ quo visus pcipiendo co/lores eget pariete: nã vt colores eẽ nõ p̃nt sine pariete: ita vl'ia sine phãtasmatibus: quę sunt singularia phãta/siate exñtia in corpe: q̃ vt visus pcipit colores in parie/te: ꝛ parietem tũc nõ pcipit: sic aia pcipit vl'ia in phãtas/matibus: ꝛ illa nõ pcipit: q̃ sic visus nõ videt sine parie/te: ita aia dum est in corpe: nõ itelligit sine phãtasmate. Absolute tñ aia postq̃ spẽs acq̃siuit, põt itelligere sine phãtasmate: est tñ hęc dĩa q̃ aia in corpe existens aliq̃ corpali nõ eget, qd ad itelligẽdũ simul cum itellectu sit p̄n' itellectualis opationis: sicut in visu accidit: nõ. n. vi/sionis p̄n' est visus tñ: sed oculus: qui ex visu, ꝛ pupilla ɔstat. Si ꝟo intellig̃ per phãtasma nõ est eẽntialis aię intelligẽdi modus: sed accñtalis: pʒ q̃ eẽntialis modus erit per spẽs: nõ enim aia itelligere põt sine spẽbus: aut quas accepit a phantasmatib': aut quas accepit aliũde, vt catholici asserũt. Ari. aũt voluit essentialẽ intelligẽdi modũ ꝛ aię ppriũ: quo ipsa eẽtia nãlia itelligit esse per spẽs a phãtasmatib' acq̃sitas. Plato ꝟo per spẽs, cum aia inatas. Catholici ꝟo per spẽs aut a phãtasmatibus acceptas, aut aliũde influxas: veruʒ de ho℞ dĩa nũc si/leo: quia postea plura dicemus.

Sol. 3.æ rõis Pomponatij

Refutat̃ 3a ratio, ꝛ declarat̃ aiam nõ itellig̃ nisi per ꝟnũ intelligẽdi modũ ꝑm Ari. Cap. LXIII.

Ręterea argumẽtabat̃, vnius eẽntię vnus est operãdi modus: at aię vna est essentia, ergo nõ põt intelligere nisi per phãtasma. Sed ex his patet hãc rõneʒ friuolã esse: di/ximus. n. nõ itelligere aiaʒ, nisi per vnũ mo/dum. s. per spẽs reruʒ: quas itelligit: siue illę sint acceptę a phãtasmatib': siue aliũde influxę. Diximus etiã aiaʒ nõ intellig̃ nisi per vnũ modũ. s. quatenus itelligibilia actu sunt itellecta: siue illa actu intellecta sint recepta a rebus: siue aliũde, vt posterius dicemus: tñ aia cum sit vnius simplicis essentię: nõ nisi per vnũ intelligẽdi mo/duʒ intelligit, qꝛ qcqd intelligit, itelligere videt̃, quate/nus est in actu. Hic eʒ est pprius: ꝛ essentialis eius ope/rãdi modus: de quo superius diximus.

Sol. 4.æ rõis Pomponatij

Refutat̃ 4a ratio: ꝛ exponit̃ quatenus aia nunq̃ mu/tat suuʒ intelligẽdi modum siue ipsa sit in corpore: siue extra corpus. Cap. LXIIII.

Rgumẽtat̃ insup: si aia post mortẽ itelligit sine phãtasmate: mutaret suum intelligẽdi modũ: ꝛ itelligeret, veluti suba separata cę/lestis itelligit. Sed in hac rõne duplr erra/tur: p̃mo qꝛ aia semp seruat suum itelligẽdi modũ: qui est intellig̃ omne, qd itelligit, vt est in actu: vndecũq̃ illud actu sit. Cuʒ. n. est in corpore: nõ itelligit qd itelligit, nisi quatenus illud est in actu: sic postq̃ est ex̃ corpus, silr nõ intelligit, qd itelligit, nisi illud actu sit, ꝛ duʒ deũ beatifice intelligit, eodẽ modo itelligit deũ, vt actu itelligibile est, ĝ suum itelligẽdi modũ nunq̃ mu/tat. Scd͂s error est, qꝛ dato q̃ hic intelligẽdi modus sit dei: ꝛ cęterorũ itellectuũ: nõ ppterea aia nr̃a est de', aut aliq̃s alio℞ itellectuũ: qm̃ hũc itelligẽdi modũ deus hʒ per eẽntiã ppriã. Omne. n. qd deus itelligit, per eẽntiaʒ eius itelligit. cęteri itell̃s hũc intelligẽdi modũ hñt nul/latenus depẽdẽdo a rebus: at aia nr̃a aliq̃ mõ depẽdet a rebus: nõ. n. itellig̃ põt res, materiales: nisi accepit spẽs a phãtasmatib': nec res diuinas intuitiue atq̃ btĩfice: nisi accepit aliqd a rebus: quo attollat̃ ad beatificam itelle/ctionem, vt supius diximus: ergo ęquoce q̃si hic modus intelligẽdi est aię, ꝛ cętero℞ intellectuum.

Sol. 5.æ rõis Pomponatij

Refutat̃ 5a ratio: ꝛ declarat̃ per signũ q̃tenus aia põt itellig̃ aliq̃n sine phãtasmate. Cap. LXV.

Rgumentabit̃ etiã per nullum nãle signũ euidẽs sciri põt aiam hic alium intelligẽdi modũ q̃ per phãtasma. ergo nãlis Phs il/lud ponere non debet. Patet aũt nos posse intelligere sine phãtasmate duplici experi/mẽto: altero quidẽ: quo nos experimur intelligere simpli/citer vl'ia: quę actu intelligũtur sine materia: ꝛ oib' ma/terię cõditionib'. Ex hoc enim scimus intellectũ nostrũ

nõ depẽdẽ

nõ depẽdere a mã, vel corpore, vt a subo, ex quo: quare ex hoc scimus ipsam posse remanere sine eius subto: in quo est: quo ɔcesso: scimus ipsam hẽe post hoc aliquam opationẽ, aliogn ociosa remaneret: ɋ alteroV°, quo nos expimur velle in ɔ̃riũ illius: ad qd̃ nos mouet corpus. Volumus.n. aliqñ ea: ad quoɋ ɔ̃riũ nos impellit corpus: qd̃ nõ esset, nisi aia esset per essentiã ab illo libera: quo ɔcesso, scimus ipsam posse remanere sine illo: ɋ cuz nõ sine opatione: patet nos bonis expimẽtis posse scire aiam hẽe aliũ intelligẽdi modũ, ɋ̃ per phãtasma. Dicebamus eniz modũ essentialẽ aiç esse intelligere, qd̃ intelligit, quatenus est in actu: hũc enim modum semper seruat, quouis modo ipsa regiatur.

Refutatur 6ª ratio, ɋ declaratur quatenus anima separata non remanet sine corpore: ɋ quatenus remanet sine corpore. Cap. LXVI.

Preterea argumẽtat̃: Ari. nullã posuit intelligẽtiã sine corpore: quãto minus aiam: quç est minus separabilis: hoc argumẽto pçceptor noster Nicolet° Theatinus in eo libello: quez de imortalitate aiç ɔscripsit, asserit
Nicoleti opinio.
aiaz post morte vni° corpis, effici formã alterius. Imaginabat̃ enim p° initiũ iformationis noui corpis, eẽ p° nõ eẽ prioris corpis: nõ enim poterat credere Ari. velle aiam posse remanere sine corpe: cum nec ponat aliquã itelligẽtiã sine illo, lõge separabilioreã. Sed hec positio,
Cap. 58°.
salua pace tãti viri: est ɔtra ea: quç supius diximus. Dicebamus.n. oẽs aias solum po° corpe pcedere: actu V° nullã: qd̃ Ari. signo pbauit, q2 nullã habet opationẽ ante corpe. Preterea tunc aia esset mobilis, vt p̃ de aia deducit Ari. p̃. Aris. 2° de aia cõmẽdat eos: qui aiam nõ esse sine corpe dicebãt. Itẽ aut çternitate perit. nam hoc ɔcesso: posset accipe qd̃libet corpus. p̃. 12° pme phiç pbat nullã formã factã esse ante eius cõpositũ: q2 lz efficiẽs cã suũ effectũ pcedat: formalis V° est sĩl cum suo effectu. Alia etiã multa ɔtra hãc opinionẽ pbauimus in
li° p° trac. p°
li° de intellectu. Dicamus g̃ nũc, ɋ nec opinio vera est: nec arg̃ cogit. Nam post obitũ sui corpis, duplr remanet in corpe, vno modo habitudine: ɋ h̃ pacto aia post obitũ eius corpis remanet in codẽ corpe, nõ per actualez illius corpis iformationẽ: sed per habitualẽ, siue habitudinalẽ, vt Plato exponit in li° Gorgiç circa finem. Remanet.n. post obitum semp forma, quç põt idẽ corpus nũo iformare. Sed dices cur, aliqñ nõ iformabit,
T.c.41.
Plato ɔcessit aiam aliqñ redituram. Aris. negat in lib. de aia ɋ lib. de gñatione, ɋ in lib. phõrũ: q2 deficit agẽs potẽs idez numero corpus facere. Sed dices ergo frustra erit habitudo: lz de re hac cõplura in li° de cçlo pmo diximus: nũc raptim dicimus nõ eẽ absurdũ aiaz eẽ vnibilẽ: quç nunɋ̃ vniet̃ sm Ari. modo aliqua in specie sit semp vnita. Scdm enim Arist. çternus est mũdus, ideo semp aliqua aia est corpi vnita. pz g̃ aiaz post obitũ corporis remanere semp in codẽ corpe habitudine. Sz dices cur intelligẽtia nõ põt esse actu sine cçlo: aia V° põt sine suo corpe sm Aris. põt cã reddi ex eo: q2 in necessarijs possibile est nẽciũ, ɋ in sempiternis posse est esse: ɋ
Coli. 34°
melius est nẽciuz sm Ari. 2° de cçlo lib. quare cum cçlũ sit çternũ: si põt sibi intelligẽtia esse vnita: erit sibi nẽcio vnita. At in nobis nõ est ita: corpus.n. mortale est, ideo lz post mortez illa aia sit vnibilis: nõ ppterea est actu ɋ nẽcio vnita: cçlestis ergo aia cçlo nẽcio vnit̃ necessitate subiecti: nõ aũt necessitate aiç: at aia nr̃a nec necessitate subiecti: nec necessitate aiç. Est eniz aiç nr̃ç subm corruptibile: ɋ aia nõ nẽcio a corpe ipso dependẽs. Scdo V° modo aia post obitum sui corpis, remanet in corpore, ɋ qdez actu. Nõ tñ in codẽ corpe: sed in stella cõpari vel alio corpe. In illo enim corpe assistit, ɋ in eo sua fruitur opatione, Verũ V° hoc sit pipathetici: ɋ quo signo possit ipse pipatheticus hoc depẽdere: ɋ qd̃ sit stella cõpar, posterius dicemus. Nũc V° patet Ari. nullã formã posuisse sine corpe simplr separatã: q2 aut actu, aut habitudine illa sit in certo ɔstituto corpe: qd̃ puto esse pipatheticũ, vt Arist. ipse 12° pmç phiç apte testat̃: ɋ ratio dictat. Est enim aliqua aia quç ppter se nõ est separabilis: vt sensitiua: et vegetatiua: aliqua quç ppter se est separabilis, ppter subm inseparabilis: ergo erit aliqua quç ppter vtrũɋ̃ erit separabilis: talis est intellectiua. T.c.17.
Hçc eniz q2 intellectiua: separabilis est, ɋ q2 corpus eius mortale: etiã erit separabilis. Illç ergo extremç inseparabiles sunt actu: altera, q2 sua nõ depẽdet a corpe: altera, q2 eius corpus semp depẽdet ab ipsa: g̃ media, cum nec ipsa ab eius corpe nẽcio depẽdeat, nec suũ corpus semp ab ipsa: erit actu qdez aliqñ separata. Habitudine V° semp alicuius corpis actus: quã expositionẽ bonus Simplicius perpulchre notauit in definitione data de aia, dicẽs intellectiuã aiam esse actum corpis per se sm habitudinem: nõ autem sm actum.

Refutatur 7ª ratio: ɋ exponit̃ si est absurdum esse infinitum in actu. Cap. LXVII.

Preterea argumẽtat̃: ɋ data aiç imortalitate: cum mũdus sit çternus, ɋ hoies çterni in specie per successionẽ: erunt aiç post mortẽ hoium ifinitç. Hoc arg̃ in li° de intellectu plene est disputatũ. Nũc V° dicamus Egi° Romanũ virum doctissimũ dixisse h̃ arg̃ esse nouuz: nec erat tpe Aris. aliquo pacto notũ: nam si fuisset notũ: Arist. nõ opinatus esset mũdi çternitatẽ: qd̃ V° nõ fuerit notũ: ex eo testat̃: q2 nec tpe Auer. erat notuz: qui fuit quasi sibi coçtaneus. Si enim fuisset notuz tpe Auer. ille hoc induxisset ad pbãdum aiç vnitatẽ. Propter hçc bonus Egidius tanɋ̃ minus malũ ɔcedit Aris. sibi ɔdixisse. Ego V° dico hoc arg̃ fuisse notũ tpe Auer. Nã li° destructio destructionũ disputatione p° Auer. hoc arg̃ ad V°buz fecit: vt eo loco notaui. Scdo dico Ari. nõ sibi esse ɔ̃riuz, nã vt diuus expositor Thomas inqt, Aris. pbauit ifinitũ nõ esse in corpib°, vel in nũis, aut in nũoɋ̃ spẽbus: quç causant̃ ex diuisione corpis: naz ɔcesso tali, vel his ifinitis: nihil esset pter hõ, vt Aris. pbat: sz in rebus incorpeis Ari. nõ negat ifinitũ actu eẽ: ɋ spẽs nũoɋ̃ esse actu ifinitas: q2 ex hoc nullũ sequit̃ coɋ̃ absurdoɋ̃: quç Ari. deducit, vt 2° de itellectu lib. plenius legere poteris. Alij V° phiç Ari. nõ ignari dixerũt in rebus incorporeis actu ifinitũ eẽ posse, imo de facto eẽ, actualitate entis. Nõ aũt actualitate acceptionis: qm̃ nõ tot aiç accipi possunt, q2 plures semp restent accipiẽdç: sed quãtum hçc valeant: libro de itellectu diximus. In sol. dubij. 7.

Refutat̃ 8ª ratio: ɋ ostendit̃ aiam esse mediã: lz aliqñ possit itellig̃ sine phãtasmate. Cap. LXVIII.

Preterea argumẽtabat̃: est for°: cuius opatio est sine corpe simplr. s. tanɋ̃ obiecto, et subiecto: ɋ dat̃ forma cuius opatio est cum corpe vtroɋ̃ modo: ergo dat̃ media, cuius opatio est sine corpe vt subto: ɋ nõ sine corpore, vt obto. Nos V° dicimus debitum naturç ordinẽ esse, ɋ det̃ for°: cuius opatio nec e corpe incipit, nec per corpus explet̃: vt cçlestes aiç: dat̃ ɋ forma: cuius opatio incipit a corpe, ɋ per corpus explet̃: vt sunt mãles quç: tñ dat̃ ɋ media: cuius opatio a corpe incipit: nõ tñ explet̃ per corpus: vt itellectiua aia: cuius intellig̃ ɋ velle a corpore incipiũt. Nõ aũt explent̃ per corpus: nec per

aliqua corporis pte. Hoc pacto ordo debit⁹ est, et possibilis, vt rōnes demōstrāt, illo modo, vt ipse cōstituit. Quo do nō est possibilis: vt pulchra supius diximus.

¶ Refutat̄ 9ª ratio, et declarat̄ quo aia separata est hoc aliqd, et per se subsistēs. Cap. LXIX.

Prēterea argumētabat̄: si aia post mortem remaneret, ipsa esset per se subsistēs, et hoc aliqd: quo cōcesso nō erit for.ª: quia cōpo.ª est per se subsistēs, et hoc aliqd. Sed hoc arg.ª nō cogit: pent tn̄ magnā qōnem, an. s. aia sit per se subsistēs, et h aliqd: ex eo. n. q: forma est, hoc aliquid esse non pōt. P. Si aia est hoc aliqd, et per se subsistēs erit qōda individuū, et qdē in specie cōpletum: quo cōcesso: tūc corpus esset ei supadueniens, et accitale, aut, vt albū parieti, aut nauis ipsi nauclero: et sic a corpe nō acciperet sue spēi cōplemētū. P. Si aia h aliqd, et per se subsistēs est, nō videt̄ cur corpi debuerit vniri: nāq aut illi vniet̄ ppter bonū eius ēentiale, aut accitale: nō ppter bonū ēentiale: qa tunc sine corpe nō posset per se esse: nec pp bonū accitale: qa pcipue tale bonū accitale videret̄ veri notitia: quā humana aia per sensus accipit: qui sine corpe esse nō pnt. At talē veri notitiā aia hēe pōt, sine sensib⁹: et sine corpore, vt pz in his aiabus: que puerop fuerūt, qui anteq in lucē ederent̄, in vtero mortui fuerūt. Hi enim veri notitiā, atq rerum pfectā cognitionē hēe dicunt̄: quā (vt cōstat) per sensus nō acceperūt. P. Si aia esset hoc aliqd, et per se subsistēs, nō esset forma in alio. P. Si humana aia est hoc aliqd, et per se subsistēs: aliquā ppriam opationē hēt. Si enim aliqd operū est ppriū: ipsa erit separata: ergo si ipsa est h aliquid, et per se subsistēs: cum ex h ipsa sit separata: habebit aliquā ppriā opationē: q vo ipsa nullā ppriā opationē habeat, ex eo pz, q: illa nō esset nisi ipm intelligere: qd nō sine phātasmate est. Plato in Alcibiade pmo, vbi de nā hois disputat, arbitrat̄ aiam nō solum per se subsistere: sed cōpletā sue spēi nām hēe tradit: asserēs hoiem nō cōpositum ex aia et corpe esse: sed aliud nihil q aiam vtētē corpe. Imaginat̄ enim q sicut cytharedus est hō cythara vtens: et credo hō instrūis, qbus incidit, vtens, ita hō est aia corpe vtens. Juxta hāc opinionem aia erit et per se subsistēs, et h aliqd cōpletū in specie: erit ei et corpus sibi aduēticiū, vt instrm artifici: erit pterea nō ipsa corpi vnita: sed corpus ipsi ppter perfectionem nō aie, sed ipsius corpis. Insup nō est sm Platonē aia forma in alio quasi illud informās, vel quasi illi accidēs: sed vtēs: vt nauta naui. P. Scdm plura aia habet opationē ppriā: l3 aial humanū nō habeat illā, vt Plotinus dicit: sed hec opinio est reprobata ab Ari. ex eo, qa aia est actus corpis: quo viuimus. Uiuere aūt viuētibus est esse. P. Si aia eēt forma corpis vt nauta naui, et vt cytharedus cythare: tūc aia nō daret spēs homini: et aiali ipsi humano: cuius ɔtrariū videmus: nam recedēte aia a corpore: illud nō remanet nisi equiuoce. P. Si aia eēt in corpore, vt nauta in naui, et vt cytharedus in cythara: tunc vnio aie ad corpus nō esset nisi accidētalis: quo ɔcesso, tūc mors, que est separatio anime a corpe: nō eēt corruptio substalis. Uerū de hac pōne volumus hec sufficere, qa alibi disputabit̄ lōge diligēti⁹, et rōnibus euidētiorib⁹. Illud tn̄ nūc nobis satis sit hāc opinionē nō esse pipatheticā, vt etiā Pōpon. animat. Alij sunt qui aiam dixerūt esse oino a corpe, qa vel harmoniam, vt Empedocles, vel cōplexione, vt Galenus, vel misturā, vt Alexander, vel aliqd eductum ex semine, et per corpus existēs: vt Pōpon. hi ipsam nec per se esse, nec per se existere, nec per se subsistere, nec esse hoc

aliquid dicerēt: sed penitus formā corpis, et partē eius, qd est hoc aliqd: que opinio reprobata est: nam vna aie opatio est intelligē vniuersalia abstracta et a mā: et a cōditionibus materie: ad qd intelligē nullū corpeum instrumētū cōtcat, ita vt sit intelligēdi organum, vt oculus videndi. P. Alia eius operatio est velle: qd qq est cop: quo p cōtrarium corpus affectat: et appetit: que oia signa nobis sunt, q aia e corpe nō dependeat: immo sit aliqd ab eo absolutū per se ens, per se existēs: cuius esse corpus participat: habēs ppriā et peculiarē opationē, ad quam corpus nō est simpliciter neciū, sed solū pro illius acqsitione, et pro illius vsu dum ipsa est in corpe. Dicebamus enim corpus nō esse neciū ad ipm intelligere sm Simpliciū, nisi pro acqsitione specierū: qbus aia ipsa reddat̄ potēs elicere actū suum: qncūq voluerit. Nō aūt pro esse simplr, quādoqdem illis acqsitis: l3 ipsa sine phātasmate actū elicere nō possit, dum est in corpore ppter nexum vtriusq, et qa dum est in corpe intelligit vlē in phātasmate: tamē simplr pōt suū actum elicere sua nā: vnde de facto post mortē elicit, cum nec sibi sint sensus cōnexi: nec itelligat vlia in phātasmatibus: que sunt in corpore. Patet ergo ex ipso intelligē et velle, aiā nō depēdere a corpe, nec esse per corpus, nec existere per corpus, sed potius corpus eē et existere per aiam, vt 2° lib. de aia Ari. exposuit. ¶ Sed ad qōnem que querit vtrū aia per se subsistat, et sit h aliqd, ex his nō apparet respōsio: diuus Thomas, vt ponit pcipe in qōnibus de aia, arbitrat̄ aiam esse hoc aliqd et qde per se subsistēs: nō ita, vt habeat in se cōpletā spēm, sed est quasi pficiēs spēm humanā, vt est forma corporis. Et si recte percepi, videt̄ mihi eū voluisse talē distinctionē, q hoc aliqd, et per se subsistēs est duplex: alterū qd nec depēdet ab alio, vt a subiecto: et nec ab ipo aliud, vt a for.ª: hoc pacto Socrates, et Plato: et omne individuū ex materia, et forma cōpositū est h aliqd, et per se subsistēs, et quidē in specie cōpletū: hoc pacto etiam deus est per se subsistēs: qa a nullo depēdet, et nullius est forma: et iuxta hūc modum Auer. diceret nullam celestiū aiarum esse hoc aliquid, et per se subsistēs: quoniā l3 ab eius celo nulla depēdeat, vt a subiecto: tn̄ celū ab ipsa depēdet, vt a forma. Et per hūc modum anima nō est hoc aliquid per se subsistēs, et in specie cōpletum: qa l3 ab eius corpore nō dependeat vt a subiecto: tamē eius corpus ab ea depēdet, vt a forma perficiēte, et iformāte. Alterum vo est hoc aliquid et per se subsistēs, qd nō depēdet a corpe, vel alioquouis, vt a subiecto: tamē ab ipo corpus vt ab eius forma perficiēte atq informāte dependet: et tale l3 hoc aliquid per se subsistēs dicatur: quatenus est ens simpliciter sm essentiā eius indepēdēs: nō tamē est cōpletum in specie: quoniā est forma sui corporis et pficiēs, et ipm informās. Juxta hunc modum aia est hoc aliqd et per se subsistēs: et quelibet etiā celestis anima: nam nec aia itellectiua, nec intelligētiarum aliqua depēdet a suo corpe: l3 corpus ab ipsa, vt a sua forma depēdere videt̄ sm Auer. Quia vo hoc tale per se subsistēs pficit corpus, nō est cōpletū in specie. Ad hoc enim vt aliqd dicat̄ cōpletū in specie, nō modo requirit̄, vt ipsum a nullo, vt a subiecto dependeat, sed vt ab ipso, vt a forma pficiēte, nullū corpus depēdeat. Et q: nō est cōpletū in specie: ideo nō habet opationē, ad quā salte acqrēdam, vel per accidēs eius corpus, qd pficit, nō cōcurrat, ideo aia (l3 sit hoc pacto hoc aliqd) et per se subsistēs, nō habet opationē, qn ad illā aut acqrēdā, aut exercēdā per accns aliqd corpus ɔcurrat. ¶ Ex his pz dria inter h aliqd p modo, et 2° modo:

nam hoc

nam hoc aliqd pmo modo habere pôt opationẽ ppriã a nullo extra se depẽdentẽ, nec pro fieri, nec pro vsu facti. At hoc aliqd scdo mõ saltez pro fieri regrat id: cui⁹ est forma perficiens, pro vsu facti vo, nõ nisi per accidens est in illo: dicebamus.n.aiaz regrere phãtasmata, ꝛ organa corporea, in qb⁹ phãtasmata sunt, vt colores in pariete, pro acqsitiõe speciez: nõ aũt pro electiõe sui actus, nisi qm est in corpore, vel ppter nexuz virtutũ: vel qꝛ duz est in corpore nõ intelligit nisi vsa in phantasmatib⁹: quę sunt in corpore. ¶ Ex his vlteri⁹ appet obiecta nõ cogere, pmũ quidez nõ: quia nõ est inconueniens aiaz eẽ hoc aliqd per se subsistẽs, ꝛ formã corporis: qm non est hoc aliqd pmo mõ: sed scdo mõ. Scdm etiaz delet, quia si anima esset hoc aliqd ꝛ per se subsistens pmo mõ, esset in specie cõpletum: esset.n. tunc sm omnes cõditiones hoc aliqd. Hac rõne pz ꝙ nec corp⁹ alicui nec anima corpori est quid aduentitiũ: qꝛ qdem aia est hoc aliqd, ꝛ forma pficiens, vt dictum est. Tertium refutat, qꝛ anima vnit corpori, ꝛ ppter bonũ corporis essentiale, ꝛ ppter bonũ essentiale cõpositi ex anima, ꝛ corpore, ꝛ ppter bonũ accñtale aię, quę est notitia veri.

De aiabus pueroz.

Cum vo dicebat pueroz aias habere verũ cognitionẽ, ꝛ nõ per corpus: de hoc postea dicemus copiosius: nũc vo peripathetice arbitror esse dicẽduz illas animas nihil veri cognoscere: imo post obituz nihil penitus intelligere. Aristo.n. voluit phãtasmata esse necessaria ad intelligere, saltez pro acqsitione specierũ: qb⁹ aia reddit potens suum actũ elicere. Cũz igit animę taliuz nunq̃ aliqd in phãtasmatib⁹ acceperit: potentes nõ sunt eaz actuz elicere: ppterea Ari. diceret has aias frustra esse cum nunq̃ ppriã operationẽ attingere poterũt. Catholici vo dicerent, ꝛ has aias, ꝛ aliquoz hoĩuz post mortẽ intelligere nõ res nãles: sed aliqua, quę nõ ex vi spẽi humanę, sz ex vi sepationis intelligerẽt. Aię.n. ex vi separationis intelligũt post mortẽ aliqua de penis ꝛ pmijs, de separatiõe, vt ꝙ nõ amplı⁹ sunt in corpore ꝛ hmõi: quę nõ vi speciei intelligi psũt, sed vi separationis. Utrũ vo Aristo. hęc diceret, postea erit differẽduz. Quartũ etiaz nõ cogit: diximus.n. hoc aliquid scdo mõ posse esse hoc aliqd pro se subsistens, ꝛ formã corporis: qm nõ est cõpletuz in specie. Quintũ deletuz est, diximus.n. aiaz nõ habere ppriã operationẽ, ad quã saltez corpus nõ concurrat pro fieri: ꝛ pro vsu facti duz est in corpe: dicem⁹ enĩz ipsam nõ esse hoc aliqd cõpletũ in specie: tñ habet ppriaz operationẽ, quatenus acqsitis specieb⁹ ipsa per se pôt elicere suũ actum: ꝛ hoc ex eo sibi competit, quia nõ depẽdet a corpe, vt a subiecto. ¶ Sed adhuc dubitatio occurrit nõ parua. nam post mortem aia remanet hoc aliqd, ꝛ per se subsistens, cuz habeat ppriã operationẽ, ꝛ qdez sine corpore: ꝛ nullius corporis est forma.

obiectio

Utrũ ergo sit completa in specie: videt.n. ꝙ sic: est eniz per se subsistens, ꝛ hoc aliqd: habet ppriã operationez, ꝛ nõ est forma corporis: ergo est cõpleta in specie. Accedit ꝙ si nõ erit cõpleta: perpetuo stabit sine suo cõplemento: ꝛ ita quasi violenter. Ego dicerẽ talez aiaz nõ eẽ cõpletã in specie, lz habeat dia illa: qm ad hoc, vt aliqd sit cõpletũ in specie, requirit, ꝙ nec acceperit aliqd ab eius subiecto, quo reddat potens agere: nec sit aptitudinaliter adhuc illi⁹ forma. Modo aia accepit species a corpe: ꝛ post mortez aptitudinalr est for⁹ sui corporis: ad qd semper seruat habitudinẽ. Cuz vo dicebat aiam remanere aliqd violenter: respondet nõ esse absurduz sm qd: lz simpliciter nõ sit aliquid violentum. Nõ est absurduz hoc: esse sm indiuiduũ, modo nõ sm totam spẽm tale sit. ¶ Ex his apparet quomõ anima sit hoc aliqd ꝛ per se subsistens: ꝛ quomõ nõ: hactenus de nona ratiõe: ex solutione none rationis mox patet refutatio decimę rationis: diximus enim nõ esse absurdum animã sm indiuiduũ stare infinito tempore sub modo imperfectiori, ꝛ finito sub modo pfectiori: modo in specie semp ꝛ ĩfinito tpe aliq̃ sit sub mõ pfectiori: vt est in pposito: semp.n. est aliq̃ aia cuz suo speciei cõplemẽto: ꝛ semp aliqua vnita corpori: semp etiã aliq̃ impfecta: lz sm subaz vtroqz modo sit ęque perfecta.

Solutio

¶ Repetit vndecima rõ, ꝛ cõplura dubia de aia post mortem quęruntur. Cap. LXX.

PReterea argumẽtabat, de loco aię: cũ.n. desinit corp⁹ ĩformare, ad locuz pficiscit, qd est an ad illũ motu, an alteratiõe pficiscat: nõ.n. vr aliq̃ mõ, cuz sit ipsa idiuisibile qd: qd moueri pôt o⁹ phys. Sin aũt remanet nullibi phiberet nihil eẽ aliquas ĩtelligẽtias sine corporib⁹ nullibi existẽtes: qd Ari. negat. Sz de aia post mortẽ, nõ hęc tñ dubitãda sũt. Prio.n. dubitatio esset q̃nam esset illi locus. Scdo dubitarẽ an existens pficiscerẽt in dextrũ, an sinistrũ, an sursuz, an deorsum: ꝛ rursus q̃uis loco: an nãlr, an volũtate, ꝛ electiõe, ꝛ q̃uis mõ, an ipsa cognoscat locũ, ad quẽ delatã eẽt: an vt lapis sine cognitione ad centrũ: ita ipsa ad locũ pficisceret: an ipsa cognoscat se mouẽ ad illũ: ꝛ postq̃ puenit, cogscat se puenisse. Itẽ. Si exit corp⁹, vtrũ cognoscat se exisse ips. Itẽ. Si aia desinit ĩformare, an successiue, an subito desinit ĩformare. Insup vtrũ oĩuz aiaz vnus sit cõis loc⁹, an diuersi. Itẽ. Utrũ oẽs aię in eo loco sint eq̃lr affectę, an diuersimode. Adhuc vtrũ post mortez aię patiant, aut gaudeant, aut affectu aliq̃ afficiant, quo in vita nõ affici dicebãt. Itẽ. Utrũ post mortẽ eoz amicoz, ꝛ ppinquoz mutatiões cogscat, aia q̃z ꝛ in vita cogũt. Rursus an cognoscat singlaria. Insup an post mortẽ fuerit scias hic acqsitas, ꝛ vtutes oẽs q̃s ex actib⁹ nacta est, ꝛ an illis vti possit. Itẽ. Utrũ post mortẽ aię se cogscãt, ꝛ an altera alterã alloq possit. Post hęc maxĩa qd est, si aia pôt post mortez locũ mutare, ad quẽ pfecta, vl deputata erat: ꝛ nob apparẽ. Itẽ. Si imutabilr vult oẽ: qd vult, ꝛ cõpla alia, q̃ de aia sepata q̃rũt, possent disputari: sz hęc sufficiãt.

¶ Quę pipathetici dicerẽt de his q̃õnib⁹. Cap. LXXI.

DE his igit q̃õnib⁹, qd pipathetici senserint, qdue eoz pnceps Ari. non leue est differẽ. Scim⁹.n. q̃õnes hasce tpe Ari. nõ fuisse notas, ppea ad eas nec Ari. nec pipatheticoz vllus ridit vt pipatheticus: qꝛ qdẽ ad eas Ari. rñdere nõ potuit nec ex his, q̃ dixit, nec ex mõ suo philosophãdi, nec ex rõne tradẽdi. Ex his.n. q̃ tpe dicit, has q̃õnes definire nõ potuit: qm in libris, q̃s hẽm⁹ nihil tradidit nisi sciẽtifice, aut pbabilr: mõ hę q̃õnes nec sciẽtifice: nec pbabilr definiri psũt. Sed pro maiori pte per credita, vt dicem⁹: nec etiaz ex mõ philosophandi: arbitrat.n. sciẽtẽ ea debere docẽ, quę ex sensib⁹, memoria, ꝛ experiẽtia colligi psũt. At q̃õnũ hauz veritas pro maiori pte captũ nrm, ꝛ sensus excellit: nihil.n. in sensibus repit quo possim⁹ de aia sepata has q̃õnes definire. Rursus nec ex rõe tradẽdi: qꝛ qdẽ Ari. p⁹, ꝛ pcipuũ tradendi argu⁹ demõstationẽ eẽ fatet. At ꝯstat hęc pro maiori pte demõstatione tradi non posse: q̃re ex his, quę dixit: ꝛ ex mõ suo philosophãdi ꝛ ex argu⁹ tradendi solũ hẽe possum⁹ aiaz remanere post mortez: ex his, quę dixit, qꝛ plura dixit ex qb⁹ apte hr aiaz remanere post mortẽ: cui⁹ vba supius iduxim⁹. Ex mõ vo philosophãdi: qꝛ experimur quędã q̃ nobis dant aiaz nõ depẽdere ex corpore: vt intelligere, ꝛ velle. Ex rõne vo tradendi:

qm̄ pluribus rōnibus eā e coꝛpoꝛe nō dependere ꝓbatum est. Utrū vō ipsa cum desinit corpus informare, feratur in aliū locū, vel nullibi remaneat, ex ijs, que dicit, vel ex ijs: que sensib⁹ subiacent: respōdere nō pōt. Ad hec qs sit aīe separate locus, ⁊ an cū exit, dextrum, vel sinistrū petat, An nālīter, vel volūtate: Aristoteles etiā nullo pacto definire pōt. P̄. An cognoscat locum, ⁊ reliqua: Aristoteles minime definire pōt. Quare ea solum scire pōt, quoꝝ est in sensib⁹ aliqd: e quo facile possumus illa ꝓbare. Plato vō: cui⁹ modus philosophādi fuit ex intelligibilib⁹ ad sensibilia, has q̄ōnes ⁊ plures soluere pōt, nam arbitrať esse bene dicta: que intelligi pñt, atqȝ rōni nō repugnant: vt in Parmenide ps: vbi ideas posuit separatas, qa sic intelligi pñt. Et quia rōni nō repugnat: pōt etiā hec definire ex argumēto tradendi: qn̄qdeȝ Plato nullaȝ demōnis rōnem: sed primaȝ precipuāqȝ virtutē fideȝ cōstituit, per quā res diuinas merito colendas existimat: vt in Tymeo: libro de legibus p̄mo, ⁊ 12°. Cuȝ igiť Plato in his, que nō apparēt: fide vsus sit, ⁊ maioꝝ auctē: iure has q̄ōnes facile definire pōt. Accedit q̄ plura dixit, ex qb⁹ pōt q̄ōnes facile determinare. Quare si qs vellet dicere de aīa separata nihil aliud sciuisse Aristoteleȝ, nisi separabilitateȝ, non male diceret. Cuȝ.n. cetera nō dubitari: eum illa ignorasse, nec scire posse: nō est temerariū fateri. Possemus tñ nos apud quos q̄ōnes iste emerserūt, coniecturabiliť definire vel per ea, que sequūtur ex his, que Ari. dixit, vel nō cōtradicēdo his, que dixit. Possum⁹ etiā soluere illas ex ijs, que Plato dicit, ⁊ ex rōne tradendi Platonica: ⁊ ex modo philosophādi. Possumus etiam q̄ōnes has catholice definire: qđ quia nostrum ꝓpositū transcendit, hunc modum theologis reliqui. Quare dato q̄ peripatheticus q̄ōnes hasce ignorauerit nō debet negare separabilitatē aīe, quā ⁊ ex his, que Aristo. dixit, ⁊ ex modo philosophādi: ⁊ ex argumēto tradendi scire vř. Hec generatim de his q̄ōnibus.

¶ Soluiť p̄ᵃ. q. ⁊ declarať an aīa, cū exit a corpe motu, an alteratiōe ad locū sibi ꝓpriū ꝓficiscať. Cap. LXXII.

Et vt diximus: lȝ veritatē haꝝ q̄ōnū peripatheticus determinare nō possit, nec ex his, que Arist. dixit: nec ex mō, quo Aristoteles philosophatus est, nec ex argumēto: quo in philosophādo est vsus: Enitemur q̄ōnes hasce definire vel ex his, que sequūtur Aristotelis dcā: vel ex his: que nō cōtradicunt eis, que ipse dixit: vel ex his que Plato tradidit, aut ex eiusdem philosophandi mō: aut ex argumēto: quo philosophat⁹ est de rebus diuinis. s. per fidem, ⁊ maioꝝ auctoritatē, accipiētes a nostris sanctissimis viris: quoꝝ nulla maior auctoritas ē. Sic.n. que Aristoteles incepit, nos ꝑficiem⁹. Ex ipso.n. ⁊ ex ei⁹ philosophādi modo: ⁊ ex argumēto, quo in philosophādo est vsus: soluȝ habem⁹ intellectiuā aīaȝ: nec ortam esse ante corpus: nec mori cuȝ corpore: nec vnaȝ oluȝ esse, imo esse formā humani corporis multiplicataȝ pro corpoꝝ numero: vt diximus auctoritatib⁹, ⁊ rōnib⁹ ex eo acceptis. Cum ergo querit an aīa post mortem in aliquo loco remaneat, vel nullibi: ⁊ si in aliquo: vtrum motu locali, an alteratione ad illum accedat, vt peripatheticus dicerē apud Aristoteleȝ nō esse nisi duplices locū. Alteruȝ corpoꝝ circūscriptiuū. Alterū spirituū per operationeȝ, vt primo de celo declarauimus:

Ꝑ de celo. Aristoteles enim auctoritate barbaroꝝ, ⁊ grecoꝝ deo
T. cō. 22. assignauit celuȝ pro loco: ⁊ deus etiā celum eodeȝ libro:
T. c. 100. ⁊ vt inquit Auerroes 2° de celo. Arist. 8 libro physicoꝝ
T. cō. 25. primū celuȝ deo locū ascribit. In scdo vō de celo, eiusȝ:

⁊ hoc ex eo q̄ illic apparet operatio. Quia igiť anima post morteȝ circūscribi nō pōt ab aliqua corporis superficie, circūscriptiue nullibi esse pōt: quia vō eius operatio nullibi apparet, imo extra se nihil agit, in re nullibi esse poterit per operationē: quo fit, vt post morteȝ ipsa nullibi esse possit: lȝ sit ens in rerū natura existens. Aristoteles eniȝ contra antiquos 4° physicoꝝ inquit, lȝ oē qđ est in loco, sit ens: non tñ omne ens est in loco: remanet ergo anima post mortē, ⁊ quideȝ ens in reruȝ natura existens: nō tñ in aliquo loco. Accedit ad hec, q̄ ipsa est fm̄ veriores peripatheticos indiuisibilis, mō rei indiuisibili cum motus attribui non possit: iure nec locus assignandus erit: remanet ergo anima post morteȝ ens eternum: lȝ in nullo loco. Cum igiť anima desinit corp⁹ informare, desinit esse in loco: in quo erat per accidens ratiōe corporis: nō tamē desinit esse: cuȝ remaneat ens eternum, ⁊ imortale. Platonici vō, vt Alcinous, si recte ꝑcepi tres loci spēs posuit. Primuȝ circūscriptiuū, quo corpora ⁊ magnitudines locantur. Scdm̄ definitiuuȝ, quo spiritus, ⁊ substātie limitate, atqȝ finite statuūtur. Tertiuȝ per operationē, quo locamus deū in celo, vbi eius velocissimus motus apparet: diffinitiuus locus est, quo res definitur ita hic esse, q̄ nō alibi: qm̄ si ageret, ita hic appareret eius operatio, q̄ nō alibi. Hanc triplicē loci spēȝ Scotus vir doctissimus vt peripatheticus asserit nec ab rōne: cuȝ.n. omnis substantia siue corporea, siue incorporea preter deum sit limitata: oīs talis, si ageret ita hic, q̄ nō alibi agere posset: ergo ita hic, q̄ non alibi definienda est, erit ergo alicubi definitiue: qua rōne fit, vt omne qđ est in loco circūscriptiue, sit in loco, ⁊ per operationē, ⁊ definitiue: cōtra vō nequaq̄. Et omne qđ in loco est definitiue, in loco est per operationeȝ, si agit extra se: ⁊ nō ecōtra. Deus ergo solus per eius operationē locādus est. Tunc si hec cōcedant, dicerem post mortem animā remanere in aliquo loco definitiue: quicūqȝ ille sit: nam postea dicemus: ad presens tamen sit stella cōpar: vel celum empyreum. Et cū querit alteratiōe, an locali motu ferať ad illaȝ: dicerem (si verū est q̄ indiuisibile motu ꝯtinuo moueri nō possit) illam in cuȝ locum subito mutari, qz primū instās, quo illa est in stella, est primū nō esse hoīs, ⁊ sic nec alteratiōe, nec motu locali illa fertur in stellaȝ: sed mutať ad illam per subitariam mutationeȝ, q̄ūo si daretur vacuū: graue fieret deorsum: hucusqȝ sic rńdendo: lȝ rńsionem ꝓbare non possiȝ, ijs, que Aristo. dicit: nō aduersor. Qui vō diceret indiuisibile motu ꝯtinuo moueri posse: vt Scotus arbitratur, ⁊ quideȝ nō cōtra Aristo. rńdere posset eaȝ post mortē ferri ad stellaȝ motu locali, quāto vō tempore, ⁊ quo motu nobis ignotū est ex his, que nostris sensibus subiacēt. Thomas vir doctissimus ⁊ oluȝ meo iudicio peripatheticoꝝ p̄nceps, imaginať eo mō moueri aīaȝ, quo ⁊ angelus fm̄ theologos moueť. Moueť aūt angelus, quo est in loco: est aūt angelus in loco fm̄ cōtactuȝ virtutis, vtpote qa illic agit: vel qa illic agere pōt: ideo moueť quatenus sua virtute diuersa loca tāgit: nō quidem simul: sed successiue: quo fit, vt motus aīe sit aliud nihil q̄ diuersi contactus, quibus ipsa diuersa loca tangit sua virtute: ⁊ quia hi cōtactus nō necessario sunt continui, sed successiui, cum diuersa loca tangere nō possit simul: ideo aīe mot⁹ equiuoce dr: vtpote discret⁹. Utrū vō possit esse aliq̄ cōtinuitas, Thomas exponit, de qua nobis nulla sit cura: sufficiat autē nobis dicere animā nō esse in loco, per hoc q̄ cōtinetur a loco: sed poti⁹ qa sua virtute illum continet, sic mouetur non per hoc q̄ ipsa successiue cōmensureť loco: sed per hoc q̄ succes-

p̄ᵃ pte. q. 52. arti. p̄mo.

stae sua virtute diuersa loca tangit: pōt ergo dici animā post mortē moueri: non quidem motu vniuoce dicto cōmensuratiue mutādo loca: sz equiuoce dicto: virtualiter illa cōtangendo: verum vō proficiscendo ad stellā: necesse sit pertransire mediū: questio est catholica: quā vir ille perspicax determinat. Patet autem hanc determinationē ei, quē Aristoteles dixit, non aduersari: quia sz talem motū non vouit Aristoteles: ille eis, que dixit nō cōtradicit: cum solum locutus sit de motu corpoꝝ.

Eodē libro eadē q. et tº 2º.

Est tamē bene verum nos talem motum non posse probare ex his, que sensibus subiacent. Sed nobis constat pura fide: quā Plato vsus est in reb⁹ diuinis. Hierardus vir doctissimus, et non ignarus peripathetice doctrine compluribus argumētis arbitratur omnē formā, etiā intellectiuā animā esse diuisibilē et extendi corporis dimensione: si enim dimensio precedat anime receptionem, ipsa extendit, quē recipitur in subiecto quāto: vt Auer. inquit in libello de substātia orbis. Si autē dimensio anime receptionem sequatur: cum anima sit pars compositi quāti, vel immediata ratio recipiendi quantitatem: animā ipsā extendatur, necesse est. Quod si hec positio vera sit, dicere oportet animā post mortē remanere extensam ea extensione, quam accepit a corpore, a quo concessit, et eā moueri et in loco esse etiā circūscriptiue nihil prohibet. Hanc opinionē Philoponus in his cōmentarijs ostendit, que in libris de aīa sub Ammonij doctrina conscripsit. Dicit enim intellectiuā animā in corpore nactam esse quādā corporeitatē: qua et moueri, et in loco esse, et pati potest: imo et nobis apparere: vt nō semel in corporibus mortuis spectata est. Hec positio si vera sit, nō affirmo, verū defendi posse, qui vult, quē ratio satis est nobis per multiplices vias nō a mēte Ari. alienam dubitationē hoc pacto definisse.

Soluitur scda questio, et determinatur de loco animaꝝ post mortem. Caplm. LXXIII.

Erat scda questio de loco aiarū post mortem: quo sit, et qualis. Hec enim questio pro magna sui parte ex his, que diximus capite primo definita est: Nam si duplex sit locus, aut per operationē aut circūscriptiue per superficiē corporis ambientis: dicimus animā post mortem nullum tenere locum: sz remaneat ens eternum, et immortale: nam sz omne quod est in loco sit ens: non tamen omne ens est in loco. Plato enim in Parmenide ideas posuit, quas separatas a singularibus arbitratur esse: eas tamē nullibi statuit: nisi per indistantiā forsitan in singularibus esse dicantur. Argumētum rei huius est, quod post mortē anima nullam habet operationē extra se nobis apparentē. Ergo per operationē non potest esse in loco: Ipsa non est corpus secundum veritatē, ergo nō est in loco circūscriptiue. Nō si dicatur, pari rōne posse dici plures esse substātias separatas nullibi existentes: quod est cōtra Aristotelem. Facile respondetur Aristotelē nō posuisse substātias separatas preter eas, quarum aut apparet operatio, aut aliquādo apparuit: sz ergo anime operatio post mortem nō appareat: apparuit, et talis: que dedit aiam remanere. Posuit et animas celoꝝ, quod illarum operationes nunc, et semper apparuerint. Sin autē dicamus aiam esse in loco vel definitiue si substātia sit indiuisibilis, et limitata: vt est rei veritas: vel circūscriptiue si sit corporea, vel diuisibilis, vt est opinio aliorum de loco eius post mortem nō parua questio erit. Albertus in eo libro, quē de origine anime conscripsit, cum inspexisset animarum locum nō esse ab Aristotele definitum, precessit auctoritate Socratis, Platonis, et Speusippi. Alicreno aiarum locum esse stellas cōpares ei corpori, in quo prefuit. In hāc enim venire aias asserit, beneficoꝝ bonū aias dicit in illa beata vita frui perpetuo, maleficoꝝ perpetuo tristari, miseria semper affici. Quid vō sit hec stella cōpar: libro de intellectu scdo diligenter exposui. Nunc vō dicamus cum

Tracta. 3º. cap. 6º.

planetā de quinque erraticis esse: que in genitura hominis dominū assumpsit: cū enim corpus humanū virtute huius factum fuerit, stella virtute talem semper illi corpori cōpar, atque persimilis dicetur. Hac rōne aliqui Jouis filij dicti sunt, alij Saturni, alij Martis, Veneris alij, et Mercurij alij. Quod. s. in eoꝝ genituris Juppiter, aut Saturnus, aut Venus prefuerit, virtute cuius corpus humanū compar, atque illi persimile dicetur. In hac cōpari stella Plato animas creatas ante corpora tradit, descendere vō ad corpora cōparia, que stelle similia sint, redire vō post mortē ad stellas, iterumque et ad corpora anno maximo reuoluto reuerti, fieri hoc vicissim tempore infinito. Albertus ergo arbitratur animas nō redire ad stellas, cū in eas non prefuerint. Sed proficisci post obitum, vt in illa sua virtute fruantur: atque malitia tristetur, vt dicemus. Sed in hanc opinionē occurrit nō leuis dubitatio, nam corpus alterius hominis longe est similius homini corpori prius corrupto, quā stelle quouis modo cōpari: ergo post mortem potius erit, vt in loco in corpore alterius hominis, quā in stella. Accedit ad hec, quod fieri pōt, vt corpus succedēs sit etiā virtute stelle prioris genitum; atque consimilibus dispōnibus affectū. Ergo esse pōt locus anime post mortem prioris corporis ipsi persimilis. Defendi potest quod aliter est de loco, aliter de subiecto alicuius forme. Locus eterne rei non pōt esse nisi eternus, vt Aristoteles inquit libro de celo primo, at forme eterne saltem a parte post subiectum esse pōt tēporale, cum nō sit simpliciter eterna. Anima ergo Socratis post mortem nō potest esse in corpore Platonis etiam sibi simillimo, quia vel erit in eo, vt in loco: et

T.cō.22.

hoc nō: quia Platonis corpus nō est eternū, nec vt in subiecto, quia nō solum requiritur similitudo dispōnum, si deberet aīa illud Platonis corpus informare, sed dispōnum numeralis identitas: quare restat stellam cōparem aliquam posse pro loco aie, quā ei similis, et perpetua est. Corpus autē Platonis sz sit simile, nō tamen perpetuū. Ex hoc apparet causa cur aīa desinens informare corpus Socratis, nō incipit informare corpus Platonis, vt Landauensis deducebat, nam nō solum dispositionum similitudo requiritur, sed identitas: quare sz dispōnes corporis Platonis essent similes dispōnibus corporis Socratis, aīa desinēs informare Socratis corpus nō incipiet corpus Platonis informare: cū dispōnes numero non sint eedē in vtroque. Quod Landauensis nō aduertit. Hec visio sz probari nō possit ex his, que nostris sensibus subiacent, nec demonstratione, nec ex his, que Aristo. dicit, est coniecturabiliter probabilis, et nō aduersatur his, que Ari. dicit. Has stellas cōpares fortasse Plato in Gorgia pro beatoꝝ insulas intelligit, et Arist. 7º Politice, et 2º Jconomice nā quaslibet stella solitudine aspectus insula in celo iudicatur. Verū mihi nō consonat, vt vnius idemque locus sit beatoꝝ, et tristium: vnū nec sanctissimi viri hoc affirmāt, propterea Platonice dōm est eā stellam beatā aiam petere: cuius similitudinē ex visu virtutis, et rerum quas intellexit, in corpore nacta est, vt in Tymeo inquit Plato. Aīa. n. que se exercuit in mercurialibus, si post mortē meretur beatitudinē ad stellam mercurij proficiscetur. Si exercuit se in saturnijs, merēs beatā vitam ad Saturnū proficiscetur. Que vō praue his vsa fuerit in corpore, detruditur ad inferos secundum Plat. in phedone: vel infra lunarē spherā in hoc infero mūdo lugebit: quā res magis mihi placet: nam cū aie pares non sint.

nec locis pariter gaudebūt. Juxta ergo hec duo aiabus
assignabimus loca: prauorum quidem hominum, dabimus in
feros, hoc est mūdum hūc nostrū, cū nō meruerint cęlum
scādere, eorum vero qui pie, iusteque vixerūt, dabimus bea
torum insulas, cum deos ipsas associādo: quę sunt stellę aia
bus compares, nō quidem quib⁹ animę sint compares
ex natura, sed ex acquisitione virtutū quib⁹ effectę sunt
dignę scandere ipsum cęlum: in quo gentilitas credebat
hoies deos fieri: aut heroas. Hanc rem Aristo. 7° poli
ticę affirmat, cum inquit. Multa igit iustitia, multaque
temperātia indigent hi qui in optimo statu cōstituti vi
dent, et in fruitione omniū rerum, quę beatos facere pu
tant: veluti si qui sunt (vt poetę) tradunt in beatorum insu
lis. Qd si bonis Aristo. hec loca assignauit, malis aliam
assignare coget. Alij malorum aiabus tartarū dederūt lo
cum, de quo postea, beatorum vero campos elysios: nec fece
runt differētiā inter insulas beatorum, et campos elysios
sed vbi sint campi hi elysij, nō leuis est qō. Nam alij in
medio inferorum collocarunt. vnde Uirgilius Solemque
suū, sua sidera norunt. P. Eris inqt. His demū exactis
pfecto munere diuę, Deuenere locos lętos, et amena vi
reta, Fortunatorum nemorum, sedesque beatas, Postea dic,
Interea videt Eneas in valle reducta: Seclusum nemus
et virgulta sonātia syluis Lethęumque domos placidas, vbi
Eneas patris anchisę aiam reperit. Hi vt Plato elysiū
nō sub terra, sed insulas fortunatas in mari, vel campus
in insulis posuerūt. Unde Horatius in epodo: Nos ma
net occeanus circūuagus arua beata: Petamus diuites
et insulas, reddit vbi cererem tellus in arata quotannis,
et imputata florēt vsque vinea. Salustius in carminib⁹
Homeri, has eē inclytas insulas dixit: Fortasse Plini⁹
Cap. 23°. de his loqt sexto libro. Alij elysium cōstituerūt in supre
ma regione aeris, sub lunari orbe, vbi purior aer ē. Uñ
Uirgilius in sexto aeris in campis, Et Lucanus quoque
ps, interque lunę meatus, non illic auro positi, nec thure
sepulti perueniūt. Hic Machometes in Alcorano aias
eorum: qui bene sm sua pręcepta vixerūt, collocauit, asse
rens in hoc loco eē omne voluptatis genus. Mihi aūt
magis cōsonat Elysiū collocari in suprema aeris regio
ne, infra cęlum: quam alibi, quia alę nunquam possunt tam subli
miter beari, quin sint dijs inferiores, quo argumēto, di
cerem elysium, insulasque beatorum esse in hac mūdi regio
ne: locū vero eorum, qui iniuste atque impie vixerūt, fortasse
nō ab rōne in terrę imis collocarūt, vbi Plato tartarū
in Gorgia statuit: cum eum locū meruerint, tanquam omnium
rerum inferiores. Zenō stoicus inferos esse asserit, nō tñ
eandem esse piorum, et impiorum locum: quidem pij sub terra
quietas, et delectabiles icolant regiones. Impij vero luāt
pęnas, in coenum voraginibus, atque tenebrosis imi locis.
De Platone vero: sibi nō cōstare Eusebius Pamphilus
Cap. 10° lib. 13. inquit: nam in Tymęo locū beatorum ponit in com
paribus stellis, malorum vero aias dicit in corpora aggredi
ferina, in Phędone vero et Gorgia beatorum animas felici
ter viuere ait in insulis beatorum, prauorum, ipsorumque apud
inferos eternalr puniri: verū melius de his postea: nam
cōcordiā dictorum Platonis als pertractabimus. Nunc
vero illud sufficiat duplicē esse animarum locum, alterū qui
animab⁹ bonorum assignat, Alterum qui aiabus malorum
accōmodatur. Sanctissimi doctores, quorum auctoritas
maior est, aiab⁹ quattuor loca assignāt, paradisum, infer
num, purgatoriū, et limbum, sinum. s. habrahę: qui patrum
limb⁹ erat, morte sua redēptor reparauit: nec ab rōne
loquuntur, nam aia a corpore quadrifariam recedit, aut
omni ex parte bona: et huic paradisus cōuenit: aut omni
ex parte praua: et huic infern⁹: aut mediocriter affecta, et
huic cōuenit purgatorium: aut nulla affectiōe nec bona
nec mala affecta, vt eorum, qui in vtero periere aię sūt, et
huic limbus cōuenit. Ego aūt quattuor hec loca ani
mabus assignare nō iudico eē cōtra ea, quę Aristoteles
ait, nisi in vno quod post mortem Aristoteles loca hec non
nisi imutabiliter perpetuis animab⁹ accōmodasset, vñ
posset diuisio sic accōmodari, vel aia, quę corpus desi
nit nulla affectiōe affecta recedit: vt paruorum animę sūt
eorum qui ante lucē decesserūt: et huic darem limbum: aut
aliqua affectione affecta: et hec aut oino praua desinit, et
huic pessimū locum assignarem vt infernum, aut tarta
rum, aut ferinum corpus sm Platonem: aut oino recte
deret a corpore heroice studiosa: et tali animę assignarē
cęlum, vel stellam cōparem, atque paradisum, aut medio
criter affecta desineret, et huic locum mediocrē darem.
Uerū Aristoteles mediocrem hūc nō mutabilem esse, et
ad tempus diceret, quod post mortē anima nō posset vitia
omittere: cum ipse in libris moralium vitia deleri dicat
vis cōtrariorum. At constat animas mediocriter affectas
cōtrarijs actibus vti nō posse: cum careant corpore, quo,
vt instrumēto vtebātur pro acquisitione virtutum. Ob
hanc causam sancti doctores loco contrarij vitię posue
runt ignem: quo mediocriū animas expurgari arbitran
tur. Nō ergo est ab ratione, nec cōtra ea, quę Aristote
les dixit, asserere animabus post mortem quattuor loca,
nam ipsę quadrupliciter affectę corpora desinūt: ergo
coniecturabilr possumus syllogizare quattuor esse loca.
Accedit quod loca dant corporib⁹ pro affectu eorum, leuissi
mis quidem supremū affectu leuitatis, grauissimis imū
affectu grauitatis, mediocrib⁹ medios affectu mediarum
qualitatum. Ergo et in animabus pro affectuū rōne loca
sunt assignāda: anima enim affectu nō aliter loco assimi
latur: quam corpus sua qualitate. Superest ergo nūc vi
dere locus beatorum, quē nos paradisum appellam⁹: vbi
est, dicamus generatim posse tradi ratiōe quis sit, nam
T. cō. 22. ęterno locus ęternus cōuenit primo celi. Ergo possum⁹
scire beatorum locum esse eternum: possumus etiam scire
eum esse meliorem mundi regionem: quia pręmium, et locus
pręmij, et locus, et locatum debent assimilari: ergo beato
rum locus debet esse optima mundi regio, quia beatitu
do est optima hominis dispositio. Ergo scire possumus
locum talem esse cęlum. Utrum vero sit cęlum empyreū,
vt sanctissimi viri dixerunt: an stellę compares aiab⁹.
est supra humanū captum, et inuestigabile: quandoquidem celi
empyrei nulla appareat operatio, ex qua pōt Phs illō
deducere. Similiter quę stella compar animę sit, an quę
pręfuit in genitura: an acquisitione, illa, cui anima ex
actionibus similitudinē acquisiuit, an erratica, an fixa:
nō est leue scire: quandoquidem Hermes optimus rerum cęle
stium scriptor dixerit, nō esse aliquid in terra, quin pro
prium in cęlo sidus obtineat. Quare, vt peripatheticus,
dicerem beatorum locum esse cęlum: qd elysium esse Fir
Cap. 4°. mianus libro sexto affirmauit, vt poetę loquūtur: nec
plura dicenda sunt de beatorum loco: quia complura alia
in theologico disserenda erunt. De loco vero eorum homi
num, qui omnino praue recesserunt, nō leuis questio est,
an sit, et vbi sit. Pōponatius, et complures Platonici, qui
animarum mortalitatem sequūtur, negarunt infernū, asse
rentes non esse nisi rem fictam, vt homines terrore stu
diose viuerēt. Unde. M. Tullius libro de natura deo
rum inquit, quidam totam de dijs imortalibus opinio
nem factam esse dixerunt ab hominibus sapientibus
reipubli. causa: vt quos ratio non posset, eos ad offi
Lib. 3° in cium religio duceret et in Catellinam inquit itaque, vt ali
uectiuarum. qua inuita formido improbis esset posita: apud iferos

quędam illi antiqui supplicia impiorum cõstituta esse vo-
luerũt, Statius etiã in Thebayde. Primus in orbe deos
Trage. 6°. fecit timor: horrenda fortes: Seneca i Tragedijs. Alij
Metro 3°. etiã imortalitatẽ aię asserẽtes negarũt infernũ, vt Ori-
genes ex eo q̃ ois pęna siue diuina, siue legalis rõne emẽ-
dationis, aut pfectu virtutis adhibet. Post mortez aia
ad alias virtutes pficisci non põt, iure nulla alia pęna
adhiberi sibi debet, pręter vitia: quę secũ portat. Hac
rõne nõnulli nec beatitudinẽ, nec miseriã aię post mor-
tez assignarũt pręter virtutes & vitia: quę in vita acqsi-
uit, & post mortẽ seruat: nã post mortẽ studiosa aia ap-
petit vltra rõnalem appetitũ nihil. Fruit ergo eo affe-
ctu, qui ex virtutib⁹, aut ex sciẽtijs remanet, tristat affe-
ctu vitiorum: q̃ appetit, & carẽtia corporis exercere non
põt: erit ergo paradisus fruitio virtutũ, affectusq̃ ex
illis derelict⁹. Infernus tristitia vitiorum: quaten⁹ exequi
illa nõ põt. Verũ de his postea: nos. n. supponimus re-
manere, animas, & post mortẽ definitiue saltez alicubi
esse, pbauimus locũ beatorum esse optimũ in toto mun-
do, ęternũ: & diximus ipsũ esse cęlũ. At nũc q̃ det ali-
quis locus cõueniẽs habitationi prauorum aiarum, pbam⁹
vtentes rõne Aristo. 2° lib. de cęlo. Si alterũ ɔriorum est
in nã, & alterũ dari necesse est, nisi alterũ esset infinitũ.
At pbauimus dari aiabus locũ optimũ cõuenientem
aiabus beatorum. Ergo locũ dari necesse est penitus tene-
brosum atq̃ prauũ prauorum aiab⁹ cõuenientẽ. Verum
vo in hoc loco patiant animę, pęna aliq̃ sensus, postea
dicemus: nunc vo satis nobis sit pbasse esse aliquẽ locũ
tenebrosũ, atq̃ prauũ malorum hoiũ aiab⁹ cõueniẽtez:
cum quo praue animę affectu cõsimiles sint. Qd nõ di-
splicet poetis: vñ Virgilius in 6° facilis descensus auer-
ni. Iuuenalis etiam inquit in 2° esse aliquos manes. Et
Trage. 2°. Seneca in Tragedijs quisq̃ est placide. Ouidi⁹ in 4°
metamorphoseos. Est via decliuis funesta nubila taxo.
Ducit ad infernas per inita silentia sedes. Rõ vo Ori-
genis supponit infernũ esse pęnaz sensus quã dari aia-
bus est difficile pbari. Verũ de re hac postea, nũc vo
scias argumẽtũ nõ pbare nõ esse locũ cõuenientẽ pra-
uis hoibus. Sed si qd pbat, solũ persuadet nõ esse lo-
cũ, vbi aia patit pęnã sensus: de quo argumẽto postea.
¶ De regione vo inferni, nõ parua fuit apud antiquos
questio. Videt. n. nõ posse hoc tradi rõne, quę sit regio,
in quo tartarus sit: solum eniz scire possumus eum esse
totius mũdi deteriorẽ locum, sed verũ in terra, an alibi
sit, & si in terra, in qua terrę regiõe, nõ leue est definire:
cũ sciri non possit rõne nãli, quę sit regio terrę cęteris
deterior. Coniecturabilr tñ ijs, quę Aristo. dixit nõ ad-
uersando arbitrari possumus regionẽ in qua infernus
est, esse terrę aliquã partez: q̃ cęteris ęlemẽtis terra sit
deterior. P. Beati leuiores vident, q̃ spũaliores, men-
tem ad superna eleuarũt. 10. ethicorum. & deo cognati sũt,
quare eis cęlũ cõuenire videt. Praui vo, q̃ vitijs gra-
uiores facti, terrena inspexerunt, ima loca, & subterra-
nea meruerũt. Est ergo infernus regio aliqua terrę. Ea-
dem rõne possumus cõiecturabilr existimare regionẽ
tartareã esse in imis terrę partib⁹: vtpote similitudine
locati ad locũ: q̃ngdez improbi viri a cęlestibus nimis
distant, q̃ cor ad terrena deflexerunt. Sunt etiaz tetri,
atq̃ obscuri, cum semp in tenebris, atq̃ malis ambu-
lent, sunt deniq̃ frigidi, q̃ rigore, atq̃ virtute priuati
sint, quę in calore & spiritib⁹ cõsistit. Simili modo cen-
trales terrę ptes sunt terrę grauissime, atq̃ frigidiores
cęteris. ergo regio, quę in illis est erit conueniens locus
aiabus impiorum hoium. Quã partẽ poetę crediderunt.
vnde Virgilius in 6° introducẽs Eneam Didonẽ allo-
quentẽ inquit. Infęlix Dido verus mihi nuntius ergo:
Venerat extinctaz, ferroq̃ extrema secutam: Funeris
heu tibi cã fui, per sidera iuro, Et superos & siqua fides
tellure sub ima est: Inuitus regina tuo de littore cessi.
P. Seneca in Tragedijs introducit Theseuz inuocan- Trage. 3°.
tem: Fas omne mũdi teq̃ dominantẽ precor regno ca-
paci: Teq̃ q̃ tota irrita quęsiuit Ethna mater: Ut iura
abdita, & operta terris liceat impune loqui. Ultima vo
Tragedia inquit: Nunq̃ stygias fert ad vmbras incli-
ta virtus: Viuite fortes nec lethęos sęua p amnos, Uos
fata trahent, sed cũ summas exigit horas: Consumpta
dies iter ad superos gloria pendet. Si quis q̃ tenuerit
impiorum aiarum locũ esse in imis terrę ptib⁹. Aristo. ratio
aduersat, nam ijs ex eis, quę ipse dicit; hoc nõ fit dicen-
dum: cõiecturabilr dici põt, nec sic dicẽs eis, quę dixit
aduersabit: hacten⁹ de inferno. ¶ Sed de medio loco:
qui est ɔueniens aiabus mediocriter affectis, profecto
nihil physice habeo, solum eniz cõiecturabilr sciri põt
talez locum, quez nostri purgatoriũ appellant, esse me-
diocriter affectũ, sed quis naz sit in mũdo locus medio-
criter affectus, nõ est physice scibile. Hunc tamẽ locũ
Plato in phędone in terra constituit, nõ qdem in imis
terrę partib⁹: sed sub terra fortasse in regione scdã post
nostraz: & in hoc expurgari aias asserit, cũ inquit. Cum
peruenerint defuncti in euz locũ, ad quez dęmon vnũ-
quẽq̃ portat, primo illic iudicant qui iuste pieq̃ vixe-
runt: & qui secus. Si igit mediũ comperiant in vita te-
nuisse, sua quisq̃ vehicula ascendẽtes ad paludez per-
ueniant acherusiaz, ibiq̃ habitãt iniuriarum pęnas dan-
tes, & cum purificati sint, absoluũtur, & recte factorum di-
gna pręmia reportant: hactenus Socrates. ¶ Alij me-
diũ locũ posuerũt regionẽ supremã ignis, nõ quidem
mediũ eorum locorum: quę ęlemẽtorum sunt: sed diuz mundi
corporum: est eniz ęlemẽtorum tenuissimũ, & ętheriorum cras-
sissimũ, est & mediũ luce: ergo cõueniens locus aiabus
eorum: qui mediocriter vixerunt, quę opinio lz nõ ɔsonet
ijs, quę sancti doctores tradunt, videt magis nãli cõie-
cturę cõueniens. Verũ cum hęc assertio humanum ca-
ptũ transcẽdat, fides sit nobis argumentũ, qua Plato
vtit in rebus diuinis. Satis aũt nobis sit cõiecturabilr
de eo sic disputasse. Utrũ vo in hoc medio loco animę
patiant vltra pęnam culpę, quã post mortẽ seruarunt,
postea dicemus. ¶ De loco vo, quẽ tenent animę eorum:
qui ante lucez periere, quẽ limbum appellant, non leue
est discernere: nam aię eiusmodi post mortez nullis affe-
ctibus, nec habitibus remanent dispositę, ideo difficile
est assignare locũ nulla affectione affectũ talibus aia-
bus cõuenientez: nisi extra cęlũ eas in vacuo, & rerum
priuatione ipsas collocabimus. Et si dicas extra cęlum
nihil esse, sed solũ entia optimã vitam ducẽtia, vt Ari- T. cõ. 100.
stoteles inquit in libro de cęlo primo, dicã extra cęlum
nõ esse corpora, sed dij sunt: qui nõ dicunt extra, nisi q̃
non cõtinent a cęlo: sed magis cęlum cõtinent: possunt
tamẽ esse animę tales, quę sunt quasi nihil: cũ nulla pfe-
ctione, nec imperfectione afficiuntur. Verũ cum nihil
scientifice de his dicere possim, fides argumẽtũ nobis
sit, qua ponemus hunc locũ supra tartarũ, & infra pur-
gatorium. Diuidemus eniz terram in tres regiones cir-
culares, prima erit locus mediocriũ animarum. Secũda
eorũ, qui ante lucez periere. Tertia erit eorũ: qui im-
pie vixerunt. Quam rem, & si non rõne naturali dicere
possit perhypathetticus, sic dicendo non aduersabit ijs,
quę Aristoteles dixit. Illud tamẽ scientifice esse dicimus
supponamus, q̃ talis locus in rerum natura sit, q̃ & lo-
catum est: hactenus de loco animarũ.

¶ Soluit̃ & tertia.q.& declaratur an sursum an deorsum feratur anima post mortem, an motu tractus, an per se natura, vel voluntate. Cap. LXXIIII.

Post hec tertiã q̃onem nõ erit nobis difficile dilucere: supponamus.n.a͞iab⁹ eẽ locũ stabilium, eis quasi ꝓpriũ & nãlem similitudine saltem affectuũ: deīde dicam⁹ aĩas post mortem, aut moueri aut mutari ad locũ illis nãlem. Si.n.mutant ad locum, vt magis physice arbitror: dicerem p̃mũ instans, quo aĩa nũc p̃mo erit in suo loco: esse p̃mũ nõ esse hoĩs, quo nũc p̃mo homo nõ est: quum vero querit̃ an per dextrum vel per sinistrum transeat, patet, ꝙ ipsa subito mutat̃ ad locum, nõ transeũdo, nec se mouendo per medium: nõ enim mouet̃, sed in locũ mutat̃. At si teneat̃ ipsam moueri saltem definitiue loca pertrãseundo, vt alij putant, cum in mũdo tartarus sit in imis terre partib⁹, anime impiorum mouebunt̃ deorsum, piorum vero sursum, cetere vero aĩe mouebuntur pro regione loci. Utrũ vero post mortẽ ad locũ ꝓpriũ aĩa moueat̃, nãt an voluntate, an ab aliquo alio trahat̃. Si dicam⁹ eam nõ moueri, sed subito in locũ mutari: dicemus ipsam nãliter mutari, ꝙ affectus sit quasi in eius naturã versus: sicut vapor sursum fertur: licet sit grauis, a stellis & a sole affect⁹ leuitate. Mutat̃ ergo anima subito impetu sui affectus, ad eum locũ, quo impellit affectus. Huius rei exemplum est in his, qui artis alicuius habitũ nacti fuerunt: hi.n.sine cõsilio, & attẽtione, vt natura solet, quasi nãlr operant̃, vt Cytharedus. Simili rõne aĩa affecta loci similitudine, quasi nãliter ad eũ locũ mutat̃: cuius similitudine afficiebat̃. At si ipsa motu ꝯtinuo ferat̃ in locũ sibi nãlem: longe difficilius est determinare an impetu atq̃ natura, an voluntate ferat̃. Uerum dici posset impetu similitudinis loci ipsam ferri sine ꝯsilio, atq̃ precognitiõe, sicut assuet⁹ voluptati ilico mouet̃ ad illam, cum sibi ꝓponit̃. Sic.n.post mortẽ impetu vitiorum, qb⁹ ipsa inferis persimilis est, quasi nãliter declinat ad inferos: impetu vero sciẽtie & virtutũ: quib⁹ ipsa superis effecta est compar, atq̃ equalis, rapit̃ ad superos: nec sciri põt quãto tempore aĩe motus erit, quo ipsa aut sursum, aut deorsum rapit̃, est tamẽ putãdum motũ, quo ipsa rapitur, esse velocissimũ, cum sibi medium nõ resistat, nisi resistẽtia priuatiua, que est terminorum incõpossibilitas. Quod motus, quo anima ipsa in suũ locũ fert̃, sit ilico, atq̃ velocissim⁹, sanctissimi doctores nõ negãt, q̃nq̃dem anima cum exit e corpore, nihil deest, vt ilico premiet̃, aut puniat̃, quare ilico ad locum vel premij, vel demeriti ꝓficiscat̃, necesse est. Sunt qui cuilibet homini pro custodia duos custodes assignarũt, bonũ geniũ: quẽ nos angelum appellamus: & malum geniũ, quem demonẽ dicimus Platonici cacodemonem. Alter hoiem in bonis, alter in malis persuadet hui⁹ rei nõ ignarus Plato, In apologia eius genij meminit, qui Socratẽ ꝑsuadebat, & in Theage etiã de Socratis demone loquẽs, ait Socratem a suo demone a plurimis distractũ esse. 4° vero de legib⁹ libro hoies, & ciuitates a demonib⁹ regi quasi regib⁹ ꝓbat, ex eo, q̃a natura hoĩs, nec se, nec ciuiles res gubernare sufficit: si.n.(vt inquit) homo oĩb⁹ arbitratu suo dominaret̃, lasciuiori superbia, iniustitiaq̃ omnia replerent̃: ꝓpterea, vt inquit, cum hec deus, quem sub noĩe Saturni colit eo libro, nõ ignoraret: non hoies, sed diuinioris, prestantiorisq̃ gñis demones ciuitatib⁹ nostris reges principesq̃ prefecit, & hoc esse rõnabiliter factum ostendit exẽplo nostri: qui in ouium gregibus, aliorũq̃ cicurum armẽtis, vtpote in bobus nõ boues, & in capris non capras preficim⁹. Sed nos ipsi genus meli⁹ dominamur. Similr (vt inquit) deus hominẽs amãs genus demonũ generi nr̃o prestantius nobis prefecit: qđ summa tam sua, q̃ nostra facultate nostrarum rerum curã habeat. Ex his q̃ patet Platonem nõ modo homini duos custodes dedisse, sed ciuitatib⁹, vt alter in bõis, alter in malis nos moneret. Anima q̃ cum exit, ab altero ducit̃: nam si bñ vixerit, a bono ad superos mox ducit̃, sin autẽ iniuste, atq̃ impie in vita se gesserit, mox a malo rapit̃ ad inferos. Qđ his verbis plato in Phedone edocet, ferũt quẽlibet hinc illuc emigrantem ab eo demone, quẽ viuens sortitus fuerat, in locum quẽdam duci, vbi opz oẽs vna collectos iudicari, ac deinde ad inferos ꝓficisci eo duci: cui mãdatũ est: vt hinc decedẽtes ad illa loca traducat. hacten⁹ Plato: Quã opĩonem doctissim⁹ theolog⁹ Bonauẽtura tanq̃ ꝓbabilem nõ abhorret, licet nõ temere esse asserẽdam profiteat̃, ꝙ Gregorius vir sanctissimus velit reproborum aĩas seipsis moueri ad inferos, Peripathetici etiã, cum nullas substãtias preter intelligẽtias, & animas separatas cõcedant, has q̃dem, ꝙ earum operatio semp cõstet, illas vero, ꝙ opatio aliq̃ñ apparuerit: custodes nullos p̃ter rõnẽ, & appetitũ in hoĩe posuerũt: rõnẽ quidem: quo ad bene iusteq̃ viuẽdum persuadeat, appetitum vero, ꝙ ad impie, iniusteq̃ viuẽdum impellat. Unde & Plato ipse in phedro quasi seipm interpretãs, inquit [Scire opz duas in vnoquoq̃ nr̃m ideas esse dominãtes, atq̃ ducẽtes: quas sequimur quocũq̃ ducũt. Altera quidem est inata nobis voluptatum cupiditas, altera vero acq̃sita opinio, optimi effectrix. He autẽ in nobis q̃nq̃ ꝯsentiunt, q̃nq̃ in seditiõe & discordia sunt, & mõ hec, modo altera peruincit.] hacten⁹ Plato: Quare peripathetice bonũ genium interpretabimur rõnem: que semp, vt inquit Arist.p̃mo ethicorum, deprecat̃ ad optima: hãc Plato in Phedro appellat acq̃sitã opĩonem boni semp effectricẽ. Malum geniũ interpretabimur appetitũ: qui semp nos rapit ad malum: hũc appellat Plato voluptatum inatam cupiditatẽ. Post mortẽ ergo aĩa, que in vita secuta est appetitũ vi vitiorum, que malos genios appellare possumus: rapit̃ ad inferos. Ui aũt virtutum, quas sequẽs rõnem acq̃siuit, quasq̃ angelos dicere possum⁹, rapit̃ ad superos. Si q̃ aĩe raptum a malis, vel a bonis demonib⁹ hoc pacto allegoriçabimus: ys, que Arist. dicit, nõ aduersamur: licet ex his, que sensib⁹ subiacent, hec ꝓbare nõ possumus: hactenus de motu aĩe.

Libro 4°. dialogorum. 2.4° lib°. dialogorum.

¶ Soluit̃ 4°.q.& declarat̃ an aĩa post mortem aliq̃ cognoscat, q̃ in vita nõ cognouit, vt locũ ad quẽ fert̃: & penam, queq̃ sit illa: & p̃miũ q̃cq̃d sit illud. Cap. LXXV.

Magna dubitatio ẽ, an aĩa post mortẽ aliq̃d cognouerit, qđ in vita nõ apprehẽderit: vt locum, ad quẽ rapit̃: & an cognoscat se mouere ad illũ, & postq̃ peruenit, cognoscat se peruenisse: & cũ exiuit e corpore, nouerit se exisse, atq̃ se nõ eẽ formã alicui⁹ corporis. An vt lapis sine cognitiõe ad centrũ de celo fert̃, ita ipsa nihil p̃ter ea: que in vita intellexit, intelligens, exit corpus mouet̃ ad locum, nesciẽs vnde, & quo fert̃. Si.n.aĩa nihil intelligit sine spẽbus acq̃sitis, & spẽs acquisite nõ nisi a phantasmatib⁹ acquirant̃. Uidet̃ prima fronte dicẽdum s̃m ea, que Aristo. asserit, aĩam post mortẽ nihil intelligere, nisi ea, que in vita ex phantasmatib⁹ accepit, queq̃ vi vnionis ad corp⁹ intellexit. Qua rõne nõ aliter de aĩa, q̃ de lapide esset dicẽdum, vt enim lapis impetu grauitatis fertur ad centrũ: nõ cognoscens se moueri, nec vnde mouet̃: nec quo mouet̃: nec se exisse a termĩo e quo: nec accessisse ad terminũ ad quẽ: nec locum ad quem motus est: ita anima nihil vltra intelligẽs, nisi ea, que vi vnionis intellexit

nis intellexit, impetu corporis quę acquisiuit, mouetur, non cognoscēs se moueri, nec corp⁹, e quo mouetᷓ, nec locū, quo mouetᷓ: nec se exisse e corpe: nec se accessisse ad locum, nec locū. Nam licet sit nā cognoscitiua: ipsa intelligere nō pōt, nisi per similē: qđ est spēs rei: quā intelligit, spēs aūt nō pōt rei alicui⁹ accipe nisi vi vnionis ad corpus: in quo phātasmata sunt, in qb⁹ dum est in corpore, vsa fuit. Ergo post mortē fm Aristo. nihil noui intelligere pōt: & si dicas nō ne cognoscit se nō esse beatā: si impie vixit: & si pie, an cognoscat se esse beatā, & si mediocriter, nō ne cognoscit se post mortē mediocri statu viuere. Dicerē iuxta hęc, ipsa eadē specie, qua in vita cognouit se cū virtute: cognoscit post mortē se eē cū virtute: licet nō apprehendat istud esse ante, istud post. Silr si nouit in vita se esse in vitijs, hanc eandē cognitionē retinēs, cognoscit post mortem se esse in vitijs: licet vt dixi, nec istud ante, nec illud post apprehēdat: nā nō cōpositū apprehendit in vita, licet aīa vtens corpore, cui hęret, apprehendit, quę iterū post mortē eadē nāō cognitiōe sine corpore est apprehēsura. nō ergo plus cognoscit locum, ad quē fertur, q̄ prius cognoscebat. Uerū licet sic dicere, esset fortasse peripathetice dicere, possemus nō aduersando ys, quę Aristo. dicit, aliter asserere. Aīa.n. bifariā intelligi pōt, sicut bifariā est: est.n. vnita corpori: & separata. Ui ḡ vnionis intelligit oīa mālia per spēs e phantasmatib⁹ acceptas: nō.n. aliter illa intelligere pōt, vi separationis, & nec nō vi eorū: quę intellexit in vita: intelligere pōt, quęcūqȝ imālia sūt, & quęcūqȝ p phātasmata intelligere nō poterat. Unde sicut mālia intellexit per spēs acceptas a phātasmatib⁹, lumine intellect⁹ agētis aīaȝ disponēte, Sic hęc imālia intelligit per spēs acceptas ab ipsis superis substātijs lumine intellectus diuini aliter oēm intellm disponēte. Est.n. imaginādum ita aīaȝ post mortē accipere spēs eorū, quę post mortē vi separationis intelligit, ab ipsis superis substātijs lumie diuo ipsaȝ afficiēte, & ea, quę intellexit in vita ipsaȝ disponētib⁹, vtrūȝ est in corpore, accipit spēs a phātasmatib⁹, lumine intellect⁹ agētis ipsaȝ disponēte: agunt.n. phantasmata in illā tali lumine pręaffectā mere nālr, & intelligētię etiā spēs mere nālr: disponitᷓ aīa in vita lumine agentis intellus, vt nāliter accipiat spēs a phātasmatibus, & post mortē lumine diuino, vt nālr accipiat spēs a superis substātijs: nec tantū diuino lumine sic afficitᷓ: sed ea cognitiōe disponitᷓ, quā nacta est. vi vnionis: hac enī duplici dispōne affecta. s. diuino lumie, & cognitiōe eorū: quę in vita cognouit, nālr redditᷓ capax receptiōis talium spēȝ: quo fit vt aīa in pmo instāti nō esse corpis, simul mouetᷓ in locū pprium: & accipiat oīum eorū spēs a superis substātijs, quę apprehēdit vi sepatiōis. Quare poterim⁹ dicere aīaȝ post mortē cognoscere locū, motum, exitum, pęnaȝ, pręmiū, vtpote vi spēȝ: quas a superis accepit. Hoc mō aīę puerorū ante lucē recedentiū etiā nōnulla post mortē cognoscere pñt, quę in vita nō cognouerūt. Cum vō dicebatᷓ Aristotelē dicere aīaȝ nihil intelligere nisi per spēs a phātasmatib⁹ acqsitas: dicerem hoc esse verū respectu eorū, quę intelligit vi vnionis hoc.n. modo cognoscit mālia. At de his, quę ipa apprehēdit vi separationis, dictū eius nō hȝ locū, cum illa per spēs a phātasmatib⁹ acceptas intelligibilia nō sint. Hęc licet pbare nō possim ex ys, quę nostris sensib⁹ subiacent: cōiecturabiliter pbari pñt, & sic pbans ea, quę Aristo. dicit, nō aduersatᷓ. Qđ aūt cōiecturabilr hęc pbari possit, declaro. Naȝ intellus est oīa fieri. ergo aīa pōt apprehēdere taȝ ea: quę cadunt sub sensib⁹, quę faciūt in nobis phātasmata, q̄ ea, quę nō cadūt sub sensibus: modo possint spēs eorū recipi in intellectum: at cum ea: quę nō cadūt sub sensib⁹ aliqñ apphendat, & nō in vita: ergo post mortē: & cum nihil intelligat sine specie, qr intelligere fit per silē: ergo post mortem habebit spēs eorū: & cum non possit illas hīe a phātasmatibus, ergo habebit aliūde, quare vndecūqȝ illas habeat, rōni cōsonum est aīam post mortē oīa illa intelligē posse, quę vi separationis intelligibilia sunt. Uerū hęc dicta est, qꝫ Phūs vult hāc cognitionē in aīa separata fieri mere nāliter, & ęqualr in bona, & mala anima: Sancti doctores hāc fieri dicūt ex diuina ordinatiōe dei: qui omnia libere ordinat, nec ęqualiter cuncta.

Soluitur 5ᵃ dubitatio, & declaratur quo modo anima deserit corpus. Cap. LXXVI.

Erat etiā quęstio nō spernēda, quō aīa exit e corpe, an desinat ipm īformare subito, an successiue. Prima enim frōte videtᷓ subitaria hęc deanimatio: quia subitaria erat ipa aīatio: factis enī oībus dispōnibus in mā, ipsa subito corpus informabat, ḡ factis oībus indispositionibus, subito deaīabit. Pro altera pte videtᷓ qꝫ ipa successiue corpus deaīat: qr aīa mām īformare nō desinit, nisi dispositio, quę illā īformabat, penitus sit corrupta: at cum corruptio dispōnuȝ ꝓ fieri repiatᷓ in ptibus a corde remotioribus, in quo fons vitę est: vt experientia docet, nam videm⁹ morientē extrema pus frigescē: & per ptes post paulatim cor frigescat, ergo aīa successiue exit corpus. Unde & Aris. ait cor esse pmo qđ viuit: & qđ vltimo moritᷓ. Ex quo seqᷓ non esse silē de aīatione, & de ipsa deaīatione, naȝ aīatio fit subito, vtpote oībus dispōnibus factis in mā, deaīatio fit successiue, vtpote oībus corruptis: causa est, qa maiora reqrunᷓ pro fieri: q̄ pro ꝯseruari: ꝯseruantur enim formę in materia paucioribus, sed non fiunt nisi oībus factis.

Soluitur 6ᵃ.q. & declaratur an animarū omniū vnus sit cōmunis locus. Cap. LXXVII.

An aiaȝ post mortē vnus sit cōis locus, ex his, quę diximus facile soluere possumus. Plato aliqñ eis oībus, & malis & bonis stellā cōparem vbeȝ locū affert, in Tymęo bonis stellā cōparem, malis corpa assignat ferina. Albu⁹ vō & malis, & bonis cōparem stellā cōem locum pręhet, qꝫ illa sit nālis locus, cui aīa aut ex gñatione corpis, in quo steti, aut ex acqsitiōe affect⁹, per effecta est, qñqdē oīs planeta pōt eē bonus & malus, vt Ptolomeus dicit. Qui eīȝ nā bonus est, malus in genitura fit ꝯfiguratione: qui vō nā bonus, etiā ꝯfiguratione bonus effici pōt: ergo planeta & bonaȝ, & malaȝ aiarū cōis locus eē pōt. Uerū si ea, quę diximus pbabilia sint, pbabiliter dicere possumus locū locato semp silem esse. Diximus aūt aiam affectā fieri locis silem, veluti corpus q̄litate: quare sicut, qr nō oīuȝ corporȝ vna est qualitas, nō vnus est locus: ita (qr nō oīuȝ aiaȝ vnus est affect⁹) vnus erit locus. Sicut igiᷓ corpora leuia sursum petūt, grauia deorsum: & mediocria mediū, ita aīę quę ad supna respexerūt, quasi leues ad supos, quę ad terrena q̄si graues ad inferos mouebūtur, quę vō medię, ad locum medium: quare nō oīum vnus locus est, sicut nō oīum vnus est effectus. hęc qdem & si Arist. nō dixerit, nec ex his, quę sensibus subiacent, dici possint, tamē ꝯiecturabiliter dici possunt, & sic dicendo eis, quę Aristoteles dicit, nō aduersamur. Silī rōne dissuitᷓ 6ᵃ.q. sicut enim corpa quę diuersa loca petūt, nō eadem affectione affecta sunt, ita animę quę diuersa loca inhabitant, eadem affectione affici possunt: Sunt tamē qui dicunt animas

post mortē omnes remanere equales, cum nihil nisi vi corporis seruent eorum: que in vita acquisierūt: post mortem vero vi separationis oēs sunt equales, solū ea cognoscentes, quorum spēs accipiunt a superis ipsis substātijs qua ratione oēs eūdem cōem locum petere cogent. Fauent huic verba Aristo. Nā cum pbasset intellectū esse ppetuum, ait post mortē eum nō reminisci, qa corrūpitur ipm intelligere cōmunaticellectu deleto: quare cum oia corrūpant: que vi vnionis acta erat in vita: vel remanebit ociosa: vel oportet dicere vi separationis oēs esse equales, et oēs equaliter intelligere: vtpote q equaliter spēs e superis accepint. Sed cum de hoc diffusius dicemus, et verius: de re hac dictū sit hactenus.

¶ Soluitur 8ª. q. et declaratur, An anima post mortē patiatur: an gaudeat. Cap. LXXVIII.

Post hec de aiarum penis et gaudijs post mortem agēdū: Plato Platonicique ipsi tam varie, et sibiipsis incōstanter loquunt, vt oēm opinionem in his, que dicit, facile sit repire. Unde in Phedone post mortem aias remanere equales Plato asserit, et plenas scientijs, meliusque res ipsas et scire, et itelligere: nec de morte, qua resoluūtur, tristari, imo et gaudere: q s. e corpibus, vt a carceribus obscuris liberent. Corpus enim (vt inqt) innumera aie prebet impedimēta pter neciam eius alimoniam. Preterea (vt inqt) morbi hinc incidētes investigatiōes veritatis ipediūt: Amoribus cupiditatib: Timoribus multiplicibusque imaginibus, multis deniqz nugis nos implet, vt verissime dicat nihil penitus vnqz, ac veri nobis afferre. nam ad bella, ad seditiones, ad pugnas, nihil aliud q corpus multiplex, eiusque cupiditates ipellit. Oia enim pecuniarum gra fiūt, pecunias aūt querere cogimur corporis gra, vtpote eius inseruiētes, atque ita fit, vt pter hec oia a phie studijs abstrahamur. Est g argm Socra. quo pbat aiam a corpe pficisci ad melius, q corpus suis cupiditatib ad phandum nobis impedimēto sit. Scdo h pbat experimēto: cum inqt extremū vero oium est, q si qd ab ipso ocij nobis ptingat, nos ad ɔsiderādum aliqd cōferamus, investigātib nobis rursus vbique sese opponēs tumultū quodam prurbat aīum, et quasi pcutiens reddit attonitū: adeo (vt h obstaculo impediti) verū pspicere nequeamus. Est ergo Socratis pm experimētum, q dum corpus est solutū a curis meli ver pspicere possumus. Scdm experimētū assignat, cum inqt, ceterū nobis reuera demōstratū est, si quādo optamus pure aliqd intelligere, recedere a corpe oportere, atque ipso aio res ipsas ɔsiderare. ¶ Ex his deducit tūc nos maxime veri notitiam asseq, cum mortui erimus: quo argumēto alij Platonici (vt Plotinus alas e corpibus solutas trāsire asserunt ad bonū, oēsque remanere equales, equaliterque liberas) nullo impedimēto astrictas. Hos. M. Tullius in lº de senectute sequitur cum introducēs Cyrū maiorē in morte filios alloquētē, inqt: Mihi nunqz psuaderi potui filij, alas dum in corpibus eēnt mortalib, viuere, et cum exissent ex his emori. Nec vero tum aiam eē insipiētē, cum ex insipiēti corpe euasisset, sed cum omni admistione corporis liberatus purus, et integer esse cepisset: tūc esse sapiētem: pro qua rōne subdit. M. Tullius, Videtis enim nihil morti esse tam sile, q somnū: quo dormiētium animi maxime declarāt diuinitatē suā. Multa enim cum remissi et liberi sunt, futura pspiciūt, ex quo intelligē quales futuri sint, cum se corporis vinculis relaxauerint: hactenus. M. Tulli. Ex quibus patet post mortē alas oēs equales esse, equalr bonas, q oēs liberētur e corpibus: quibus alie bone: alie male erāt. Qd si ita sit: post mortem aiabus nulla dabitur pena. Alij Platonici aiabus post mortē et penas, et pmia attulerūt, verum nō perēnes: sed ad certa tēporum curricula: qd Plato in Phedone etiam asserit, cum inqt: Itaque omni auxilio destitut vsque pererrat, quo ad certa tēporum curricula impleātur: et loquitur ibi Plato de aia malefici hois: que post mortē penā patitur in tartaro. Hāc opinionē sequēs Origenes in eā impietatē dilabitur: que dicit post nouissimū diem nullū infernum repiri. Auicēna etiā vir doctissimus 9º sue metaphysice, inqt, cum aia insipiētis separat a corpore: sentit magnā ɔtrarietatem nō ex cōmunicāti inseparabili: sed ex accñte extraneo. Accidēs vero extraneum nō durat, nec pmanet: ex quo sequit q pena nō sit perēnis: sed remouetur paulatim quousque purificata aia pueniat ad felicitatē sibi ppriā, hactenus Auicēna: ergo penas aiabus attulit nō perēnes, pmiū vero perēne. In Tymeo vero Plato pollutas aias in ferinis corporib pati asserit migrareque tam diu ex altero in alterū: q diu ad pm optimūque sui habitū iam redierit. Philoponus vero in his Cōmētarijs, que sub Ammonij doctrina cōfecit in libris de aia: asserit aias in corpibus corpulētiā quādam nācisci, nō oēs, sed eorum: quorum anime ad corpora nimis ɔuerse fuerunt, vt tyrānorum, et malorum iudicum: et has tam diu pati asserit, q diu e corpulētia purificant: quā purificatiōem igne fieri credidit: nec equalē oibus, sed in aliquibus magis, et in aliqb minus pro rōne maioris vel minoris corpulētie. Sed qd Aris. diceret, nō est leue disserere. Ipse enim dubio procul aias post mortē remanere nō dubitauit. Videt aūt dicere in morte ipsas amittere oia bona, et nature, et aie, et fortune, vt 3º Ethic. dicit, et etiā oia mala: q qdem amittat sciētias: pmo de aia aptissime tradit, T.c.66. cum inqt, et intelligere igit, et cōsiderare marcescūt alio qdā interius corrupto. Probauerat enim primo textu intellectū nō corrūpi, pterea subdit: ipm aūt. s. intellectū corrūpi ipossibile est. Et dixit marcescere intelligē, et ɔsiderare, qa tam sciētias et artes practicas, quas per itelligere intelligit, q sciētias speculatiuas, quas per ɔsiderate intelligit, in morte deprdi autumat. Unde et in 3º de aia, cum accepisset tanq verū itellectiuā aiam remanere post mortē, subdit nō reminiscimur aūt, qa h quidem. s. itellectus est qd impassibile, et ppetuumque passiuus itellectus corruptibilis est, et sine h nihil intelligit. Aris. ergo vult in morte et sciētias, et artes, et qcqd itellexit aia: aboleri. Aut igit hoc dicit, qa arbitrat intellectū esse vnū numero in oibus (vt Auer. exposuit) et h nō: qr (vt Pōponi. inqt) hec opinio demōstratione physica refutari pōt, et est ɔtra Ari. Aut Aris. hoc dicit, qa itellectiua aia abolet: vt arbitratur Pōponi. et patet q nō: cum clarissime Arist. in his textibus supponat intellectū imortalem esse, et declarat nō obstāte illius imortalitate nihil ipm intelligere post mortē. Ergo opz dicere aiam post mortem eorum, que in vita sciuit, penitus amittere, et nihil post mortem itelligere: qd nō arbitror, nam sic ociosa remaneret. Aut dōm est illā intelligere per spēs innatas, vt Platonici asserūt: qd nō arbitror, qa vbique hāc opinionē refutauit. Aut opz dicere aiam post mortē intelligere per spēs a supis substātijs pductas diuino lumine aiam ad illarum receptionem disponēte: qd licet pro parte sit verum: tñ Aris. nullibi exposuit: nec videt posse asserere, nam tūc frustra corpi anima fuisset vnita: cum nihil ex vnione boni, aut mali reportaret. P. Et non remanent virtutes, aut vicia: ex eo patet, qa hec aie insunt mediante appetitu sensitiuo: qui in morte aboletur. Quare quid Arist. velit, nō leuis questio est: pterea pmo disserēdum erit sm Aristo, an sciētie et artes, et practice facultates

mediocritates post mortē remaneant in aīa. Secūdo an virtutes, & vitia. Tertio de pena, & gaudio aīarum: nec expecta a me intelligē, quę Ari. dixit: aut quę ex sensibilib⁹ demonstrari possint. Dicam ergo vel coniecturabilr persuadēdo, vel eis, quę Arist. dixit, nō contradicēdo. Dicamus ergo scire & intelligē bifariā accipi posse, vel vt fit per spēs repsentatiuas rerū quę intelligunt simplr, vel vt fit per spēs repsentatiuas rerum quę intelligunt in ipsis phātasmatib⁹. Aīa.n. dū est in corpe, & dum est ex corpus, semper intelligit per illa: qd simile Ari. spēm, & Plato ideam, & Themistius noesem .i. notionem appellat. Talis aūt spēs pōt repsentare ipm intelligibile mēle, bifariā: aut simplr, quatenus est in suis singularibus simplr: in qbus vlia esse habentur simplr: aut quatenus vle ipm, qd intelligit, est in singulari phātasiato: qd dr phātasma. Aīa ergo dum est in corpe: intelligit per spēs: verū per illas intelligit vlia in phātasmatibus: vtrum vo cum intelligit vniuersalia in phātasmatibus, intelligat phātasmata, erit alia q. Forsasse enim tūc illa nō intelligit: sed reflexe postea intelligit: vnde sicut visus pcipit colores in pariete: parietem nō pcipiēdo: ita intellectus per tales spēs vlia in phātasmatibus apprehēdit, & pro tūc phātasmata nō intelligit: quare vt visus pcipe nō potest colores, nisi cōuertat se ad parietem: sic aīa in corpe non pōt pcipe vlia nisi cōuertat se ad phātasmata: lz pro tunc illa nō percepit: vt dictū est: ex quo sequitur aiam in corpe intelligere per cōuersionē ad phātasmata. At anima post obitū intelligit etiā per easdē spēs in ipsa reseruatas: nō tamē, vt repsentēt vlia in phātasmatibus: sed vt repsentēt vlia simpliciter: quo argumēto fit: vt ipsa lz per spēs intelligat: tū nō per intelligere cōuersum ad phātasmata. Corrūpatur enim intellectus cōmunis .s. dianoeticus: in quo phantasmata sunt: ex his dicere possumus in morte aiam amittere oēs sciētias, & artes, & nihil scire sciētia: qua sciebat in corpe: vtpote per cōuersionē ad phātasmata. Huius enim nihil reminiscit: quoniā corrūpit cōmunis intellectus: sine quo per talem modū sciendi nihil scit. At post mortē hn scit, & intelligit & practice & theoretice, nō per cōuersionem ad phātasmata: sed per spēs seruatas: quę repsentāt res simplr in se. Talē enim sciētiā post mortem remanere, nullibi Aristo. negauit. & qp ita sit, pbat: nam scire est per se per spēs in se: & per accidēs per cōuersionē ad phātasmata: vtpote nexu virtutū, vt dictū est: sed eo qd per accidēs aię cōpetit, remoto eo: non debet remoueri: qd per se sibi cōpetit: ergo cum intelligere per spēs simplr rerum repsentatiuas animę per se cōpetit: nō debet ab ea deleri: per hoc quod ipsa nō cōuertit ad phātasmata: quoniā hoc per accidēs sibi cōpetit. Non ergo marcescit intelligere & scire simplr, sed vt cōuersiua sunt. Hactenus de sciētijs: post hęc de virtutib⁹ & vitijs an remaneāt in ea, disserēdū est. Dicēdū itaq, vt Aristo. inquit in lib. magnoꝝ moralis, qp qui vult dicere qd sit virtus: scire expedit, quę nam demū in aia procreentur: sunt aūt hęc hę, affectus, potētię, & habitus: affectus sunt ira, metus, odiū, cupido, liuor, miseratio: talia comitari cōsueuerūt ęgritudo et voluptas: potentię aūt, qbus affici dicimur, vtpote, vnde possumus excandescere, ęgrescere, misereścere, & alia hmōi: habit⁹ sunt, vnde hęc habemus bene, vel male, sicut ad excādescēdū. Si nāq supra modum iracūde: male in ira habemus. Sin in qbus expedit, prorsus ad irā nō cōmouemur: ita quoq male in ira habem⁹. Mediocriter itaq habēdo, vt neq supra modū cōmoueamur: neq prorsus simus incōmobiles. Tum si ita habemus: recte affecti sumus: & in cęteris id genus siliter: hactenus Arist. verū

vt in pmo de aīa dī, affectus, circa quoꝝ mediocritates est virtus, cōmunes passiones animę, & corpis sunt: nec aię insunt nisi ppter corpus. Potētię vo & habitus aię passiones sunt: nec insunt corpi, nisi ppter animā: verū potētię sine corpe animę insunt: cum fluant ab essentia animę, quę simul est rōnalis, & sensitiua. Habitus autē animę inesse nō possunt sine corpe, quoniā nō acgrūtur illi, nisi ex freqūtatis actibus: qui sine corpe non sunt. Rursus potētię insunt animę & post corpus, si aīa esset ante: habitus vo animę relinquūtur post vnionem ad corpus: antea vo inesse nō possunt. ¶ Ex his apparet post mortē habit⁹ remanere: qa lz sine appetitu animę acquiri nō possint: postq̄ acqsita sunt, aboleto appetitu remanere pnt, veluti corrupto cōmuni intellectu sciētię rerū simpliciter remanere possunt. nec hoc ab rōne est, nam habitus sunt pfectiones potētiaꝝ: quare cum post mortē remaneāt potētię & habitus, qui sunt potētiarū pfectiones: remanere phibebit nihil. P. Sensitiuus appetitus duplex: est fluens ab aīa: quatenus est sensitiua. Est enim in hoīe vna aīa, quę est simul rōnalis, & sensitiua, & hic appetitus est aptitudo quędā: qua anima rōnalis est apta nata tēdere ad ea, quę sensus sunt: saltem in eo qp sensitiua est: & hic remanet post mortē: cum non ex corpe animę insit: sed quo illa est sensitiua: huius appetitus sunt oēs affectus, nō quidē potētiales, sed aptitudinales. Est & alter appetitus, qui est quędā potentia cōis animę & corpi inexistēs cōposito ppter cōplexiones, & hic nō remanet post mortē: cum nō remaneat cōplexio: virtute cuius cōposito inest: & huius sunt affect⁹ potētiales, ex quo patet habit⁹ esse pfectiones vtriusq appetitus. Pōt ergo dici virtutes & vitia remanere, Tū quia sunt potētiaꝝ pfectiones, Tum qa remanet alter appetitus: cuius etiā actus sunt. Et lz corrūperet appetitus potētialis: ille nō facit ad cōseruationē habituū, sed ad acqsitionē. Hāc nostrā opinionē approbat Magnus Albertus Phus pipatheticus nō obscurus eo li⁰ quē de origine animę cōscripsit: nec aucte ppria. Sed Isaac pipathetici, qui aucte Lōcinne Phi, & Archelai, asserit non corpoꝝ delectationes remanere in aīa separata: sed potius illis similes: hoc est nō manēt affectus, sed affectuū habitus: & exēplo hoc ostēdit, sicut in artifice, qui caret materia, & instrumētis, manet habitus, et formę similes ęrūq quę per instrumēta exercuit. Cū igit anima sit corpis pfectio, vt motor, & vt substātia: et per potētias moueat corpus: cum in ipsa post mortē potētię remaneant: in potētijs, & in ipsa remanebūt habitus ipsam ad eas actiones inclināntes, quas in corpore exercuit, veluti i nauclero nauis imaginatio remanet, postq̄ a naui exiuit. ¶ Ex his apparet quid heroica virtus sit, quidue imanitas, de qbus Arist. loqtur 7⁰ Ethicoꝝ. Cum enim intellectiua aīa sit simul rōnalis, et irrationalis: nā vna est, quę simul est sensitiua, & intellectiua, ipsa duplici rōne nascitur sibiipsi rebellis, & vt est actus corporis: virtute cuius nascitur appetitus sensitiuus potentialis, & virtute qua sensitiua, & irrōnalis est. Quo enim ipsa est actus corporis, & est sensitiua: nascitur irrationalis sibi, vt rationali repugnās. Quo vo est īfima substātiarum separatarū, & intellectiua: nascitur, siue facta est rationalis sibi repugnans quatenus sensitiua. Est ergo heroica virtus habitus in aīa acqsitus, quo ipsa vt sensitiua est, nō potest nisi bene appetere, & id solū, qd recta ratio dictat. Hoc eniz habitu anima tota effecta est intellectualis, hoc habitu ab omni imanitate purificata est, hoc habitu nihil in ea est, nisi qd ipsam ad bonū & rectū cōmoueat. Hāc Plato (vt arbitror) in Euthy-

c.1.q.2

De heroica virtute.

phrone sanctitatem appellanit, ⁊ eum: qui hūc habitū habet, sanctum: hac ratione eum sanctū esse dicit, quem dij amāt: ⁊ qui dijs est amicus. Arist. aūt heroicam virtutem hāc appellat, ꝙ hō hac virtute fiat heros: quem gētilitas in deum verti credebat: verū, vt Plutarchus inqt, hac virtute nō homo corporeus, sed anima heros fit: quasi īter deos ꝯnumerāda. Est tamē (vt arbitror) differētia inter Platonem, ⁊ Arist. ꝙ Aristo. arbitretur aīam virtutem hāc posse assequi ex puris naturalibus, subtracta gratia gratū faciēte, sine omni particulari influentia: quam ipe nō cognouit. Plato vero in Menone ꝑpe finem nec hāc nec virtutē vllam arbitratur ipsam aīam assequi posse, aut doctrina, aut natura, nisi diuina sorte influxa: quam diuinā sortem catholici grām gratuz faciētem appellāt. Immanitas vero est habitus, quo anima nō elicit nisi ꝯtra rationem: nec alia nisi, quę appetitus sensitiuus vterqꝫ dictat, hoc habitu aīa nō agit, nisi ꝯtra rōnem: ⁊ si quid ratione agit, nō nisi casu agit, aut vi: hͦ habitu anima effecta est tota sensitiua atqꝫ irrationalis: hoc habitu Pithagoras dicebat animas migrare in ferinum corpus, hominēqꝫ cuius ipsa est, conuerti in beluam. Et quoniā hoc habitu homo immanis fit, ipsum immanitatē Arist. appellat: Plato vero in Euthyphrone ꝓphanitatē: ⁊ eum: qui hūc habet, prophanum: hūc esse ait, quem oēs dij oderint, qbus ꝑspicuum est ⁊ virtutes, ⁊ vitia post mortem remanere, ⁊ nō solū humanas, sed diuinas. Q̄ igit morales habitus remaneāt: dictuz sit hactenus. ¶ Restat nūc disserere si aīa post mortē pęnam, ⁊ gaudiū subeat ſm Aristo. Respōdēt post mortez animas nō aliter pati aut gaudere, nisi eo modo, quo sanctus et studiosus essentialiter gaudet, ⁊ ꝓphanus, immanis, ⁊ flagitiosus eēntialiter languet.

Cap. 14. Est enim (vt Pompon. inquit) duplex pęna eēntialis, quaz pęnam culpę appellāt, ⁊ accidētalis, vt afflictiua qua punitur flagiosus. Dicūt ergo post mortem ꝓphanoꝝ hominum animas pati pęnas, sed nō nisi culpę nō aūt accidētales. Sāctum vero non pręmiari nec gaudere, nisi pręmio atqꝫ gaudio essentiali: qđ est virtus ipsa, ⁊ illius delectatio. Uirtutes enīz mirabiles delectationes nobis efficiūt. Ex his dicūt bonum nō remanēre irremuneratuz, qa pręmio virtutis essentialiter pręmiatur: nec remanere tristem, cū studiosa delectatione aīa gaudeat: a qua virtus nō absoluitur. Nec maluz quoqꝫ impunituz, nam pęna essentiali: sciłz culpę ꝓphani anima punitur, patiturqꝫ tristitiā, quę vitia comitat. Ultra ergo ea, quę anima in vita reportat, nihil nec mali nec boni: nec pręmij, nec doloris animā habere dicunt: de felicitate cōtemplatiua nihil vltra: nisi qđ in vita lucrata est. Ego vero triplicem pęnam distinguo, culpę videlꝫ: quam essentialez appellat Pompon. quę nō est nisi vitium ipsuz: qđ in culpa est. Alia est pęna dāni: qua flagitiosus aliquo sibi bono propter vitium priuatur. Est ⁊ tertia pęna sensus: qua flagitiosus patit afflictiue. Q̄ igitur anima post mortem pęnam culpę patiatur, nemo debet dubitare, quoniā post mortē remanent habitus, ⁊ virtutes, ⁊ vitia: sed cum pęna culpę eēntialiter nō sit nisi ipsum vitium: qđ in culpa est: iure anima prophani hāc pęnam patiat, necesse est. Simili ratione, ⁊ ꝙ anima pręmietur post mortē essentiali pręmio: qđ est ipsa virtus: ⁊ ipsi cōcedunt, ⁊ nos probamus ex eo: quia virtus ipa, ⁊ humana, ⁊ diuina remanet, quod est eēntiale ipsum premium. Q̄ vero prophani anima post mortem pęnaz dāni patiatur, dupliciter declaratur. P̄mo ꝙ hęc virtute vtraqꝫ quę ſm eos est summaz bonum: priuata est propter vitia, ergo patitur pęnam dāni, quę non est aliud nisi alicuius boni priuatio, vnde quiā hęc anima est summo bono, qđ apud ipsos est virtus, ꝓuata, videtur pati pęnam maximi dāni. P̄terea ſm veritatem etiam ꝑipatheticam: vt superius declarauimus. Anima ꝓphani patitur pęnam maioris dāni q̄ sit virtutis priuatio: nam patitur ꝓuationem beatitudinis, quę intellectione dei: quę est ipe deus. Priuat ergo hęc anima duplici bono ⁊ virtute, ⁊ diuina ipa cognitione, quare non solum pęnam culpę patitur: sed maximi, ⁊ sūmi dāni: huiusqꝫ hęc ꝑipatheticus nō negaret. Utrum vero patiatur pęnaz sensus: hoc est pęnam afflictiuā vltra has pęnas: Albert⁹ vir doctissimus libro de animę origine asserit ſm Arist. illic esse pęnam sensus quasi ęquiuoce dictam. Nō enim ibi pōt esse sensus corporeus, materialis vniuoce dictus cum sensu brutorū: cum amiserit organum. Erit ergo sensus ęquiuoce: quo anima tristatur, cum aliquid appetit, qđ exequi nō potest. Anima enim prophani detinēs habituz luxurię, appetit ex illo habitu in corpore esse principiū, quo corpus vtatur luxuria: At cum defectu corporis ꝑncipiū esse nō possit, iure tristat. Hęc ergo tristitia animastica est pęna sensus ęquiuoce dicta. Hac rōne nos de pęna afflictiua solebam⁹ distinguere: quoniaz alia est corpe: qua corpora a corporibus pati solent: ⁊ hęc dicit pęna sensus vniuoce dicta: ⁊ hac pęna Arist. nō diceret animaz ꝓphani affligi: cum careat ⁊ sensibus, ⁊ corpe. Alia est pęna afflictiua animastica, quę ꝓpria est animę. Hac aīa ex vitijs affligit, ⁊ sibiipsi displicet: diciturqꝫ pęna sensus ęquiuoce dicta: hac Aristo. diceret affligi et corpa, ⁊ animas, quę ex corpibus opationes habēt. Nō enim hac pęna intelligētias pati assereret Aristo. cum illę sint extremaliter intellectuales, Animę aūt humanę cū sint intellectiuę: qa sunt quasi medię inter extremaliter itellectus, ⁊ corpora: ideo aīastica passione affligi possunt: quę est pęna sensus ęquiuoce dicta. Q̄ hęc sint bene, ⁊ ꝑipatheticę dicta, ꝓbamus: p̄mo; qa est aliquod extremum, quod pęnaz sensus nō patit nec vniuoce, nec ęquiuoce ſm Ari. vtpote hę substātię, quę mouent stellę: quęqꝫ quia sunt puri itellect⁹ nec vniuoce, nec ęquiuoce pęna sensus affligi possunt: est ⁊ aliud extremuz, qđ vtraqꝫ pęna affligi pōt, vt animalia, ergo si natura ꝓcedit ordinate: erit medium (vtpote anima humana: quę est inter hęc media) quę pęnā sensus subire poterit ęquiuoce dictaz) nō quidez corpoream, sed animasticā. P. Aristo. in substātijs separatis posuit gaudiū. Dicit enim deuz 10° Ethicoꝝ. gaudere optimo, ⁊ cogitatissimo. 12° vero libro p̄mę philosophię, ostēdit substātias supernas summope delectari, ꝙ intelligētia sit optimum ⁊ delectabilissimuz. T. c. 39.

Unde Auerroes auctoritate Alexādri inquit, ⁊ Alexāder dicit ꝙ nō est intelligēduz per voluptatē: voluptatem cōsequētem passionem: quę opponitur sensuali tristitię. Uoluptas enim quę est in intellectu nō est passio: neqꝫ habet oppositū: cum ista cōprehēsio nō opponatur ignorātię. Uoluptas enim ita ꝯsequitur cōprehensionem sicut vmbra corpus. Si igitur aliqua cōprehensio est: quę nullum oppositum habet, ⁊ nunq̄ est in potētia: tūc cōprehēdenti nunq̄ accidit dolor ꝓpter defectum cōprehēsionis: hactenus Auer. Eodē cō.

¶ Ex his apparet in humana anima posse esse duplicez dolorem, atqꝫ duplicē tristitiam: ⁊ per ꝯsequēs pęnam sensus ęquiuoce duplicem. Alteram: quę sequit ignorātiam. Alteram: quę sequitur vitium. Prima cōpetit sibi quatenus est res intellectiua. Secūda quatenus est res media iter pure intellectualia: ⁊ pure materialia, nec pęna ista est vitiū essentialiter, sed sequēs vitiuz vt vmbra corpus. Albert⁹ vero

dicebat

dicebat hãc pœnam sequi carẽtiam actionis vitiosę. Cum
enim aĩa per habitum desideret exercere vitium: qđ exer
cere non põt carẽtia corporis, iure tristatur pœna hac: quę
sequit̃ carẽtiam actionis fm vitium. Pœna ꝟo pᵒ non est
ignorãtia, sed sequens ignorãtiam. Unde (vt fruitio) qua
deus fruitur optimo, nõ est intellectio, sed fruitio, quã Ari.
aliquãdo delectationez, aliquãdo voluptatẽ appellat: ita
tristitia quę sequit̃ ignorãtiaz: nõ est ipsa ignorãtia: sed se-
quẽs ignorãtiaz. Aĩa ergo separata a nostro corpore sicut
bifariam delectatur delectatione. s. sequẽte operationez fm
virtutem, quę dicitur animastica delectatio: & delectatione
sequente beatitudinez: quę est fruitio optimi: sic bifariam
pœna affligi potest: pœna quę sequit̃ ignorãtiaz: & pœna sen-
sus ęquiuoce: quę sequit̃ vitia: quęq; dicit̃ animastica. Er-
go impiorum animę & pœnam culpę, & pœnam vtriusq; dãni:
& pœnam sensus saltem animasticã: quę ęquiuoce dicitur,
patiãtur necesse est. Pœnam ꝟo sensus vniuoce dictaz ex-
Te.c.64 cludit Arist. ab his aĩabus pmo de aĩa libro, Cum inquit.
dicere autem irasci aĩam simile est: & si aliquis dicat eam
texere vel ędificare. Illic enim Aristo. ab anima excludit
tristitiam, metuz, iram: & id genus, q sint cõmunes animę
& corporis passiones. Non aũt excludit intellectualẽ tristi
tiam & animasticã: quãdoquidem operationes fm virtutes
nobis efficere mirabiles delectationes, & animę ipsi dicat
in libro Ethicorum: quę delectationes nõ sunt corporeę: sed
animasticę: similiter speculatio etiam facit maximam de-
lectationem: quę nec est corporea: nec animastica: sed intel-
lectualis. Ergo oportet fm Arist. ꝯcedere pœnam anima-
sticam, & pœnam intellectiuã, & pœnaz corporeã. Sed quę-
res an pœna sequẽs ignorãtiam: & sequẽs vitia, sit pœna dã-
ni: & si est: tũc pœna dãni nõ differt a pœna sensus ęquiuoce
dicta. Respõdeo ignorãtiaz posse bifariã ꝯsiderari. Uno
modo, vt est priuatio boni: & sic tristitia sequens ignoran-
tiam sub hac ratione, est pœna dãni. Alio modo vt ignorã-
tia ponit aliquid in subiecto: vtputa aptitudinez, vel quic-
quid illud sit: & sic tristitia sequens ignorãtiaz nõ est pœna
dãni. Sed sequens illud positiuũ: qđ ignorãtia poneret.
Melius hęc distinctio dephẽditur in vitio: nam vitiũ po-
test bifariaz ꝯsiderari. Uno modo (vt est priuatio boni)
scilz virtutis: & sic tristitia sequens vitium sic cõsideratuz
est pœna dãni. Alio modo, vt vitium est habitus aliquid
ponens in anima: & sic tristitia sequẽs est pœna sensus ani-
lᵒ.5.Se-
natiõ.3ᵒ. mastica, siue ęquiuoce dicta. Hãc Iuuenalis aquinas ap-
pellat displicẽtiam, cuz inquit Exemplo quodcũq; malo
cõmittitur: ipsi displicet auctori. Prima est hęc vltio q
se iudice nemo nocens absoluitur: & reliqua. M. ꝟo Tul-
lius pro Milone inquit, & pœnaz semper ante oculos ver-
sari patent, qui peccauerint. Sed ambigeret fortasse quis-
piam contra ea, quę dicit Albertus. Dicebat enim pœnam
sequi vitia, quatenus inclinatur ad vitiosas operationes,
quas exequi non potens vitiosus, affligitur: nam pari ra-
tione virtutes relictę in anima inclinãt ad operationes fm
virtutes, vt dicit Aristo. ergo cum eas exequi nõ possit ca-
rentia corporis, iure virtutes videntur afflictiuę. Potest di-
ci q virtus non inclinat ad actionem, nisi vt inclinatio re-
gulatur a rõne. Uitium ꝟo inclinat pter rõnem: & qr post
mortem ratio nõ dictat executionem: cum illa nõ sit cõue-
niens: virtutes nõ inclinabũt: sed cõuersę sunt in ornamẽ-
ta aĩę: & disponẽt eam pro beatitudine contẽplatiua: vt su-
perius diximus: vbi declarauimus cognitionẽ dei intuiti-
uam in anima fieri nõ posse: nisi sit per virtutes: & potissi-
mum per heroicam eleuatę: ergo post mortez virtutes nõ
frustra remanent: & nõ affligũt animã inclinãdo illam ad
actiones: At vitia cõtra inclinando affligant, et impediũt
animã pro beatitudine recipiẽda, hucusq; peripatheticus

potest loqui. Sed verũ aĩę pphanorum possint affligi pœna
sensus illata ab aliquo corpore: vt sacratissimi Doctores as-
serũt: & Plato cõpluribus locis affirmat: pma frõte Arist.
ex his quę scripsit, negaret: q̃nquidẽ igneum illud corpus
agere nõ potest, nisi per cõtactum: vt in libris de gñatio-
ne asseruit. At cõstat corpus spũm tãgere non posse: q ea
sese tãgant: quorum vltima simul sunt, vt libro Physic. 5ᵒ as-
seruit. It. Ea solũ agere & pati possunt: quorum est cõmu-
nis materia: vt de gñatione liᵒ tradit. At corporaliũ & spi-
ritualiũ cõmunis materia nõ est, vt libro Metaᶜᵉ xjᵒ scri-
bit. It. Anima, vt aĩa, a corpore nõ patit̃ nisi inquãtuz re-
cipit ab illo spẽm: per quaz ipm cognoscit, vt scribit 3ᵒ de
aĩa: quare si ignis ageret in animaz: anima ab illo patiẽdo
soluz cum cognosceret. Hãc positionez Firmianus tenet, lᵒ 7.ca.21.
cum inquit: animę cum in se nihil habeãt soliduz & cõtra-
ctabile, a solidis & corpalibus nullã vim pati possunt: sed
quia in solis spiritibus viuunt, a solo deo tractabiles sunt:
cui virtus & substãtia spiritalis est. Sed tamẽ docent nos
sanctę lrę quẽadmodum pœnas impij sint laturi: & naz quia
peccata in corpibus cõtraxerũt: rursus carne induẽtur, vt
in corpibus piaculũ soluãt: hactenus Firmianus. Tertul-
lianus quoq; in Apologetico idem asserit. Auicẽ. pipathe- Cap. 46
ticus 9ᵒ libro suę Metaᶜᵉ ait alas impiorum cremari, quate-
nus apphẽdant ignem sub rõne discõuenientis: veluti qui
somniat aliquãdo phantastice in somno apphendẽs aliqđ
sub rõne terribilis maiori cruciatu exardet, q̃ si in vigilia
ex psentia eiusdem cruciaret̃. Sed, vt diximus, fides no-
bis sit argumẽtuz: qua Plato semp in diuinis rebus vsus
est. Cuz enim res diuinę sensibus nõ subiacẽt, pcepit Pla
to in Tymęo, vt vteremur maiorum auctoritate: quare cuz
nulla sit auctoritas maior, q̃ sanctissimorum doctorum: qui
christianã veritatem sanguine, & miraculis cõfirmarũt: ex
horuz auctoritate credere debemus alas pphanorum homi-
nuz pati etiã ab aliquo corporeo: vtpote ab igne, qui pro-
prie fm medicos, est magis expurgatiuus, et separatiuus
cęteris elemẽtis. Dicamus ergo animã, vt aĩa est, quadri-
fariam esse illimitataz. Uno modo fm locum, q. s. vt aĩa
est, nulli loco sit astricta: quẽadmoduz superius diximus.
Alio modo fm operationez, quoniã vt aĩa potest operari vbi
vult, & nõ solum in hoc loco. Tertio est illimitata fm gra-
dum pfectionis: quoniã, vt aĩa debet pręesse vniuersę na-
turę corporeę, & nulli corpori esse submissa. Quarto est il-
limitata fm apphẽsionem: quoniã est apta apphẽdere bo
num & malũ: bonum quidẽ, vt bonum: & malũ, vt malũ.
Nõ tamẽ, vt aĩa apphendit bonum, vt malũ: vel malum,
vt bonũ. Sanctissimus ergo vir Thomas ignem infernuz
quadrupliciter pœnã inferre aĩę asserit. Primo inquiũtum lᵒ 4ᵒ cõ-
ab ea aufert illimitationẽ loci: & hoc illam detinẽdo, vt ne tra Gent.
possit alia loca petere: quę sua natura petere apta est. Se- cap. 90ᵒ. &
cũdo auferendo illimitationẽ in operãdo: quoniã facit vt quol. 2ᵒ.
nõ vbi vult operetur: quẽadmodũ fm eius nãm operatiua 13ᵒ. Et in
est. Tertio auferẽdo illimitationẽ apphendẽdi: quoniam questiõe
cõpellit, vt aĩa ignem cui assistit, vt nociuuz, atq; terribi- disputata
lez rem apphẽdat: quem ex illimitatione apphendẽdi ipsa de aĩa. q. 21.
apphẽderet, vt bonuz, & voluptatiuum. Quarto auferẽdo
ab ea illimitationẽ perfectionis: nam sua nã pręest igni, &
vniuersę naturę corporeę: at tunc ignis aĩę pręesse videt̃. er-
go pœnam sensus, ignis huiusmodi quadrifariã infert aĩę:
quam ipsa maximã esse dephendit, q sibi id omne aufe-
rat: qđ est illi, vt aĩa nãle. ¶ Ex his delerentur obiectiones,
prima quidez, q licz corpus nõ tãgat spũm tactu quãtitatiuo,
tãgere potest potẽtia atq; virtute, veluti cęlum tãgit intel
ligẽtiam. Secũda etiaz diluit̃, q Arist. loquat̃ de actione:
qua agẽs ꝯuertit passum in eius nãm. In hac enim actio-
ne cõis materia est. Tertia rursus tollitur q ignis agere

potest in animas, vt res, & vt intētio: quādo agit vt res, potest inferre pēnā: quādo agit vt intētio, agit spēm. ¶ Sed queres an pipatheticus posset hec cōcedere. Videt enim prima frōte q nō. Dubitaret enim primo qualis nam esset hic ignis animarū impiorum afflictiuus: an elemētarius, an alterius rationis. Secūdo si elemētarius, quo nam pacto intra terre ima genitus esset, & e quo agente. Tertio vnde hic ignis haberet pprietatem hāc, vt ipse possit impiorum aīas afficere pena sensus: ceterorum nō. Tertio cur potius ignis hāc pprietatem habeat, & nullam aliorum elemētorum. Theologus (vt Thomas vir doctissimus) talem ignem esse elemētarium asserit, cum ceteris ignibus eiūdem speciei: qd Aristo. asserit Topic. pmo, cum inquit: oēm aquam omni aque esse specie eādem, ergo & oēm ignem. Ad 2ᵐ dicit Theologus (vt Thomas talem ignem factū esse a deo intra terre ima ex ordine diuine iustitie) vt esset istrumētum diuine iustitie: quo malorum anime cruciarētur. Peripatheticus aūt diceret vnum elemētum ex ordine nature vniuersi fieri posse in regione alterius. Videmus eniz ex ordine vniuersi in regione aeris fieri lapides, & aīalia, & id genus: videmus in subterraneis locis ignes fieri, vt apud ethnam, Quare dicere potest intra ima terre fieri ignes, q terra illa facile in ignē verti possit: & ex ordine nature vniuersi perpetuo fieri ex illa terra ignem ppter bonum vniuersi: quo impiorum anime puniātur, vt Auicē. dicit. qr quātum de terra cōuertit in talē ignem: tātum de ea aliūde generat: hec nō sunt aliena a pipatheticis: qui ppter bonum vniuersi, & ex ordine nature vlis cōcedūt graue ascēdere ad replēdum vacuum: & leue eadem causa descēdere. Ad 3ᵐ dicit Theologus talē ignem nō quatenus est ignis agere in animā: sed vt instrumētū diuine iustitie. At pipatheticus diceret q queādmodum ignis elemētarius: qui sua natura est corruptiuus, per cōmixtionem radiorum stellarum efficit pfectiuus, & salutiferus: vt patet de eo igne, qui descēdit ad nos cum solis radijs (vt Albertus inquit in libro de Celo exponēs que Alexāder dicit) ita ignis intra terre ima cōtentus pprietate loci reddit aīarum impiorum afflictiuus: videmus aquas balnearum pprietate loci miracula fere quādo fecisse, vt nos obseruauimus: que aqua sua natura nō faceret: sic ignis hic pprietate loci vim talē habere posset, qua aīas impiorum affligere posset. Diximus n. aīas impiorum affectu viciorum quasi per nām ima terre petere: quare pipatheticus dicere posset animas has ad eum ignem latas esse, qui quasi in terre nām versus est; & ab eo pati realiter, & ppetate ignis talis: & impetu, atqz peculiaritate viciorū: hactenus pipatheticus. Que vo sanctissimi viri dicunt: sunt vera: & dictu facillima: quādoquidem (vt Boetius inqt 5° de ɔsol.) oīa puidentie diuine subduntur. Ideo melius est dicere hec esse ex ordine diuino: qui in diuina puidētia cōtinet. Ignis enim ille factus est a deo ex ordine diuine iustitie: qui in puidētia est, ille ignis factus est (vt instrumētum diuine iustitie) vt per ipsum impiorū anime iustificētur. Nō enim vt ignis, & vt nāle corpus id facere posset, nisi sic facere esset a puidētia īstitutū. Et cum dicebat cur potius ignis hoc facere debeat: Phi dicerent ex tribus: pmo q ceteris elemētis ignis sit elemētum actiuius. Scdo q ceteris elemētis sit spūalius: & nature spirituali vicinius: & aīe ceteris pportionalius. Tertio q magis sit purificatiuus, & dissimilarium magis separatiuus. Similarium vo magis ɔgregatiuus: At Theologus pro veritate diceret magis ignem hec facere, qa sic est ordinatū a diuina puidētia: cuius ratio humanum captum excedit. Quod igit aīe post mortē penam sensus pati possint, & multiplicē delectationē, & quō diuersimode Philosophi, & Theologi hec asserant, ex hisce perspicuum est.

4° senten. di. 44

¶ Soluit 9ᵃ. q. & declarat aīa post mortem si cognoscat singularia, vt amicos, filios, ppinquos, necnō & mutationes, que emergunt in illis: rursus an cogscat ea singularia, que postea perpetuo emergūt. Cap. LXXIX.

Reterea maxima. q. est si aīa post mortem ea singularia cognoscat, que in vita nouit: & si de nouo alia apphēdere possit, & mutatiōes, que illis emergūt: peripatheticus, qui fortasse nō abhorreret distinguit duplices spēs, alias que aīe īsunt vi separationis: alias, que aīe īsunt vi vnionis ad corpus. Sūt eniz res quas cognoscit, duplices: alias, quas cognoscit vi separationis, vt meritū, penam, locum, & cetera: que superius diximus. Alias vo, que cognoscit vi vnionis, vt res nāles: hinc alie sunt spēs, qbus illas, & alie, quibus has res cogscit. Spēs qbus, illas cognoscit, accipit a superis substātijs, lumine diuino ipsam disponēte. Spēs vo, qbus has apphēdit a phātasmatibus accipit lumine intellectus agētis ipsam afficiente. Tūc pipatheticus asserens hāc distinctionē diceret aīam post mortē intelligere singularia: quarum spēs hēre potest: qr igit post mortem corum singularium spēs hēre pōt, que intelligit vi separatiōis: ideo post mortē illa intelligit: vnde apprehēdit locū, ad quem delata est, & vnde exiuit, & se exisse, & penam, & pmium, & id genus. Rursus qa eorum, que intellexit in vita, spēs seruat, et spēs vt silitudo repñtat per se vle, vt effectus repñtat singulare, a quo pducta est: hinc post mortem eorum, singularium spēs detinēs: e qbus spēs genite sunt, pōt intelligere singularia: quorum species detinēt: verum nō itelligit illa in phātasmatibus, sed in se: qa post mortē nō intelligit intellectione cōuersa ad phātasma. Alij pipathetici dicerēt nullo pacto post mortē aīam itelligere nisi singularia: que intelligere pōt vi abstractionis atqz separationis: nā cetera singularia nō itelligebat nisi in phātasmatib⁹, vt ego nūc amicum intelligo: quem Rome olim apphēdi. Cum igitur spēs nō repñtent vt effectus nisi singulare in phātasmatibus: ideo cessante phātasmate singulare, aīa itelligere nō pōt. At sanctissimi viri: qui dicūt aīam posse itelligere nālia & per spēs ab eis causatas, & per spēs a supis defluxas, dicerēt eam posse itelligere, sed nō nisi per spēs influxas & nō semp: sed fm diuinā permissionē: quare fm pipatheticos aīa ea, que hic emergūt, vel emerserūt, nequaqz itelligere poterit. Scdm vo Theologos, & veritatē deo pnūtiāte, per alium modū, qz per spēs a nālibus defluxas itelligere pōt, vt sanctissimus doctor Tho. exposuit. At nunc pipathetice dicēdū est, rerū nālium vlia in vli aīam post mortē itelligere: vtpote per spēs ex illis acqsitas. Verum alio modo, quo itelligebat illa in corpe: qñquidē illa vniuersa nō itelligebat, nisi in phātasmatibus, post mortē in singularibus vt hūt esse simplr. At singularia: que intelligebat vi vnionis, vt amicos, ppinquos, & mutationes ɔtingētes in eis nō apprehēdit, cum hec itelligere nō pōt, nisi in phātasmatibus. Singularia vo vi separationis intelligibilia hīt itelligere pōt ex influxu spēm illa repñtātium: hec pipathetice fortasse dicēda sunt. Vnde, & Tho. bonam rōnem attulit: nā aīe separate fm modū essendi segregate sunt a ɔuersatione viuētiū. Cōiuncte vo ɔuersationi spūalium substantiarum: que sunt a corpe separate: quare nāliter ea, que hic agūtur: cognoscere nō pñt: an vo per alium modū cognoscāt: trāscēdit captū pipatheticū. Ari. enim p ethi. inqt. Imo fortasse querēdū verū hi, qui decesserūt, boni alicui⁹, aut mali participes sunt. Videt. n. & si qcqz ex his ad illos ptineat siue bonū siue ɔtrarium: leue qddā, ac paruū vel simpliciter ipsis esse: deniqz neqz tātū, neqz tale, vt beōs efficiat, qui nō sunt, vel illis, qui sunt: auferre btitudinē queat. vbi pz Ari. log de mortuis, vt Plato logt, qui vbiqz mortuos

pª par. q. 89. art. 4. & 8°.

pª par. q. eadē ar. 2.

alas a

alias a corpe separatas appellat. Ergo fm Ari. si quaz e orum, quę hic fiunt, aia cognitionem habeat, illa est parua: quia in vniuersali, z ꝯfusa: qua cognoscēdo hoiem cognoscit amicos z cęteros singulares homines: et qua cognoscendo motum oēs mutationes, quę hic fiunt, cognoscit. 10. q. soluta
Ca.78. est, cum de pena z gaudio aiaꝝ separataruz locuti sumus: ideo de ea hactenus dictum sit.

Undecima. q. soluitur, z declaratur an anima separata cognoscat aliam animā, vtpote amici, vel filij: z an eaz alloqui possit. Cap. LXXX.

Ursus. q. non parua est, si anima separa alias aias cognoscat, vt amicoꝝ, filioꝝ, ꝓpinquoꝝ, z similiuz: z eas alloqui possit. Plato cōpluribus locis, vt in Gorgia auctoritate poetarum Acarontis aiaz cęteras aias cognoscere, z eas alloqui Minoem etiā illas iudicare concedit. Oēs quoqz poetas scimus nō semel cantare Venerez Iouem, Iouez cęteros deos alloqui: quos reuera, vt Plutarchus inquit nō sunt hoies, sed heroum aię. Peripathetici negare non possunt aiaz post mortē seipsam cognoscere siue per eius essentiā se cognoscat ex vi separationis, siue per speciez ab ipsa deflaxam lumine diuino ipsaz afficiēte: siue per spēm e superis substantijs ꝓductā: semꝑ arbitror eos dicere separatam aiam posse seipsam cognoscere: z qm cęterę aię sunt fm eundez essendi modum, iure per essentiā suā cęteras cognoscere pōt, nō tñ quo illę sunt amicoꝝ, vel filioꝝ: cum per essentiaz suam amicos, vel filios nequeat cognoscere. R. potest dicere eas cognoscere per essentias illarū, sicut superas substātias apprehendit apprehensione, quę est ipsa res apprehensa: qua rōne pōt aia hęc cognitione, quę est res apprehēsa, vtpote per essentiā rei, cęteras aias apprehēdere: insuper vi separatiōis posset illas intelligere per species a superis deflaxas: nunqȝ tñ illas apprehēdit, quo sunt vel amicoꝝ vel filioꝝ nālr. s. apprehensione: nisi per alium moduz, vt diuus Thomas exposuit compluribus locis: quē moduz peripatheticus nō cognouit. Utruz vo alloqui altera alteram possit, Theologi dicunt alterā alteraz alloqui posse nō exteriori vbo: sed interiorē: quatenus altera in se cōceptus format, eo ordine, quo loquendo extrinsec⁹ formaret: z ita illos sic cōpositos cognoscendo, diceret alteram alterā loqui. Uteruz hoc dici nō pōt, nisi supponamus aiam post mortem intelligere posse singularia: circa quę locutiōes sunt: Sed cū aia post mortē solum ea singularia cognoscat: quoꝝ vi separationis spēs a superis substātijs accepit, ideo fm peripatheticos in his soluz aia aiaz alloqui posset: De singularib⁹ vo: quoꝝ cognitionem nālem habuit in vita: cum illa non amplius cognoscat, diceret in his alterā alterā alloqui non posse. At theologus, qui per alium moduz asserit ea posse cognoscere: de oibus loqui posse non dubitaret, maxime deo permittēte. At si de vlibus locutiōes esse possunt, forasse prohiberet nihil in his alteram alteram alloqui posse. Et si dicas aias habere voluntatē tam immutabilez: sed in locutione voluntas est mutabilis, posset dicere aiam habere voluntatem imutabilez circa ea quę egit, vt forma corporis, vtpote circa virtutes, z vitia. s. carentia corporis: circa ea, quę intellectiua sunt, pōt habere voluntatē mutabilez, ex quo pz alterum alterā posse docere, nō qdez ea, quę intelligibilia non sunt nisi vi vsionis: sed ea, quę intelligibilia sunt vi separationis. Hęc cōiecturabilr dicere possum⁹: z qdē his, quę Aristo. dicit, nō ꝯdicendo: Utrum vo sint catholice dicta: sanctissimis doctorib⁹ relinquo: satis mihi est in puris nālib⁹ cū Pomp. disputare. hic. n. arbitratr Aristo. velle aias nō remanere post mortē: qz nihil de ei⁹ statu post obitum locutus est: Ego vo arbitror eū fuisse locutū quousqz rō nālis eū potuit regulare. Sed qz hęc, quę de aia assignātur post mortez: nō possunt rōne nāli regulari: iure pretermisit: nos vo nō per rōnes nāles, sed ꝓtim per fidem: quę in his potissimū argumētum est, ꝓtim cōiecturis rōnabilibus: nō tamē eis, quę ipse dicit aduersando: hęc exercitij causa subiecimus. nam si nos hęc probare non possumus: Pompo. ista minime refellere poterit.

Duodecima. q. soluitr, z declaratr si aia pōt locum dimittere: vbi stare deputata est, z nobis apparere: z si imutabiliter vult, quicqd vult. Cap. LXXXI.

Agna. q. semꝑ fuit an aia, quę certo loco post mortez deputata est, possit ex illo exire, z nobis apparere: Gentiles nō dubitarūt in hoc. Cęsar. n. apparuit Cassio z Bruto. Alter arcadum apparuit alteri: catholici nō modo credunt hoc, sed pluribus miraculis confirmarunt. Peripatheticus diceret aiaz e suo loco recedere non posse, qm ad illuz qsi natura. s. impetu vitioꝝ ferebatr: ꝓpterea nec nobis apparere posse assereret: ea vo, quę apparent phantasmata esse diceret, de qbus Aristo. logr in libro de somno: z nos supra aliqua diximus: possent bonā rōnez reddere. Prio ex pte aiaꝝ, qꝫ aię. s. separatę post mortē ab hoium cōuersatiōe separatę sint, z solum substātijs separatis applicatę ad illasqz conuersę: vnde z primo ethicoꝝ inquit Aristo. inter viuos z mortuos ciuilium operū cōicationez esse nō posse. Scdo ex pte nostri: nam nostra cognitio est per sensus, rebusqz ex ipsis sensibilib⁹: quibus pz hō aias hoibus nāliter apparere nō posse, nec loca deserere: qbus deputatę erant. Theologi vo per diuinam dispensationez has, z deserere loca posse saltem ad tempus, z nobis apparere complurib⁹ miraculis comprobarunt: Quod z Gentiles ipsi hystorijs cōplurib⁹ affirmāt, vt Ualerius z alij. Utruz vo habeat separata aia voluntatē imutabilez, ipsi peripathetici circa actiones nō negarent, vtpote corporis defectu: cuius presentia ad agendum aię necessariū est: vt ꝓximo caplo diximus. Catholici vo imortalitatē hāc esse ex ipsius impij aię obstinatiōe assereret: Circa quę vo habent mutabilez, nos ꝓxlo capite explicauim⁹: z qꝫ catholici hāc nullo mō eā hīe posse asserāt nisi premittēte deo: aiaduerte tñ theologos has, z plures qōnes longe desiderabiliores determinasse: z qdez diligētius, verius, z certi⁹: nos vo has volumus sufficere, nec asserēdo, sz soluz disputando de eis dicta hęc sint: hactenus de Pompo. 9ᵃ rōne.

Decima Pomp. rō disputatr: z de ordine aiaꝝ fm latitudinez ꝑfectionis determinatr. Cap. LXXXII.

In disputatis, quę ad rōnē Pomp. nonā attinet, restat nūc redire ad reliquas eius rōnes, qbus eius opinionē ꝓbabat. Argumentatur ergo decimo aiam simplr mālem, fm quid vo imaterialem, qꝫ in ordine animarū teneat supremum gradum totius latitudinis illarum in abstractione: qmqdem aia plantaruz nihil abstractionis habeat: Utrum supra hac non nihil imaterialitatis habet anima zophyticoꝝ animaliuz, qꝫ tactum z cōfusam imaginationem habeat, supra hac adhuc magis aia ꝑfectoꝝ aialiuz, qꝫ habeat hoꝝ aia cognitionem aliquā rerum in absentia: supra hac cogitatiua, qꝫ magis adhuc spiritualiorem habeat: supra hac intellectiua: quę adhuc spiritualiorez hēat. Sed hic ordo friuolus est, cum cogitatiua non variet gradum: est enim fm omnes qui de cogitatiua loquūtur, vna pars ipsius sensitiuę anime: ergo non ponit in numero graduum. R. Aristote. 2ᵒ de anima libro constituens gradus T.c.37. penes quorum variationem latitudo variatur. In primo t.38. gradu constituit vegetatiuum. In secundo vo sensitiuum: Intellectiuū vo nō vult esse ponendum in hac latitudine,

vnde dicit περὶ δὲ θεωρητικοῦ νοῦ ἕτερος λόγος. hoc est de spectatiuo autē intellectu est altera rō: qm̄ vt exponit Simplicius non ponit̄ in latitudine ceterorū graduū aīe: quū illi gradus sint ex mā, ⁊ semine: hic extrinsecus accedat. Constituēs vō gradus ipsius sensitiui: qđ sensitiuū ponebat̄, vt vltimus gradus aīcorū. i. qui ex semine traduntur: inquit, ⁊ sensitiuorū, ī hęc qdē, hnt fm locū motiuū: hęc vō non hnt. τελευταῖον δὲ τὸ ἐλάχιστους λογισμὸν καὶ διάνοιαν: οἷς μὲν γὰρ ὑπάρχει λογισμὸς τῶν φθαρτῶν, τούτοις καὶ τὰ λοιπὰ πάντα, οἷς δὲ ἐκείνων ἕκαστον, οὐ πᾶσι λογισμός. idest vt verbum verbo reddam. Ultimum aūt ⁊ minimū ratiocinationē, ⁊ rōcinatiuā: qbus qdem. n. inest rōcinatio corruptibiliū, his ⁊ reliq̄ oīa insunt: qb⁹ vō illorū vnūqđq3, nō oib⁹ inest rōcinatio.] Ex his apparet fm Aristo. pmū gradum sensitiuorū eē eorū, q sensum tm̄ hnt. Scđm vō eorū: qui vltra sensum hnt motiuū. Tertium deniq3 eorū, qui vltra hęc hnt logismū. i. rōcinationē, ⁊ dianoeam. i. rōcinatiuā, siue cogitatiuā, vt hoīes: qz quatenus sensitiui sunt, vident̄ eē in vltio gradu illorū, q vltra illis duo habeāt dianoeam, qua, vt aīalia profectissima rōcinant̄, ⁊ discurrūt: sunt: qui h dixisse Aristo. dicant ppter pygmeos, q aīalia sunt p dianoeā. naz pticulariter discurrunt, ⁊ rōcinant̄, hoīes aūt q per itellm sunt, alteri⁹ pūderationis erūt ab hac latitudine, ppea dixit de itellu eē aliā rōnem, qz nō spectat ad latitudinē sensitiuorū: ⁊ assignans cām hui⁹ ordis, inqt: qb⁹. n. inest rōcinatio corruptibiliū. i. qbus inest dianoea de numero corruptibiliū, ys ⁊ reliqua oīa insunt: qb⁹ aūt illorū vnūqđq3, nō oib⁹ inest logism⁹. i. dianoea. Addit vbū corruptibiliū: pp nōnullos dęmones corporeos vt Calcidius ⁊ Apulleius, ⁊ cęteri Platonici dixerunt: qbus inest logismus, ⁊ dianoea: ⁊ non sensitiuū: nec dixit h pp cęlum, vt exponit Auerroes, s3 pp hōs dęmones, quos inter aīalia enumerarūt Platonici, vt exponit Plutarchus. Ecce q Aristo. intellectiuū, quo hō cōstituit̄: non enumerat inter cęteros gradus aīarū: qđ non aīaduertens Pomp. in opionē illaz falsaz tradit̄. Immo ex his Aristotelis vbis clarissime p3 intellectiuū nō eē de gn̄e, nec de latitudīe cęterarū aīarū. P3 ēt nō bn̄ dixisse eos, q minimū ⁊ vltimū crediderūt eē intellm. naz Aristo. nō de intellectu illud dicit: s3 de rōcinatiuo: qđ dianoeticū appellat: hoc. n. est vltimū in vniuersa sensitiuorū latitudine. P. Si latitudo Pōp. esset ɔueniēs, adhuc vltra hos gradus eēt addendus alius. s. aīa q eēt simplr imālis: ⁊ s3 qđ māliter cū nō possit esse cęlestis alterit intellectiua ipsa aīa. Quare hęc Pomp. latitudo vel ẽrit ɔ ipm: vel ẽrit ɔ Aristotelez.

Ultima Pompo. rō disputat̄: ⁊ declarat̄ auctoritas. 12. libri metaphysicę de beatitudine: Et redditur cā cur Aristoteles nō locutus est de beatitudine aīę post mortem in libris sciētificis, s3 in aliqs libris: ⁊ cur de statu aīę separatę pauca dixit: s3 solū semīa sparsit. Cap. LXXXIII.

Pręterea vltimo Pompo. positionē ei⁹ pbat q Arist. 12. metaphy. beatitudinē hoīs paruo tp̄e durare dixerit, qm̄ nō vltra vitā: q̄ exigna est, vbi aīa eēt perpetua hoīs beatitudo esset perennis. Ostendit ēt eo loco nō fecisse drīaz de hoīe ⁊ aīa, qz quę dicit de hoīe, voluit esse intelligenda de aīa: nam non fecit de deo ⁊ de cęlo drīa, intelligens de cęlo, quę dixit de deo. P. (vt dicit) si eo loco de aīa nō loquit̄: vbi fuisset locut⁹: est. n. ille pprius locus. P. argumētatur, si aīa posset ea beatitudīe effici beata, qua deus est, efficeret̄ deus. Demum in tanta re, cum nihil dixerit, esset accusandus. Sed iā supius hęc fuerunt perpulchre declarant̄: tn̄ breuibus repetamus: ⁊ pmo q Aristo. 12. li. metaphysicę loquit̄ de hoīe, qui aīa cōstat, ⁊ corpore, hunc. n. ea beatitudine, qua dij beant̄, asserit paruo tp̄e esse beatū qm̄ non nisi in extremo vitę, vbi longis virtutib⁹ longisq3 studijs tandez peruenit ad heroicā virtutē mediante qua ipse deo copulabit̄, ⁊ efficietur heros, siue (vt Platonice loquar) sanctus. Dixit autez hoc ppter nōnullos platonicos, qui putarunt beatitudinem nō assequi hoīez nisi post resurrectionez, quā postea hō perēnem habebit: At cum ipse resurrectionez fieri posse neget pmo de aīa libro, propterea dixit beatitudinē eam: qua dij ipsi beantur hominī paruo tp̄e inesse: cum nō nisi in vita: ⁊ quidez post heroicę virtutis adeptionē. Cum vō dicit Aristo. nō fecisse drīam inter hoīem, ⁊ aīam: pace sua dixerim hoc falsum est, quia Aristo. vbiq3 fecit drīam: nam Plato voluit hominez esse aīam, Aristo. negat, l3 in moralib⁹ aliqñ Platonice loquēdo appellet hoīem aīaz. nec est verū eo loco nō fecisse differentiā inter cęlum ⁊ deū, qm̄ nō dicit deum esse animal sempiternum, optimum, sed ζῷον ἀΐδιον, hoc est viuens ęternum. ζῶος eniz viuens, ⁊ ζῷον etiam viuens dicitur: ob quod viuēs, vita, ⁊ perpetua duratio, atq3 sempiterna deo hoc est cęlo diuino existit: quasi dicat deuz esse viuens per essentiā, participatione cuius cęlum diuinā viuit: Ubi p3 Aristotelez fecisse drīam inter deū, ⁊ cęlum: cuz dicat deū per essentiā viuere, cęlum participatione. Cum vō dicit si de aīę beatitudine eo loco non est locutus, vbi fuisset locutus, cum. n. ille sit pprius locus, ⁊ ibi non loquitur: nullibi ergo loquit̄, ergo illam nō sentit. Dico locuz pprīū esse de aīa librum, qui est medius ⁊ mathematicus de rebus medijs agens. Signuz aūt est q qōnem hanc eo libro mouit. Cum igit̄ ad euz librū spectat qđ: videt̄ qōnis eiusdez determinationē ad eum librū spectare. Cur vō in libris sciētificis qōnem hanc nō decisit, est q libri illi pcedunt per cās, vel effectus, hoc est per demonstratiōes. Cuz igit̄ res hęc non possit demonstratione definiri: in scientificis libris hanc abiecit: ppterea asserit Albertus eo libro, quē de origine aīę conscripsit, Aristo. libro de natura deorum qōnem hanc definisse: cum eo libro nō scientifice processit, quem asserit esse legitimum Aristotelis. Ego vō siue ille liber sit Aristotelis, siue nō: assero qōnem hāc Aristotelem in his scientificis libris nō potuisse determinare, q in eis procedat ex his: quę nostris subiacent sensib⁹: ppter hāc eandē rōnem de statu aīę post mortē pauca declarauit. Sparsit autē semina, qm̄ declarauit ipsam nō mori cum corpore, vt ex multis rōnibus nos probauimus: ⁊ probabimus: ex his seminibus dedit nobis viam, vt dicamus aliqua sicut diximus saltem cōiecturabilr. Ex his apparet eū non esse accusandum si in tanta re tacuit: qm̄ vbi nō potest dicere fm sui philosophandi modum, nec per rationez, qua ipse philosophatus est: satius fuit ipsi tacere. Patet etiā aīam, quę eadem numero beatitudine, qua deus est, beatur, non effici deum, l3 Themistius, ⁊ gentilitas cōcedant: qm̄ non eodem modo beat̄ sicut deus, l3 eadem beatitudine numero: qm̄ deus illa beat̄ per essentiaz, aīa aūt per copulationem, qua sibi deus copulatur: vt superius plixe dictuz est. Et de rōnibus Pompo. hactenus.

Q hęc, anima est imortalis: non sit probleme neutrum: imo sit conclusio per se demonstrabilis: ⁊ demonstrat̄ hic multis rōnib⁹: ⁊ q Plato nō opinādo, sed asserēdo imortalitatem, sit locutus. Cap. LXXXIIII.

Enum Pompo. pro vltima eius mēte, prope etiaz veritate tria dicit. Pmo de imortalitate aīę esse pblema neutrum, q vtraq3 ex pte sint dialecticę rōnes. Scđo dicit de imortalitate aīę esse articulum fidei: ideo nō esse probandam asserit, nisi per media credita: quę fidei propria sunt: alioqn nō pcederet nisi per extraneā: ⁊ nō p ppria arti: qui illam probaret. Tertio dicit q l3 Plato tanta de

T. c. 41

Contra ea quę dicit ca. vi°.

imortalitate aię scripserit firmitatē tñ nō habuisse existimat, vt ex fine apologię colligit, vbi illam sub dubio relinquere videt. In Tymęo vō cū pposuisset de ea dicere, quasi se excusans dixit satis sibi esse si in re tā difficili verisimilia dicat: ppea dicit plura magis opinādo, q̄ asserēdo esse locutū. Hęc ille: quę nec vera sūt, nec sibi cōstant. Qꝫ qdeꝫ nō sibi cōstent, pꝫ. nā articulus fidei nō pōt pbari, vt ipse dicit, nisi per pŋa fidei. Ergo nō per rōnes dialecticas, aliogn magis per extranea pcederet sic pbans, q̄ ille, qui eū pbaret demonstratiue. Qō si nō pōt pbari per rōnes dialecticas, minime erit pblema neutrū. ℟. De articulis fidei nō neutro modo opinamur, imo ipsos firmiter credim⁹. Ergo si de imortalitate eēt pblema neutrū eā nō firmiter crederem⁹, quare nō est articulus fidei. ℟. Cū dicit articulos fidei nō esse demōstrabiles, falsum asserit. nāꝫ pbari pñt ex pncipiis per se notis in theologia, sicut pclusiones physicę demōstrant ex principiis per se notis in physica. lꝫ sit dicta, q pncipia theologica in theologia sunt p se nota lumine superioris sciētię. s. dei ⁊ beatoꝝ: at principia nālia sunt per se nota, aut ex supiori scīa: aut lumine na-

p° pte.q. turali, vt Thomas inquit, hac rōne sancti doctores asse-

p° ar°.2. runt theologiā esse pprie sciam. ℟. Errat cū inquit articulos nō posse demōstratiue pbari: qꝛ pbatio esset per extranea. nam lꝫ sic pbans erraret quo ad modum pbandi: tñ nō erraret in pbādo: pbatū. n. Aristo. 2° lib. de cęlo: terrā sphericā eē ⁊ per physicas, ⁊ geometricas demōstrationes: nō tamē errauit in pbando: lꝫ per extranea pcessit. ℟. Dicerē eū errare, qui articulis crederet, nō, vt traditi sunt a sanctis: sed, vt demōstrantur: vt lucidissimus doctor Egidius asserit: qui vō crederet aliquē fidei articulū: nō quideꝫ, vt sibi demōstratuꝫ, sed, vt traditum a sanctis viris, postea pro declaratiōe eū pbaret etiā demonstratiue, arbitror eū meruisse. Qꝫ vō nō sit problema neutrū, sed cōclusio demonstrabilis, ex per se notis demōstrauimus, ⁊ rursus demōstrabimus. nāꝫ per se notū est, oēm formā existentē in aliquo subiecto, a quo depēdet in eē ⁊ pseruari, nō agere, nisi actiōe cōpositi: hoc. n. lꝫ rōne pateat, qꝛ. s. forma naturaliter nō agit, nisi ṡm hoc esse, qō habet: sensu etiam constat, cum nullā videamus formā taleꝫ: cuius actio non sit cōpositi: nisi quis det instantiā de intellectiua, de qua est quęstio. At intellectiua anima nō agit operatione compositi: non. n. operatione corporis, nec alicui⁹ partis corporis, ergo nō depēdet ab eius subiecto: quo cōcesso sequit illā nō corrūpi corruptiōe sui subiecti. ℟. Nulla forma existens in subiecto, e quo depēdet in esse simplr, agit contra inclinationē illius: hoc est per se nota, ⁊ cōtra eā nulla pōt ferri instantia, nisi de re, quę est in qōne: qualeꝫ ferre possum⁹ cōtra principia demōstratiua: cū demōstratiua inductione pbantur: sed intellectiua anima vult aliqñ cōtra inclinationē sui subiecti: vt vnusquisqꝫ experit, imo pꝛa inclinationē stellarum, vt inquit Ptolomęus. Ergo nō dependet ab eius subiecto: quare illo corrupto ipsa nō corrūpet. ℟. Accipiamus, vt per se notū, ⁊ cōcessum ab oībus peripatheticis, vle esse vbiqꝫ, ⁊ semper, qō etiā Plato in Parmenide asserit: ⁊ quęramus an tale esse vbiqꝫ, ⁊ semper habeat, vt est in re, vel vt est in itellectu: nō. n. tale esse hꝫ, vt in re est: qꝛ ṡm peripatheticos in re habet eē in mā: quę cōtrahit ad indiuiduationē: ⁊ sic nō pōt esse vbiqꝫ: ⁊ per eandeꝫ causā non potest esse semp: quia materia est causa transmutationis. Ergo vniuersale non hꝫ tale esse, nisi vt habet esse in itellectu, qui ipm separat a materia: loco, ⁊ tēpore, ita vt pp̄ter hoc sit perpetuū: ab intellectu ergo vniuersale erit perpetuū, quo pcesso, quęrimus vtrū habeat esse perpetuū ab intellectu, quo intellectus perpetu⁹ est, aut quo est trāsmutabilis, nō enim pōt dici esse perpetuū ab intellectu, quo ille est trāsmutabilis, quippe cū nullū per se trāsmutabile possit esse cā perpetuitatis, accedit q vlia sūt pꝑetua pticipatiōe intellectus, ergo intells erit per essentiā perpetu⁹. Hęc ergo pclusio aia est simplr imortalis demrabilis est, ex opatione aię, quę est intelligere, ⁊ velle: ex obiecto, qō est ipsuꝫ vniuersale, ⁊ ex pditione formaꝝ mālium, quę intellectiuę aię nō cōpetit. Quā veritatē intuens Aristo. vbiqꝫ cōtra eos, qui dixerunt intellectum esse sensum, argumētat, si intellus esset sensus, nō essent nisi sensibilia: ⁊ ita deleret metaphysica: quę est de intelligibilib⁹, eodē mō argumētor, si intells esset simplr mālis, nulla essent entia, nisi simplr mālia: ⁊ ita vt pus, deleret metaphysica. Quā rōneꝫ ꝯ Pōp. reputo efficacissimā. ℟. accipio itellꝫ eē simplr pꝑetuū: h est pcessuꝫ Alexādri saltē de agēte, Themistij, Theophrasti, Simplicij, cęteroꝝumqꝫ gręcoꝝ, quos Auer. expositores appellat. Hoc est pcessuꝫ arabū, vt Auerrois, Auempacee, Abubaces, Auicēne, Algazelis, ⁊ Alpharabij saltē de agēte: nemo. n. de intellu vnq̄ꝫ dubitauit. Scđo accipio de mēte Pomp. demratiue patere nō eē vnicū numero itellꝫ in oib⁹ hoib⁹: ⁊ Argumentor intells est pꝑetu⁹ simplr ex cōcessione oium, ⁊ nō est vnus numero oiuꝫ ex pcessione Pōpo. Ergo aia est simplr perpetua, ⁊ ita cū corpore nō morit: ⁊ nō remanet vna oiuꝫ: sed post morteꝫ vniuscuiusqꝫ pp̄ria ⁊ sepata. Cum vō dicebat ipse Platonem de imortalitate nō asserēdo, sed opinādo eē locutum, Miror eū qui tantū in Platone pfitetur: non animaduertisse demrationes Platonis in Phędone: quas Alber. perpulchre collegit in libro de origine aię. Si enim ipse opinādo locut⁹ esset, in aliquo libro dedisset viā, qua rōnes Phędonis opinās cōtrariū soluere posset. ℟. Plotinus summus Platonis imitator imortalitatē non opinādo persuasit sꝫ de mēte Platonis eo libro, quē de ea cōscripsit: manifeste asserēdo: ipsā demonstrauit. Qō aūt illam dubitauerit aliqñ, vt in apologia, vel alibi: fecit, vt intueret rei difficultatē: redderetqꝫ legētes attētos, ⁊ cū dixit per verisimilia velle pcedere in tam grandi re: verbo modestatis vsus est, vt sępe notat Simplicius de Aristotele: ne arrogātię notā incurreret. Quā reꝫ aiaduertēs Bessarion vir vtraqꝫ lingua dissertissim⁹, ⁊ in Platonica doctrina maximus eo libro quē aduersus Georgiū trapezuntiū de ɔ̄fensione Platonis cōscripsit, asserit Platonē firmissime credidisse, demrasseqꝫ aię imortalitatē, potissimum in Phędone. Quare dicamus Platonē asserēdo de imortalitate eē locutū. Uerum vō de anime, quęcūqꝫ dixit, cōstāter dixit, superius declarauimus.

ℭ Epilogus oiuꝫ eoꝝ: quę min⁹ aduersando hīs q̄ Arist. dixit, dicēda sūt de statu aię post mortē: ⁊ repetitio oiuꝫ eaꝝ qōnū: q̄ supius disputatę sūt: ⁊ libelli submissio ad Leonis. 10. pōtificis maximi pedes. Cap. LXXXV.

Quia ab Arist. de statu aię post mortē, pauca, aut nulla habem⁹: at Platone vō pluria, creditū est Arist. putasse aīas ipsas cū corporib⁹ aboleri. Platonē vō post obitū remanere. Uex Aristo. ipsā remanē opinatū eē dubitādū nō est, qñ qdē ex ipso itelligē, ⁊ velle, ⁊ ex itellectu ipso, aptissime ipsā post mortē remanē deduxit, ex ipso velle qdem: q aia ipsa nō raro eligat quędā ꝯ ipetū corpis, ⁊ eaꝝ quoꝝ ꝯtrariū corpus affectat: qō qdē fieri nō posset, si e corpe ipo simplr depēderet:

ex ipso intelligere vo, ꝙ ipsa nõ intelligat corpe, nec aliqua corporis pte. Ex ipsis intellectis deniqȝ, quia vlia, quę ipsa intelligit, sunt vbiqȝ ꝛ sempꝛ: sed cũ ipa nõ sint per essentiã sempiterna, sed pticipatiõe animę, oia erit per essentiã separata, atqȝ eterna: qre nõ est dubiũ euȝ voluisse ipsaȝ post morte remanere. Veruȝ de statu aię post mortẽ ab ipso pauca accepimus: ppea nos aliq̃ dicere de illo opȝ: nõ asserẽdo, sȝ quę magis ys: que ille dicit, cõueniũt: nõ obstãtibꝰ eis: quę supius disputauimꝰ.

Attributa aię post mortē. Post mortẽ ergo aię attribui solent complura, quędaȝ, quę ad ipsaȝ attinẽt, vt intellectus est, sicut cognitio reruȝ. Est aũt hęc duplex: sicut duplices sunt res intelligibiles, mãles qdeȝ: quę quidem simplr, ꝛ ꝼm rem in mã suntꝛ sȝ ꝼm rõneȝ intelligibilia sint imãliter, ꝛ vlr, vt sunt vlia mãlia. Sunt ꝛ res intelligibiles imãles, vt diuinę substãtię: quę per essentiã sũt liberatę a mã, vt deꝰ intelligẽtię ipsę: ꝛ ipsęmet aię post morteȝ. Mãles res, vliaqȝ illaꝝ anima nõ intelligit nisi in phantasmatibꝰ: sunt.n. vlia reꝝ mãliuȝ in phãtasmatibꝰ, hoc est in singularibꝰ phantasiabilibꝰ: ꝛ phãtasmata ipsa in organis corporeis, vt colores in pariete, propterea hęc vlia aia nõ itelligit sine corpe: ꝛ per spẽs acqsitas a phãtasmatibus. Immãles vo bifariã itelligibiles sunt, vt supius persępe diximus, aut intellectiõe: quę est illaꝝ effectꝰ, vtpote ꝑ aggregationẽ cõceptuũ ex effectibꝰ illaꝝ acceptoꝝ: aut intellectiõe: quę est ipsamet res quę itelligit, vtpote qua ipsę intuitiue in se intelligerent: ꝛ qdeȝ per illaꝝ essentiã. Attribui ergo solet aię post mortẽ vtraqȝ reꝝ cognitio: nõ tñ nisi, qua ipsa itellectus est. ¶ Attribui solent complura vt sensitiua eẽ videt̃, vt virtutes, ꝛ vitia: quę aię nõ insunt, nisi vt habitus sensitiui appetitus, vel vt illiꝰ temperatiores. Attribuũtur ea: quę hęc ꝯsequũtur, vt pęna, gaudiuȝ, dolor, voluptas, letitia, tristitia, dãnum ꝛ pręmiuȝ, ꝛ cętera, quę illa consequũtur. Rursus ei attribui solent, quę corporis sũt, vt locꝰ, vbi illa aut luget, aut gaudet, aut mediocriter se hȝ. Ut motus, quo illa ad euȝ locũ fert̃, vel ducit̃: ꝛ quo illa corpꝰ assumit, vt nobis appeat, locutio qua altera alterã alloquat̃: ꝛ cętera id genus: de qbꝰ supius diximus. Hęc.n. sunt, quę aię post mortẽ attribui solẽt, ꝛ complura alia; veruȝ quęcũqȝ ei attribuũtur: vel sunt quę intellͦs sunt, vt intelligere, ꝛ scire: vel quę sensus sunt, vt vtutes ꝛ vitia: ꝛ quę hęc comitant̃: vel quę corporis sunt, vt motus ꝛ locus, ꝛ id genus. Quãq̃ ergo de his copiose diximus ꝛ disputãdo, ꝛ cęteroꝝ opiones narrãdo, ꝛ vitatẽ catholicaȝ explicãdo, nũc nõ asserendo, sed quę magis cõueniunt his, quę Aristo. dicit addemus: nõ obstantibꝰ his, quę diximus. Post mortẽ ergo aię ea, quę corporis sũt, Aristoteles nõ attribueret, vt motũ ꝛ locũ: ꝛ id genꝰ: nã omne qͦd est in loco ꝼm euȝ, est aut per operationẽ, aut per circũscriptionẽ corporis extrinsecus ꝯtinẽtis: cũ.n. ipsa corpꝰ nõ sit, per circũscriptionẽ in loco eẽ non põt. ¶ Cũ post mortẽ eiꝰ opatio nullibi appareat: iure per opatiõnẽ nullibi eẽ poterit: remanet ergo aia ens sempiternuȝ, ꝛ imortale, nullibi tñ: nõ.n. si omne, qͦd in loco est, sit ens, opȝ, vt omne ens sit in loco. Et qm̃ nullibi ẽ post obitũ, ad nulluȝ locũ mouebit̃: qre nec in dextrũ: nec sursuȝ: nec in aliã qͤuis regionẽ, qꝛ (vt dicebamꝰ:) lȝ oẽ qͦd mouet̃, sit ens: nõ tñ oẽ ens, mouet̃. Simili rõne diceret Aristo. aiaȝ nec mutabilr, nec imutabilr in loco eẽ: cũ ipsa in loco nõ sit, nec ad nos venire posse, ꝛ apparere, ꝙ post mortẽ nõ moueat̃. Diceret ẽt post morteȝ eã nõ esse in tpe: sicut nulla subaꝝ separataꝝ est: quare eo ipso, quo corpꝰ deserit, oia ea quę ipsi vt corpis attribuebant̃: quę cũ a corpe separet̃: ꝛ a nostro cõsortio separari vr̃. Hęc Aristo. diceret de coꝝ attributione, quę corpis sunt. De attributis vo aię: quę sensus sunt: vel eẽ vident̃. Magis ꝯuenit eis, quę Arist. tradit, dicẽ nulla illoꝝ attribui aię separatę: vtpote nec vtutes, nec vitia, nec pęnas, nec gaudia, nec doloreȝ, nec voluptateȝ, nec pręmiũ, nec dãnuȝ. Consonat aũt hoc eis, quę dicit in libris ethicoꝝ. 3ͦ.n. libro inqt, ꝛ nihil adhuc mortuis videt̃, neqȝ bonũ nec maluȝ: vbi loqt̃ de his quę aię attribuũtur, vt salȝ appetitus sensitiui, vt actiões ꝼm virtutes, ꝛ vitia, ꝛ habitꝰ ipsi, ꝛ affectꝰ, ꝛ potẽtię: oia.n. hęc ꝑ mortem eo loco credidit amitti: ppea dicit eis nec boni vel mali qcq̃ inesse: qꝛ aię sunt, vt in corpe est, ꝛ vi corporeoꝝ sensuũ, ꝛ ꝑ ethicoꝝ mouẽs hanc qõneȝ. [At inquit: imo fortasse querẽduȝ verũ ẽ: qui decesserũt, boni alicuius, aut mali pticipes sũt: ꝛ soluẽs inquit: videt̃.n. ꝛ si quicq̃ ex his ad illos ptineat sine bonũ, siue ꝯtrium, leue quideȝ ac paruũ vl' simplr vel ipsis eẽ: deniqȝ nec tantũ, neqȝ tale, vt beatos efficere, qui nõ sunt, aut illis, qui sunt, auferre beatitudinẽ queat.] Ubi pȝ euȝ loqui de aiabus: quas post mortẽ Plato mortuos appellat: ꝛ ipse vbiqȝ. Illis ergo bonũ vl' maluȝ moris, beatitudo vel miseria attribuẽda nõ est, nisi prout in nostris memorys relinquũtur, vt expositor diuus Thomas exposuit: hęc enim sunt bona vel mala hominis, vel aię pro pręsenti vita, virtus enim est summũ bonuȝ animę nõ simpliciter, sed coꝝ: quę pertinent ad pręsenteȝ vitam: vitium quoqȝ coꝝ, pessimuȝ similiter, quę ad pręsentẽ vitam attinent. At cum anima post morteȝ separetur a pręsenti vita, a nostro etiam consortio, ideo libris ethicoꝝ dixit eaȝ separari ab his bonis: quę nobis insunt in pręsenti vita: ꝛ ab ys malis: quare eoipso, ꝙ corpꝰ deserit, oia hęc deserere diceret Arist. Ex his seqt̃. post mortem ꝼm Aristo. in his bonis, vl' malis aias nec eẽ ęquales, nec inęquales: cũ ab ys oibus ęqualr separatę relinquant̃: nec coꝝ aliqd illis remanet, nisi in nostris memorys: sequit̃ etiam eas nullas nec pęnas, nec gaudia subire, cũ pęnę ꝛ gaudia, dolores ꝛ voluptates ꝑter virtutes, ꝛ vitia nullas post morteȝ asserat Aristo. nullum neqȝ pͥmiũ vel dãnuȝ: meritũ vel demeritũ: cũ hęc non sint alia ꝑter vtutes ipsas, ꝛ vitia: a qbꝰ post morteȝ penitus separat̃ aia. De his vo, quę ei attribuũtur, vt intellectꝰ est. Magis ꝯsonũ est dictis Aristo. dicere aiam in corpe intelligere res, ꝛ mãles, ꝛ imãles. Mãles qdẽ vi vnionis per spẽs a phantasmatibꝰ acqsitas. Immãles vo in rebꝰ mãlibꝰ: cuȝ.n. aia sit res simplr imãlis, ꝛ duȝ est in corpe, sit mãlis, sic mãles res itelligit, ꝛ imãles in ipsis mãlibꝰ. Post mortẽ vo vi sepatõis imãles apphẽdit, ꝛ in ipsis imãlibꝰ apprehẽsis apprehẽdit mãlia. Cõsonat autẽ h' ys quę dicit ꝑmo ꝛ 3ͦ de aia. Aliqñ.n. dicit intellͫm post mortẽ nõ reminisci coꝝ vliuȝ: quę in vita nouit, qm̃ sensus corrũpunt̃ sine qbꝰ non intelligit aia. Dicit etiã sine phãtasmate eã hęc vlia mãlia nõ intelligere: ita nõ sine corpore. Quare vr̃ magis ꝯsonuȝ eis, quę asserit, esse dicẽduȝ aiam separatã coꝝ nõ reminisci: sȝ vi separationis, eoipso ꝙ separata est: omnes res simplr imãles itelligẽ, nõ qdẽ in rebus mãlibꝰ illas cognoscẽdo, sȝ potiꝰ mãles apprehẽdendo in rebꝰ imãlibus apprehẽsis: eo.n. ipso ꝙ corpꝰ deserit, ꝛ sepata est, vi separationis oẽs aię sũt ęqles, ęqlr affectę atqȝ dispositę ad itelligẽduȝ imãlia ꝑ illaꝝ essentias, ꝛ itellectiõe, q̃ est ipsę res itellectę: vñ eoipso ꝙ sepata est ꝛ ipsaȝ, ꝛ cęteras aias ei siles, ꝛ subas sublimes per illaꝝ essentias apprehẽdit: ꝛ oẽs res mãles: vt in rebꝰ illis imãlibꝰ ꝯtinent̃. In corpe ergo itelligebat imãlia in rebꝰ mãlibꝰ. Separata vo ꝯ mãlia in rebꝰ imãlibꝰ. Patet ergo ꝼm